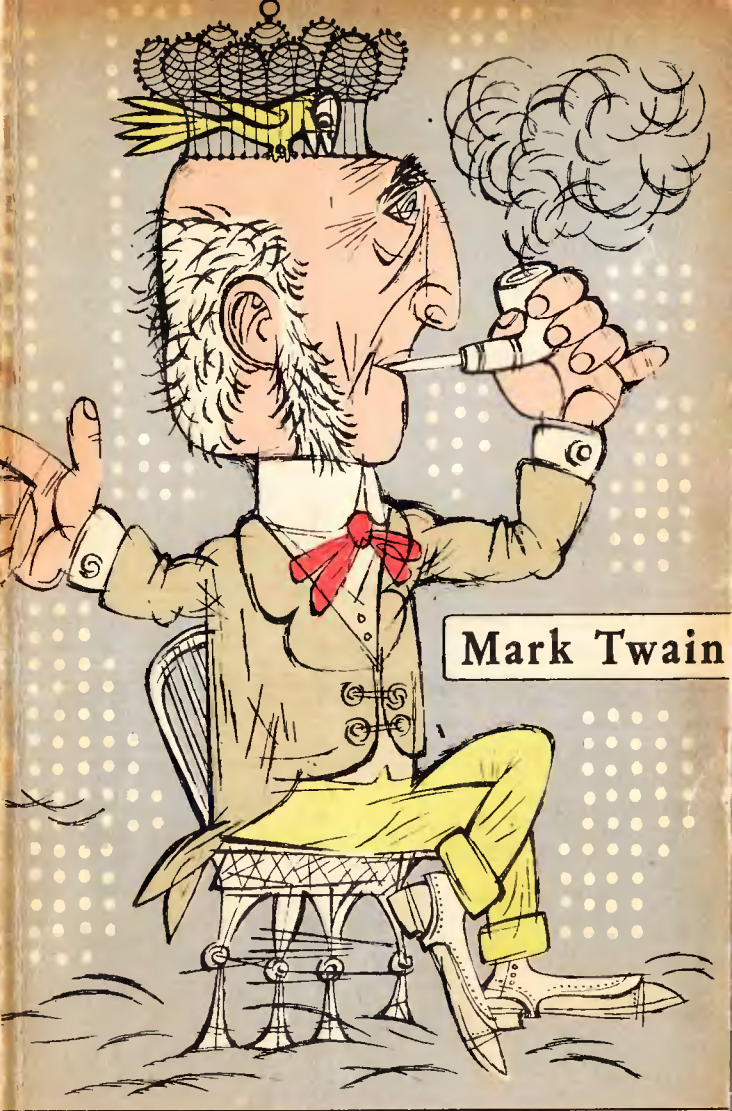

Mark Twain

pretendentul american

Coperta de *Benedict Gănescu*

Mark Twain
(Samuel L. Clemens)
THE AMERICAN CLAIMANT
Leipzig
Bernhard Tauchnitz
1892

Mark Twain

Pretendentul American

în romîneşte de
Eugen B. Marian

Editura pentru Literatură Universală
Bucureşti • 1964

Rolul vremii în această carte

Nu veţi găsi nici un cuvînt despre vreme în această carte. Cartea de faţă reprezintă o încercare de a duce la capăt o lucrare literară fără a trata această temă. Fiind prima încercare de acest gen în literatură, se poate solda cu un eşec, dar merita ca un om gata să se ia la harţă şi cu diavolul, să rişte această experienţă, iar autorul se afla tocmai într-o dispoziţie potrivită pentru aşa ceva. Mulţi cititori care intenţionează să citească o carte pînă la capăt, nu izbutesc din pricina întîrzierilor provocate de digresiunile despre vreme. Nimic nu-l frînează mai rău pe autor în dezvoltarea unui subiect decît faptul că, după cîteva pagini, este nevoit să se oprească pentru a face comentarii pe tema vremii. Prin urmare, faptul că digresiunile repetate, prilejuite de vreme, sînt dăunătoare atît cititorului, cît şi autorului, devine un fapt de netăgăduit. Desigur, vremea este o temă carè nu poate fi ocolită într-o naraţiune axată pe fapte de viaţă. Lucrul acesta este bine stabilit. Dar s-ar cuveni ca despre vreme să se trateze acolo unde nu încurcă locul ; acolo unde nu întrerupe curgerea naraţiunii. Şi s-ar cuveni să fie folosită cea mai potrivită terminologie cu putinţă în materie de vreme, nu descrieri ignorante, de proastă calitate, bune pentru amatori. Descrierea vremii constituie o specialitate literară, şi un condei incompetent nu poate realiza un produs bun în acest domeniu. Autorul prezentei lucrări nu este în stare să dea la iveală decît cîteva variante de descrieri

ale vremii, cu totul banale, de duzină, şi nici acestora nu le poate da o formă desăvîrşită. Aşadar, a socotit că ar fi mai înţelept să împrumute descrierile care sînt necesare cărţii de faţă de la experţi calificaţi şi recunoscuţi — citîndu-i, firește, cum se şi cuvine. Aceste descrieri ale vremii vor fi găsite în partea finală a cărţii, unde nu stau în drum. (*Vezi* Apendice, *pag. 227*). *În cursul lecturii, cititorul este rugat să deschidă din cînd în cînd la locul indicat şi să se servească singur.*

Capitolul I

O dimineață fără pereche în Englitera rurală. Pe o colină frumoasă zărim o masă impunătoare ; sînt zidurile acoperite cu iederă și turnurile castelului Cholmondeley, uriașă relicvă și mărturie a măreției senioriale din evul mediu. Este vorba de una din reședințele contelui de Rossmore K.G. G.C.B., K.C.M.G. etc., etc., etc., etc., etc., proprietarul a douăzeci și două de mii de acri pe întinsul Angliei și a unui întreg cartier cu două mii de case date cu chirie la Londra ; contele izbutește cu oarecare trudă s-o scoată la capăt cu un venit de două sute de mii de lire anual. Părintele și întemeietorul acestei semețe și vechi spițe a fost Wilhelm Cuceritorul în persoană ; cît despre întemeietoarea spiței, ea nu a fost inventariată nominal în analele istoriei, persoana ei constituind doar un episod întîmplător și lipsit de urmări, ca și fata tăbăcarului din Falaise.

În această dimineață frumoasă și răcoroasă, într-o sufragerie a castelului, se află două persoane precum și resturile dejunului, care se răcesc în farfurii. Una dintre aceste persoane este bătrînul lord, înalt, drept, țeapăn, lat în umeri, cu părul alb, cu fruntea severă — un om ale cărui trăsături, atitudini și mișcări oglindesc fermitatea caracterului și care își poartă cei șaptezeci de ani ai săi cu aceeași ușurință cu care majoritatea celorlalți oameni ar purta cincizeci. Cealaltă persoană este unicul său fiu și moștenitor, un tînăr cu ochi visători, care pare să aibă vreo douăzeci și șase de ani, dar are aproape

treizeci. Candoare, bunăvoință, cinste, sinceritate, simplitate, modestie — acestea sînt, este lesne de văzut, trăsăturile esențiale ale firii sale ; și astfel, după ce-l înveșmîntezi în formidabilele titulaturi care intră în componența numelui său, ai impresia că te afli în fața unui miel în armură ; numele și titulatura sa fiind : Onorabilul Kirkcudbright Llanover Marjoribanks Sellers, viconte Berkeley, din castelul Cholmondeley, Warwickshire. (Pronunțați : K'koobry Thlanover Marshbanks Sellers Vycount Barkly, din Chumly Castle, Warrikshr.) Stă în picioare lîngă o fereastră mare, avînd o atitudine care sugerează o atenție respectuoasă față de cele spuse de tatăl său și o dezaprobare la fel de respectuoasă față de tezele și argumentele înfățișate. Tatăl străbate încăperea, în timp ce vorbește, iar tonul său exprimă o înfierbîntare care se apropie de paroxismul arșiței verii.

— Oricît de molatic ai fi, Berkeley, sînt perfect conștient că, o dată ce ți-ai vîrît în cap să faci un lucru, pe care concepțiile tale despre onoare și despre dreptate te îndeamnă să-l faci, zadarnic își irosește omul cu tine metodele de convingere și raționea... Da, da, și degeaba încearcă să folosească ironia, argumentul, rugămintea sau porunca. După părerea mea...

— Tată, dacă o să privești lucrurile fără nici o părtinire, fără patimă, va trebui să recunoști că nu săvîrșesc un lucru necugetat, pripit, impulsiv, care să nu aibă nici un fel de justificare. Nu eu l-am născocit pe acest Pretendent American la titlul de conte de Rossmore ; nu eu l-am dibuit, nu eu l-am găsit, și nici nu l-am vîrît în sufletul dumitale. Singur s-a descoperit și singur s-a strecurat în viețile noastre...

— Și de zece ani a făcut din viața mea un purgatoriu, bombardîndu-ne cu scrisori sîcîitoare, cu raționamente aiurite, cu acri întregi de dovezi plictisitoare...

— Pe care nu ai vrut să le citești niciodată, mai bine zis n-ai admis niciodată să le citești. Totuși,

conform principiilor unei elementare echităţi, era îndreptăţit să ceară să i se dea ascultare. Cercetarea afirmaţiilor sale ar dovedi fie că este adevăratul conte — în care caz ar fi limpede ce ne rămîne de făcut — fie că nu este ; în care caz, poziţia noastră ar fi la fel de limpede. Am citit dovezile pe care le aduce. Le-am examinat pe toate feţele, le-am studiat cu răbdare, temeinic. Lanţul pare a fi complet, nu-i lipseşte nici o verigă importantă. Cred că este adevăratul conte.

— Iar eu sînt un uzurpator, un cerşetor oarecare, un vagabond ! Ia seama la cele ce spui, domnul meu !

— Tată, dacă el este adevăratul conte — o dată stabilit acest fapt — ai admite, ai fi în stare să-i refuzi, măcar şi pentru o zi, pentru o oră sau pentru un minut titlurile şi domeniile ce-i aparţin ?

— Îndrugi aberaţii, aberaţii, idioţenii sinistre ! Uite ce e, ascultă-mă ! O să-ţi fac o mărturisire — dacă doreşti, mă rog, s-o numeşti aşa. Nu am citit dovezile acelea, fiindcă n-am avut prilejul ; am auzit însă de ele cu patruzeci de ani în urmă, pe vremea tatălui actualului Pretendent şi a propriului meu tată. De aproape o sută cincizeci de ani străbunii acestui individ i-au deprins pe strămoşii mei cu aceste dovezi. Este exact că moştenitorul legitim a plecat în America o dată cu moştenitorul familiei Fairfax, sau cam în aceeaşi perioadă, dar s-a pierdut pe undeva prin pustietăţile Virginiei, s-a însurat şi a început să prăsească sălbatici care să moştenească pretenţiile Pretendentului ; n-a mai scris un rînd acasă ; s-a presupus că a murit ; fratele lui mai mic a intrat în stăpînirea moştenirii ; pe urmă, americanul a murit de-a binelea şi, pe dată, cel mai vîrstnic fecior al lui s-a apucat să-şi formuleze pretenţiile într-o scrisoare (scrisoarea mai există şi azi), dar a murit mai înainte ca unchiul aflat în posesia titlului să găsească vremea — sau poate şi pofta — de a răspunde. Copilul acestui fecior mai vîrstnic a crescut — s-a scurs un lung răstimp, pricepi — şi s-a apucat şi el să scrie scrisori şi să prezinte probe. Ei bine, din tată în fiu, s-au ţinut

de aceeaşi treabă, pînă la idiotul actual. Au fost toţi nişte calici ; nici unul dintre ei n-a fost în stare să-şi plătească drumul pînă în Anglia sau să intenteze un proces. Urmaşii lui Fairfax şi-au păstrat titlul de lord, aşa că nu l-au pierdut nici pînă azi, deşi trăiesc în Maryland ; în schimb, prietenul lui l-a pierdut prin propria-i neglijenţă. Îţi dai seama acum că datele problemei ne duc exact la acest rezultat : din punct de vedere moral, vagabondul american *este* adevăratul conte de Rossmore ; din punct de vedere legal, nu are dreptul să poarte titlul acesta nici atît cît îl are cîinele lui. Ei, acum eşti lămurit ?

Urmă o pauză, după care tînărul, privind la coroniţa săpată pe marele panou de stejar, zise cu o umbră de regret în glas :

— Încă de la introducerea simbolurilor heraldice, deviza acestei case a fost *Suum cuique* — fiecăruia ceea ce i se cuvine. Datorită propriei dumitale spovedanii, nesocotit de sinceră, *milord,* această deviză a devenit o batjocură. Dacă Simon Lathers...

— Să nu mai aud acest nume exasperant ! Zece ani de-a rîndul mi-a sîcîit văzul şi mi-a torturat auzul ; în cele din urmă pînă şi zgomotul paşilor mi se adaptează de la sine ritmului care-mi sfredeleşte creierii : *„Simon Lathers ! Simon Lathers ! Simon Lathers !"* Şi acum, ca să-i eternizezi prezenţa în sufletul meu, ca s-o faci nemuritoare, nepieritoare, te-ai hotărît să... să... ce te-ai hotărît să faci ?

— Să mă duc la Simon Lathers, în America, şi să-mi schimb locul cu el.

— Cum adică ! Să-i redai în mînă dreptul la titlul de conte ?

— Chiar asta intenţionez.

— Să semnezi această cumplită capitulare, fără să încerci măcar să supui Camerei Lorzilor pretenţiile lor nesăbuite ?

— Da... aa... rosti fiul cu şovăială şi oarecum stingherit.

— Asta întrece orice închipuire ! Cred că ţi-ai pierdut minţile ! Ia uită-te la mine, iar te-ai întîlnit cu măgarul ăla, cu radicalul ăla, dacă preferi

termenul — deşi cuvintele sînt sinonime — de Lord Tanzy, de Tollmache?

Fiul nu răspunse şi bătrînul lord continuă:

— Hai, mărturiseşte. Ştiu eu că javra aia, ruşinea castei şi a stirpei sale, pretinde că toate titlurile şi privilegiile ereditare constituie o uzurpare, că noblețea nu este decît o poleială amăgitoare, că toate instituțiile aristocratice sînt o şarlatanie, că toate inegalitățile de rang reprezintă o crimă legalizată şi o infamie, că nici o bucată de pîine nu este obținută pe căi cinstite dacă omul n-o dobîndeşte prin munca lui — muncă, ptiu!

Bătrînul patrician îşi şterse murdăria lăsată pe mîinile-i albe de o muncă imaginară şi apoi adăugă cu o expresie de dispreț:

— Presupun c-ai ajuns şi tu la acelaşi punct de vedere.

Deşi o uşoară roşeață acoperi obrajii tînărului, dovedind că săgeata nimerise drept la țintă, el răspunse cu hotărîre:

— Da, aşa-i. O mărturisesc fără ruşine, nu resimt nici un fel de ruşine. Motivul hotărîrii mele de a renunța fără nici o împotrivire la titlul de conte este limpede. Vreau să mă retrag din ceea ce pentru mine a devenit o falsă existență, o falsă poziție socială, vreau să-mi încep viața de la capăt — s-o încep pe o temelie dreaptă, înarmat numai cu propriile-mi puteri, fără nici un fel de avantaje artificiale, să izbutesc în viață prin meritele mele sau să eşuez din pricina neputinței mele. Mă voi duce în America, unde toți oamenii sînt egali şi au şanse egale; voi trăi sau voi muri, mă voi duce la fund sau voi înota, voi cîştiga sau voi pierde, în calitatea mea de om, atît şi nimic mai mult, fără ajutorul titlurilor deşarte sau al altor artificii.

— I-auzi, i-auzi!

Cei doi bărbați se priviră drept în ochi cîteva clipe, pe urmă cel vîrstnic adăugă, gînditor:

— Ab-so-lut trăsnit, ab-so-lut!

Urmă o nouă pauză. Apoi, cu glasul unui om care întrezăreşte o rază de soare, după ce vreme îndelungată a fost apăsat de nori, urmă :

— Ei, o să mă aleg totuşi cu o satisfacţie... Simon Lathers o să vină aici, ca să-şi ia în primire drepturile ; îţi făgăduiesc c-am să-l înec în iazul din care ne adăpăm caii. Bietul pîrlit, se arată totdeauna atît de umil în scrisorile lui, atît de plîngăreţ, atît de plecat, nutreşte un respect atît de adînc pentru marea noastră stirpe şi semeaţa noastră poziţie, este atît de preocupat să ne înduplece, se umileşte într-atîta ca să-l recunoaştem drept rudă, să recunoaştem că poartă în vine sîngele nostru sfinţit şi, în acelaşi timp, este atît de sărac, de nevoiaş, de gol-goluţ şi de zdrenţăros, atît de dispreţuit, atît de batjocorit pentru pretenţiile sale neroade de către destrăbălata pleavă americană din jurul lui... Ah ! Vulgarul, slugarnicul, nesuferitul vagabond ! Să fii nevoit numai să-i citeşti scrisorile slugarnice, greţoase... Ce e ?

Întrebarea asta o adresă unui splendid lacheu sclivisit care stătea cu călcîiele lipite, îmbrăcat într-o livrea de catifea de un roşu-aprins, plină de nasturi, în pantaloni scurţi şi cu o perucă brumată toată. Lacheul se ploconi, parcă retezat din mijloc, şi-i întinse stăpînului său o tavă, vestindu-l :

— Scrisorile, *milord*.

Contele le luă şi slujitorul dispăru.

— Pe lîngă altele, iată şi o scrisoare sosită din America. De la vagabond, bine-nţeles. Ei drăcie, dar s-a petrecut o schimbare. De data asta nu-i un plic cafeniu şterpelit de la vreo prăvălie şi cu reclama magazinului tipărită într-un colţ. O, nu, e un plic destul de cuviincios, cu un larg chenar de doliu — doliu după pisica lui, poate, căci era burlac — şi pecetluit cu ceară roşie ; un bucătoi mare cît o monedă de-o jumătate de coroană ; şi... şi... coroana noastră ca pecete ! Cu deviza şi toate celelalte ! Şi scrisul agramat şi lăbărţat a dispărut ; de bună seamă că-şi permite să arunce praf în ochi angajîndu-şi un secretar — desigur, un secretar priceput,

ca să tragă din condei rotocoluri şi înfloriturí. A, zău, situaţia noastră se îmbunătăţeşte acolo, peste ocean, blajinul nostru vagabond a suferit o metamorfoză.

— Citeşte-o, te rog, *milord*.

— Da, de data asta o s-o citesc. De dragul pisicii :

14.042 Strada a 16-a,
Washington, 2 mai

„Milord, este de trista mea datorie să vă anunţ că nu se mai află printre noi capul acestei ilustre stirpe — Preadreptul Onorabil, Preanobilul, Preaputernicul Simon Lathers, Lord Rossmore, a plecat din această viaţă (S-a dus pe copcă, în sfîrşit, fiule — asta-i o veste nespus de preţioasă !) *la reşedinţa sa din împrejurimile cătunului Duffy's Corner, în măreţul şi bătrînul stat Arkansas — iar fratele lui geaman o dată cu dînsul, fiind amîndoi striviţi de o buturugă, într-o afumătorie de pastramă, datorită neglijenţei tuturor celor de faţă, pricinuită de lipsa de atenţie ca şi de voioşia stîrnită de un surplus de drojdie acră.* (Slăvită fie drojdia acră, orice ar fi asta ; ce zici, Berkeley ?) — *cu cinci zile în urmă, fără ca nici un vlăstar din străvechea noastră gintă să se afle la faţa locului spre a-i închide ochii şi a-i face îngropăciune cu toate onorurile cuvenite istoricului său nume şi rangului său înalt — de fapt, este încă pus la gheaţă, împreună cu fratele său, deoarece prietenii au făcut o colectă în acest scop.*

Dar voi lua măsuri imediate pentru ca nobilele Lor rămăşiţe pămînteşti să fie expediate cu vaporul (Doamne păzeşte !), *pentru a fi înmormîntaţi cu ceremonialul şi solemnitatea cuvenită, în cripta familiei sau în mauzoleul neamului nostru. Pînă atunci, voi arbora armoarii de doliu pe faţada casei mele şi, desigur, că şi domnia-voastră veţi face la fel, la diferitele reşedinţe de care dispuneţi.*

Trebuie să vă amintesc de asemeni că, în urma acestei jalnice nenorociri, eu, ca unic urmaş, moş-

tenesc şi intru în posesia tuturor titlurilor, onorurilor şi domeniilor, precum şi bunurilor regretatei noastre rude, fiind nevoit ca urmare — oricît de penibilă îmi este această îndatorire — să cer în curînd în faţa Camerei Lorzilor restituirea acestor demnităţi şi proprietăţi, în prezent deţinute în mod ilegal de către înălţimea-voastră, ca titular.

Cu asigurarea distinsei mele consideraţii şi cu un salut de văr, rămîn al înălţimii-voastre titulare cel mai supus slujitor,

Mulberry Sellers, Conte de Rossmore

— Formidabil ! Ei da, asta zic şi eu că-i interesantă ! Ce zici, Berkeley, obrăznicia lui neruşinată este... este... păi, ce mai, este colosală, este sublimă ! Nu, ăsta nu pare să se umilească prea mult. Să se umilească ? Păi nici nu cunoaşte măcar înţelesul cuvîntului. Armoarii ! Ca să-i comemorăm pe vagabondul plîngăreţ şi pe copia aia de frate geamăn. Şi are de gînd să-mi trimită rămăşiţele pămîntești. Răposatul pretendent era un nerod, dar hotărît că cel nou este un maniac. Ce nume ! *Mulberry* [1] Sellers ! Sună în urechi ca o melodie : Simon Lathers-Mulberry Sellers, Mulberry Sellers — Simon Lathers. De fapt sună ca zgomotul unei maşini care păcăne : Simon Lathers — Mulberry Sell... Pleci ?

Bătrînul rămase pe gînduri după plecarea fiului. Gîndurile i se depănau astfel : „Este un băiat bun şi mă iubeşte. Îl las să-şi urmeze drumul — tot n-ar folosi la nimic dacă m-aş împotrivi — ba chiar ar înrăutăţi lucrurile. Argumentele mele şi pledoariile mătuşă-si au dat greş. Să vedem ce poate face America pentru noi. Să vedem ce efecte pot avea egalitatea şi împrejurările vitrege asupra sănătăţii mintale a unui tînăr lord britanic bolnav de cap. Are de gînd să renunţe la titlul de lord şi să fie un om întreg ! Da-a, domle !"

[1] *Mulberry* — dudă (în l. engleză).

Capitolul II

Cu cîteva zile înainte de a fi trimis scrisoarea adresată lordului Rossmore, colonelul Mulberry Sellers stătea în „biblioteca" lui, care era totodată botezată şi „salon", şi „galerie de tablouri", precum şi „atelier de lucru".

Uneori îi spunea într-un fel, alteori altfel, după prilej şi împrejurare. Se îndeletnicea cu fabricarea unui soi de fragilă jucărie mecanică şi părea foarte absorbit de munca sa. Avea părul încărunţit, dar altminteri arăta la fel de vioi şi clocotitor de energie, vizionar şi întreprinzător ca în tinereţe. Bătrîna lui soţie iubitoare şedea lîngă dînsul, împletind mulţumită şi meditînd, cu pisica adormită în poală. Odaia era încăpătoare, luminoasă, şi te făcea să te simţi la largul tău, adică dădea impresia de confort, deşi mobila era sărăcăcioasă şi cam puţintică, iar flecuşteţele şi lucrurile care împodobesc îndeobşte un *living-room* nu erau nici prea numeroase şi nici costisitoare. Dar se vedeau flori naturale şi plutea în locul acela un nu ştiu ce abstract şi greu de definit care trăda prezenţa în casă a unei persoane înzestrate cu bun gust şi cu o mînă pricepută.

Pînă şi cromolitografiile lîncede, fără viaţă, de pe pereţi, deveneau inofensive; de fapt, păreau chiar că se integrează în ambianţa aceea şi adaugă o notă atractivă încăperii, aşa, ca un fel de miraj, căci de fapt, oricui i-ar fi căzut ochii pe vreuna din ele, era sortit să sufere pînă în ceasul morţii — cu siguranţă că aţi întîlnit genul acesta de tablouri. Cîteva din aceste grozăvii erau peisaje, unele batjocoreau marea, altele pretindeau a fi portrete — în ansamblu constituiau toate nişte crime. În toate portretele puteau fi recunoscute figurile unor răposaţi americani de seamă şi, totuşi, datorită etichetelor adăugate de o mînă cutezătoare, toate îndeplineau acolo o îndatorire, jucînd rolul de „Conţi de Rossmore". Cea mai proaspătă ieşise din atelier sub numele de Andrew Jackson, dar se străduia din răsputeri acum

să treacă drept „Simon Lathers, Lord Rossmore, Actualul Conte". Pe un perete se afla o hartă veche, ieftină, a căilor ferate din Warwickshire. Fusese botezată de curînd „Domeniile Rossmore". Pe peretele opus era altă hartă, care reprezenta podoaba cea mai impunătoare a instituției și atrăgea de la prima ochire atenția străinului din pricina dimensiunilor sale impozante. Odinioară, purtase simplu titlul de „Siberia" ; dar acum, înaintea acestui cuvînt, fusese scris cuvîntul „Viitoarea". Mai se zăreau și alte adăugiri, făcute cu cerneală roșie — multe orașe, cu cifre de populații trecute alături, risipite de-a curmezișul întinsului ținut în puncte unde în realitate nu există nici orașe, nici locuitori. Unul din aceste orașe, cu populația fixată la 1.500.000 de oameni, purta numele de „Libertyorloffskoizalinski", și mai era unul și mai populat, plasat în centru și intitulat „Capitală", care purta numele : „Freedomolovnaiavanovich".

„Conacul" — numele pe care-l dădea de obicei colonelul casei — era o bătrînă hardughie prăpădită, cu două caturi, copleșitor de mare, care cîndva fusese zugrăvită, dar aproape că uitase de acest eveniment. Se afla tocmai la marginea orașului, pierdută într-o mahala păcătoasă a Washingtonului, și fusese pe vremuri locuința de vară a cuiva. În jurul casei se întindea o ogradă părăginită, cu un gard de uluci strîmbat ca vai de lume în mai multe locuri și o poartă care stătea de obicei închisă. Lîngă stîlpul porții se zăreau cîteva modeste tăblițe de tinichea. Pe tăblița principală scria : „Col. Mulberry Sellers, Avocat și Agent de Notariat". Celelalte te înștiințau că Colonelul era un Materializator, un Hipnotizator, un tămăduitor de boli mintale și așa mai departe. Pentru că era un om care putea oricînd să-și găsească o treabă de făcut.

Un negru cu părul albit, cu ochelari și mănuși de bumbac albe, ponosite, se ivi dinaintea lor, făcu o plecăciune impozantă și anunță :

— Dom'l Washington Hawkins, stăpîne.

— Sfinte Sisoe ! Poftește-l înăuntru, Dan'l[1], poftește-l înăuntru.

Colonelul și cu soția se ridicară în picioare cît ai bate din palme, iar în clipa următoare scuturau voioși mîinile unui om spătos, cu o mutră descurajată, căruia după înfățișare i-ai fi dat cincizeci de ani, dar după păr puteai să juri că are și o sută.

— Ia te uită, ia te uită, al naibii să fiu, Washington, băiete, ce plăcere să te mai vadă omul. Ia loc, ia loc, și fă-te comod ca la tine acasă. Așa, așa, păi zău că arăți minunat, oleacă îmbătrînit, dar nici vorbă că l-ai fi recunoscut, nu-i așa Polly ?

— A, da, Berry, arată *leit* cum ar fi arătat taicăsău dacă ar fi trăit. Doamne, Doamne, de unde ai picat ? Ia să vedem, cît a trecut de cînd...

— Păi, eu zic să tot fie vreo cincisprezece ani, doamnă Sellers.

— Vai, vai, cum mai trece vremea. Da, și vai ce schimbări...

În glasul femeii se simți un fior neașteptat și buza îi tremură ; bărbații așteptară respectuoși să-și redobîndească stăpînirea de sine și să urmeze vorba ; dar, după ce se frămîntă puțin, se întoarse, cu șorțul la ochi, și ieși încet din odaie.

— Vederea dumitale a dus-o cu gîndul la copii, sărmana făptură. Doamne, Doamne, au murit cu toții, afară de mezină. Să alungăm însă grijile, nu-i vreme de ele acum ; deviza mea este : dansați fără oprire ; să nu stăvilim bucuria, fie că e vorba de dans, fie că e vorba de vreun alt prilej de veselie. O să te simți mai bine procedînd astfel, de fiecare dată, de fiecare dată, Washington, îți spun din experiența mea, și am adunat destulă experiență cu privire la felul cum merg treburile pe lumea asta. Haide, ia zi, în ce ungher te-ai ascuns toți anii ăștia și de unde vii acum ?

— Nu cred că ai izbuti să ghicești vreodată, colonele. Din teritoriul Cherokee.

— Ținutul meu de baștină !

— Cum mă vezi și cum te văd.

[1] Dan'l — abreviație pentru Daniel.

— Nu se poate să fie adevărat. Chiar *locuieşti* acolo ?

— Ei, da, dacă un suflet de om poate numi asta locuit ; e un cuvînt prea frumos pentru o adunătură de cocioabe ; cît despre hrană : iepuri sălbatici, fasole fiartă şi tărîţe de mălai ; de paragină, de speranţe ofilite şi de sărăcie din toate soiurile posibile, să nu mai vorbim...

— Luiza e şi ea acolo ?

— Da, cu copiii.

— Acum a rămas acasă ?

— Da, nu mi-a dat mîna să-i aduc cu mine.

— Aha, pricep, ai fost nevoit să vii încoace cu revendicări împotriva guvernului. Fii pe pace, o să am eu grijă de treaba asta.

— Dar nu-i vorbă de nici o reclamaţie împotriva guvernului.

— Nu ? Vrei poate să fii diriginte de poştă ? Se aranjează. Las' pe mine. Aranjez eu totul.

— Dar nici prin gînd nu-mi trece să fiu diriginte de poştă. N-ai nimerit-o.

— Ei, doamne sfinte, Washington, de ce nu vrei să-mi spui ce ai pe suflet ? De ce eşti atît de rezervat şi de neîncrezător cu un prieten vechi ca mine ? Crezi că nu sînt în stare să păstrez un se...

— Nu-i nici un secret la mijloc, pur şi simplu nu mă laşi măcar să...

— Uite ce e, bătrîne prieten, cunosc eu neamul omenesc şi ştiu bine că, dacă vine un om la Washington, chiar în cazul că pică din cer, cu atît mai mult cînd se abate pe aci venind hăt, din teritoriul Cherokee, o face pentru că *doreşte* ceva. Şi ştiu că, îndeobşte, nu are să obţină ceea ce urmăreşte ; că va rămîne în capitală şi va încerca să obţină alt lucru, dar tot n-o să izbutească ; la fel de nenorocos are să fie cu următoarea cerere, şi aşa mai departe ; şi o va ţine aşa strună, pînă ce va cădea la fund, fiind prea sărac şi copleşit de ruşine ca să se mai întoarcă, fie chiar şi în teritoriul Cherokee ; iar pînă la urmă i se va frînge inima de durere şi cei din jurul lui vor trebui să facă o colectă ca să-l

îngroape. Stai, nu mă întrerupe, știu eu ce spun. În Far West eram un om fericit și aveam un trai prosper, este? *Tu* știi asta. Eram cetățean de vază în Hawkeye, toți mă stimau, eram un fel de autocrat, ba chiar autocrat sadea, Washington. Ei bine, n-am avut încotro și am fost nevoit să plec ca ambasador la Curtea St. James [1]; guvernatorul și toate celelalte mărimi au insistat, pricepi, așa că în cele din urmă am consimțit — n-aveam nici o scăpare, am fost *silit* s-o fac, astfel că am venit încoace. *Cu o zi prea tîrziu,* Washington. Gîndește-te și tu cum lucrurile mici schimbă istoria lumii, da, domnule, locul ăsta fusese ocupat. Ei bine, de vreme ce mă aflam aici, m-am arătat dispus să accept un compromis și să plec la Paris. Președintele a regretat profund, dar postul *acela,* pricepi, nu aparținea Vestului, așa că am rămas iar pe loc. Pe urmă n-am mai avut încotro, a trebuit să-mi plec puțin spinarea — mai devreme sau mai tîrziu, pentru toți vine vremea cînd sîntem nevoiți să facem asta, Washington, și nici nu ne poate învinui nimeni dacă privești lucrurile în mare și ții seama de toate considerentele, apoi a trebuit să mai cobor puțin și m-am oferit să iau Constantinopolul. Washington, gîndește-te și tu, îți spun purul adevăr, pînă într-o lună am *cerut* China; după ce s-a scurs încă o lună, am *cerșit* Japonia; peste un an ajunsesem jos, jos, jos de tot, implorînd cu lacrimi în ochi și zbucium în suflet cel mai umil post pe care-l poate acorda guvernul Statelor Unite: culegător de cremene în pivnițele Departamentului de război. Și, pe legea mea, nici pe ăsta nu l-am căpătat.

— Culegător de cremene?

— Da. Este o slujbă creată în vremea războiului pentru independență, în veacul trecut. Flintele santinelelor militare erau furnizate din acest capitol bugetar. Se mai procedează așa și azi, căci deși flinta a dispărut ca armă și forturile au căzut la pămînt în ruine, decretul respectiv n-a fost abrogat — a

[1] Curtea regală engleză.

fost trecut cu vederea şi uitat, pricepi — şi astfel posturile vacante pe care obişnuiau să le ocupe bătrînul Ticonderoga şi alţii rămîn în picioare şi se mai acordă încă şi azi cele şase sferturi de cremene de flinte care li se cuveneau anual.

După o pauză, Washington rosti gînditor :

— Pare un lucru tare ciudat să rîvneşti postul de ambasador în Anglia, plătit cu douăzeci de mii de dolari pe an, şi să rămîi cu buza umflată, ajungînd să te mulţumeşti cu o slujbuliţă de culegător de cremene, plătită cu...

— Trei dolari pe săptămînă. Aşa e viaţa omului, Washington, un simplu catalog al ambiţiei umane, al luptei şi al rezultatului final ; îţi propui drept ţintă palatul şi pînă la urmă te înfunzi în şanţ.

Urmă altă tăcere meditativă. Apoi Washington zise, cu glasul pătruns de sinceră compătimire :

— Aşadar, după ce ai venit aici împotriva aspiraţiilor tale, mînat doar de simţul datoriei patriotice şi ca să potoleşti zarva egoistă a opiniei publice, n-ai căpătat absolut nimic în schimb...

— Nimic ?! Colonelul se simţi obligat să se ridice de pe scaun, ca să cîştige spaţiul necesar pentru a-şi manifesta uimirea. *Nimic*, Washington ? Te-ntreb doar atît : a fi membru permanent şi, ia notă, *singurul* membru permanent al corpului diplomatic, acreditat pe lîngă cea mai mare ţară de pe glob... asta numeşti tu nimic ?

Fu rîndul lui Washington să rămînă uluit. Încremenise de-a binelea, dar ochii holbaţi de uimire, admiraţia respectuoasă zugrăvită pe chipul său, erau mai elocvente decît orice cuvinte. Sufletul rănit al colonelului fu tămăduit şi el se aşeză la loc, mulţumit şi încîntat. Se aplecă spre interlocutor şi-i spuse cu vădită emfază :

— Ce i se cuvenea unui om care a devenit pe veci o personalitate marcantă datorită experienţei fără precedent dobîndite în istoria diplomaţiei ? Un om care în permanenţă a fost numit în diplomaţie, ca să zic aşa, deoarece a fost pus în legătură, temporar — prin intermediul solicitărilor lui — cu fie-

care post diplomatic din listele acestui guvern, de la acela de Trimis Extraordinar şi Ministru Plenipotenţiar pe lîngă Curtea din St. James, pînă la ultima treaptă a scării, funcţia de consul pe o stîncă de guano din Strîmtoarea Sunda (cu salariul plătibil în guano), o insulă care a dispărut de pe hartă în urma unor convulsiuni vulcanice cu o zi înainte de a-mi fi venit rîndul pe lista candidaţilor. Desigur, mi se cuvenea ceva destul de impunător, ca să corespundă cu proporţiile unicei şi memorabilei mele experienţe ; şi aşa am şi fost răsplătit. Glasul unanim al acestei obşti, aclamaţiile poporului, această puternică expresie care mătură din calea ei legi şi legislaţii, neîngăduind apel împotriva decretelor sale, m-a proclamat Membru Permanent al Corpului Diplomatic, reprezentînd multiformele suveranităţi şi civilizaţii ale globului pe lîngă curtea republicană a Statelor Unite ale Americii. Şi m-au petrecut pînă acasă cu alai şi torţe.

— Este formidabil, colonele, pur şi simplu formidabil.

— Este cea mai înaltă poziţie oficială de pe întregul glob.

— Te cred, şi cea mai impunătoare.

— Ai rostit cuvîntul potrivit. Gîndeşte-te numai : mă încrunt, şi se iscă război ; zîmbesc, şi naţiunile care se războiesc lasă armele din mîini.

— E cumplit. Mă refer la răspundere.

— E o nimica toată. Răspunderea nu este o povară pentru mine ; sînt deprins cu ea ; am fost deprins dintotdeauna.

— Dar munca... munca ?! Trebuie să iei parte la toate şedinţele ?

— Cine, eu ? Oare Împăratul Rusiilor asistă la conclavurile guvernatorilor provinciilor sale ? Stă la el acasă şi le face cunoscut bunul lui plac.

Washington rămase o clipă tăcut, pe urmă pieptul îi fu scuturat de un suspin adînc.

— Cît de mîndru eram acum un ceas ; cît de meschină pare acum mica mea avansare ! Colonele,

motivul care m-a adus la Washington este că sînt delegatul în Congres al ţinutului Cherokee!

Colonelul sări în picioare şi se dezlănţui într-o torenţială revărsare de entuziasm:

— Dă-mi mîna, băiete, îmi aduci o veste uriaşă! Te felicit din toată inima. Profeţiile mele sînt adeverite. Totdeauna am spus că era sădit în tine aşa ceva. Totdeauna am spus că eşti născut pentru înalte distincţii şi că le vei dobîndi. Întreab-o şi pe Polly, dacă n-am spus aşa.

Washington fu năucit de această demonstraţie cît se poate de neaşteptată.

— Păi bine, colonele, e un lucru de nimic. Această mică, îngustă, pustie, nepopulată, lunguiaţă fîşie de iarbă şi pietriş, pierdută în îndepărtatele întinderi ale vastului continent, ce mai, asta-i ca şi cum ar reprezenta cineva o masă de biliard, ba încă una bună de aruncat la gunoi.

— Sst! Ssst! Este o mare, o covîrşitoare alegere, şi vei deţine o influenţă însemnată aci.

— Da de unde, colonele, n-am nici măcar un singur vot.

— Asta nu face nimic; poţi ţine discursuri.

— Nu, nu pot. Sînt doar două sute de locuitori...

— E-n ordine, e-n ordine...

— Şi nu aveau nici un drept să mă aleagă; nu era nici măcar un ţinut, nu există nici un Act Organic, în mod oficial guvernul nici măcar nu are habar de noi.

— Nu te sinchisi de amănuntul ăsta; am să pun eu la punct totul. O să pun treaba pe roate, de la A la Z, o să vă organizez cît ai bate din palme.

— Ai să *faci* asta, colonele? Eşti *prea* bun cu noi; îţi recunosc sufletul de aur, eşti acelaşi vechi prieten veşnic credincios.

Şi din ochii lui Washington izvorîră lacrimi de recunoştinţă.

— E ca şi făcut, băiatule, exact ca şi făcut. Bate palma. O să ne înhămăm alături la muncă, amîndoi, şi o să facem treabă să zbîrnîie!

Mrs. Sellers se întoarse cu faţa înseninată şi începu să-l întrebe pe Hawkins de copii, de numărul lor, şi aşa mai departe. La capătul interogatoriului obţinu de la martor o istorie detailată a suişurilor şi coborîşurilor familiei, precum şi a felului cum colindase de colo pînă colo prin Vestul Îndepărtat, vreme de 15 ani. Cineva strigă afară, în spatele casei, şi colonelul se duse să răspundă. Hawkins profită de acest prilej ca să întrebe cum se purtase lumea cu colonelul de cînd nu se mai văzuseră.

— A, s-a purtat cu dînsul ca şi pînă acum ; n-ar fi putut să-şi schimbe purtarea faţă de colonel, chiar dacă ar fi vrut, fiindcă el n-ar fi îngăduit-o.

— Asta e lesne de crezut, *Mrs.* Sellers.

— Da, da, vezi bine, el unul nu se schimbă nici cît negru sub unghie, este mereu Mulberry Sellers.

— Pot să-mi dau seama destul de limpede de asta.

— Rămîne acelaşi om cu mintea doldora de planuri, generos, bun la inimă, cu capul în nori, plin de speranţe, nepăsător faţă de eşecuri cum a fost dintotdeauna ; şi, totuşi, lumea ţine la dînsul de parcă ar fi dobîndit cele mai strălucite succese în viaţă.

— Oamenii au ţinut întotdeauna la dînsul şi e firesc de altfel, fiindcă este atît de îndatoritor, de blînd, are ceva în el care te îmbie să-i ceri ajutorul, să-i ceri un serviciu — nu te simţi intimidat, ştii, nici nu-ţi trece prin cap că ai „vrea să nu fii nevoit să soliciţi", impresie pe care o încerci faţă de alte persoane.

— Aşa stau lucrurile, şi-ţi vine să te minunezi cînd te gîndeşti că de multe ori a fost tratat în chip ruşinos de către persoane care s-au folosit de el ca de o trambulină, pentru ca apoi să-l doboare cînd n-au mai avut nevoie de dînsul. Un timp îl vezi îndurerat, mîndria îi este rănită, ocoleşte povestea cu pricina şi nici nu vrea să discute despre ea ; în mo-

mentele acelea mă gîndesc că măcar *de astă dată* o să se învețe minte și o să fie mai prudent pe viitor, da' ți-ai găsit ! Peste vreo două săptămîni uită cu desăvîrșire de întîmplarea cu pricina și oricare vagabond egoist, ieșit naiba știe de unde, poate să vină să se milogească, să se jeluie că-i sărac lipit, ca să intre drept în inima lui, cu ghete cu tot.

— Pesemne că vă pune grozav răbdarea la încercare uneori.

— A, nu, sînt obișnuită cu felul lui de a fi și mai degrabă țin să rămînă așa, decît să-și schimbe firea. Cînd spun că este un ratat, vreau să zic că trece drept un ratat față de restul lumii, în ochii mei însă nu-i așa. Oricum, nu știu dacă aș vrea să fie altfel, foarte diferit de cum este. E necesar să-l cert uneori, ba chiar sînt nevoită să-l iau peste picior, dar socot că m-aș purta la fel și dacă ar avea altă fire ; așa sînt eu. Sînt cu mult mai puțin ironică și mai mulțumită cînd îi eșuează o treabă decît atunci cînd îi reușește.

— Va să zică nu este chiar un ratat ? zise Hawkins, luminîndu-se la față.

— Colonelul ? O, nu, doamne ferește. Din cînd în cînd dă cîte o lovitură, cum spune el. Atunci îmi vine mie rîndul să mă perpelesc și să fierb. Fiindcă banii zboară pur și simplu pe fereastră ; cum vin, s-au și dus. Cît ai zice peșteră, a și umplut casa de betegi și neajutorați, de pisici fără stăpîn și tot soiul de sărmane făpturi prăpădite pe care nimeni nu le vrea ; el le dă adăpost și cînd se abate iarăși sărăcia pe capul nostru, mă văd silită să evacuez din casă majoritatea acestor ființe, căci altminteri am muri de foame. Atunci i se rupe inima de milă, și mie de asemeni, nici vorbă. Uită-te, de pildă, la bătrînul Dan'l și la Jinny pe care șeriful i-a vîndut ca sclavi în sud, o dată, cînd am dat faliment, înainte de război ; s-au întors din pribegie după ce s-a încheiat pacea, istoviți și sleiți de muncă pe plantațiile de bumbac, fără nici un sprijin pe lume și fără nici un strop de vlagă în bătrînele lor măruntaie pentru restul acestui pelerinaj pămîntean. Eram atît de

strîmtorați, o, atît de strîmtorați, încît ne zbăteam pentru fiecare fărîmitură de hrană, iar el, nici una, nici două, le deschide larg ușa și, după felul cum i-a primit, ai fi crezut că s-au pogorît de-a dreptul din cer ca să-i împlinească o rugă. L-am tras deoparte și i-am spus: „Mulberry, nu putem să-i ținem, n-avem nici de unele măcar pentru noi, nu-i putem hrăni". S-a uitat la mine cam cătrănit și mi-a spus: „Să-i dăm afară? Cînd au venit la mine atît de încrezători, atît de plini de nădejde, ca și cum... ca și cum... păi bine, Polly, trebuie să fi *cumpărat* eu cîndva încrederea asta, cu multă vreme în urmă, și am dat o chitanță, ca să zic așa — asemenea lucruri nu le *capeți în dar* — iar acum crezi că am să mă apuc să-mi iau înapoi cuvîntul dat pentru o asemenea datorie? Și, vezi tu, sînt atît de săraci, și de bătrîni, și lipsiți de prieteni, și..." Dar n-a apucat să mai argumenteze, că mă și rușinasem; i-am închis gura și, simțindu-mă parcă îmbărbătată, cu un curaj deosebit, i-am șoptit: „O să-i ținem. Domnul o să ne aibă în grija lui". S-a bucurat și s-a pornit să declame unul din discursurile lui împănate de încredere și optimism, dar l-am potolit la timp, așa că a rostit cu umilință: „Oricum, *eu unul* o să-i am în grijă". Asta s-a petrecut cu ani și ani în urmă. După cum vezi, aceste bătrîne epave sînt încă și azi aici.

— Dar nu se ocupă ei de gospodărie?

— Pe naiba! Ce-ți trece prin cap? S-ar ocupa, dacă ar fi în stare, sărmanele făpturi bătrîne; deh! poate își închipuie că fac o parte din treburi. Asta-i însă doar o părere. Dan'l face serviciu la ușa din față și cîteodată îl trimitem cu un comision; uneori poți să-i vezi, pe unul dintre ei sau pe amîndoi, apucîndu-se să scuture praful prin casă, dar asta se întîmplă numai cînd vor să tragă cu urechea la vreo discuție și să intre și ei în vorbă de dragul flecărelii. Întotdeauna îmi dau tîrcoale, la ora prînzului, cu același scop. Dar adevărul este că trebuie să ținem o tînără negresă numai ca să aibă grijă de *ei*

şi mai avem o negresă care face gospodăria şi ne *ajută* să-i îngrijim.

— Ei, cred că trebuie să fie destul de fericiţi.

— Nici gînd. Se ciorovăiesc aproape fără încetare, mai totdeauna din pricina religiei, fiindcă Dan'l este baptist din secta Dunker, în timp ce Jinny este o metodistă fanatică. Ea crede într-o pronie specială, iar el nu crede, pentru că îşi închipuie că este un soi de liber-cugetător. Cîntă împreună imnuri de pe plantaţii, trăncănesc şi pălăvrăgesc fără încetare şi, de fapt, ţin sincer unul la altul. Îl iubesc pe Mulberry mai presus de orice pe lume, iar el le rabdă toate toanele, îi răsfaţă, le iartă toate neroziile, aşa că... ei, bine, sînt destul de fericiţi dacă stăm să judecăm. Şi mie nu-mi pasă, m-am deprins cu situaţia. Pot să mă deprind cu orice, dacă îmi vine în ajutor Mulberry, şi adevărul este că orice s-ar întîmpla, cîtă vreme mi-l ţine Dumnezeu alături, nu prea mă sinchisesc.

— Ei, în sănătatea lui, şi să sperăm că în curînd o să mai dea o lovitură.

— Ca să culeagă de pe drumuri toţi şchiopii, toţi paraliticii şi toţi orbii, ca să prefacă iarăşi casa într-un azil? Aşa s-ar întîmpla. De isprăvile astea mi s-a făcut lehamite. Nu, Washington, îmi doresc ca loviturile pe care o să le dea să fie de proporţii tare modeste, de-acum şi pînă la capătul drumului nostru comun.

— Bine, atunci fie lovituri mari sau mici, sau fără nici un fel de lovituri, închin în speranţa că nu va fi niciodată lipsit de prieteni. Şi nici nu-mi vine să cred că se va întîmpla aşa ceva, cîtă vreme mai trăiesc prin jur oameni care ştiu de ajuns să...

— El, să fie lipsit de prieteni?! Şi soţia clătină din cap, însufleţită de o sinceră mîndrie. Păi cum aşa, Washington, nu poţi rosti numele vreunui om de seamă din ţara asta, care să nu ţină la dînsul. Îţi mărturisesc aşa, între noi, că trebuie să fac pe dracu-n patru ca să-i împiedic să-l numească în vreun post sau altul. Ei ştiu că n-ar face mare brînză în vreo slujbă, la fel de bine cum ştiu şi eu, însă este

nespus de greu să-l îndupleci să refuze ceva. Mulberry Sellers şi slujbă ! Doamne, dumnezeule, îţi dai oare seama cam cum ar arăta asta ?! Păi ar alerga lumea de la celălalt capăt al pămîntului să vadă asemenea panoramă. Mai lesne mi-ar veni să mă mărit cu cascada Niagara şi să isprăvesc o dată pentru totdeauna.

După o pauză meditativă, doamna Sellers adăugă, ducîndu-se cu gîndul la observaţia care îi prilejuise replica.

— Prieteni ? A, într-adevăr, nici un om n-a avut vreodată mai mulţi, şi încă ce fel de prieteni : Grant [1], Sherman [2], Sheridan [3], Johnston [4], Longstreet [5], Lee [6] au stat de multe ori pe fotoliul pe care stai dumneata acum...

Hawkins sări ca ars şi, contemplînd fotoliul cu o surprindere reverenţioasă, înfiorat ca de sentimentul de a fi călcat încălţat pe pămînt sfinţit, exclamă :

— Chiar *ei* ?!

— O, da, e purul adevăr, şi încă au stat de multe, multe ori.

Oaspetele continuă să se uite la fotoliu, fascinat, magnetizat, şi pentru prima dată în viaţa lui, fîşia aceea continentală de iarbă uscată, ce-i ţinea loc de imaginaţie, luă foc şi fu năpădită de o vîlvătaie uriaşă, care se lăţi din zare pînă-n zare, înecînd bolta cerului sub norii ei de fum. Încerca senzaţia resimţită poate de vreunul dintre străinii apatici care în viaţa de toate zilele este un ignorant total în materie de geografie, cînd, scoţînd capul pe fereastra vagonului şi plimbînd o privire plictisită şi stinsă, ochiul îi cade pe o anumită pancartă de gară pe care scrie : „Stratford-on-Avon“ [7] ! Doamna Sellers pălăvrăgea liniştită mai departe :

— A, şi le place să-l asculte vorbind, mai cu seamă dacă povara pe care o duc îi apasă cam greu pe-un umăr şi vor s-o mai treacă şi pe celălalt. El este alcătuit numai din aer, ştii şi dumneata, chiar

[1]—[6] Generali care au comandat trupele sudiste în războiul de secesiune (1861—1865).

[7] Locul de naştere al lui William Shakespeare.

din adiere, ai putea spune, așa că îi înviorează. Spun că după ce pleacă de la noi, se simt ca după o excursie la țară. De multe ori l-a făcut pe generalul Grant să rîdă, și pot să-ți spun că asta e o treabă anevoioasă. Cît despre Sheridan, cînd îl ascultă pe Mulberry Sellers i se aprinde privirea de parcă ar fi o salvă de artilerie. Vezi dumneata, farmecul lui Mulberry constă în a fi în același timp atît de catolic și de lipsit de prejudecăți, încît se adaptează oriunde și cu oricine. Asta-l face să fie considerat o tovărășie foarte bună și să se bucure de aceeași popularitate ca un scandal public. Du-te o dată la Casa Albă cînd președintele oferă o recepție generală și cînd e și Mulberry pe-acolo. Zău așa, dragul meu, nu izbutești să-ți dai seama care din ei oferă recepția.

— Da, hotărît că este un om remarcabil și așa a fost totdeauna. Este evlavios?

— Pînă-n măduva oaselor. Meditează la această temă și citește despre religie mai mult decît despre orice, cu o singură excepție: tot ce-i pică în mînă despre Rusia și Siberia; a epuizat tot ce s-a scris în materie de credință, dar n-are de fel purtări de om bigot.

— Ce religie profesează?

— Este...

Doamna Sellers se opri și cîteva clipe rămase pierdută pe gînduri; pe urmă rosti cu simplitate:

— Cred că săptămîna trecută era mahomedan, sau cam așa ceva.

Washington o porni apoi spre oraș, să-și aducă geamantanul, fiindcă Sellersii, primitori cum erau, nici nu voiră să-i asculte scuzele. Trebuia neapărat să tragă la ei pe tot timpul sesiunii. Colonelul se înapoie îndată și se apucă să meșterească iar la jucăria lui. Cînd Washington se întoarse, o isprăvise.

— Asta-i, asta e, zise colonelul, am isprăvit-o...

— La ce folosește, colonele?

— A, e doar un flecușteț. O jucărioară bună să distreze copiii.

Washington o cercetă.

— Pare să fie un labirint.

— Da, chiar asta e. L-am botezat „Purcei în trifoi". Ia încearcă, vezi dacă eşti în stare să-i vîri în cocină.

După multe eşecuri, Washington izbuti şi fu încîntat ca un copil.

— Este un lucru minunat de ingenios, colonele, e grozav de isteţ. Şi interesant, zău aşa, aş fi în stare să mă joc cu ea cît e ziulica de lungă. Ce-ai de gînd să faci cu asta?

— Hm... nimic. Îl brevetez şi-l arunc deoparte.

— Să nu cumva să faci una ca asta. Din lucruşorul ăsta se pot scoate bani buni.

O privire compătimitoare sticli preţ de o clipă în ochii colonelului, care spuse:

— Bani, mda... mărunţiş de buzunar, vreo două sute de mii de dolari, poate. Nu mai mult.

Ochii lui Washington scînteiară.

— Vreo două sute de mii de dolari! Asta numeşti dumneata mărunţiş, bani de buzunar?

Colonelul se ridică şi străbătu odaia în vîrful picioarelor, închise o uşă, care era puţin crăpată, se întoarse tot aşa, tiptil, la scaunul lui, şi rosti cu glas scăzut:

— Poţi păstra o taină?

Washington încuviinţă din cap; îi pierise graiul de uimire.

— Ai auzit despre materializare, materializarea sufletelor celor dispăruţi dintre cei vii?

Washington auzise de aşa ceva.

— Şi probabil că nu crezi în asta; de altfel, pe bună dreptate. Aşa cum este practicată de către şarlatanii ignoranţi, treaba asta nu este demnă de cel mai mic respect sau atenţie. Dacă ai de-a face cu o luminiţă pîlpîitoare, cu o încăpere întunecoasă şi o adunătură de tonţi sentimentali, toţi cu credinţa, fiorii şi lacrimile lor gata pregătite, şi mai dai şi peste o slinoasă revărsare de protoplasmă şi impostură, care apare şi se materializează în oricine pofteşti: bunicii, strănepoata, cumnatul, vrăjitoarea din En-

dor, John Milton, gemenii siamezi, Petru cel Mare și alte absurdități de aceeași teapă — da, asta-i doar ceva prostesc și jalnic. Cînd însă un om competent pune în acțiune nețărmuritele puteri ale *științei*, asta-i o chestiune diferită, complet diferită, pricepi. Apariția care răspunde la o *asemenea* chemare s-a prezentat ca să rămînă la fața locului. Sezisezi valoarea comercială a acestui amănunt?

— Ei bine, eu... hm... adevărul este că nu prea știu dacă o sezisez. Vrei să spui că o asemenea materializare, fiind permanentă și nu trecătoare, ar oferi mai multă satisfacție publicului și astfel s-ar putea urca prețul biletelor la reprezentație?

— Reprezentație? Ce prostie! Ascultă-mă mai bine pe mine și ține-ți răsuflarea, fiindcă o să ai nevoie de ea. Pînă în trei zile am să-mi pun la punct metoda, și pe urmă lumea n-are decît să se înspăimînte, căci va vedea minuni. Washington, peste trei zile, cel mult zece, o să mă vezi cum chem morții din orice secol, iar ei se vor scula din mormînt și vor umbla. Vor umbla? Ce zic, vor umbla pentru vecie și nu vor muri niciodată! Vor umbla folosindu-și toți mușchii și energia, toată străvechea lor vlagă.

— Colonele! Vestea asta îi taie într-adevăr oricui răsuflarea.

— *Acum* pricepi ce bănet se poate scoate din chestia asta?

— Pricep... Ei bine, nu prea îmi dau seama exact.

— Doamne sfinte. Ascultă aici: o să am monopolul asupra lor, toți îmi vor aparține, nu-i așa? Ia două mii de polițiști din orașul New York, de pildă. Leafă, patru dolari pe zi. Ei, eu îi înlocuiesc cu polițiști morți, la jumătate de preț.

— Tii, uluitor! Nu mi-a dat prin cap așa ceva. Patru mii de dolari pe zi. Acum chiar că încep să pricep! Dar polițiștii morți vor depune o muncă corespunzătoare?

— Păi n-au corespuns și pînă acum?

— Ei, dacă privești lucrurile așa...

— Privește-le oricum vrei. Modifică-le, ca să fie pe gustul dumitale, și flăcăii mei tot vor bate orice concurență. Nu mănîncă, nu beau — n-au nevoie de așa ceva ; n-o să mușamalizeze nimic, ca să le pice vreun șperț de pe la tavernele de joc sau de la speluncile unde se vinde rom fără autorizație, n-o să chefuiască, n-o să alerge după fustele rîndășoaicelor ; ba mai mult încă, bandele de derbedei înrăiți care le întind capcane prin fundături singuratice ca să-i împuște sau să-i înjunghie în mod laș, n-o să izbutească decît să le strice uniformele și n-o să trăiască destul ca să apuce să se bucure de reușita atacurilor lor...

— Zău așa, colonele, dacă poți furniza polițiști, atunci, desigur...

— Negreșit, pot furniza orice sortiment de marfă care se cere. Ia, de pildă, armata. Acum are douăzeci și cinci de mii de oameni ; se cheltuiesc douăzeci și două de milioane pe an. Am să-i scot la lumina zilei pe romani, am să-i înviez pe greci, o să furnizez guvernului, pentru suma de zece milioane pe an, zece mii de veterani aleși pe sprînceană, din legiunile victorioase ale tuturor epocilor ; am să furnizez soldați care-i vor fugări pe indieni an de an, călări pe cai materializați, fără să coste nici măcar un cent pentru rații și reparații. Armatele europene costă acum două miliarde pe an. Le voi înlocui pe toate, pentru un miliard. Voi scoate la lumină pe oamenii de stat încercați ai tuturor vremurilor și paralelelor și îi voi furniza acestei țări un congres destul de experimentat ca să lege și să dezlege ploile, lucru care nu s-a mai întîmplat din vremea Declarației de Independență și nici nu se va mai întîmpla vreodată pînă cînd acești oameni, morți din punct de vedere practic, nu vor fi înlocuiți cu articolul autentic necesar. Voi reaproviziona tronurile Europei cu cele mai dotate creiere și cele mai morale caractere pe care le pot furniza cavourile tuturor veacurilor, ceea ce de fapt nu este prea mare scofală, și voi împărți cu ei lefurile și lista civilă, în mod cinstit și drept, oprindu-mi doar jumătatea care mi se cuvine, și...

— Colonele, dacă măcar jumătate din cele ce-mi spui e adevărat, din afacerea asta se pot scoate la milioane... la milioane...

— Miliarde... miliarde, vrei să spui. Păi, ascultă aici, lucrul este atît de apropiat de înfăptuire, atît de iminent, de o urgență atît de categorică, încît dacă ar fi să vină acum cineva la mine și să-mi spună : „Colonele, sînt cam strîmtorat, și dacă poți, împrumută-mi vreo două miliarde de dolari pentru... Intră !

Ultima replică era răspunsul la o bătaie în ușă. Un om cu înfățișare energică se năpusti în odaie ; ținea în mînă un carnet mare ; smulse o foaie din el și o prezentă, însoțită de o scurtă observație :

— Al șaptesprezecelea și ultimul aviz. De data asta, colonele Mulberry Sellers, trebuie să scoți din pămînt, din iarbă verde, cei trei dolari și patruzeci de cenți.

Colonelul începu să se scotocească prin buzunare, pe rînd, se pipăi în dreapta și-n stînga, peste tot, mormăind :

— Ce naiba oi fi făcut cu portofelul ăla ? Ia să văd, hm... aici nu e, dincolo nu e... A, pesemne că l-am lăsat în bucătărie, dau numai o fugă pîn-acolo și...

— Nu, n-ai să tragi nici o fugă. O să rămîi exact pe locul unde te afli. Și de data asta o să dai paralele.

Washington se oferi cu nevinovăție să se ducă el să se uite după portofel. După ce ieși, colonelul zise :

— Ca să fiu sincer, trebuie să mă mai păsuiești numai o singură dată, Suggs, știi, mandatele pe care le așteptam...

— Las-o moartă cu mandatele. E o gogoașă prea răsuflată, nu se mai înghite. Hai, ieși cu banii !

Colonelul își roti privirea prin încăpere, cuprins de deznădejde. Pe urmă se lumină la față ; alergă la perete și începu să scuture de praf cu batista o cromolitografie deosebit de înfiorătoare. După care o luă jos de pe perete, cu evlavie, o oferi încasatorului, întorcîndu-și obrazul de la el și spunînd :

— Ia-o, dar să n-o văd cum pleacă de aici. Este singurul Rembrandt care mi-a rămas...

— Dă-l naibii de Rembrandt, e o cromolitografie.

— A, nu vorbi așa de tablou, te implor. Este singurul original cu adevărat mare, singurul exemplu suprem al acelei falnice școli de artă care..,

— Artă ! Este cel mai dezgustător lucru pe care l-am privit vreodată.

Colonelul îi și aducea altă oroare, ștergînd-o cu duioșie de praf.

— Ia-o și pe asta — perla colecției mele — singurul Fra Angelico autentic care...

— A ilustrat vreodată paginile vreunui almanah, asta e. Dă-l încoace. Bună ziua. O să creadă lumea că am jefuit dugheana unui bărbier negru.

Și trînti ușa după dînsul.

Colonelul strigă, cu glas sugrumat de neliniște :

— Te rog din suflet să le înveleștI în ceva, nu cumva să le atingă umezeala. Nuanțele delicate ale lui Angelico...

Dar încasatorul plecase.

Washington apăru iar și spuse că a căutat peste tot, împreună cu doamna Sellers și servitorii, însă în zadar ; adăugă apoi că ar fi dorit să poată da peste un anumit om în clipa aceea, fiindcă atunci n-ar mai fi fost nevoie să vîneze portofelul. Interesul colonelului se trezi numaidecît.

— Care om ?

— Prin părțile noastre îi zic Pete-Ciungul, adică pe acolo, prin ținutul Cherokee. A prădat banca din Tahlequah.

— Există și bănci în Tahlequah ?

— Da. O bancă măcar, avem. Omul cu pricina a fost bănuit că ar fi prădat-o. Oricine ar fi săvîrșit fapta, vorba-i că a șters-o cu mai bine de douăzeci de mii de dolari. S-a oferit o răsplată de cinci mii de dolari pentru prinderea lui. Cred că l-am zărit pe omul acela, venind încoace, către est.

— Nu zău, chiar adevărat ?

— Sînt sigur că l-am văzut în tren, în prima zi cînd am dat de calea ferată. Înfățișarea lui se potri-

vea destul de exact cu descrierea de pe afişele poliţiei — cel puţin în ceea ce priveşte hainele şi braţul lipsă.

— De ce n-ai izbutit să-l arestezi şi să ceri răsplata ?

— N-am putut. Bineînţeles, trebuia să am un mandat de arestare. Mi-am pus însă în gînd să rămîn prin preajma lui pînă o să-mi pice o ocazie.

— Ei şi ?

— Ei bine, s-a dat jos din tren în timpul nopţii, nici nu ştiu cînd.

— A, lua-l-ar naiba, asta-i tare prost.

— Nu-i chiar aşa de prost, totuşi.

— De ce ?

— Fiindcă a coborît în gara Baltimore chiar din acelaşi tren cu mine, deşi n-am ştiut de lucrul ăsta la timp. Cînd am ieşit pe peron, l-am văzut îndreptîndu-se spre ieşire, cu o plasă în mînă.

— Bun, o să-l prindem. Hai să punem la cale un plan.

— Să trimitem semnalmentele lui poliţiei din Baltimore ?

— Cum aşa, ce tot vorbeşti ? Nici gînd... Ce vrei să pună ei mîna pe recompensă ?

— Atunci, ce să facem ?

Colonelul chibzui.

— Am să-ţi spun ce. Să dăm un anunţ în *Baltimore Sun*. Îl redactăm cam aşa :

A — DĂ-MI UN SEMN DE VIAŢĂ, PETE...

— Stai niţel. Care braţ l-a pierdut ?

— Dreptul.

— Bun. Atunci, aşa...

A — DĂ-MI UN SEMN DE VIAŢĂ, PETE, CHIAR DACĂ TREBUIE SĂ SCRII CU MÎNA STÎNGĂ. *Trimite-l pe adresa x.y.z. Oficiul Poştal General, Washington. Din partea lui* ŞTII TU CINE.

— Aşa, momeala asta o să ni-l aducă în undiţă.

— Dar nu crezi că n-o să ştie despre cine-i vorba ?

— Ba da, dar o să vrea să afle, nu-i aşa ?

— Păi da, desigur. Uite, nu mi-a dat prin cap. Ce te-a făcut să te gîndeşti la şiretlicul ăsta ?

— Cunoaşterea curiozităţii umane. Este o trăsătură puternică, foarte puternică.

— Acum mă duc în odaia mea, să trec textul pe curat. Bag în plic un dolar şi o să le spun să publice anunţul de toţi banii ăştia.

Capitolul IV

Ziua trecu. După cină, cei doi prieteni petrecură o lungă şi obositoare seară, încercînd să hotărască ce vor face cu răsplata de cinci mii de dolari pe care urmau s-o capete după ce îl vor fi dibuit pe Pete-Ciungul, îl vor fi prins, vor fi dovedit că este persoana căutată, îl vor fi extrădat şi-l vor fi expediat la Tahlequah, în Teritoriul Indian[1]. Apăreau însă atît de multe variante demne de luat în consideraţie cu privire la folosirea banilor, încît ajunseseră la concluzia că era imposibil să se oprească asupra unei hotărîri pe care să o respecte pînă la capăt. În cele din urmă, doamnei Sellers i se făcu lehamite de toată povestea şi zise :

— Ce rost are să vinzi pielea ursului din pădure ?

Astfel că problema fu lăsată baltă pînă la noi ordine şi toată lumea se duse la culcare. În dimineaţa următoare, lăsîndu-se convins de Hawkins, colonelul schiţă desenele, scrise indicaţiile necesare şi se duse să depună o cerere de brevet pentru jucăria sa, labirintul. Hawkins personal luă jucăria cu el şi porni să vadă ce şanse există de a-i găsi un plasament comercial. Nu fu nevoit să meargă prea departe. Într-o cocioabă dărăpănată, de lemn, care slujise cîndva drept locuinţă vreunei umile familii de negri, dădu peste un yankeu cu ochi vicleni, care se îndeletnicea

[1] Veche denumire a regiunii unde se află astăzi statul Oklahoma (S.U.A.).

cu repararea unor scaune ieftine și a altor mobile de ocazie. Omul acesta cercetă cu indiferență jucăria ; încercă să dezlege jocul ; găsi că e mai puțin ușor decît se așteptase, deveni mai interesat și, în cele din urmă, dovedi un interes pasionat ; pînă în cele din urmă, eforturile lui fură încununate de succes, așa că întrebă :

— E brevetată ?

— S-a cerut brevet.

— O să încheiem tîrgul. Cît vrei ?

— Cam la ce preț se poate vinde ?

— Ei, cu vreo 25 de cenți, aș zice eu.

— Cît ai da dumneata pentru dreptul de a o folosi în exclusivitate.

— N-am posibilitatea să ofer nici 20 de dolari dacă trebuie să plătesc bani gheață ; dar am să-ți spun ce-o să fac : am s-o fabric în serie, o pun pe piață, și-ți plătesc cinci cenți de fiecare bucată.

Washington suspină. Mai dispărea un vis ; nu se zărea nici o comoară la orizont. Astfel că spuse :

— E-n regulă. Ia-o la prețul ăsta și semnează-mi o învoială.

Își văzu de drum, cu hîrtia în buzunar, și uită cu totul de învoiala făcută. O alungă din minte ca să facă loc altor tentative de a născoci cea mai promițătoare variantă de investiție pentru suma care i se va cuveni drept răsplată, asta în cazul că nu ar putea cădea la un acord comun în vederea folosirii sumei într-o afacere care să satisfacă ambele părți.

Nici nu se întorsese bine în casa lui Sellers, cînd colonelul sosi copleșit de durere deși, în același timp, părea stăpînit de o voioasă însuflețire ; izbutea să manifeste cu succes ambele stări emoționale, cînd separat, cînd laolaltă. Se aruncă suspinînd de gîtul lui Hawkins și rosti :

— O, jelește împreună cu mine, prietene, jelește-mi neamul îndoliat ; moartea mi-a doborît ultima rubedenie și sînt conte de Rossmore... Felicită-mă !

Se întoarse spre soția lui, care intrase în timp ce el rostea aceste cuvinte, o îmbrățișă și zise :

— Vei suporta lovitura aceasta, de dragul meu, doamnă! Era sortită să se producă, așa fusese decretat.

Soția rezistă foarte bine la auzul veștii și zise:

— Nu-i o mare pierdere, Simon Lathers era un biet nevolnic plin de bune intenții, un om de nimic, iar fratele său, cît a trăit, n-a făcut nici două parale.

Contele legitim continuă:

— Sînt prea covîrșit de aceste mîhniri și bucurii care se bat cap în cap pentru a fi în stare să mă concentrez asupra afacerilor. Îl voi ruga pe bunul nostru prieten, aci de față, să transmită vestea prin telegraf sau poștă, lui *lady* Gwendolen, ca să-i dea de știre că...

— Care *lady* Gwendolen?

— Sărmana noastră fiică, cine alt', vai de mine!...

— Sally Sellers? Mulberry Sellers, nu cumva îți pierzi mințile?

— Uite ce e, te rog să nu uiți cine ești și cine sînt eu; amintește-ți de rangul dumitale și ține seama, de asemeni, de considerația cuvenită rangului meu. Ar fi cel mai nimerit, dacă de-acum înainte, *lady* Rossmore, nu ai mai folosi numele meu de familie.

— Doamne dumnezeule sfinte! Cine a mai auzit așa trăsnaie? Și atunci, cum urmează să-ți spun?

— În intimitate, termenii obișnuiți de atașament vor fi încă admisibili pînă la un anumit punct; în public, însă, va fi mai potrivit dacă domnia-voastră mi se va adresa cu titlul de *milord*, sau *înălțimea-voastră*, iar despre mine va vorbi sub denumirea Rossmore, referindu-se la contele sau înălțimea-sa, ori...

— Ei, poftim ce prostie ți se năzare! În vecii-vecilor n-am să pot face așa ceva, Berry.

— Dar trebuie neapărat, într-adevăr, dragostea mea, trebuie să trăim la înălțimea noii noastre situații sociale și să ne supunem exigențelor ei cu toată supletea de care sîntem capabili.

— Bine, e-n ordine, să fie pe voia ta, pînă azi nu mi-am exprimat niciodată vreo dorință împotriva

vrerilor tale, Mul-*milord*, şi e prea tîrziu să încep acum, deşi, după părerea mea, este cea mai curată ţicneală pe care am pomenit-o vreodată.

— Sînt cuvinte demne de soţia mea ! Haide, sărută-mă, şi să fim iarăşi prieteni.

— Dar... Gwendolen ! Nu ştiu cum am să rezist la numele ăsta. Sînt convinsă că nimeni pe lume n-o s-o recunoască pe Sally Sellers sub eticheta asta. Este prea pompos pentru ea ; o să arate ca un îngeraş împopoţonat cu un macferlan şi, oricum, după umila mea părere, este cel mai extravagant nume posibil.

— Fata nu-i va găsi nici un cusur, *milady*.

— Ăsta-i adevărul gol-goluţ. Se dă în vînt după orice fel de aiureală romantică, de parcă ar fi fost născută pentru aşa ceva. Îmi pun capul că darul ăsta nu l-a moştenit de la mine. Iar la colegiul acela nerod, unde am trimis-o, în loc să se îndrepte, s-a scrîntit mai rău.

— Ascult-o ce spune, Hawkins ! Colegiul Rowena-Ivanhoe este cel mai select şi cel mai aristocratic lăcaş de cultură pentru tinerele domnişoare din ţara noastră. Sub nici un cuvînt o fată nu poate să pătrundă acolo, cîtă vreme nu este ori foarte bogată şi mondenă, ori poate dovedi că se trage din patru generaţii de aşa-zisă noblеţe americană. Clădirile colegiului sînt înălţate în chip de castele, cu turnuri şi donjoane, înconjurate de o imitaţie de şanţ, iar toate locurile poartă denumiri din cărţile lui *Sir* Walter Scott, respirînd, ca stil, regalitate şi noblеţe. Cele mai bogate eleve ale colegiului au faietoane şi vizitii în livrele, cai de călărie cu rîndaşi englezi care poartă ţilindru şi haine strîns încheiate, cizme cu turetci pînă la genunchi, iar cravaşa lor cu mîner n-are şfichiu, ca să călărească la 63 de picioare în urma lor...

— Şi nu învaţă nici o fărîmă de lucru cu cap, Washington Hawkins, nici măcar un singur lucru folositor, ci numai bazaconii pretenţioase şi nişte ifose găunoase cum nu mai întîlneşti în America. Dar trimite după *lady* Gwendolen, te rog, căci socot că regulamentele *pair*-ilor susţin că trebuie să vină acasă

ca să-şi pună cenuşă în cap şi să-i jelească pe nepricopsiţii ăia de fanfaroni din Arkansas pe care i-a pierdut.

— Scumpa mea ! Fanfaroni ? Ţine minte : *noblesse oblige*[1].

— Haide, haide, vorbeşte-mi pe limba ta, Ross... Alta nu ştii şi nu izbuteşti decît s-o scrîntieşti, cînd încerci s-o dai pe o limbă străină. Of, nu te uita aşa la mine, m-a luat doar gura pe dinainte, n-am comis o crimă ! Ce vrei, nu te poţi dezvăţa într-o secundă de obiceiuri avute o viaţă întreagă. Rossmore, uite, na, ca să fii mulţumit şi du-te să vezi de Gwendolen. Ai de gînd să-i scrii, Washington, ori să-i telegrafiezi ?

— Are să-i telegrafieze, draga mea.

— Aşa mi-am închipuit şi eu, mormăi *milady*, părăsind odaia. Ţine la asta pentru ca adresa să apară pe plic. O s-o facă pur şi simplu de rîsul lumii pe copila aia. O să-i parvină, firește, căci chiar dacă mai există şi alte familii Sellers, nimeni n-o să fie în stare să pretindă telegrama. Şi fata o să-şi dea în petic, o s-o arate peste tot şi o să facă mare caz de ea... Firește, ei i se poate ierta asta. Este atît de săracă, iar ele sînt atît de bogate... Nici vorbă că a încasat pînă acum o porţie serioasă de bobîrnace şi de afronturi din partea soiului ăstuia de fete cu slugi în livrea. Este ceva cît se poate de omenesc să vrea să le plătească datoria.

Unchiul Dan'l fu trimis cu telegrama, pentru că deşi într-un colţ al salonului zăcea un obiect bătător la ochi, un telefon spînzurat de o pîlnie transmiţătoare, Washington descoperi că toate încercările de a trezi centrala erau zadarnice. Colonelul mîrîi ceva despre aparatul care „totdeauna este defect cînd ai nevoie de el pentru ceva deosebit şi urgent", dar nu-i lămuri că una din cauzele acestui deranjament consta în faptul că obiectul reprezenta doar o mostră şi n-avea nici un fel de fir de legătură. Totuşi, îl folosea adesea cînd erau vizitatori de faţă, prefăcîndu-se că obţine comunicări prin intermediul lui. Se

[1] Noblețea creează îndatoriri.

comandă hîrtie pentru scrisori de condoleanțe și un sigiliu, apoi prietenii își îngăduiră un răgaz.

În după-amiaza următoare, în timp ce Hawkins, conform indicațiilor, drapase cu crep portretul lui Andrew Jackson [1], contele legitim îi scrise uzurpatorului din Anglia despre pierderea suferită de familie — misiva pe care am și citit-o. De asemeni, printr-o scrisoare adresată autorităților de la Duffy's Corner — Arkansas, dădu ordin ca rămășițele pămîntești ale răposaților gemeni să fie îmbălsămate de către un specialist din St. Louis și expediate pe dată uzurpatorului, însoțite de nota de plată. Pe urmă desenă pe o foaie mare de hîrtie cafenie armele și deviza familiei Rossmore, iar Hawkins o duse la reparatorul lui de mobile yankeu și, după un ceas, se întoarse cu o pereche de uluitoare armoarii, pe care le bătură în cuie pe fațada casei. Erau niște puncte de atracție menite să atragă atenția, după cum se și întîmplă, căci prin vecinătate locuiau mai cu seamă negri șomeri și hoinari, cu mulți copii zdrențăroși, cîini leneși se aflau cu nemiluita, deci se găseau spectatori berechet, și se mai găsiră și alții să se perinde ca la panoramă, zile de-a rîndul.

În ziarul de seară, noul conte descoperi, fără mirare, această informație mondenă, pe care o tăie și o lipi într-un album.

„În urma unei recente dispariții regretabile, stimatul nostru concetățean, colonelul Mulberry Sellers, Membru Permanent-disponibil al Corpului Diplomatic, moștenește în calitate de lord legitim titlul marii conții de Rossmore, al treilea din comitatele Marii Britanii, ca ordine de precedență, și va lua din vreme măsuri, printr-o plîngere înaintată Camerei Lorzilor, pentru a smulge titlul și domeniile din mîna actualului deținător, care le-a uzurpat. Pînă la scurgerea perioadei de doliu, obișnuitele recepții date joi seara la Rossmore Towers vor fi suspendate.“

[1] Fost președinte al S.U.A. (1829—1837).

Lady Rossmore comentă în sinea ei:

„Recepții! Oamenii care nu-l cunosc bine l-ar putea considera vulgar, dar după mine este una dintre cele mai neobișnuite făpturi pe care le-am văzut vreodată. În privința rapidității și a capacității sale de a născoci, cred că nu-i găsești pereche. Pun mîna-n foc că nimănui nu i-ar fi trecut prin cap să boteze această biată străveche capcană de șoareci: Rossmore Towers — lui însă i-a trecut, și o consideră ca pe un lucru cît se poate de firesc. Da, fără îndoială că este un har ceresc să ai o imaginație care să-ți poată oferi oricînd satisfacții, indiferent care ți-e soarta. Unchiul Dave Hopkins avea obiceiul să spună totdeauna: „Prefă-mă în John Calvin, și o să vreau să știu încotro mă îndrept; prefă-mă în Mulberry Sellers, și n-o să-mi mai pese de nimic".

Contele legitim comentă pentru sine:

„Este un nume frumos, tare frumos. Păcat că nu mi-a venit în minte înainte de a-i fi scris uzurpatorului. Dar o să-l am pregătit pentru el, după ce-mi va răspunde."

Capitolul V

Nici un răspuns la telegrama trimisă; nici urmă de fiică. Totuși nimeni nu trăda nici un fel de îngrijorare și nici nu părea mirat — mai bine zis nimeni, afară de Washington. După trei zile de așteptare, o întrebă pe *lady* Rossmore ce complicație bănuia că se ivise. Dînsa răspunse liniștită:

— A, cine știe ce i s-o fi năzărit fetei, nu-ți poți închipui niciodată. Este o autentică Sellers, din cap pînă-n picioare, cel puțin prin unele apucături; iar un Sellers nu-ți poate spune dinainte ce are de gînd să facă, fiindcă nici el singur habar n-are, pînă cînd fapta nu e consumată. Fata e teafără și n-are nimic, n-ai motiv să te frămînți din pricina ei.

Cînd o să fie hotărîtă, vine ea sau scrie, şi nu poţi şti ce anume va face, pînă ce nu va acţiona.

De astă dată, acţiunea se nimeri să fie o scrisoare. Fu înmînată pe dată şi fu primită de către mamă, căreia nu-i tremură mîna, nici nu vădi vreun semn de nerăbdare înfrigurată sau orice altă manifestare obişnuită la sosirea unui răspuns mult întîrziat după o telegramă imperativă. Îşi şterse ochelarii temeinic, cu gesturi liniştite, flecărind voioasă de una, de alta, pe urmă deschise scrisoarea şi începu să citească cu glas tare:

Kenilworth Keep, Redgauntlet Hall,
Colegiul Rowena-Ivanhoe, joi

Nepreţuita, scumpa mea mamă Rossmore. Ah! Ce bucurie am resimţit! Nici nu-ţi poţi închipui! Ştii şi tu că colegele mele au strîmbat întotdeauna din nas faţă de pretenţiile noastre, şi le-am plătit cu aceeaşi monedă, am strîmbat şi eu din nas faţă de pretenţiile lor. Totdeauna spuneau că s-ar putea să existe ceva măreţ şi încîntător în situaţia de umbră legitimă a unui titlu de conte, dar să fii doar umbra unei umbre — puah, puah! Iar eu totdeauna le întorceam vorba, declarînd că a nu fi în stare să dovedeşti că te tragi din patru generaţii de noblеţe de Misit-Americano-Colonial-Olandez-de-Morun-Sărat-Mc.Allister este o situaţie care se poate îndura, dar să fii nevoit să şi mărturiseşti asemenea obîrşie — fui, fui! Ei bine, sosirea telegramei a stîrnit un adevărat ciclon. Mesagerul a venit chiar în marele hol de audienţe Rob Roy, aţîţat la culme şi zbierînd cît îl ţinea gura: „Depeşă pentru lady Gwendolen Sellers!" Să fi văzut numai cum au mai împietrit toată adunătura aia de aristocrate, clevetitoare şi sclifosite toate! Mă aflam într-un ungher, fireşte singură-cuc, la locul cuvenit Cenuşăresei. Am luat telegrama şi am citit-o, apoi am încercat să leşin. Şi aş fi izbutit dacă aş fi avut vreo pregătire oarecare, dar totul a picat atît de neaşteptat, ştii, oricum am făcut faţă destul de onorabil. Mi-am pus batista la ochi şi am fugit hohotind în odaia

mea, lăsînd să-mi cadă telegrama din mînă. Am tras doar preț de o clipă cu coada ochiului — a fost de ajuns ca să văd cum tot cîrdul se năpustește hulpav asupra telegramei, apoi mi-am continuat fuga cu inima zdrobită, dar fericită ca o păsărică.

După aceea au început vizitele de condoleanțe și am fost nevoită să primesc cu titlu de împrumut sediul domnișoarei Augusta-Templeton-Ashmore Hamilton, fiindcă era o înghesuială grozavă, iar în odăița mea nu încap nici trei persoane și o pisică. De atunci am respectat cu strictețe doliul și m-am apărat împotriva încercărilor tuturor de a-și găsi legături de rudenie cu mine. N-ai să mă crezi, dar prima fată care s-a prezentat ca să-și ofere lacrimile și să-mi livreze manifestări de simpatie, a fost netoata aia de Skimperton, care totdeauna m-a privit de sus cu neruşinare și a pretins titlul de milady *și întîietate față de toate elevele, fiindcă, nu se știe cînd, unul din strămoșii ei a fost cică un Mc.Allister veritabil. Arăta, zău așa, ca o pasăre expusă la menajerie, care se umflă în pene pentru că strămoșul care a întemeiat spița a fost un pterodactyl.*

Dar cel mai mare triumf din toate a fost — ghici ce? N-ai să ghicești niciodată. Hai să-ți spun: neroada aia mică și cu celelalte două s-au zbătut și s-au agitat veșnic să stabilească anume care din ele e îndreptățită la întîietate după rang, de fapt, dacă vrei să știi, au fost nevoite să rabde de foame din pricina asta, căci fiecare pretinde dreptul de a trece înaintea întregului colegiu cînd se scoală de la masă, așa că nici una din ele nu-și isprăvea vreodată prînzul, ci-l lăsa la mijloc, încercînd s-o ia înaintea celorlalte. Ei bine, după prima zi de întristare și de izolare — mi-am aranjat în ziua aia o rochie de doliu, pricepi — cînd am apărut iarăși la masa comună, ce crezi că s-a întîmplat? Cele trei gîște dolofane stăteau acolo mulțumite și-și scoteau pîrleala pentru foamea îndelung îndurată, clefăiau și tot clefăiau, rumegau și tot rumegau, se îndopau și se tot îndopau, pînă ce au început să li se ivească pete de gălbinare pe ochi; așteptau cu umilință ca lady

Gwendolen să-şi folosească dreptul la întîietate şi să iasă prima din sală, auzi tu!

O, da, petrec de minune. Să ştii că nici una dintre colegele mele n-a avut cruzimea să mă întrebe cum de am obţinut noul meu nume. La unele, tăcerea asta se datorează discreţiei, dar la altele nu-i aşa. Nu se ţin în frîu datorită bunului lor simţ înnăscut, ci datorită discreţiei care le-a fost impusă. Eu le-am impus-o.

În concluzie, de îndată ce voi fi pus la punct ceea ce mi-a mai rămas de lichidat din vechile socoteli şi voi fi tras pe nări încă vreo cîţiva nori de tămîiere, lucru care îţi provoacă o plăcută ameţeală, o să-mi fac bagajele şi am s-o pornesc spre casă.

Transmite-i tatii că mi-e la fel de drag pe cît îmi este noul meu nume. N-aş fi putut să ticluiesc ceva mai impresionant. Ce inspiraţie a avut! De fapt, lui îi vine lesne inspiraţia.

Primeşte aceste rînduri de la fiica ta iubitoare,

GWENDOLEN

Hawkins luă şi el scrisoarea în mînă şi-şi aruncă privirile asupra ei.

— Frumos scrie, este plină de încredere, de însufleţire, şi o ţine strună pînă la capăt. E limpede. E o fată isteaţă.

— A, toţi membrii familiei Sellers sînt isteţi. Adică, ar fi fost, dacă ar fi existat. Pînă şi sărmanii ăştia de Lathers ar fi fost isteţi, dacă ar fi fost nişte Sellers get-beget, vreau să spun, sînge neamestecat. Bineînţeles, aveau un filon de Sellers în vinele lor, un filon mare chiar, dar faptul că eşti un dolar din emisia Bland [1], nu te face totuşi să fii un dolar sadea.

A şaptea zi după expedierea telegramei, coborînd visător la micul dejun, Washington fu scuturat de un fior de plăcere. În faţa sa se afla cea mai încîntătoare tînără făptură pe care o zărise în viaţa lui. Era Sally Sellers, *lady* Gwendolen, care sosise

1 Dolar de argint.

peste noapte. I se păru că veşmintele ei sînt cele mai drăgălaşe şi mai gingaşe pe care le văzuse vreodată, iscodite, croite şi combinate în chipul cel mai delicios, o îmbinare încîntătoare de broderii şi de zorzoane, o armonie de culori desăvîrşită. Era doar o rochie de dimineaţă, şi încă una ieftină, dar îşi mărturisi în sinea lui, în engleza curentă din ţinutul Cherokee, că era o rochie care-ţi lua piuitul. Acum devenea limpede pentru el de ce aspectul sărăcăcios şi pustietatea casei Sellers nu se observau ; de ce casa părea înfloritoare ca un trandafir, de ce fermeca ochiul şi mulţumea spiritul ; vrăjitoarea se afla acolo, înconjurată de creaţiile sale, imprimînd prin personalitatea ei şi mai mult farmec întregului ansamblu.

— Fiica mea, domnule maior Hawkins, s-a întors ca să ţină doliu ; a zburat acasă la chemarea durerii, ca să-i consoleze pe cei care i-au dat viaţă şi să poarte împreună cu ei povara nenorocirii. Ţinea foarte mult la răposatul conte. Îl idolatriza, domnule, îl idolatriza, nu alta.

— Cum aşa, tată, nici nu l-am văzut la faţă în viaţa mea.

— Aşa e, are dreptate, mă gîndeam la altcineva... a, la mama ei...

— *Eu,* eu l-am idolatrizat vreodată pe batogul ăla afumat ? Pe individul ăla sentimental, fără un dram de minte...

— Mă gîndesc la mine însumi ! Sărman suflet nobil, eram nedespărţiţi cama...

— Ia auziţi-l ce mai îndrugă ! Mulberry Sell... Mul... Rossmore ! Naiba să-l ia de nume sîcîitor ! Nu pot niciodată să-l ţin minte... Nu o dată ci de-o mie de ori te-am auzit spunînd că dacă sărmana oiţă ar...

— Mă gîndeam la... la... nu ştiu la cine mă gîndeam, dar oricum, nu mai are nici o importanţă ; *cineva* totuşi îl idolatriza, îmi amintesc asta de parcă ar fi fost ieri, şi...

— Tată, am să dau mîna cu maiorul Hawkins, şi... lasă-ne să ne prezentăm în voie şi pe-ndelete. Îmi

amintesc foarte bine de dumneata, maior Hawkins, deşi eram doar o fetiţă de-o şchioapă cînd te-am văzut ultima oară ; sînt într-adevăr foarte, foarte bucuroasă să te revăd şi că te afli în mijlocul nostru ca şi cum ai face parte din familie. Şi, privindu-l drept în ochi, zîmbitoare, îşi încheie cordialul salut de bun venit cu speranţa că dînsul n-o uitase.

Oaspetele fu peste măsură de încîntat de sinceritatea inimoasă cu care-l întîmpinase fata şi dori s-o răsplătească, încredinţînd-o că o ţinea minte, ba nu numai atît, ci chiar că-şi amintea de dînsa mai bine decît de propriii săi copii. Deoarece faptele nu prea garantau această afirmaţie, se poticni de-a lungul unei fraze încîlcite, care îi traducea însă intenţia, cuprinzînd o stîngace şi spontană mărturisire că extraordinara ei frumuseţe îl înmărmurise în aşa hal, încît nu-şi venise încă în fire, şi de aceea nu putea fi sigur dacă îşi amintea de ea sau o uitase cu totul. Cuvîntarea asta îi cîştigă prietenia fetei ; nici nu putea decît să favorizeze naşterea unui asemenea sentiment.

E adevărat că frumuseţea fermecătoarei făpturi era cu totul deosebită, aşa că imboldul de a face o mică digresiune, spre a o analiza, poate fi uşor scuzat. Frumuseţea ei nu se reflecta în ochi, nas, gură, bărbie, păr, urechi, ci rezultă din îmbinarea lor. Frumuseţea adevărată rezultă mai curînd din amplasarea potrivită şi distribuirea judicioasă a trăsăturilor, decît din frumuseţea trăsăturilor în sine. Aceeaşi apreciere este valabilă şi cu privire la culoare. Combinaţia de culori care, într-o erupţie vulcanică, ar întregi frumuseţea privelişţei, poate dăuna frumuseţii unei fete. Aşa stăteau lucrurile şi cu Gwendolen Sellers.

Familia fiind completată prin sosirea lui Gwendolen, se luă hotărîrea ca acum să se decreteze doliul oficial ; urma să înceapă la şase în fiecare seară (ora cinei) şi să se sfîrşească o dată cu cina.

— Stirpea noastră este străveche şi măreaţă, maiorule, o străveche stirpe sublimă, aşa că e cazul

să se poarte doliu după membrii săi, un doliu aproape regal ; aș putea spune, aproape imperial.

— *Lady* Gwendolen... ah, a ieșit... nu face nimic. Voiam să-mi aducă arborele genealogic ; o să mă duc să-l iau, chiar acum, și am să-ți arăt două-trei amănunte din care să-ți formezi o idee despre ce reprezintă neamul nostru. Mi-am aruncat privirea prin Burke[1] și descopăr că cel de-al șaizeci și patrulea copil natural al lui Wilhelm Cuceritorul... Scumpa mea, ești bună să-mi aduci cartea aceea ? Este pe măsuța de scris din buduarul nostru. Da, și după cum spuneam, pe listă se află înaintea noastră doar familiile St. Alban, Buccleugh și Grafton. Tot restul nobilimii britanice se înșiră în alai, în urma noastră. A, mulțumesc, *milady*. Ei, și acum să întoarcem foaia la Wilhelm, ca să găsim... O scrisoare pentru x y z ? O, splendid, cînd ai primit-o ?

— Aseară, dar am adormit înainte să fi venit tu. Ai sosit acasă foarte tîrziu, iar cînd am venit la micul dejun, *miss* Gwendolen, ei bine, m-a tras de limbă și a aflat totul, știi...

— Minunată fată, minunată, obîrșia înaltă i se vădește în mers, în port, în trăsături... Dar ce-i cu scrisoarea ? Haide, spune odată, e palpitant.

— N-am citit-o, Mul... ăăă... Rossm... ore...

— *M'lord !* Retează cuvîntul, uite-așa. În felul englezesc. Am s-o deschid. Aha, acum hai să vedem.

A — LUI ȘTII CINE. *Cred că te cunosc. Așteaptă zece zile. Vin la Washington.*

Ațițarea pieri de pe chipurile celor doi oameni. Un răstimp domni o tăcere posacă, pe urmă cel mai tînăr dintre ei rosti cu un suspin :

— Asta-i acum ! *Nouă* nu ne dă mîna să așteptăm zece zile banii !

— Nu, omul ăsta n-are pic de rațiune ; din punct de vedere financiar ne-a nenorocit.

---

[1] Referire la o lucrare a lui *John Bernard Burke* (1814—1892), genealogist englez.

— Dacă i-am putea explica, în vreun fel sau într-altul, că ne aflăm într-o asemenea situaţie încît timpul are o importanţă incalculabilă pentru noi...

— Mda... mda... asta aşa este, numai dacă i-ar conveni şi lui să vină numaidecît... ar fi o mare uşurare pentru noi, şi încă una pe care, pe care...

— Pe care, pe ca...

— Ei bine, pe care am aprecia-o în mod sincer...

— Asta e, şi am fi cît se poate de bucuroşi să ne revanşăm...

— Desigur, asta o să-l aducă aici. Pe scurt, dacă este *om*, dacă are măcar o umbră de *sentiment* omenesc, de *bunăvoinţă* şi aşa mai departe, o să fie aici pînă în douăzeci şi patru de ore. Toc şi hîrtie, haide, să ne apucăm numaidecît de redactare.

Ticluiră împreună douăzeci şi două de variante diferite ale anunţului, dar nici una nu părea satisfăcătoare. Din toate lipsea esenţialul: urgenţa. Includerea acestei clauze era foarte stînjenitoare; dacă o subliniau, era menită să-i stîrnească bănuieli lui Pete; dacă era inclusă astfel ca să înlăture bănuielile, devenea ştearsă şi fără noimă. În cele din urmă, colonelul se resemnă şi zise:

— Am remarcat, în cursul experienţelor literare pe care le-am făcut, că una din cele mai gingaşe treburi este de a-ţi ascunde intenţia cînd încerci să ţi-o ascunzi. Pe cînd dacă te apuci de literatură cu conştiinţa curată şi n-ai nimic de ascuns, izbuteşti să dai la tipar o carte pe care nici măcar iniţiaţii n-o pot pricepe. Toţi scriitorii procedează aşa.

Atunci Hawkins se resemnă şi el; căzură de acord că trebuie să se descurce într-un fel sau altul şi să aştepte zece zile. Pe urmă întrezăriră o rază de nădejde: de vreme ce urmăreau o pistă clară, puteau în definitiv să împrumute nişte bani în contul recompensei. În orice caz, o sumă suficientă ca să o scoată la capăt pînă ce aveau să capete toţi banii; între timp, urma să fie definitivată reţeta pentru materializare, aşa că atunci puteau să-şi ia adio pentru totdeauna de la necazuri.

În ziua următoare, 10 mai, avură loc, între altele, două evenimente: rămăşiţele nobililor gemeni din Arkansas părăsiră America, avînd ca destinaţie Anglia, ca să fie încredinţate lordului Rossmore, iar fiul lordului Rossmore, Kirkeudbright Llanover Marjoribanks Sellers, viconte Berkeley, se îmbarcă la Liverpool pentru America, ca să restituie titlul de conte în mîinile *pair*-ului îndreptăţit, Mulberry Sellers din Rossmore Towers, Districtul Columbia, S.U.A.

Peste cinci zile, aceste două impresionante expediţii aveau să se încrucişeze şi să se îndepărteze din nou, în plin Atlantic, fără să-şi facă nici un semn.

Capitolul VI

După răstimpul cuvenit, gemenii sosiră şi fură livraţi înaltelor rubedenii. Ar fi zadarnic să încercăm a descrie furia care-l cuprinse pe bătrîn; tentativa ar fi cu mult mai prejos de scopul propus. În orice caz, după ce îşi slei furia şi se potoli, lordul Rossmore chibzui bine lucrurile şi hotărî că gemenii aveau în orice caz anumite drepturi morale, chiar dacă nu le aveau şi pe cele legale; erau de acelaşi sînge cu el şi nu ar fi fost decent să-i trateze ca pe nişte muritori de rînd. Aşa că îi depuse alături de maiestuoasele lor rude săvîrşite din viaţă, în biserica Cholmondeley, desfăşurînd o pompă şi o ceremonie impunătoare; ceremonia fu încununată de faptul că oficie el însuşi, în calitate de principal bocitor. Dar mai departe nu merse şi renunţă bucuros la armoariile de doliu.

Prietenii noştri din Washington priveau cum zilele se scurg alene, în aşteptarea sosirii lui Pete, copleşindu-i numele cu reproşuri din pricina întîrzierii sale catastrofale. Între timp, Sally Sellers — care era la fel de practică şi democrată, pe cît era *lady* Gwendolen Sellers de romantică şi de aristocratică

— ducea o viață plină de interes și o activitate intensă, valorificînd cît putea mai mult dubla ei personalitate. Cît era ziulica de lungă, în intimitatea odăii sale de lucru, Sally Sellers cîștiga pîinea familiei Sellers, iar apoi, seara, *lady* Gwendolen preamărea demnitatea neamului Rossmore. Ziua întreagă era un om practic, o americancă mîndră de rodul minții, de munca mîinilor sale și de rezultatele comerciale pe care le obținea ; seara își lua vacanță și sălășluia într-un bogat ținut al umbrelor, populat cu ficțiuni împodobite cu titluri și blazoane. Ziua, casa reprezenta pentru ea o veche hardughie banală, fără pretenții, o dărăpănătură și atîta tot, noaptea devenea Rossmore Towers. La colegiu învățase o meserie fără să vrea. Fetele descoperiseră că își desena singură modelele rochiilor. După această descoperire nu mai avusese nici o clipă de răgaz, și nici nu-și dorise, căci este o plăcere supremă în viață să-ți poți manifesta un dar neobișnuit ; și era vădit că Sally Sellers avea un talent ieșit din comun pentru aceste desene. La trei zile după sosirea ei acasă dibuise ceva de lucru, așa că înainte de termenul cînd urma să sosească Pete la Washington, și chiar înainte ca gemenii să-și doarmă somnul de veci în pămînt englezesc, fata era aproape înglodată pînă-n gît în treburi ; în concluzie, sacrificarea vechilor cromolitografii ale familiei, în scopul achitării datoriilor, fu stăvilită cu succes.

— Este un argint viu, îi spusese Rossmore maiorului. Îmi seamănă leit, din cap pînă-n picioare ; gata oricînd de lucru, cu mintea sau cu brațele, fără să se rușineze pentru asta ; capabilă, indiferent de împrejurări sau de activitatea pe care trebuie s-o depună ; succesul e o a doua natură la ea, nu știe ce înseamnă înfrîngerea ; astfel că este totodată, în toată puterea cuvîntului, o americancă pură, o americancă get-beget, iar pe de altă parte este o europeancă la fel de desăvîrșită, o aristocrată pur sînge. Aidoma mie, întru totul : un Mulberry Sellers în materie de finanțe și invenție ; și după orele de

lucru, ce vezi ? Aceleași veșminte, da, dar cine le poartă ? O Rossmore din șirul *pair*-ilor.

Cei doi prieteni dădeau zilnic tîrcoale pe la poșta centrală. În cele din urmă, dobîndiră răsplata dorită. În ziua de 20 mai, pe-nserat, primiră o scrisoare pe numele x.y.z. Purta ștampila poștei din Washington. Biletul propriu-zis nu era datat. Spunea :

„Butoiul de cenușă din spatele felinarului în Fundătura Calului Negru. Dacă joci cinstit, du-te și stai pe el mîine dimineață, în ziua de 21, la 10,22. Nici mai devreme, nici mai tîrziu. Așteaptă pînă ce sosesc."

Prietenii cugetară adînc asupra celor cuprinse în bilețel. După care contele zise :

— Nu crezi că se teme să nu fie la mijloc șeriful, cu un mandat de arestare ?

— De ce, *m' lord* ?

— Fiindcă locul indicat nu-i potrivit pentru o întrevedere. Nu-i nimic prietenesc, nimic sociabil în invitația asta. Și, în același timp, un cetățean dornic să afle, fără să se expună, cine se perpelește pe butoiul acela de cenușă, nu-i nevoie să se apropie de el sau să pară interesat în treaba asta ; poate doar să stea la colțul străzii și să arunce o ochire în josul fundăturii, mulțumindu-se cu atîta, nu pricepi ?

— Da, acum planul lui apare limpede. Pare a fi un individ care nu-i în stare să se încreadă în semenii săi. Acționează ca și cum ar crede că noi... la naiba, aș vrea să iasă la lumină ca un om dintr-o bucată și să ne spună la ce hotel a...

— Acum ai nimerit-o ! Ai nimerit-o cu siguranță, Washington ! Ne-a spus-o fără să vrea.

— Crezi că ne-a spus ?

— Da, s-a dat de gol, fără să-i treacă măcar prin cap. Fundătura asta este o ulicioară singuratică care merge de-a lungul uneia din laturile hotelului *New Gadsby*. Acolo a tras.

— Ce te face să crezi ?

— Pur și simplu fiindcă știu, și gata. Odaia lui se află taman peste drum de felinarul acela. Are de

gînd să stea acolo foarte comod, îndărătul obloanelor şi, la ora fixată, cînd o să ne vadă stînd pe butoiul ăla de cenuşă, o să-şi spună în sinea lui : „Pe *unul* din indivizii ăştia l-am văzut în tren" ; pe urmă o să-şi strîngă catrafusele într-o jumătate de minut şi o să-şi ia tălpăşiţa la capătul pămîntului.

Hawkins se făcu verde de ciudă.

— O, Doamne, totul e în aer, colonele, întocmai aşa o să procedeze.

— Poţi să mă crezi că n-o s-o facă !

— N-o s-o facă ? De ce ?

— Fiindcă nu *dumneata* o să ţii în braţe butoiul de cenuşă, ci eu. Dumneata ai să vii cu un agent şi un mandat de arestare, în civil — agentul, bineînţeles — în clipa în care-l vezi că apare şi intră în vorbă cu mine.

— Tii, ce cap ai, colonele Sellers ! Nici să mă tai în bucăţi nu m-aş fi gîndit la aşa ceva.

— Nu s-ar fi gîndit nici un conte de Rossmore, de la cel oferit prin colectă publică lui Wilhelm şi pînă la Mulberry, în calitate de conte ; dar acum sîntem în orele de lucru, iar contele din mine doarme. Haide, vino să-ţi arăt odaia lui.

Ajunseră prin împrejurimile hotelului *New Gadsby* pe la nouă seara şi apucară în josul fundăturii, pînă la felinar.

— Asta-i, zise triumfător colonelul, fluturîndu-şi mîna într-un gest care cuprinse întreaga latură a hotelului. Aici e... ce ţi-am spus eu ?

— Bine, dar cum aşa, colonele, sînt şase etaje aici. Nu prea-mi dau seama exact spre care fereastră ai...

— Toate ferestrele, toate, fără excepţie. Lasă-l să-şi aleagă indiferent care, mie mi-e totuna, o dată ce l-am localizat. Du-te de stai la colţ şi aşteaptă-mă, eu am să fac o recunoaştere prin hotel.

Contele se învîrti de colo pînă colo prin vestibulul care forfotea de lume şi, în cele din urmă, îşi stabili postul de aşteptare în apropierea liftului. Timp de un ceas o droaie de oameni urcară şi altă droaie coborîră, cu toţii aveau un inventar complet de membre dar, pînă în cele din urmă, omul care

stătea la pîndă întrezări un crîmpei de siluetă care-i satisfăcea așteptările ; îi întrezări doar spatele, scăpase șansa de a-i observa fața, fiindcă vigilența îi slăbise. Crîmpeiul întrezărit îi dezvălui o pălărie de *cowboy*, iar dedesubtul ei un sac din postav ecosez, cu desen cam țipător și fistichiu, apoi o mînecă goală, prinsă de umăr cu un ac. Ascensorul răpi arătarea aceea și pîndarul fugi, stăpînit de emoție și de o puternică nerăbdare de a se întîlni cu partenerul lui de conspirație.

— Am pus mîna pe el, maiorule, l-am prins, cum mă vezi și cum te văd ! L-am văzut, l-am văzut bine, și nu-mi pasă unde sau cînd se va apropia omul acela de mine ; chiar și din spate o să-l recunosc, în orice împrejurare o să-l recunosc. Sîntem călare pe situație. Acum să ne ducem după mandatul de arestare.

Îl căpătară, după întîrzierile obișnuite în asemenea cazuri. Pe la unsprezece și jumătate erau acasă și se duseră fericiți la culcare, țesînd sumedenie de visuri în jurul marii speranțe ce le-o făgăduia ziua următoare. Printre pasagerii liftului, în seria în care se afla și suspectul, urca și un tînăr neam al lui Mulberry Sellers, dar Mulberry habar n-avea de acest lucru și nici nu-l observă pe tînăr. Era vicontele Berkeley.

Capitolul VII

Ajuns în odaia lui, lordul Berkeley își făcu pregătirile pentru această primă și supremă îndatorire a unui vizitator englez : să consemneze în jurnalul lui impresiile, pentru ca să și le pună la zi. Pregătirile sale constau în scotocirea sertarelor mesei pentru a găsi o peniță. Peniță de oțel se aflau din belșug pe masa lui, alături de sticla cu cerneală, dar tînărul era englez. Englezul fabrică peniță de oțel pentru nouă zecimi din glob, însă el personal nu le

folosește niciodată. Folosește în mod exclusiv pana preistorică. Și lordul nostru nu numai că găsi o pană de gîscă, ci chiar pe cea mai bună pe care o văzuse de mulți ani. După ce mîzgăli cu hărnicie o bucată de vreme, încheie însemnările cu următoarea înregistrare :

„Dar într-o singură privință am săvîrșit o greșeală imensă. Ar fi trebuit să-mi îngrop titlul și să-mi schimb numele înainte de a pleca din patrie."

Rămase un răstimp în admirație față de scrisul său și pe urmă continuă :

Toate încercările de a mă amesteca printre muritorii de rînd și de a deveni pentru vecie un om ca și ei, sînt menite să dea greș, cîtă vreme **nu** *pot scăpa de el, cît nu pot să dispar din umbra lui și să reapar sub pavăza solidă a unui nume nou. Sînt uimit și îndurerat văzînd cît de dornici sînt mai toți americanii să intre în relații cu un lord, și cît de zoriți sînt să-l copleșească mereu cu atenții. Este drept că sînt lipsiți de servilitatea britanică, dar s-ar putea s-o dobîndească, prin practică. Calitățile mele călătoresc înaintea mea, în modul cel mai misterios. Îmi scriu numele de familie, fără nici un adaus, în registrul vreunui hotel și îmi închipui că o să trec drept un pribeag obscur și necunoscut, dar funcționarul strigă prompt : „Palierul din față ! Condu-l pe* milord *la patru — optzeci și doi !" Și pînă să apuc să iau liftul, răsare un reporter care încearcă să-mi ia un interviu, cum îi zic ei. Astfel de situații trebuie să înceteze numaidecît. Azi dimineață, primul lucru pe care am de gînd să-l fac este să-l dibui pe Pretendentul American, pe urmă am să-mi schimb locuința și o să pier de sub supraveghere, sub un nume fictiv."*

Își lăsă jurnalul pe masă, ca să-i fie la îndemînă în caz că îl vor trezi peste noapte ceva „impresii" noi, pe urmă se duse la culcare și adormi numaidecît. Trecu un ceas sau două și, pe neașteptate,

redeveni încet conştient, în timp ce un vălmăşag de sunete misterioase şi crescînd în intensitate ciocăneau la porţile creierului său, cerînd să fie primite. În clipa următoare, se trezi pe deplin şi sunetele acelea îi explodară în urechi, purtînd cu ele iureşul, vuietul şi tunetul unei furtuni dezlănţuite. Obloane trîntite şi pocnete, zăngănit de geamuri care cad; tropăit de picioare care aleargă prin holuri; ţipete, vaiete, gemete înfundate de disperare în clădire, urlete răguşite de comenzi afară, trosnete şi plesnituri, vîltoarea dezlănţuită a văpăilor care mistuie totul în cale.

Bătăi puternice în uşă şi un strigăt:

— Ieşiţi afară, hotelul arde!

Strigătul trecu mai departe, o dată cu bocănitul în uşă. Lordul Berkeley sări în sus din pat şi o zbughi cu cea mai mare iuţeală posibilă spre dulapul de haine, străbătînd bezna şi fumul care se îngrămădea, dar căzu peste un scaun şi se pierdu cu firea. Se agăţă disperat cu mîinile şi după aceea se izbi cu capul de masă, dar fu profund recunoscător loviturii, fiindcă, proiectîndu-l spre uşă, îl făcu să-şi vină în fire. Apucă cu amîndouă mîinile bunul său cel mai preţios, jurnalul cu impresiile din America, şi se năpusti afară din odaie.

Alergă prin holul pustiu către lampa roşie, despre care ştia că indică o ieşire de incendiu. Uşa odăii de lîngă el era deschisă. În încăpere, gazul ardea cu putere, pe un scaun se afla un teanc de lucruri de îmbrăcăminte. Alergă la fereastră, nu izbuti s-o tragă în sus, dar sparse geamul cu un scaun şi păşi pe platforma ieşirii de incendiu; înaintea lui se aflau o mulţime de bărbaţi, printre care zăreai ici-colo femei şi copii, înghesuiţi cu toţii într-o lumină arămie. Trebuia oare să coboare în cămaşă de noapte, ca o stafie? Nu, latura aceea a clădirii nu era încă în flăcări, afară de capătul cel mai depărtat, aşa că avea să înşface hainele pe care le zărise. Zis şi făcut. Îi veneau destul de bine, deşi erau puţin largi, şi dintr-o ţesătură cam prea ţipătoare. La fel arăta şi pălăria, care constituia o mare

noutate pentru el, căci Buffalo Bill nu trecuse încă prin Anglia. Îşi vîrî mîna într-o mînecă, dar cealaltă refuză să se lase trasă ; era răsucită în sus şi prinsă de umăr cu un ac. O tuli pe scări în jos, fără să mai stea să-şi desfacă mîneca, ajunse cu bine la capătul călătoriei şi fu îmbrîncit cu promptitudine de poliţişti dincolo de spaţiul îngrădit cu frînghie.

Pălăria de *cowboy* şi haina trasă doar pe jumătate făcură dintr-însul un punct de atracţie prea mare ca să se poată linişti, deşi nimic nu putea vădi un respect mai profund, ca să nu folosim cuvîntul deferenţă, decît atitudinea mulţimii faţă de el. Mintea lui formulă a observaţie descurajantă, în vederea unei înregistrări proaspete în jurnalul său de bord : „E în zadar ; oamenii aceştia recunosc un lord sub orice deghizare s-ar ascunde, îi arată veneraţie, ba la drept vorbind, manifestă cumva un sentiment foarte apropiat de teamă."

Deodată, unul dintre băieţii aflaţi în gloata celor care stăteau roată, căscău gura şi-l venerau, se încumetă să-i pună o întrebare sfioasă. *Milordul* le răspunse. Băieţii se priviră cu mirare şi unul din ei rosti următoarele :

— Un *cowboy* englez ! Ei nu zău, mare ciudăţenie mai e şi asta !

Altă remarcă înregistrată în minte şi bună de menţionat în jurnal : „*Cowboy*. Ia uită-te, ce-o mai fi şi asta ? Poate că..."

Dîndu-şi însă seama că urma să răspundă la alte întrebări, vicontele îşi croi drum prin mulţime, îşi desprinse mîneca, îmbrăcă haina ca lumea şi se depărtă ca să-şi caute o locuinţă umilă şi obscură. O găsi, se duse la culcare şi adormi curînd.

Dimineaţa îşi cercetă straiele. I se părură iar cam ţipătoare dar, oricum, erau noi şi curate. În buzunare se afla o cantitate considerabilă de obiecte felurite. Idem, cinci bancnote de cîte o sută de dolari. Idem, aproape cincizeci de dolari în hîrtii mici şi mărunţiş. O căpăţînă de tutun. O carte de imnuri, care refuza să se deschidă ; descoperi că de fapt conţinea whisky. O agendă fără nici un nume. În ea erau

notate fără nici o ordine — cu un scris lăbărțat, de om ignorant — întîlniri, pariuri, negoțuri de cai și așa mai departe, cu oameni purtînd nume ciudate și compuse, cu trăsături de unire, ca : *Jake-Șase-Dește, Flăcăul-speriat-de-umbra lui* și altele de aceeași teapă. Nici o scrisoare, nici un act.

Tînărul chibzui și își trasă amănunțit drumul pe care avea de gînd să-l urmeze. Scrisorile lui de credit arseseră ; se hotărî deci să ia cu împrumut bancnotele mici și mărunțișul din buzunarele hainei ; să folosească o parte din bani ca să dea un anunț pentru posesorul lor, iar restul pentru întreținere, pînă cînd își va găsi ceva de lucru. Apoi trimise să i se aducă ziarul de dimineață și se apucă să citească despre incendiu. Cel mai gros titlu din manșetă anunța propria lui moarte ! Grosul reportajului povestea cu lux de amănunte cum, cu eroismul înnăscut al castei sale, a salvat într-una femei și copii, pînă ce n-a mai fost posibil să se salveze pe sine ; apoi, în timp ce ochii înlăcrimați ai mulțimii erau ațintiți asupra lui, a rămas cu brațele încrucișate, așteptînd cu dîrzenie apropierea vrăjmașului devorator, și astfel, stînd neclintit în mijlocul unei învolburate mări de văpăi și de talazuri de fum ce se năpusteau asupră-i, tînărul nobil, moștenitor al marelui neam Rossmore, a fost tîrît într-un vîrtej de o vîlvătaie arzătoare și a pierit pentru totdeauna din văzul oamenilor."

Povestea era atît de frumoasă, de generoasă și cavalerească, încît i se umeziră ochii. Apoi își zise : „Acum este limpede ca lumina zilei ce-mi rămîne de făcut. *Milordul* Berkeley a murit, să-l lăsăm să se odihnească în pace, mai ales că a avut o moarte onorabilă ; asta-l va face pe tatăl meu să suporte mai ușor nenorocirea. Și acum nu mai e necesar să mă înfățișez Pretendentului American. Da, totul merge strună, lucrurile s-au potrivit de minune. N-am decît să-mi procur un nume nou și să încep viața de la capăt, nestingherit de nimeni și de nimic. Acum trag și eu în piept prima boare de libertate adevărată ; cît de proaspătă, de înviorătoare, de

înălțătoare este! Sînt în sfîrșit și eu un om ca toți oamenii! Un om pe picior de egalitate cu semenul său și, prin omenia mea, numai și numai datorită ei, mă voi înălța și voi ajunge cineva în ochii lumii, sau mă voi scufunda și voi pieri, după cum voi merita. Asta este cea mai îmbucurătoare, cea mai mîndră zi a cărei lumină mi-a fost dat s-o privesc."

Capitolul VIII

— Dumnezeu să-mi ocrotească sufletul, Hawkins!

Ziarul de dimineață alunecă din mîna colonelului, căruia i se muiaseră încheieturile.

— Ce este?

— S-a dus! Nobil, tînăr, înzestrat, cel mai strălucit din neamul său ilustru, s-a dus! S-a mistuit în flăcări, încununat de o glorie de neînchipuit!

— Cine?

— Prețioasa, nespus de prețioasa mea rubedenie, Kirkcudbright Llanover Marjoribanks Sellers, viconte Berkeley, fiul și moștenitorul uzurpatorului Rossmore.

— Cum e cu putință?

— E adevărat, prea adevărat.

— Cînd?

— Noaptea trecută.

— Unde?

— Chiar aici, în Washington, unde a sosit din Anglia ieri seară, după cum scriu ziarele.

— Nu mai spune!

— Hotelul a ars pînă la temelie.

— Care hotel?

— *New Gadsby!*

— O, Doamne sfinte! Și i-am pierdut pe *amîndoi?*

— *Care* amîndoi?

— Pete Ciungul.

— Aoleu! Sfinte Sisoe! Am uitat cu totul de el. A, sper că nu.

— Speri ! Păi, ce mai încolo-ncoace ! *Nu ne putem* îngădui să-l pierdem şi pe *el !* Mai degrabă ne dă mîna să pierdem un milion de viconţi, decît să dispară singurul nostru reazim şi sprijin.

Cercetînd de zor ziarul, se înfioră citind că un bărbat ciung fusese văzut alergînd de-a lungul unuia din culoarele hotelului, în flanelă. Părea că şi-a pierdut capul de-spaimă şi n-a vrut să asculte de nimeni, încăpăţînîndu-se să dea buzna spre o scară care-l ducea la moarte sigură ; cazul lui era descris drept lipsit de speranţă.

— Bietul om, suspină Hawkins, şi avea prieteni atît de apropiaţi. Ce bine era dacă nu ne depărtam de hotel, poate că l-am fi putut salva.

Contele îşi înălţă privirea spre el şi rosti calm :

— Faptul că a murit nu are nici o importanţă. Pînă acum, capturarea lui era nesigură. De data asta, l-am prins fără doar şi poate.

— Prins ? Cum aşa ?

— Îl voi materializa.

— Rossmore, nuu tee... nu te juca cu mine. Chiar vorbeşti serios ? Eşti în stare să faci asta ?

— Pot s-o fac, cum mă vezi şi cum te văd. Şi-o voi face.

— Dă-mi mîna şi îngăduie-mi favoarea să ţi-o strîng. Mă stingeam cu zile şi dumneata mi-ai turnat iar viaţă în vine. Apucă-te de treaba asta, o, apucă-te pe loc !

— O să-mi ia puţin timp, Hawkins, dar nu-i nici un zor, cîtuşi de puţin. Firește, în împrejurările actuale, am anumite îndatoriri care, în mod obligatoriu, îmi reclamă în primul rînd atenţia. Acest sărman tînăr nobil...

— A, da, regret că mi s-a împietrit inima, cînd dumneata eşti lovit de această nouă durere familiară. Firește, mai întîi trebuie să-l materializezi pe el, înţeleg prea bine asta.

— Hm... hm... ei bine, nu mă gîndeam chiar la asta, însă... păi, da, ce să mă mai gîndesc ! Bineînţeles că trebuie să-l materializez. Ah, Hawkins, egoismul este trăsătura fundamentală a firii ome-

nești. Mă gîndeam doar că acum, după ce moștenitorul uzurpatorului a fost înlăturat din cale... Dar o să-mi ierți această slăbiciune momentană și ai să uiți de ea. Sper să nu-ți treacă vreodată prin cap să mă învinuiești că am fost destul de meschin ca să mă duc cu gîndul la așa ceva. Îl voi materializa. Îți promit, pe onoarea mea, și voi proceda așa, chiar dacă ar fi o mie de moștenitori comasați în persoana lui, aliniindu-se într-un șir compact de aci pînă la domeniile furate ale Rossmoreilor și închizînd pentru vecie drumul contelui legitim!

— Acum a vorbit autenticul Sellers. Glasul celuilalt avea un ton fals, bătrînul meu prieten!

— Hawkins, băiete, abia acum îmi vine-n gînd un lucru asupra căruia am tot uitat să-ți atrag atenția. O chestiune pe care trebuie s-o tratăm cu deosebită precauție.

— Ce anume?

— Trebuie să păstrăm o taină desăvîrșită cu privire la aceste materializări. Ia seama, nu trebuie să-ți scape nici o aluzie, nici un fel de aluzie. Nici nu mai pomenesc despre felul cum ar putea reacționa soția și fiica mea, cu sufletele lor simțitoare, vibrînd ca niște corzi sensibile, dar negrii n-ar mai rămîne la noi nici măcar o clipă.

— Asta-i adevărat, n-ar rămîne. E bine că mi-ai atras atenția asupra acestui amănunt, fiindcă de obicei nu prea îmi țin gura, cînd nu mi se atrage atenția.

Sellers întinse mîna și apăsă pe butonul unei sonerii din perete; își aținti ochii asupra ușii din dos și așteptă; apăsă iar pe buton și continuă să aștepte, dar tocmai în clipa cînd Hawkins băgă de seamă, cuprins de o profundă admirație, că Sellers era cel mai înaintat și mai isteț om pe care l-a pomenit vreodată, căci punea în aplicare toate progresele științei și toate inovațiile de cum erau inventate, ținîndu-se mereu în pas cu avangarda în marele marș al civilizației moderne, gazda lăsă în plata Domnului butonul (de care nu era legat nici un fir), scuturâ un clopot masiv care se afla pe masă și făcu

observația că acum încercase, spre deplina lui satisfacție, acest tip de baterie uscată proaspăt născocit, dar se săturase de el. Apoi adăugă:

— Graham Bell nu vrea să pună la punct nici o inovație, fără ca eu s-o experimentez în prealabil; zice că simplul *fapt* că o pun eu în aplicare îi va aduce popularitate și astfel îi vor spori șansele de a-și demonstra capacitatea. I-am *spus* eu că, în teorie, o baterie uscată este pur și simplu o feerie, nici discuție, dar cînd treci la *practică*, vacs! Și poftim, uite rezultatul! Am avut dreptate? Ce părere ai *dumneata*, Washington Hawkins? Ai văzut cu ochii dumitale cum am încercat de două ori butonul ăsta. Am sau n-am dreptate? Asta-i socoteala. Știam eu ce spuneam, ori ba?

— Ei, știi doar ce părere am despre dumneata, colonele Sellers, și e o părere pe care am avut-o dintotdeauna. Mie mi se pare că dumneata știi veșnic totul, despre orice. Dacă omul acela te-ar fi cunoscut așa cum te cunosc eu, s-ar fi bizuit pe judecata dumitale de la bun început și s-ar fi lăsat păgubaș de bateria lui uscată.

— Ai sunat, stăpîne Selle's?

— Nu, stăpînul Sellers n-a sunat.

— Atunci dumneata ai sunat, stăpîne Washington. Am auzit eu ceva...

— Nu, nici stăpînul Washington n-a sunat.

— Păcatele mele! Atunci cine a sunat?

— Lordul Rossmore!

Bătrînul negru își zvîrli brațele în sus și exclamă:

— Să mă jupoi de viu dacă ia'ăși n-am uitat de numele ăla! Vino-ncoa, Jinny, alea'gă-ncoa', dulceață.

Jinny sosi.

— Ia-n primi'e o'dinul ce-a'e de gînd să-ți dea lo'dul. Mă duc în pivniță să buchisesc numele ăla pîn'ce am să-l știu pe de 'ost.

— Eu să capăt un o'din! Nu cumva ăi fi neg'u tău de anul t'ecut? Clopotul a sunat pent'u *tine*.

— Asta nu schimbă ni'ca! Cînd sună clopotul pent'u cineva, atunci băt'înul stăpîn îmi zice mie...

— Ia ştergeţi-o de-aci şi lămuriţi-vă în bucătărie!

Larma ciorovăielii se prefăcu curînd într-un murmur ce se pierdea în depărtare, şi contele adăugă:

— Asta-i beleaua cu bătrînii servitori care odinioară ţi-au fost sclavi şi pe care i-ai tratat întotdeauna ca pe nişte prieteni personali.

— Da, şi i-ai considerat ca pe nişte membri ai familiei.

— Chiar asta au şi devenit, membri ai familiei. Membrii familiei, de fapt. Ba, în unele împrejurări, chiar stăpînul şi stăpîna casei. Sînt amîndoi grozavi de buni şi de iubitori, credincioşi, cinstiţi, dar dă-o-ncolo de treabă, fac doar ce li se năzare. Se vîră în orice conversaţie cînd îi prinde cheful şi adevărul gol-goluţ este că s-ar cuveni să fie ucişi.

Era o remarcă aruncată la întîmplare, numai că îi sugeră pe loc o idee — colonelul nu se putea gîndi la nimic, fără să ajungă la acest rezultat.

— De fapt, Hawkins, mă gîndeam să trimit după restul familiei ca să le aduc la cunoştinţă noile veşti.

— A, nu te mai necăji cu servitorii, dacă-i vorba de asta. Mă duc şi le aduc eu jos.

Pînă să se întoarcă Hawkins, contele îşi puse la punct ideea.

„Da, îşi spuse dînsul, cînd o să perfecţionez în asemenea grad materializarea, încît să devină o certitudine, îl voi pune pe Hawkins să-i ucidă, iar după aceea voi putea fi dirijaţi mult mai bine. Fără îndoială că un negru materializat poate fi uşor hipnotizat şi adus la starea de permanentă tăcere. Această stare ar putea fi modificată după dorinţă. Uneori ar putea să fie foarte tăcuţi, altă dată să le declanşezi volubilitatea, energia, spiritul, potrivit cu ceea ce vrei să obţii de la ei. Este o idee de prima mînă. Să-i modelez întocmai cum o poţi face cînd lucrezi cu şurubelniţa sau cu altă unealtă."

Cele două doamne intrară tocmai atunci, dimpreună cu Hawkins, iar cei doi negri se înfiinţară nepoftiţi şi se apucară să măture şi să şteargă praful din odaie, căci mirosiseră că se puneau la cale lu-

cruri interesante și erau dornici să afle despre ce era vorba.

Sellers împărtăși știrea cu grandilocvență și pompă, avertizîndu-le mai întîi pe cele două femei, cu o artă subtilă, că inimile lor — încă îndurerate de o lovitură asemănătoare, încă regretînd o pierdere asemănătoare — aveau să fie încercate de o durere deosebit de cruntă. Pe urmă luă ziarul și, cu buze tremurînde, cu lacrimi în glas, le înfățișă acel tablou al unei morți eroice.

Urmarea fu o foarte sinceră izbucnire de mîhnire și simpatie din partea tuturor ascultătorilor. Doamna mai vîrstnică plînse, gîndindu-se cît de mîndră ar fi trebuit să fie mama acelui tînăr erou cu inimă mare, dacă ar mai fi trăit, și cît de nemărginită ar fi fost jalea ei, iar cei doi servitori bătrîni plînseră împreună cu ea, exprimîndu-și aprobările și regretele lor, cu elocința, cu sinceritatea, compasiunea și simplitatea înnăscută rasei lor. Gwendolen fu mișcată și latura romantică a firii sale fu adînc răscolită. Spuse că tînărul avea un caracter de o rară și reală noblețe, care atingea aproape perfecțiunea ; și, ținînd seama de noblețea obîrșiei sale, se putea vorbi la el de desăvîrșire. Pentru un asemenea om ar fi fost în stare să îndure orice, să sufere orice, chiar să-și jertfească viața. Ar fi dorit să-l fi putut cunoaște ; cel mai neînsemnat, cel mai trecător contact cu un asemenea suflet, i-ar fi înnobilat caracterul și ar fi făcut-o să nu mai fie în stare, din clipa aceea și pînă-n vecii vecilor, de nici un gînd, de nici o faptă josnică.

— Au găsit trupul, Rossmore ? întrebă soția.

— Da, adică au găsit chiar mai multe. Trebuie să fie unul dintre ele, dar nici unul nu poate fi recunoscut.

— Ce-ai de gînd să faci ?

— Mă duc la fața locului, să identific unul din cadavre și să-l trimit acasă părintelui covîrșit de durere.

— Dar, tată, l-ai văzut vreodată pe tînăr ?

— Nu, Gwendolen, de ce ?

— Cum ai să-l identifici ?

— Eu... ei bine, știi, în ziar spune că nici unul nu poate fi identificat. O să-i trimit tatălui său unul dintre ele, probabil că n-o să am prea mult din ce alege...

Gwendolen știa că nu avea rost să mai discute problema, o dată ce tatăl ei își pusese în gînd ceva și i se oferea prilejul să apară pe trista scenă a sinistrului într-o calitate autentică și oficială. Astfel că nu mai spuse nimic, pînă cînd colonelul ceru un coș.

— Un coș, tată ? La ce-ți trebuie ?

— S-ar putea să găsim... hm... niște cenușă.

Capitolul IX

Contele și cu Hawkins porniră să împlinească trista lor îndatorire, vorbind pe drum.

— Și, ca de obicei !

— Ce anume, colonele ?

— Șapte, în hotelul ăsta. Actrițe. Și bine-nțeles, toate au ars pînă s-au făcut scrum.

— A ars de tot vreuna din ele ?

— A, nu, ele au scăpat ; totdeauna izbutesc să scape cu viață ; dar nu există măcar una care să aibă destulă minte ca să-și ia cu ea și bijuteriile.

— Ciudat lucru.

— Ciudat, hm... Este cel mai inexplicabil lucru din lume. Experiența nu le învață nimic ; se pare că nu sînt în stare să învețe nimic, decît din cărți. În unele cazuri, este vădită mîna fatalității în astfel de împrejurări. Uite, de pildă, la — nu știu cum o cheamă — actrița care joacă rolurile alea senzaționale, numai tunete și fulgere. Are o popularitate pur și simplu colosală. Vine lumea buluc s-o vadă, ca la o luptă de cîini — și toată faima i s-a tras din faptul că i-au ars bijuteriile prin diverse hoteluri.

— Cum adică, cum putea acest fapt să-i asigure o reputație de actriță bună?

— Nici nu i-a asigurat, i-a creat doar popularitate. Oamenii vor s-o vadă jucînd, fiindcă numele ei le este cunoscut, dar habar n-au ce anume l-a făcut cunoscut, fiindcă nu-și amintesc. La început se afla la capătul de jos al scării, era cu totul obscură, primea treisprezece dolari pe săptămînă și trebuia să-și procure singură umplutura.

— Umplutura?

— Da, lucrurile cu care își îngroașă pulpele, ca să pară trupeșă și nurlie. Va să zică, a fost arsă într-un hotel și a pierdut diamante în valoare de 30.000 de dolari.

— Ea? Da' de unde le căpătase?

— Dumnezeu știe. Fără îndoială că i-au fost dăruite de către niște tineri fraieri sau de niște babalîci hodorogiți, cu chelie, care stau în primul rînd de fotolii. Toate ziarele vuiau de ecourile acestui eveniment. A pretins un salariu mai mare și l-a și obținut. Așa, va să zică. Iar, cînd a ars din nou și și-a pierdut toate diamantele, asta a săltat-o atît de serios, încît a ajuns să fie cap de afiș.

— Bine, dar dacă este nevoită să depindă numai de incendiile din hoteluri, ca să-și păstreze renumele, aș zice că dispune de un soi de reputație grozav de șubredă.

— Nu și în cazul ei. Nu, poți să crezi ce vrei, afară de asta. Este nemaipomenit de norocoasă, cred că s-a născut cu stea în frunte. De cîte ori ia foc un hotel, hop că e și dînsa intrată cu ceva. Totdeauna este la fața locului, și dacă nu poate fi acolo în persoană, sînt măcar diamantele ei. Vezi, nu poți trage nici o concluzie din treaba asta, decît că este la mijloc baftă curată.

— În viața mea n-am mai auzit așa ceva. Trebuie să fi pierdut funți de diamante.

— Funți! A pierdut bănițe întregi de nestemate. A ajuns pînă acolo, încît hotelurile au devenit superstițioase cînd e vorba de ea. Nu vor să-i închirieze camere. Se gîndesc că o să se stîrnească vreun

foc şi, pe deasupra, prezenţa ei în vreun hotel face să fie anulată asigurarea. Îi cam pălise steaua, în ultima vreme, însă focul acesta o va înălţa iar pe firmament. Noaptea trecută a pierdut bijuterii în valoare de 60.000 de dolari.

— Cred că este o neroadă. Dacă eu aş avea diamante în valoare de 60.000 de dolari, nu m-aş apuca să le ţin într-un hotel.

— Nici eu, dar nu poţi s-o înveţi pe o actriţă atîta lucru. Asta de care-ţi vorbesc a fost păgubită de treizeci şi cinci de ori. Şi totuşi, dacă diseară o să izbucnească vreun incendiu într-un hotel din San Francisco, are să fie lovită iarăşi, ţine minte cuvintele mele. Este întruchiparea neroziei ; se spune că ar avea diamante plasate în toate hotelurile din ţară.

Cînd ajunseră la locul sinistrului, sărmanul conte aruncă o privire asupra întristătoarei privelişti şi îşi întoarse apoi faţa copleşit. Grăi :

— Este perfect adevărat, Hawkins, orice recunoaştere devine imposibilă ; nici măcar unul din cele cinci cadavre nu poate fi identificat, nici chiar de către cel mai apropiat prieten al lui. Fă dumneata alegerea, eu nu suport.

— Care dintr-înşii ar fi mai bine să...

— A, ia-l pe oricare pofteşti. Alege-l pe cel mai bun.

Totuşi, poliţiştii îl încredinţară pe conte — fiindcă îl cunoşteau ca pe un cal breaz, cum îl ştia de altfel toată lumea în Washington — că poziţia în care fuseseră găsite cadavrele acelea, făcea imposibilă ipoteza ca vreunul dintre ele să fi putut aparţine tînărului şi nobilului său neam. Îi arătară locul unde, dacă relatarea din ziar era exactă, pesemne că se prăbuşise, şi la o bună distanţă de punctul acela, îi arătară pe unde trebuie să fi coborît tînărul, din pricină că se înăbuşea în odaia lui ; îi mai arătară şi un al treilea loc, foarte îndepărtat, unde s-ar fi putut să-şi fi găsit moartea, dacă cumva încercase să scape prin ieşirea laterală din spatele clădirii.

Bătrînul colonel își șterse o lacrimă și-i spuse lui Hawkins :

— După cum rezultă, era ceva profetic în temerile mele. Da, avem de-a face cu cenușă. Ești bun să te duci pînă la o băcănie și să mai aduci vreo două coșuri ?

Plini de evlavie, luară cîte un coș de cenușă din toate locurile indicate, care acum erau sacre, și le duseră acasă spre a se sfătui asupra celei mai bune soluții de a le expedia în Anglia dîndu-le, totodată, posibilitatea să „doarmă cu fală" — o dovadă de respect, pe care colonelul o socotea obligatorie, luînd în considerație rangul înalt al decedatului.

Puseră coșurile pe masă, în încăperea care mai înainte fusese bibliotecă, salon și atelier — acum transformată în Sală de Primire — și se duseră sus, în pod, să vadă dacă pot găsi vreun steag britanic, pe care-l considerau drept o parte din accesoriile necesare „dormitului falnic". Peste o clipă, *lady* Rossmore sosi din oraș și zări coșurile tocmai cînd bătrîna Jinny intra în cîmpul ei vizual. Își pierdu de-a binelea răbdarea și spuse :

— Asta-i bună, ce-o să ți se mai năzare după asta ? Ce naiba te-a apucat, de mi-ai întețat masa din sufragerie cu coșurile astea de cenușă ?

— Cenușă ? Și băbuța se apropie să se uite la ele. Își înălță mîinile spre cer, cuprinsă de o emoționantă buimăceală.

— Zău, n-am văzut în viața mea una ca asta !

— N-ai făcut tu isprava ?

— Cine, eu ? Așa să-mi ajute dumnezeu că este întîiași dată că-mi cad ochii pe ele, *miss* Polly. Aici e mîna lui Dan'l. Maimuțoiul ăla șonto'og își pierde mințile.

Dar făptașul nu era nici Dan'l, fiindcă fu chemat și tăgădui.

Nu-i chip să descurci asemenea pățanie. Cînd e vorba de o întîmplare obișnuită, un suflet de creștin poate să-și dea cu părerea că, cine știe, pisica...

— A ! Şi *lady* Rossmore fu cutremurată din cap pînă-n picioare de un fior. Am priceput totul. Stai la distanţă de ele, sînt ale *lui.*

— Ale lui, *milady ?*

— Da, ale tînărului nostru stăpîn Sellers, din Anglia, care a ars.

Rămase singură cu cenuşa — cu desăvîrşire singură, înainte să fi apucat să răsufle măcar o dată. Pe urmă se duse după Mulberry Sellers, cu intenţia fermă de a-i curma scurt programul, oricare ar fi fost, pentru că îşi spunea în sinea ei : „Cînd îl apucă sentimentalismul, este un tont şi habar n-ai ce năzbîtie e-n stare să pună la cale dacă-l laşi de capul lui". Îl găsi. Descoperise steagul şi tocmai îl aducea. Cînd soţia sa auzi că avea de gînd să facă aşa fel ca rămăşiţele pămînteşti ale tînărului „să doarmă cu fală şi să invite guvernul şi publicul să asiste", îşi ieşi din pepeni şi zise :

— Intenţiile tale sînt foarte bune, ca întotdeauna. Vrei să cinsteşti rămăşiţele şi, desigur, nimeni n-ar putea să se împotrivească la aşa ceva, fiindcă era ruda ta ; ai pornit-o însă pe un drum greşit şi îţi vei da seama singur, dacă stai să te gîndeşti puţin. Nu poţi face tărăboi în jurul unui coş cu cenuşă, încercînd să te arăţi mîhnit şi să te prefaci de ochii lumii că ar fi o ceremonie cu adevărat solemnă, pentru că toată solemnitatea devine ridicolă — oricine poate pricepe asta. Ridicolă, cînd e vorba de un singur coş ; cu trei coşuri va fi de trei ori mai rău. E la mintea cocoşului că atunci cînd o ceremonie nu izbuteşte să pară solemnă cu o singură persoană îndoliată, nu izbuteşte nici cu o procesiune întreagă, aşa că gîndeşte-te ce-ar ieşi cînd s-ar înfiinţa aici cinci mii de oameni. Cred că ar ieşi ceva destul de ridicol ; ba sînt chiar convinsă. Nu, Mulberry, nu pot să tolerez, ar fi o greşeală. Lasă baltă planul ăsta şi gîndeşte-te la altceva.

Aşa că renunţă, şi nu în silă, după ce chibzui mai bine la toată chestiunea şi-şi dădu seama ce instinct avea soţia lui. Se decise doar să vegheze rămăşiţele, numai el şi cu Hawkins. Pînă şi hotărîrea aceasta îi

părul soției sale dubioasă, dar nu ridică nici o obiecție, căci era vădit că pe colonel îl anima o dorință profund cinstită și umană ; voia să facă un gest prietenesc și să acorde onoarea cuvenită acelor sărmane relicve părăsite, care nu puteau pretinde nici o altă ospitalitate decît a lui, aflîndu-se în această țară îndepărtată, printre străini. Acoperi coșurile cu drapelul, atîrnă niște crep pe clanța ușii și rosti mulțumit :

— Așa, acum tînărul se bucură de tot confortul pe care i-l putem oferi în împrejurările actuale. Numai că... da, e cazul să nu uităm un amănunt (trebuie să procedezi la fel cum ai dori să procedeze și alții cu tine) e cazul să aibă parte de încă ceva.

— Ce anume ?

— Armoarii.

Soția își formase impresia că fațada casei se prezenta cît se poate de bine din acest punct de vedere, așa cum era ; perspectiva unei alte înzorzonări uluitoare, de aceeași natură, o mîhnea, așa că blestema clipa cînd îi răsărise în minte soțului ei un asemenea plan. Spuse cu șovăială :

— Dar credeam că o asemenea onoare nu-i este îngăduită nimănui, decît unor rude *foarte* apropiate, care...

— Just, e o remarcă întru totul justă, doamna mea ; ai perfectă dreptate, dar nu există alte rude mai apropiate decît cele cu care te înrudești prin uzurpare. Nu putem evita acest lucru ; sîntem sclavii tradiției aristocratice și, ca atare, trebuie să ne supunem.

Armoariile fură risipite, cu o dărnicie de loc necesară, fiecare dintre ele avînd lățimea unei pături ; erau în același timp exagerat de vulcanice, atît în ce privește varietatea cît și din punct de vedere al violenței coloritului, ceea ce încînta ochiul barbar al colonelului și satisfăcea de asemeni gustul lui pentru simetrie și desăvîrșire, pentru că nu lăsau, ca să zic așa, nici o palmă de loc liberă din fațadă.

Lady Rossmore și cu fiica sa participară la priveghi pînă aproape de miezul nopții și-i ajutară pe

gentlemeni să cugete ce s-ar cădea să fie făcut după aceea cu rămăşiţele pămînteşti. Rossmore opina că ar trebui să fie trimise pe dată acasă, însoţite de o delegaţie şi de rezoluţii. Soţia sa stătea însă la îndoială.

— Vrei să trimiţi toate coşurile ?

— O, da, toate.

— Toate deodată ?

— Tatălui său ? A, nu, nicidecum. Gîndeşte-te ce lovitură ar însemna pentru el. Nu, unul cîte unul, ca să-l înştiinţăm în mod gradat.

— Crezi că ar avea *acest* efect, tată ?

— Da, fiica mea. Ţine seama că tu eşti tînără şi vioaie, dar el este bătrîn. Dacă i-aş trimite tot conţinutul dintr-o dată, s-ar prea putea ca acest lucru să întreacă limitele rezistenţei sale. Dar aşa, cu măsură, cîte un coş pe rînd, cu intervale odihnitoare între ele, se va deprinde cu ideea, pînă ce le va primi pe toate. Şi, oricum, este mai sigur să i le trimitem în trei transporturi. Ştii, din pricina naufragiilor şi a furtunilor.

— Nu-mi place ideea dumitale, tată. Dacă aş fi în locul părintelui său, ar fi înfiorător să-l primesc aşa, în... în...

— În rate, sugeră Hawkins cu gravitate şi mîndru de a fi fost în stare să găsească termenul potrivit.

— Da, mi s-ar părea înfiorător să-l primesc în felul ăsta, cu intermitenţe. M-aş simţi tot timpul apăsată de o încordare. O împrejurare atît de deprimantă cum este o înmormîntare, să devină ceva iminent, amînat, aşteptat, neîmplinit...

— A, nu, nu, copila mea, exclamă cu glas liniştitor contele, lucrurile n-or să se desfăşoare în felul ăsta ; un gentilom atît de vîrstnic nu ar putea îndura o încordare atît de prelungită. Se vor produce trei înmormîntări.

Lady Rossmore îşi înălţă privirea mirată şi zise :

— Şi de ce crezi că *aşa* o să-i fie mai uşor să suporte situaţia ? După părerea mea, te înşeli amar-

nic. Ar trebui să fie înmormîntat într-o singură tranșă, de asta sînt sigură.

— Și eu sînt de aceeași părere, grăi Hawkins.

— Negreșit că mă alătur acestei păreri, spuse fiica.

— Greșiți cu toții, le-o întoarse contele. Veți pricepe și singuri de ce, dacă vă gîndiți mai bine. Numai unul dintre aceste coșuri conține rămășițele lui.

— Foarte bine, spuse atunci *lady* Rossmore, treaba este cît se poate de simplă. Trimite-l numai pe *acela*.

— Desigur, zise *lady* Gwendolen.

— Nu este *de loc* simplă, spuse contele, pentru că nu știm în care dintre coșuri se află. Știm că tînărul se află într-unul din ele, dar asta-i tot ce știm sigur. Presupun că pricepeți acum de ce aveam dreptate; sînt necesare trei înmormîntări, altă soluție nu există.

— Și trei morminte, și trei inscripții? întrebă fiica sa.

— Hm... da, ca să facem lucrurile după rînduiala cuvenită. Așa ar trebui să se procedeze.

— Nu se poate proceda astfel, tată. Fiecare din cele trei inscripții ar pomeni aceleași nume și aceleași fapte, pe fiecare ar sta scris că răposatul se odihnește sub acest monument, ceea ce nu ar fi corespunzător sub nici o formă.

Contele se ghemui stingherit în fotoliul său.

— Ce-i drept, hotărî dînsul, n-am ce zice, asta *este* o obiecție. Ba chiar o obiecție serioasă. Nu găsesc nici o ieșire din impas.

Un răstimp domni o tăcere generală. În cele din urmă, Hawkins o rupse:

— Mi se pare că dacă am amesteca laolaltă cenușa celor trei...

Contele îi apucă mîna și i-o scutură cu recunoștință.

— Ideea asta rezolvă întreaga problemă, conchise el. Un singur transport, un singur mormînt, este

admirabil concepută. Îți face cinste, maior Hawkins, m-a scăpat de cea mai penibilă încurcătură și mîhnire, și asta îi va cruța multe suferințe sărmanului bătrîn, părintelui lovit de nenorocire. Da, va fi expediat într-un singur coș.

— Cînd ? întrebă soția.

— Mîine în zori, mai încape vorbă.

— Eu în locul tău aș mai aștepta, Mulberry.

— Să aștepți ? De ce ?

— Doar nu vrei să zdrobești inima acelui bătrîn, rămas fără unicul său copil.

— Dumnezeu știe că nu vreau așa ceva !

— Atunci așteaptă pînă ce trimite el după rămășițele fiului său. Dacă procedezi așa, nu vei fi pus în situația să-i dai tu ultima și cea mai zdrobitoare lovitură pe care o poate încerca un părinte, adică *siguranța* că fiul său e mort. Te asigur că el nu va trimite niciodată.

— De ce nu ?

— Pentru că, dacă va trimite și va descoperi adevărul, înseamnă să se lase spoliat de singurul lucru de preț care i-a mai rămas : *nesiguranța,* slaba speranță că poate, la urma urmei, băiatul său a scăpat și îl va revedea într-o bună zi.

— Cum așa, Polly, de vreme ce o să afle *din ziare* că a ars în incendiu ?

— N-o să se lase *convins* de ziare ; o să argumenteze împotriva oricui și a oricărei mărturii care vine să dovedească că fiul său nu mai este ; va ține morțiș la părerea asta și pe ea se va bizui, doar cu această speranță va trăi pînă la moarte. Dar dacă *rămășițele* vor sosi într-adevăr și vor fi puse dinaintea acestui sărman suflet bătrîn, agățat de o slabă speranță...

— O, Doamne sfinte, așa ceva n-o să se întîmple niciodată, Polly, m-ai oprit de la o crimă și o să te binecuvîntez veșnic pentru asta. Acum știm ce avem de făcut. O să le punem deoparte, cu pietate, iar tatăl n-o să afle niciodată nimic.

Capitolul X

Tînărul lord Berkeley, trăgînd în piept aerul proaspăt al libertăţii, se simţea înzestrat cu o putere invincibilă pentru noua etapă din viaţa lui. Şi totuşi, şi totuşi, dacă lupta avea să se arate de la început foarte aprigă, foarte descurajantă, foarte istovitoare pentru o bărbăţie sufletească încă nepusă la încercare, s-ar fi putut ca, într-o clipă de slăbiciune, să dorească să bată în retragere. Nu era prea probabil, dar s-ar fi putut să se întîmple şi aşa ceva. Astfel, cîntărind bine situaţia pe toate feţele, ajunse la concluzia că nu era cazul să taie toate punţile de legătură cu lumea pe care o părăsise, fapt ce putea fi considerat ca un act de prudenţă demn de iertare. A, fără îndoială, nu era cazul să piardă vremea pentru a-l căuta pe posesorul acelei sume, ci trebuia s-o depună într-un loc de unde să nu o poată ridica, pînă una alta, nici sub presiunea împrejurărilor. Aşa că dădu o raită prin oraş, publică un anunţ în ziare, pe urmă se duse la o bancă şi depuse cei cinci sute de dolari.

— Pe ce nume?

Ezită şi roşi puţin. Uitase să-şi aleagă un pseudonim. Aruncă primul nume care-i trecu prin minte:

— Howard Tracy.

După ce plecă, funcţionarii, mirîndu-se, spuseră:

— *Cowboy*-ul a roşit.

Primul pas fusese făcut. Banii se aflau încă în stăpînirea şi la dispoziţia lui, însă următorul pas avea să înlăture această dificultate. Se duse la altă bancă şi trase asupra celei dintîi un cec în valoare de cinci sute de dolari. Banii fură scoşi şi depuşi a doua oară, tot în contul lui Howard Tracy. I se ceru să lase cîteva specimene ale semnăturii sale, ceea ce şi făcu. Pe urmă plecă, simţindu-se iarăşi mîndru şi însufleţit de mult curaj; îşi spunea:

„În clipa asta nu mai beneficiez de nici un ajutor, fiindcă de acum înainte nu mai pot să scot banii

fără o identificare, ceea ce a devenit practic imposibil din punct de vedere legal. Nu mă mai pot baza pe nici un fel de resurse. De astăzi și pînă la sfîrșitul zilelor mele, sînt nevoit să muncesc sau să mor de foame. Sînt pregătit pentru asta și nu mi-e teamă!"

Apoi îi trimise tatălui său următoarea cablogramă: „Am scăpat nevătămat din hotelul în flăcări. Mi-am luat un nume fictiv. Rămas bun."

În cursul serii, în timp ce hoinărea printr-unul din cartierele mărginașe ale orașului, întîlni în drum o bisericuță de cărămidă, pe care era lipit un afiș cu următorul text:

„DISCUȚIE LA CLUBUL MUNCITORILOR. TOATĂ LUMEA E INVITATĂ."

Văzu o grămadă de oameni — după aspect majoritatea făceau parte din clasa muncitoare — intrînd în lăcaș. Îi urmă și se așeză și el. Era o bisericuță umilă, cu totul despuiată de orice podoabe. Avea strane zugrăvite, fără perne; în fund nu se zărea nici un amvon, ci pur și simplu o platformă. Pe platformă stătea președintele adunării, iar alături de dînsul se afla un om care ținea în mînă un manuscris și avea înfățișarea plină de emoție a unei persoane care urmează să joace rolul principal. Biserica se umplu curînd de oameni îmbrăcați cuviincios și modest. Iată ce spuse președintele:

— Conferențiarul de astă-seară este un vechi membru al clubului nostru, pe care îl cunoașteți cu toții, *mr.* Parker, redactor-șef adjunct al ziarului „Cotidianul democrat". Tema conferinței sale este presa americană și va folosi ca epigraf cîteva fraze extrase din noua carte a domnului Matthew Arnold [1]. Mă roagă să citesc eu aceste texte. Primul sună după cum urmează:

Goethe spune undeva că „fiorul de teamă impresionată", adică reverența, *este cel mai prețios bun pe care îl posedă omenirea.*

[1] Poet, critic și eseist englez (1822—1888).

Cealaltă frază a domnului Arnold glăsuiește :

Aș spune că, dacă cineva ar căuta cele mai bune mijloace pentru a nimici și ucide în sufletul unui întreg popor deprinderea respectului, n-ar putea reuși mai deplin decît folosindu-se de ziarele americane.

Mr. Parker se ridică și se înclină, fiind primit cu aplauze călduroase. Începu apoi să citească cu o voce plăcută, egală și sonoră, pronunțînd limpede cuvintele și acordînd atenție deosebită pauzelor și sublinierilor. Punctele sale de vedere fură primite cu murmure de aprobare pe măsură ce-și urma cuvîntarea.

Conferențiarul adoptă teza că cea mai importantă funcție a unui ziar, în orice țară, este răspîndirea sentimentului patriotic și a mîndriei pentru prestigiul național, cultivarea în mijlocul poporului a „dragostei pentru țara sa și a instituțiilor ei, ca să le ocrotească de strecurarea sistemelor străine și de amestecul inamicului". Schiță modul în care ziariștii turci sau ruși, respectuoși, își îndeplinesc această funcție — unii „bizuindu-se pe dominația «respectului față de disciplină» impus de bătaia la tălpi, ceilalți, de același respect, impus de amenințarea Siberiei". Continuînd, spuse :

Misiunea de căpetenie a unui ziar englez este la fel cu cea a tuturor celorlalte jurnale din lumea întreagă. Trebuie să mențină ochii opiniei publice ațintiți cu admirație asupra anumitor lucruri, și să contribuie, cu tot zelul, ca să fie îndepărtați de la anumite teme. De pildă, trebuie să determine opinia publică să-și ațintească ochii plini de admirație la măreața glorie a Angliei — un alai splendid care-și întinde șirul ce se pierde în depărtarea cețoaselor priveliști ale vremii, cu luminile domoale ale celor o mie de ani scăpărînd din flamuri. Totodată, trebuie să o îndepărteze în mod stăruitor de faptul că toate aceste glorii au slujit la îmbogățirea și mărirea unei clici de privilegiați și răsfățați, cu prețul

sîngelui și al sudoarei, al sărăciei maselor disprețuite, care au făurit gloria Angliei, dar cărora nu li s-a îngăduit să se împărtășească din ea. Trebuie să țină ochii opiniei publice ațintiți cu iubitor și înfricoșat respect asupra tronului, considerat drept un lucru sfînt, și să înlăture cu stăruință ideea că nici un tron nu a fost vreodată întemeiat pe votul liber exprimat al majorității vreunei națiuni, și că, prin urmare, nu există nici un tron care să aibă temei de existență ; sau că nici un simbol al vreunui tron — filfîind pe orice portdrapel — nu este îndreptățit să poarte altă deviză decît țeasta și oasele încrucișate, simbol al unei industrii ce se deosebește de regalitate numai prin amploarea cu care își desfășoară afacerile — adică, pur și simplu, cum se deosebește negoțul cu de-amănuntul de cel cu ridicata. Presa britanică mai trebuie să țină ochii cetățeanului ațintiți cu o docilitate respectuoasă asupra curioasei invenții care este mașinăria politică și biserica de stat, ca și asupra fățișei contradicții dintre justiția obișnuită și noblețea ereditară ; în același timp să-i îndepărteze cu stăruință de la faptul că una îl condamnă dacă nu poartă guler și îl jefuiește sub eticheta blîndă de impozit, indiferent dacă poartă sau nu guler, iar cealaltă culege onorurile, în timp ce el duce în spinare toată povara.

•

Conferențiarul era de părere că domnul Arnold, cu ochiul său experimentat și agerul său spirit de observație, s-ar fi cuvenit să remarce una din lipsurile esențiale, din păcate, ale presei americane : respectul, politețea. Era însă trăsătura care ar fi făcut nefolositoare această presă pentru americani, dacă ar fi avut-o. Respectul i-ar răpi însăși pecetea, trăsătura care o diferențiază de oricare altă activitate ziaristică din lume și o face să aibă un prețios specific american : sincera și voioasa ei ireverență fiindu-i, oricît ar părea de ciudat, cea mai valoroasă dintre calități. „Căci misiunea sa — trecută cu vederea de către domnul Arnold — este să stea de strajă libertăților unei națiuni, nu gogoriților și for-

mulelor deşarte." Părerea vorbitorului era că, dacă timp de cincizeci de ani, instituţiile lumii vechi ar putea fi expuse focului unei prese maliţioase şi batjocoritoare, cum este cea a Americii, „monarhia şi crimele care o însoţesc ar dispare din lumea creştină". Monarhiştii ar putea să se îndoiască de acest rezultat; atunci „de ce nu s-ar lăsa ţarul convins să facă o încercare de acest fel în Rusia?" În încheiere, spuse:

Ei bine, presei noastre i se aduce acuzaţia că manifestă doar într-o măsură infimă această calitate a lumii vechi: respectul. Să fim sinceri recunoscători pentru că lucrurile stau aşa. Cu respectul ei limitat, presa noastră stimează cel puţin valorile pe care le stimează îndeobşte naţiunea americană, şi astu este de ajuns — ceea ce respectă alte popoare este, la drept vorbind, o chestiune de prea mică însemnătate pentru noi. Presa noastră nu respectă regii, nu respectă aşa-zisele titluri de noblete, nu respectă canoanele ecleziastice stabilite, nu respectă legile care jefuiesc pe un fiu mezin pentru a-l îndopa pe cel vîrstnic, nu respectă nici o înşelătorie, nici o păcăleală sau ticăloşie — oricît de străveche, de mucegăită sau sfîntă ar fi — care pune pe un cetăţean mai presus de vecinul său, datorită hazardului naşterii; nu respectă nici o lege sau tradiţie — oricît de străveche, de mucegăită sau sacră ar fi — care interzice unui om valoros accesul la locul cel mai de frunte din ţară sau care interzice dreptul divin de a-ţi dovedi proprietatea şi de a te duce să o iei în stăpînire. În sensul afirmat de poetul Goethe — acel blajin idolatrizator al unei regalităţi şi nobilimi provinciale de trei carate — presa noastră este, desigur, falimentară în materie de „fior de teamă"; cu alte cuvinte, nu manifestă respect faţă de sceptru şi odăjdii. Să sperăm în mod sincer că acest fapt va rămîne un bun cîştigat o dată pentru totdeauna; după părerea mea, o ireverenţă comisă cu discernămînt ocroteşte şi dă cîmp de manifestare libertăţii omeneşti, la fel cum atitudinea contrară zămisleşte

şi ocroteşte cu grijă toate formele de sclavie umană, trupească şi mintală.

Tracy îşi spuse în sinea lui, aproape că îşi ţipă: „Sînt bucuros că am venit în ţara asta. Am avut dreptate. Am avut dreptate să caut o ţară unde în inimile şi în minţile oamenilor sînt sădite asemenea principii şi teorii sănătoase. Ia să ne gîndim numai la nenumăratele sclavii impuse de respectul prost plasat! Cît de bine a scos în evidenţă vorbitorul acest principiu şi cît de adevărat este. În respect există, vădit, o forţă uimitoare. Dacă-l poţi convinge pe un om să-ţi respecte idealurile, devine sclavul tău. O, da, în toate epocile, popoarele Europei au fost învăţate cu sîrguinţă să se ferească de a judeca sistemul amăgitor al monarhiei şi defectele nobilimii; au fost învăţate să se ferească de a chibzui asupra dreptului lor de a guverna; au fost învăţate să le respecte; iar acum, rezultatul firesc este că pentru ei respectul acesta a devenit o a doua natură. În scopul de a le zdruncina, este de ajuns să injectezi în minţile lor toropite un gînd cu totul opus. De veacuri, orice expresie de aşa-zisă ireverenţă, rostită de buzele lor, a fost considerată păcat şi crimă. Înşelătoria şi escrocheria cuprinsă în toate acestea este vădită în clipa cînd ajungi la concluzia că tu personal eşti singurul judecător calificat şi îndreptăţit să judeci ce merită sau nu respectul tău. Ce mai, nu m-am gîndit la asta pînă acum, dar este adevărat, este purul adevăr. Ce drept are Goethe, ce drept are Arnold, ce drept are oricare dicţionar să definească în locul meu cuvîntul respect? Idealurile lor nu reprezintă nimic pentru mine. Cîtă vreme îmi stimez propriile mele idealuri, mi-am făcut pe deplin datoria şi nu comit nici o profanare dacă rîd de idealurile lor. Pot să-mi bat joc de idealurile altora cît poftesc. Este dreptul şi privilegiul meu. Nimeni nu are voie să mi-l tăgăduiască."

Tracy se aştepta să asculte dezbateri asupra conferinţei, dar lucrul nu se produse. În chip de explicaţie, preşedintele rosti:

— Voi spune, pentru a-i informa pe străinii prezenți în sală, că — conform tradiției noastre — tema acestei întruniri va fi dezbătută la viitoarea ședință a clubului. Aceasta cu scopul de a le permite membrilor noștri să-și pregătească cele ce ar vrea să completeze pe această temă, cu condei și hîrtie în mînă, fiindcă majoritatea sîntem muncitori, nedeprinși să vorbim în public. Sîntem așadar nevoiți să așternem pe hîrtie cele ce dorim să spunem.

Fură citite apoi multe intervenții scurte, fură rostite cîteva discursuri improvizate pe tema conferinței ținută la ultima ședință a clubului; această conferință fusese un elogiu, adus de către un profesor venit în vizită, culturii pe care o răspîndesc colegiile și măreților rezultate care izvorăsc de pe urma acestei opere de culturalizare pentru întreaga națiune. Una din intervenții fu citită de către un om între două vîrste, care spuse că nu primise educație într-un colegiu, ci își formase educația într-o tipografie; de acolo promovase într-un birou de brevete, unde lucra ca funcționar de ani și ani de zile. Pe urmă, continuă astfel:

Conferențiarul a pus în contrast America de azi cu America din trecut și, desigur, din comparație rezultă imaginea unui progres covîrșitor. Dar cred că a cam supraestimat contribuția culturii promovată în colegii la atingerea acestui rezultat. Fără îndoială că aportul intelectual al colegiilor la acest progres, precum și faptul că acest aport este vast, pot fi ușor scoase în evidență, dar veți fi cred de acord că realizările concrete au depășit cu mult proporțiile acestui aport. Mi-am aruncat chiar acum privirea asupra unei liste de inventatori — creatorii acestei uimitoare dezvoltări materiale — și am descoperit că nu erau oameni educați în colegii. Firește că sînt și excepții — ca profesorul Henry de la Princeton, inventatorul sistemului telegrafic, sau domnul Morse — dar aceste excepții sînt puține. Afirmația că progresul material care uluiește închipuirea, progres realizat în acest secol — singurul secol în care merită să trăiești, de cînd a fost in-

ventat timpul însuşi — este opera unor oameni care n-au fost educaţi în colegii, nu reprezintă o exagerare. Ni se pare că întrezărim ceea ce au înfăptuit aceşti oameni; dar nu, nu-i aşa, zărim doar vasta faţadă vizibilă a operei lor; îndărătul ei se află munca lor complexă, şi ea este invizibilă pentru o privire superficială. Au reconstruit această naţiune — adică, au reclădit-o din temelii — şi, folosind o metaforă, i-au înmulţit populaţia aproape dincolo de puterea de expresie a cifrelor. Voi explica ce anume înţeleg prin asta. Ce constituie populaţia unei ţări? Numai cantităţile calculabile, alcătuite din carne şi oase, numite din politeţe bărbaţi şi femei? Oare un milion de uncii de gramă şi un milion de uncii de aur vor fi socotite ca având aceeaşi valoare? Luaţi un criteriu de apreciere mai real: măsura capacităţii unui om de a contribui la dezvoltarea epocii sale şi a poporului său — munca pe care o poate depune. Calculaţi apoi populaţia actuală a acestei ţări, înmulţind ceea ce poate face azi în plus un om, faţă de ceea ce era în stare să facă bunicul lui. După acest criteriu de măsură, această naţiune era alcătuită — cu două-trei generaţii în urmă — din simpli betegi, paralitici, oameni morţi, dacă îi comparăm cu oamenii de azi. În 1840, populaţia noastră se ridică la 17.000.000 de locuitori. Numai în scopul unei ilustrări schematice, dar edificatoare, să presupunem — în folosul argumentării — că 4.000.000 din această populaţie erau oameni în vîrstă, copilaşi şi alţi locuitori incapabili de muncă, iar restul de 13.000.000 erau împărţiţi şi folosiţi după cum urmează:

2.000.000 la culesul bumbacului
6.000.000 (femei) la împletitul ciorapilor
2.000.000 (femei) la ţesut
500.000 la fabricarea de cuie şi şuruburi
400.000 la seceriş, la legat etc.
1.000.000 la dezghiocatul porumbului
40.000 la tors
1.000 la tălpuitul pantofilor.

Acum, deducţiile la care voi ajunge pe baza acestor cifre s-ar putea să pară extravagante, dar nu sînt. Le-am luat din Documente Miscellanee nr. 50, de la a doua sesiune a celui de-al 45-lea Congres, aşa că sînt oficiale şi demne de încredere. Astăzi, munca celor 2.000.000 de culegători de bumbac este efectuată de 2.000 de oameni; cea a celor 6.000.000 împletitoare de ciorapi — de către 2.000 de băieţi; munca celor 2.000.000 de ţesătoare o fac 1.000 de fete; cea a celor 500.000 de producători de cuie e împlinită de 500 de fete; cea a celor 400.000 de secerători, legători etc. este realizată de 4.000 de băieţi; cea a unui milion de oameni care dezghiocau porumbul, o fac 7.500 de oameni; cea a celor 40.000 de torcători e făcută de 1.200 oameni, iar cea a 1.000 de tălpuitori de pantofi este realizată de 6 oameni. Ca să stabilim cifrele: astăzi, 17.000 de persoane fac munca susmenţionată, în timp ce acum cincizeci de ani era nevoie de treisprezece milioane de inşi ca s-o facă. Ia să vedem acum, de cîţi locuitori din neamul acela ignorant — părinţii şi bunicii noştri — cu metodele lor ignorante, ar fi nevoie ca să facă munca noastră de azi? Ar fi nevoie de 40 de miliarde de oameni — de o sută de ori mai mult decît furnicarul de populaţie al Chinei, de douăzeci de ori mai mult decît populaţia actuală a globului. Aruncaţi-vă privirea în jurul vostru şi veţi vedea doar un popor de 60 de milioane de oameni în aparenţă; în mîinile şi în creierul lor, invizibilă pentru ochii voştri, stă tăinuită însă adevărata populaţie a acestei republici, şi ea numără patruzeci de miliarde de locuitori! Iată care este uluitoarea creaţie a acestor inventatori umili, neinstruiţi, needucaţi în colegii — şi lor li se cuvine toată cinstea.

„Cît de măreaţă este ideea aceasta! îşi zise Tracy, pe cînd se îndrepta spre casă. La ce civilizaţie înaintată au ajuns şi ce rezultate minunate au obţinut! Şi sînt realizate aproape în întregime de către oameni de rînd; nu de către aristocraţi pregătiţi la Oxford, ci de oameni care stau umăr la umăr în şi-

rurile umile ale vieții și își cîștigă cu trudă pîinea pe care o mănîncă. Mă bucur cu adevărat că am venit încoace. Am găsit în sfîrșit o țară unde omul poate porni în viață în chip cinstit și, cot la cot cu semenul și egalul său, să se înalțe prin propriile sale eforturi, să devină ceva pe lumea asta, să fie mîndru de ceea ce a devenit, fără să-și datoreze situația unui strămoș care a trăit cu trei sute de ani în urmă."

Capitolul XI

În primele zile nu uită nici o clipă faptul că se afla într-o țară unde se găsea „muncă și pîine pentru toți". De fapt, ca să-i fie mai comod, puse această lozincă pe o mică melodie pe care și-o fredona din cînd în cînd; dar pe măsură ce timpul se scurgea, faptul însuși începu să devină cam îndoielnic, așa că melodia obosi curînd, apoi se cufundă în uitare și se înnămoli acolo. Mai întîi se străduise să obțină un post de funcționar superior în vreunul din ministerele unde educația dobîndită la Oxford ar fi putut să tragă în balanță și să-i aducă un folos. Nu avu însă șansă nicăieri. Competența nu însemna o recomandare; o protecție politică — chiar neînsoțită de competență — valora de șase ori mai mult. Avea un aspect englez bătător la ochi, ceea ce pleda în mod fatal împotriva lui, în centrul politic al unei națiuni unde ambele partide, pe acoperișul casei, se rugau pentru triumful cauzei irlandeze, în timp ce în pivniță o blestemau. După îmbrăcăminte, arăta a fi *cowboy*, ceea ce îi cîștiga respect — pînă nu întorcea spatele — dar amănuntul ăsta nu-i putea aduce o slujbă. Hotărîse însă, într-o clipă de nesocotință, că va purta straiele acelea pînă cînd stăpînul lor, sau prietenii lui, vor da cu ochii de ele și vor cere banii rămași la el;

iar conștiința nu-i îngăduia să dea îndărăt acum, după ce făcuse acel legămînt.

Peste o săptămînă, lucrurile începură să capete un aspect oarecum neliniștitor. Bătuse drumurile peste tot, în căutare de lucru, coborînd treptat pe scara pretențiilor, pînă ce, formal, solicitase tot soiul de munci pe care un om lipsit de o calificare specială putea să spere că ar fi capabil să le facă, afară de aceea de săpător de șanțuri sau alte soiuri de muncă manuală brută. Totuși nu căpătase de lucru — nici măcar o simplă promisiune.

Pînă una alta, răsfoia în mod mecanic paginile jurnalului său și, deodată, privirea îi căzu asupra însemnării făcute după ce pierise în incendiu :

Nici eu nu bănuiam pînă acum ce tărie de caracter am. Nimeni nu ar fi în stare să mi-o pună la îndoială astăzi, dacă ar putea vedea unde sînt găzduit și și-ar da seama că nu sînt de loc dezgustat de această locuință, ci manifest o mulțumire la fel de senină ca și aceea pe care ar avea-o un cîine față de un asemenea coteț. Chiria, douăzeci și cinci de dolari pe săptămînă. Am spus că voi porni de la capătul de jos al scării. Mi-am ținut cuvîntul.

Fu străbătut de un fior și exclamă : „Unde mi-au fost oare gîndurile ? Asta înseamnă că am ajuns la aman ! Am bătut cîmpii o săptămînă întreagă, în timp ce cheltuielile acestea grozave urcau și tot urcau într-una ! Trebuie să curm numaidecît o astfel de nebunie."

Se hotărî pe loc și o porni glonț să caute o locuință mai puțin somptuoasă. Fu nevoit să colinde pînă departe și să caute cu stăruință, dar în cele din urmă izbuti. Îl puseră să plătească anticipat — patru dolari și jumătate ; asta îi asigura patul și mîncarea pentru o săptămînă. Proprietăreasa pensiunii, o femeie blajină, tare muncită, îl însoți de-a lungul a trei șiruri de trepte înguste, fără covor, și îl conduse în odaia lui. În încăpere se aflau două paturi de lemn duble și unul pentru o singură persoană. I se permise să doarmă singur în unul din

paturile duble, pînă ce avea să se iveasca vreun nou chiriaș, fără a i se pretinde nici un ban în plus.

Așadar, în curînd avea să i se pretindă să doarmă alături de un om străin ! La gîndul acesta, mai-mai să-i vină rău. Doamna Marsh, proprietăreasa, fu foarte amicală și își exprimă speranța că îi va plăcea casa ei — afirma că le plăcea tuturor chiriașilor.

— Și sînt o ceată de băieți foarte drăguți. Fac destul de mult tărăboi, dar ăsta-i hazul lor. Vezi matale, odaia asta dă drept în cea din spate ; uneori se adună cu toții acolo, iar alteori aici ; în nopțile fierbinți, cînd nu plouă, dorm cu toții pe acoperiș. Ies afară în clipa cînd este de ajuns de cald. Anul ăsta sezonul bun a început de timpuriu, așa că au și petrecut o noapte sau două acolo sus. Dacă dorești să te duci sus și să-ți alegi un loc, poți s-o faci. O să găsești o cretă pe latura sobei, acolo unde lipsește o cărămidă. N-ai decît să iei creta și să... dar, nici vorbă că ai mai făcut asta pînă acum.

— A, nu, n-am mai făcut-o.

— Aha, păi da, pesemne că n-ai mai făcut-o, la ce-mi umblă capul ? Doar sînt odăi cu duiumul la „șes", și fără cretă, pun mîna-n foc. Nu-i mare lucru, nu trebuie decît să desenezi cu creta pe tabla acoperișului, oriunde ai chef, un loc de mărimea unui cearșaf, un loc care să nu fie încă însemnat de altcineva, pricepi, și rămîne proprietatea dumitale. Dumneata și cu tovarășul dumitale de pat cărați cu rîndul cearșafurile și pernele, apoi le aduceți îndărăt la fel, sau unul le scoate și celălalt le aduce jos, vă învoiți cum poftiți. Știi, băieții o să-ți fie simpatici, sînt cît se poate de prietenoși, afară de tipograf. El doarme pe patul acela de o persoană ; o făptură nespus de ciudată, zău așa ; nu cred că ai fi în stare să-l convingi pe omul ăsta să doarmă cu altcineva în pat, nici măcar dacă ar lua casa foc. Și bagă de seamă, nu arunc doar vorbe goale, o știu precis. Băieții l-au pus la încercare, ca să vadă. Într-o noapte i-au scos patul afară, așa că, pe la trei dimineața, cînd a ajuns acasă — atunci lucra

la un ziar de dimineață, dar acum este angajat la unul de seară — nu mai rămăsese nici un loc pentru dînsul, decît lîngă turnătorul de oțel. Ei bine, poți să mă crezi, i-a venit mai la-ndemînă să stea treaz pînă la ziuă... așa a făcut, pe legea mea. Băieții zic că-i trăsnit, dar nu-i chiar așa, este englez... Ăștia sînt grozav de suciți. Nu te superi că spun asta. Dumneata... dumneata... ești cumva englez?

— Da.

— Mi-am închipuit eu. Puteam să jur după felul în care pronunți prost cuvintele care au un *a* în ele, știi precum ar fi să spui *loff* cînd vrei să zici *laff*, dar o să-ți îndrepți cusurul ăsta. Este o ființă bună ca pîinea caldă și se poartă ceva mai prietenos cu băiatul fotografului, cu călfătuitorul și cu fierarul care lucrează la șantierul naval, dar cu ceilalți nu prea are de-a face. Adevărul este că — deși asta-i o taină și ceilalți n-o cunosc — este un soi de aristocrat, taică-său e doctor, dumneata pesemne știi de ce vază se bucură în Anglia, fiindcă în țara noastră un doctor nu contează chiar așa de mult, chiar dacă de fapt este cineva. Dincolo de ocean însă, firește că-i altă socoteală. Așa că cetățeanul ăsta s-a luat la harță cu taică-său și, simțindu-se călcat pe coadă, a zbughit-o pe loc încoace; întîi și-ntîi a fost nevoit să se apuce de lucru, fiindcă altfel ar fi crăpat de foame. Ei, urmase el la colegiu, pricepi matale, așa încît a socotit că era totul în perfectă ordine... ai zis ceva?

— Nu, am suspinat doar.

— Dar în privința asta se înșelase, n-a lipsit mult ca să moară de foame. Și cu siguranță că ar fi murit flămînd dacă nu știu cărui tipograf de la un ziar nu i s-ar fi făcut milă de dînsul și nu i-ar fi găsit un loc de ucenic. Uite așa a învățat meseria și pe urmă a fost în regulă... dar a scăpat ca prin urechile acului. Odată s-a gîndit că era mai bine să-și înghită trufia și să i se văicărească lui taică-său. Dă' ce ai? Iarăși suspini? Ți-e rău cumva? Poate că pălăvrăgeala mea...

— A, nu, *Doamne* ferește. Continuă, te rog. Îmi face plăcere să te ascult.

— Da, vezi dumneata, s-au împlinit zece ani de cînd se află aici. Acu' a împlinit douăzeci și opt de ani și în sinea lui nu se simte tocmai-tocmai mulțumit, fiindcă nu se poate împăca de fel cu gîndul de a fi muncitor și nici să trăiască printre muncitori ; dînsul fiind, cum îmi spune mie, un *gentleman*, ceea ce lasă lesne să se înțeleagă că băieții nu-s, dar firește că știu eu de ajuns cum merg treburile pe lumea asta ca să nu mă dau de gol cu părerile lui.

— De ce ? Ce rău ar fi în asta ?

— Ce rău ar fi ? L-ar snopi în bătaie, nu altceva, ce-ți închipui ? *Dumneata* n-ai face la fel ? Păi nici vorbă c-ai face-o. În țara *asta*, să nu-i dai voie nimănui să spună vreodată că nu ești *gentleman*. Da' sfinte Sisoe, ce-mi trece prin cap ? Eu socot că un om întreg s-ar gîndi de două ori înainte să spună că un *cowboy* nu este un *gentleman*.

O fată curățică, vioaie, mlădie și foarte drăguță, de vreo optsprezece ani, intră în clipa aceea în odaie, cu un aer foarte satisfăcut și degajat. Era îmbrăcată cu lucruri ieftine, dar le purta cu grație și cochetărie, iar privirea rapidă pe care mama o aruncă asupra feței străinului, cînd acesta se ridică, era dintre acelea care cercetează efectul produs și se așteaptă să vadă semne de mirare și admirație.

— Dînsa este fata mea, Hattie. Noi îi zicem Puss. Dumnealui este chiriașul cel nou, Puss.

Prezentarea avu loc fără ca proprietăreasa să se ridice.

Tînărul englez făcu plecăciunea stîngace cu care e deprinsă naționalitatea și vîrsta sa în împrejurări ginguașe și spinoase, cum se arăta situația aceea, căci, fiind luat prin surprindere, țîșni la suprafață eul său natural, statornicit de-o viață de om — și eul acela desigur că nu știa exact cum să se poarte cînd este prezentat unei jupînese sau moștenitoarei unei proprietărese de pensiune pentru muncitori. Celălalt eu al său — cel care recunoștea că toți oa-

menii sînt egali — ar fi scos-o la capăt mai bine, dacă n-ar fi fost prins nepregătit şi nu i s-ar fi răpit şansa de a se manifesta. Fata nu dădu nici o atenţie plecăciunii, ci îi întinse mîna cu francheţe, o scutură prietenește pe a străinului şi-i spuse :

— Bună ziua.

Pe urmă se duse la unicul lavoar din odaie, îşi aplecă ba într-o parte ba într-alta capul, în faţa ruinei unei oglinzi ieftine, atîrnată deasupra lavoarului, îşi umezi degetele cu limba, rotunji perfect cercul unui mic cîrlionţ care-i stătea lipit de frunte, iar după aceea începu să se ocupe de laturi.

— Ei, trebuie să plec, s-a cam făcut ceasul cinci. Fă-te ca la dumneata acasă, domnule Tracy, o să auzi clopotul cînd e masa gata.

Proprietăreasa plecă liniştită, fără a pretinde nici unuia dintre cei doi tineri să părăsească odaia. Tînărul se întrebă o clipă dacă o mamă, care părea atît de cinstită şi de respectabilă, poate dovedi asemenea nesocotinţă, şi voia tocmai să-şi ia pălăria, intenţionînd s-o scutească pe fată de prezenţa lui, dar ea îi spuse :

— Unde pleci ?

— Ei bine, nicăieri în mod special, însă cum aici nu fac decît să vă încurc...

— Cum aşa, cine ţi-a spus că mă încurci ? Aşază-te unde vrei, am să te dau eu la o parte cînd ai să-mi stai în drum.

Acum se apucase să facă paturile. Tînărul luă loc şi privi iscusita şi harnica ei activitate.

— Cine ţi-a mai băgat în cap aşa ceva ? Crezi cumva că am nevoie de o odaie întreagă, doar ca să fac un pat sau două ?

— Ei, nu, nu-i vorba tocmai de asta. Ne aflăm aici, doar noi doi într-o încăpere, şi cum mama dumitale a plecat...

Fata îl întrerupse cu un hohot de rîs amuzat şi spuse :

— Nu-i nimeni să mă ocrotească ? Bată-te Dumnezeu, n-am nevoie de aşa ceva. Eu, una, nu mă tem. S-ar putea să mi se facă frică, dacă aş fi singură,

fiindcă mă tem de stafii, și nu tăgăduiesc asta. Nu că aș crede că există, fiindcă nu cred. Doar așa, că mi-e frică de ele, și gata.

— Cum te poți teme de stafii, de vreme ce nu crezi în existența lor ?

— A, nici *eu* nu știu cum vine asta, chestia *asta* întrece puterile mele de înțelegere, știu numai că-i așa. La fel se întîmplă și cu Maggie Lee.

— Cine este doamna ?

— Una dintre chiriașe, o tînără doamnă care lucrează la fabrică.

— Lucrează într-o fabrică ?

— Da. Într-o fa'rică de încălțăminte.

— Într-o fabrică de încălțăminte, și o numiți tînără doamnă ?

— Păi de, are doar douăzeci și doi de ani ; cum ai vrea să-i spun ?

— Nu mă gîndeam la vîrstă, ci la titlu. Adevărul este că am plecat din Anglia ca să scap de formulele artificiale, pentru că asemenea formule sînt bune doar pentru ființele artificiale, și iată că există și aici. Îmi pare rău. Speram că aveți doar bărbați și femei, că toată lumea este egală ; că nu există deosebiri de rang.

Fata se opri, cu o pernă în dinți și lada de așternut deschisă larg sub ea, măsurîndu-l pe sub sprîncene, cu un aer nedumerit. Dădu drumul pernei și zise :

— Cum așa, dar *sînt* egali cu toții, unde vezi vreo deosebire de rang ?

— Dacă unei fete care lucrează într-o fabrică îi spuneți tînără *doamnă*, atunci cum îi mai spuneți soției Președintelui ?

— Îi spunem : o doamnă *bătrînă*.

— Aha, va să zică nu faceți decît diferențe de vîrstă ?

— Nu se poate face nici o altă deosebire, pe cît mă pricep eu.

— Atunci, *toate* femeile sînt doamne ?

— Sigur că da. Toate femeile respectabile.

— Ei, în felul acesta lucrurile capătă un aspect mai bun. Desigur că nu este nici un rău într-un titlu care se acordă tuturor. Titlul reprezintă o jignire și o nedreptățire doar cînd este acordat în mod limitat, cîtorva favorizați. Dar, domnișoară...

— Hattie.

— Domnișoară Hattie, fii sinceră ; recunoaște că acest titlu *nu este* acordat de către oricine, oricui. O americancă bogată nu se adresează bucătăresei, spunîndu-i „doamnă", nu-i așa ?

— Da, așa e. Și ce-i cu asta ?

Fu mirat și puțin cam dezamăgit că această lovitură admirabilă nu produsese efectul scontat.

— Ce-i *cu* asta ? spuse el. Iată ce este : la urma urmei, aici egalitatea nu este deplină și, deci, americanii nu sînt mai buni decît englezii. De fapt, nu există nici o diferență.

— Grozav, ia uite *ce* idee ți-a venit. Într-un titlu nu este nimic, afară de ceea ce este *pus* în el, ai spus-o chiar dumneata. Închipuie-ți că titlul este *curat,* în loc de doamnă. Pricepi cum vine ?

— Cred că da. În loc să numești o femeie *doamnă,* înlocuiești termenul prin cuvîntul „curată" și spui că este o curată.

— Da, așa-i. În Anglia, lumea bine nu folosește pentru oamenii care muncesc cuvintele domni și doamne ?

— O, nu.

— Și oamenii care muncesc nu-și spun *între ei* domni și doamne ?

— Desigur că nu.

— Va să zică, dacă ați folosi celălalt cuvînt, n-ar fi nici o schimbare. Lumea bine nu i-ar spune nimănui curat, numai celor din cercul lor, iar ceilalți ar depinde de bunăvoie de felul lor de a vorbi și nu și-ar spune între ei „curați". Aici avem alt fel de purtări. Fiecare își spune singur doamnă sau domn, și se socotește ca atare ; puțin îi pasă cum îl socotește oricare altă persoană, cîtă vreme nu-și exprimă părerea cu glas tare. Dumitale ți se pare că

nu este nici o deosebire. Dar este : voi vă plecați în genunchi, iar noi nu. Asta nu-i o deosebire ?

— Este o deosebire la care nu m-am gîndit, recunosc. Totuși, să-și spună cineva singur doamnă, nu este prea... hm...

— În locul dumitale, n-aș mai ține-o pe struna asta.

Howard Tracy întoarse capul să vadă cine ar fi putut să intervină cu remarca aceea. Era un bărbat scund, de vreo patruzeci de ani, cu păr nisipiu, spîn, cu o față simpatică, rău ciuruită de ciupituri de vărsat, dar vioaie și inteligentă. Purta haine ieftine, cumpărate de gata, îngrijite, dar arătau uzate. Venise din odaia din față, trecînd prin hol, unde își lăsase pălăria, și ținea în mînă un lighean alb, ciobit și plesnit. Fata se apropie și-i luă ligheanul.

— Ți-l duc eu. Dumneata ia-ți vînt și dă-i răspunsul cuvenit, domnule Barrow. Dumnealui este noul chiriaș... domnul Tracy, și eu am ajuns tocmai la punctul unde treaba începea să fie prea încîlcită pentru mine.

— Îți voi fi foarte îndatorat, dacă-mi faci serviciul ăsta, Hattie. Veneam să împrumut ceva de la băieți.

Se așeză degajat pe un cufăr vechi și zise :

— Am ascultat discuția și m-a interesat dar, după cum spuneam, m-aș da bătut dacă aș fi în locul dumitale. Doar vezi unde ajungi, nu-i așa ? Dacă *te intitulezi* singură doamnă, faptul ăsta nu face din tine o doamnă, asta voiai să spui, dar ți-ai dat seama că dacă susții așa ceva, o să te izbești îndată de altă deosebire la care nu te-ai gîndit și anume : *cui* aparține dreptul de a selecționa ? Dincolo de ocean, douăzeci de mii de oameni dintr-un milion se decretează singuri domni și doamne și nouă sute optzeci de mii *acceptă* acest decret și înghit afrontul pe care îl împroașcă asupra lor. Păi deh, dacă nu l-ar accepta, nu ar mai fi nici o selecție, ar rămîne literă moartă și nu ar avea nici un fel de putere. La noi, cei douăzeci de mii de inși cu pretenții de exclusivitate vin în fața urnelor și se votează singuri ca să fie doamne

și domni. Lucrurile însă nu se opresc aici. Cei nouă sute optzeci de mii se votează și ei singuri, ca să fie doamne și domni, și acest fapt triază întreaga națiune. De vreme ce un milion întreg de oameni își afirmă prin propriul lor vot titlul de doamne și domni, nu încape discuție asupra valabilității acestei alegeri. Asta realizează într-adevăr egalitatea absolută și nu încape nici o îndoială în această privință ; pe cînd dincolo, la voi, inegalitatea (prin decretul celor nețărmurit de slabi și consimțămîntul celor nețărmurit de puternici) este de asemeni absolută — la fel de reală și de absolută ca și egalitatea noastră.

Tracy se ghemuise imediat în cochilia lui engleză, cînd începuse această discuție, cu toate că apucase să beneficieze de cîteva săptămîni de pregătire serioasă pentru contactul și relațiile cu gloata de rînd, se obișnuise cu termenii gloatei de rînd ; dar nu pierdu multă vreme ca să-și vină iar în fire, astfel că în clipa cînd interlocutorul sfîrși ce avea de spus, valvele scoicii sale se deschiseră iarăși și tînărul se strădui să accepte, fără a le purta pică, felul sincer al oamenilor de rînd de a se vîrî cît se poate de sociabil, nepoftiți și nestînjeniți, în conversațiile altor persoane. De astă dată procesul nu era prea anevoios, căci zîmbetul omului aceluia, ca și glasul și purtarea lui, dovedeau înțelegere și-ți cîștigau simpatia. Lui Tracy i-ar fi devenit chiar pe loc simpatic, dacă n-ar fi intervenit faptul, de care nu era realmente conștient, că egalitatea tuturor oamenilor nu reprezenta încă pentru el o realitate, ci era numai o teorie ; *mintea* o pricepea, dar *omul* nu izbutea să o simtă. Se repeta aceeași situație ca și cu stafiile lui Hattie, însă în sens invers. În mod teoretic, Barrow era egalul lui, dar hotărît, era dezgustător să-l vadă etalînd acest lucru. Așa că spuse :

— Sper, cu toată sinceritatea, că cele spuse de dumneata cu privire la americani, sînt adevărate, căci în mai multe rînduri în mintea mea s-au strecurat îndoieli. Mi se părea că egalitatea trebuie să fie neautentică, acolo unde semnele distinctive ale castelor sînt încă în vogă, dar aceste semne distinc-

tive şi-au pierdut, desigur, posibilitatea de a jigni şi sînt complet neutralizate, anulate şi nevătămătoare, odată ce devin proprietatea nedisputată a fiecărui individ din sînul naţiunii. Îmi dau, cred, seama că nu există caste şi nici nu pot exista, altfel decît prin consimţămîntul obştesc al maselor, în limitele pe care le îngăduie masele. Am crezut că o castă se creează şi se perpetuează singură ; se pare însă că e adevărat doar că se creează singură, perpetuată fiind de către poporul pe care îl dispreţuieşte şi care o poate lichida în orice moment, atribuindu-şi singur titlurile castei.

— Asta-i şi părerea mea. Nu există nici o putere pe pămînt care să-i poată împiedica pe cei treizeci de milioane de cetăţeni ai Angliei să se numească mîine duci şi ducese, şi să se intituleze ca atare. În asemenea împrejurări, pînă în şase luni, toţi ducii şi ducesele existenţi înainte s-ar retrage din această afacere. Tare aş vrea să se facă această încercare. Nici măcar regalitatea însăşi nu ar supravieţui unui asemenea proces. O mînă de oameni să se încumete să se opună celor treizeci de milioane de inşi care-şi bat joc de ei din toată inima. Ce mai, ar fi ca Herculanum împotriva Vezuviului ; ar trebui să treacă alte optzeci de veacuri, ca să mai dezgropi acest nou Herculanum, după un asemenea cataclism. Ce înseamnă un colonel în Sudul nostru ? E un nimica, pentru că prin ţările alea toţi sînt colonei. Nu, Tracy (pe Tracy îl trecu un fior), în Anglia nimeni nu ţi s-ar adresa cu termenul „domnule" şi nici dumneata singur nu ţi-ai spune aşa ; şi îţi spun eu că asta e o stare de lucruri care-l face pe un om să adopte uneori cele mai nepotrivite atitudini — mă refer la larga, la unanima recunoaştere şi acceptare a castei ca atare. Asta îl face pe om să se poarte aşa în mod inconştient, fiind ceva cultivat în el, pricepi, o atitudine la care nu s-a gîndit şi pe care n-a cîntărit-o niciodată. Nu ţi-ai putea închipui ca piscul Matterhorn să se simtă măgulit de o atenţie primită din partea unuia din simpaticele voastre deluşoare engleze, nu-i aşa ?

— Ei, asta, sigur că nu.

— Atunci ia să-l punem pe un om care-i în toate minţile, să încerce să şi-l închipuie pe Darwin măgulit de atenţia acordată de o prinţesă. Este ceva atît de grotesc, încît ce mai... pur şi simplu îţi paralizează imaginaţia. Totuşi, Memnon [1] a fost măgulit de atenţia ce i-a arătat-o o figurină ; aşa spune el — o spune, cu cuvintele lui. Sistemul care îl poate face pînă şi pe un zeu să-şi dezavueze divinitatea şi să o profaneze... ei, ce să mai lungim vorba, este un sistem cu totul greşit, cu totul greşit alcătuit şi părerea mea este că ar trebui să fie desfiinţat.

Citarea lui Darwin provocă o discuţie literară şi subiectul stîrni din partea lui Barrow un asemenea entuziasm, încît îşi scoase haina ca să se simtă mai la largul lui şi mai confortabil, apoi se încălzi atît de mult, încît tot îi mai turuia gura pe tema asta, cînd zgomotoşii proprietari ai odăii sosiră ţipînd şi zbenguindu-se ; începură apoi să se hîrjonească, să tropăie, să se spele şi să petreacă în fel şi chip. Barrow mai zăbovi totuşi puţin, ca să-i ofere lui Tracy ospitalitatea odăii sale şi raftul său de cărţi, pe urmă îi puse vreo două-trei întrebări cu caracter personal.

— Ce meserie ai ?

— Lumea îmi... ei, mi se spune *cowboy*, dar asta-i doar o născocire ; nu mă ocup cu aşa ceva. N-am nici un fel de meserie.

— Şi ce lucrezi, ca să-ţi cîştigi existenţa ?

— A, orice... vreau să spun, aş munci oriunde, adică, aş munci oriunde mi s-ar oferi ceva de lucru, dar pînă acum n-am fost în stare să-mi găsesc vreo ocupaţie.

— Poate că te-aş putea ajuta ; mi-ar face plăcere să încerc.

— O să fiu foarte bucuros. Am încercat singur pînă mi s-a urît.

— Ei, firește, dacă un om nu are nici o meserie precisă, e rău al naibii de el pe lumea asta. Socot că ai fi avut nevoie de mai puţină învăţătură din

[1] Colos de granit în Egipt.

cărți și de mai multă învățătură practică, care să-ți asigure o bucată de pîine cu unt. Nu știu la ce s-o fi gîndit tatăl dumitale. S-ar cuveni să ai o meserie, s-ar cuveni să ai cu orice preț o meserie. Dar nu te necăji din pricina asta; o să dibuim noi ceva de făcut, sînt convins. Și să nu te lași abătut de dorul de țară; asta-i o treabă proastă. O să dezbatem pe toate fețele situația și o să cercetăm cumva ce e de făcut. Ai s-o scoți la capăt, n-avea grijă. Așteaptă pînă mă întorc, cobor la cină împreună cu dumneata.

La acest punct al conversației, Tracy se simțea tare îndemnat să fie prieten cu Barrow și poate chiar l-ar fi considerat prieten, dacă n-ar fi fost surprins prea brusc de cerința nemijlocită de a-și pune în practică teoriile. Oricum, era bucuros să se afle în tovărășia lui și își simțea inima mai ușoară decît înainte. Totodată, era de ajuns de curios să descopere care putea fi vocația ce-i înlesnise lui Barrow o asemenea intimitate cu cărțile și îi îngăduise atîta timp disponibil pentru lectură.

Capitolul XII

Curînd începu să sune din adîncurile casei clopotul pentru cină. Sunetul urca voinicește, crescînd în intensitate în drumul său spre caturile de sus. Pe măsură ce se înălța, zgomotul devenea mai înnebunitor, pînă cînd, în cele din urmă, devenea cu totul asurzitor, căci i se adăuga prăbușirea și vuietul neașteptat al avalanșei de chiriași care se năpusteau în jos, pe scara fără covoare. Nobilii *pair*-i nu se duc la masă în felul acesta; educația lui Tracy nu-l făcuse apt să savureze acest entuziasm și această ilariantă larmă zoologică. Fu nevoit să recunoască faptul că trebuia să se călească pentru a se deprinde cu această revărsare de vitalitate animalică. Fără îndoială, cu timpul, avea să se învețe cu ea; dorea însă ca procesul să fie cumva modificat, să

fie realizat doar niţeluş mai gradat, şi nu chiar atît de apăsat şi de violent. Barrow şi cu Tracy urmară în jos avalanşa, trecînd printr-un val mereu sporit şi mereu mai agresiv de duhoare de varză răposată, amestecată cu alte mirosuri înrudite ; mirosuri care nu pot fi găsite nicăieri, decît într-o pensiune particulară ieftină ; mirosuri care, o dată întîlnite, nu pot fi nicicînd uitate ; mirosuri pe care, dacă le întîlneşti şi peste cîteva generaţii, le recunoşti instantaneu, însă niciodată cu plăcere. Pentru Tracy, această duhoare era sufocantă, oribilă, aproape de neîndurat, dar îşi ţinu firea şi nu suflă o vorbă. Ajunşi la subsol, intrară într-o sufragerie încăpătoare, unde alţi treizeci şi cinci — patruzeci de oameni stăteau la o masă lungă. Luară loc şi ei. Ospăţul începu şi conversaţia se desfăşura în chipul cel mai însufleţit, de la un capăt la celălalt al mesei. Faţa de masă era lucrată dintr-un material foarte grosolan şi împestriţată în mod generos cu pete de cafea şi de grăsime. Cuţitele şi furculiţele erau de fier, cu mînere de os ; lingurile păreau a fi de fier sau de tinichea, ori alt material de acelaşi gen. Ceştile de ceai şi cafea erau din cea mai ordinară, din cea mai greoaie ceramică durabilă. Toată vesela era de cea mai ordinară şi ieftină speţă. Lîngă farfuria fiecărui chiriaş se afla o singură felie de pîine, mare şi groasă, şi se putea observa că fiecare o drămuia de parcă şi-ar fi luat gîndul de la alt exemplar. De-a lungul mesei fură împărţite farfurii cu unt şi puse în raza de acţiune a braţelor ocupanţilor — dacă aveau mîini lungi — nu exista însă nici o farfurie personală destinată acestui scop. Untul era poate destul de bun şi se înfăţişa liniştit şi bine crescut ; dar avea un buchet mai puternic decît ar fi fost necesar, deşi nimeni nici nu comenta acest amănunt, nici nu părea a fi cîtuşi de puţin tulburat de el. Felul de rezistenţă al ospăţului îl constituia o tocană irlandeză care scotea aburi de fierbinţeală, făcută din cartofii şi carnea rămase de la un întreg cortegiu de mîncăruri precedente. Fiecare fu aprovizionat cu dărnicie din acest fel. Pe masă se aflau

două farfurii mari cu şuncă tăiată felii şi alte cîteva articole comestibile de importanţă secundară — conserve, melasă de New-Orleans şi alte bucate de soiul acesta. Se mai găseau de asemeni ceai şi cafea — o varietate infernală — cu zahăr cafeniu şi lapte condensat, însă provizia de lapte şi zahăr nu era lăsată la discreţia chiriaşilor, ci raţionată de statul major : o linguriţă de zahăr şi una de lapte condensat de fiecare ceaşcă, nimic mai mult. Masa era servită de două negrese vînjoase, care alergau în dreapta şi-n stînga, pornind de la bazele de aprovizionare şi vădind o splendidă desfăşurare de energie, avînt şi zarvă. Erau asistate în munca lor, după cum i se abătea ei, de către tînăra Puss. Ducea de colo pînă colo cafeaua şi ceaiul, printre chiriaşi, dar ca să fim drepţi — făcea mai degrabă excursii de plăcere decît deplasări de afaceri. Glumea cu diferiţi locatari, îi lua peste picior cu amabilitate pe tineri, şi o făcea cu mult duh, pe cît presupunea ea şi pe cît îşi închipuiau chiar şi cei vizaţi — judecînd cel puţin după aplauzele şi rîsetele cu care îi erau răsplătite eforturile. Îţi dădeai seama bine că este răsfăţata tineretului şi adorata celorlalţi comeseni. Cînd acorda cuiva atenţie, împărţea fericire, după cum se putea observa pe faţa fericitului ales ; şi, în acelaşi timp, pricinuia nefericire — puteai să vezi cum jalea se aşternea ca o umbră peste chipurile celorlalţi tineri, întunecîndu-le privirea. Nu li se adresa nici unuia dintre aceşti prieteni ai săi cu „domnule", ci le spunea „Billy", „Tom", „John", iar dînşii îi spuneau ei „Puss" sau „Hattie".

Domnul Marsh stătea în capul mesei, iar soţia lui la celălalt capăt. Marsh era un bărbat cam la şaizeci de ani şi era american ; dar dacă s-ar fi născut cu o lună mai devreme, ar fi fost spaniol. Chiar şi-aşa, aducea destul de mult a spaniol ; tenul lui era foarte oacheş, avea un păr foarte negru, iar ochii nu erau numai nespus de negri, ci aveau şi o privire foarte intensă — exista în ei ceva care te făcea să întrezăreşti că sînt în stare de o mare pasiune. Era adus de spate, cu o faţă scofîlcită, în ansamblu înfăţi-

şarea lui fiind dezagreabilă ; hotărît că nu se dovedea o persoană foarte sociabilă. Dacă aspectul exterior contează cît de cît, avea o fire complet opusă celei a soţiei sale, care era toată numai instinct matern şi milostenie, bunăvoinţă şi voioşie. Toţi băieţii şi toate fetele îi spuneau mătuşa Rachel, ceea ce era încă un indiciu al popularităţii sale. Privirea rătăcitoare şi interesată a lui Tracy se opri apoi asupra unui chiriaş care fusese trecut cu vederea la distribuirea tocanei. Era foarte palid şi arăta ca şi cum de-abia de puţină vreme s-ar fi sculat din patul de suferinţă şi, totodată, de parcă ar fi trebuit să se întoarcă acolo cît de curînd. Chipul său era foarte melancolic. Valurile de rîs şi de conversaţie se izbeau de el, fără a-l înrîuri mai mult decît dacă ar fi fost o stîncă în mijlocul mării. Ţinea capul în piept şi părea ruşinat. Cîteva femei îi aruncau din cînd în cînd priviri de milă, pe furiş şi pe jumătate speriate, iar cîţiva dintre bărbaţii mai tineri manifestau o vădită compătimire — compătimire exprimată pe chipuri, dar nu o manifestau în mod făţiş sau compromiţător. Marea majoritate a celor de faţă adopta însă o atitudine de totală nepăsare faţă de tînăr şi necazurile lui. Marsh stătea cu capul în jos ; puteai totuşi să-i surprinzi licărul maliţios al ochilor, printre sprîncenele-i stufoase. Îl pîndea pe tînărul acela cu o desfătare evidentă. Nu-l neglijase din neatenţie, iar comesenii păreau că înţeleg acest fapt. Spectacolul o făcea pe doamna Marsh să se simtă foarte prost. Avea înfăţişarea unei fiinţe care speră, împotriva oricărei probabilităţi, că s-ar putea întîmpla un miracol. Cum însă imposibilul nu se înfăţişa aievea, în cele din urmă îşi luă inima în dinţi şi vorbi, amintindu-i soţului său că Nat Brady nu fusese servit cu tocană.

Marsh înalţă capul şi mormăi, cu o prefăcută politeţe :

— A, n-a fost servit, chiar n-a fost ? Ce păcat. Nu ştiu cum de s-a făcut că l-am sărit. A, trebuie să mă ierţi. Trebuie, într-adevăr să mă ierţi, *mister*... ă... Baxter... Barker... trebuie neapărat să mă ierţi.

Eu... ă... atenţia îmi era îndreptată în altă parte, nu ştiu unde. Lucrul care mă îndurerează mai mult este că scăparea aceasta se produce acum la fiecare masă. Trebuie însă să cauţi să treci cu vederea aceste mărunţişuri, *mr.* Bunker, aceste mici neglijenţe ale mele. Sînt sortit să le săvîrşesc în orice caz şi, mai cu seamă, este inerent să le comit cînd o persoană, ă... hm... ei, cînd o persoană datorează, să zicem, pe trei săptămîni plata pensiunii. Pricepi ce vreau să spun? Mi-ai prins ideea? Iată-ţi porţia de tocană irlandeză şi... ă... îmi face cea mai mare plăcere să ţi-o trimit; sper că te vei bucura de milostenia primită tot atît pe cît mă bucur eu să ţi-o ofer.

O roşeaţă năpădi obrajii fără un pic de sînge ai lui Brady, se întinse încet în lături, pînă la urechi, şi în sus, pînă la frunte, dar tînărul nu scoase o vorbă şi începu să-şi mănînce porţia, într-o tăcere unanimă, apăsătoare, cu senzaţia că toţi ochii erau aţintiţi asupra lui. Barrow îi şopti lui Tracy:

— Bătrînul a aşteptat momentul acesta. Pentru nimic în lume n-ar fi pierdut prilejul.

— Este un act brutal, zise Tracy.

Apoi îşi spuse în sinea lui, promiţîndu-şi să aştearnă impresiile pe hîrtie, în jurnalul său, mai tîrziu.

„Ei bine, aici, chiar în această casă, este o republică în care toţi sînt egali — dacă oamenii sînt liberi şi egali undeva pe pămînt — aşa că am ajuns în locul pe care pornisem să-l caut şi sînt un om între oameni; deci, fără îndoială că mă aflu pe cel mai strict picior de egalitate posibilă cu ceilalţi muritori. Totuşi, chiar aici, descopăr o inegalitate. La masa aceasta se află oameni care sînt priviţi cu respect — din vreun motiv sau altul — dar iată că există şi un sărman băiat nenorocit care este disprețuit, tratat cu indiferenţă şi umilit, cînd n-a săvîrşit altceva decît banala crimă de a fi sărac. S-ar cuveni ca egalitatea să înnobileze minţile oamenilor. Ca să fiu sincer, am presupus că, într-adevăr, egalitatea poate înfăptui asta."

După cină, Barrow îi propuse să facă o plimbare și o porniră agale, la întîmplare. Barrow avea un scop. Dorea ca Tracy să se descotorosească de pălăria de *cowboy*. Nu vedea nici o cale de a găsi o slujbă calificată sau chiar necalificată, pentru o persoană împopoțonată în halul acela. Nu trecu mult și Barrow zise :

— Pe cît pricep, nu ești *cowboy*.

— Nu, nu sînt.

— Ei, atunci n-ai să mă socoți prea indiscret dacă am să te-ntreb cum ai ajuns să te împopoțonezi cu pălăria asta ? De unde ai luat-o ?

Tracy nu știa de fel cum să iasă din încurcătură dar, în cele din urmă, răspunse :

— N-aș prea vrea să intru în amănunte ; am fost constrîns de împrejurări să schimb hainele cu un străin și aș vrea să-l găsesc ca să le schimb din nou.

— Bine, și de ce nu-l găsești ? Unde e ?

— Nu știu. M-am gîndit că cel mai bun mijloc de a-l găsi ar fi să port mai departe aceste haine, care sînt destul de bătătoare la ochi ca să-i atragă atenția, dacă mă întîlnește pe stradă.

— A, foarte bine, zise Barrow, restul îmbrăcămintii este destul de bun și, cu toate că iese din comun, nu-i prea bătător la ochi. Leapădă însă pălăria asta. Cînd ai să-l întîlnești pe omul cu pricina o să recunoască restul veșmintelor. Este o pălărie grozav de stînjenitoare într-un centru civilizat cum e orașul nostru. Cred că nici măcar un înger n-ar putea căpăta o slujbă în Washington, cu asemenea aureolă.

Tracy se învoi să înlocuiască pălăria cu ceva avînd o formă mai modestă, așa că se suiră într-un tramcar aglomerat, stînd alături de alți pasageri pe platforma din spate. Deodată, în timp ce tramcarul înainta sprinten pe șine, doi trecători îi zăriră din spate pe Barrow și pe Tracy, și exclamară amîndoi într-un glas : „Iată-l !“ Erau Sellers și cu Hawkins. Ambii păreau paralizați de bucurie și, înainte de a-și putea veni în fire și a face un efort pentru a opri tramcarul, acesta se îndepărtase prea mult, astfel că

se hotărîră să aştepte următorul. Aşteptară puţin, pe urmă lui Washington îi veni ideea că n-avea nici un rost să urmărească un tramcar urcîndu-se în cel din spate şi voi să caute o trăsură. Dar colonelul îi spuse :

— Dacă stai să te gîndeşti bine, nu-i de loc momentul potrivit pentru aşa ceva. Acum, o dată ce l-am materializat, îi pot dirija mişcările. O să-l am la dispoziţie acasă, în clipa cînd ajungem şi noi.

Pe urmă o luară la picior spre casă, stăpîniţi de o mare şi voioasă aţîţare.

După ce isprăviră cu schimbarea pălăriei, cei doi prieteni o porniră agale, îndărăt, spre pensiune. Mintea lui Barrow era stăpînită de curiozitate cu privire la tînărul său însoţitor. Zise :

— N-ai fost niciodată în Munţii Stîncoşi ?

— Nu !

— N-ai dat nici o raită prin preerii ?

— Nu.

— De cît timp te afli la noi în ţară ?

— Doar de cîteva zile.

— N-ai mai fost pînă acum în America ?

— Nu.

Atunci Barrow comentă în sinea lui. „Poftim, ia te uită ce roade năstruşnice poate să zămislească o imaginaţie romantică. Iată un tînăr care la el acasă, în Anglia, a citit despre *cowboys* şi aventurile lor prin preerii. Vine aici şi-şi cumpără haine de *cowboy*. Crede că poate să treacă în ochii altora drept *cowboy*, în ciuda lipsei sale de experienţă. Acum, în clipa cînd îşi vede dat în vileag acest mic joc de două parale, se ruşinează şi e gata să se lase păgubaş. Născoceşte drept explicaţie schimbul acela de haine. Este cam cusut cu aţă albă pretextul, chiar prea din cale-afară. Ei, e tînăr, n-a mai umblat pe nicăieri, nu ştie nimic despre felul cum merg treburile pe lumea asta şi, fără îndoială, e sentimental. Poate că pentru el a fost firească această comportare, dar oricum, era cea mai ciudată alegere posibilă, cea mai curioasă trăsneală."

Amîndoi rămaseră un răstimp preocupați de gîndurile lor, pe urmă Tracy oftă din greu și zise :

— *Mr.* Barrow, cazul tînărului aceluia mă frămîntă.

— Te referi la Nat Brady ?

— Da, Brady sau Baxter, sau cum i-o fi spunînd. Bătrînul proprietar i s-a adresat cu mai multe nume diferite.

— A, da, se arată foarte darnic în a-i născoci cît mai multe nume lui Brady, de cînd băiatul rămîne în urmă cu plata chiriei. Ei, ăsta-i unul din modurile lui de a se manifesta sarcastic. Bătrînul se socoate infailibil în materie de sarcasm.

— Bine, dar ce greutăți are Brady ? Ce este Brady de meserie, cine e omul ăsta ?

— Brady e tinichigiu. Este un tînăr tinichigiu, care se descurca foarte bine pînă a căzut bolnav și și-a pierdut slujba. Se bucura de multă trecere înainte ; toată lumea din casă îl simpatiza. Îndeosebi bătrînul ținea mult la el, dar știi cum se întîmplă cînd un om își pierde slujba și capacitatea de a se întreține... Cu timpul, dacă nu mai poate face față cheltuielilor, se schimbă mult și aprecierea oamenilor și părerea lor despre el.

— Așa să fie ? Chiar așa ?

Barrow se uită la Tracy încurcat.

— Păi sigur că așa este. Nu știai ? Nu știi că un cerb rănit este totdeauna atacat și ucis de către tovarășii și prietenii lui ?

Tracy își spuse, în timp ce un fior înghețat și prevestitor de rele îi năpădi întreaga ființă : „Într-o republică de cerbi și oameni, unde toți sînt liberi și egali, nenorocirea este o crimă, iar cei prosperi îi rănesc de moarte pe cei nefericiți". Pe urmă rosti cu glas tare :

— Aici, în pensiune, dacă cineva vrea să aibă prieteni și să se bucure de simpatie, dacă vrea ca lumea să nu-i întoarcă spatele, trebuie să-i meargă în plin.

— Da, zise Barrow, așa stau lucrurile. Este în firea omenească. Într-adevăr îi întorc spatele lui

Brady, acum cînd e lovit de soartă, şi nimeni nu-l mai simpatizează ca înainte ; dar, de vină nu-i nici un cusur al lui Brady. El a rămas întocmai ca pînă acum, are aceeaşi fire şi aceleaşi imbolduri, pe cînd ei... ei... Brady este un ghimpe înfipt în conştiinţa lor, pricepi. Ştiu şi ei că s-ar cuveni să-l ajute, dar sînt prea meschini ca s-o facă ; din pricina asta li-e ruşine de ei înşişi, ar fi cazul însă să se dispreţuiască... da, cu toţii. În loc de asta, îl dispreţuiesc pe Brady, fiindcă el i-a adus în situaţia de a se ruşina de propria lor purtare. Eu susţin mai departe că aşa este croită firea omenească ; asemenea lucruri se petrec pretutindeni ; pensiunea asta reprezintă lumea în miniatură, situaţia este aceeaşi pretutindeni ; toţi oamenii sînt la fel. Cîtă vreme ne merge bine, sîntem simpatizaţi ; în asemenea cazuri dobîndeşti lesne popularitate, dar cînd lucrurile ne ies pe dos, prietenii sînt repede dispuşi să se întoarcă împotriva noastră.

Nobilele teorii şi înaltele ţeluri ale lui Tracy începură să se simtă teribil de rebegite şi de mucegăite. Se întrebă dacă, cine ştie, nu făcuse cumva o greşeală azvîrlind în vînt propria sa prosperitate şi luîndu-şi pe umeri crucea împovărătoare a sărăciei altora. Dar nu voia nici măcar să-şi plece urechea la asemenea raţionamente ; le izgoni din minte şi se hotărî să păşească ferm mai departe, pe drumul pe care şi-l trasase.

Iată extrase din jurnalul său :

Am şi petrecut cîteva zile în acest ciudat stup. Nu ştiu de loc ce să cred despre oamenii aceştia. Au merite şi virtuţi, dar mai vădesc şi alte trăsături şi purtări care cu greu se împacă între ele. Şi mi-e cu neputinţă să mă bucur de firea lor. În clipa în care am apărut cu o pălărie decentă, am remarcat o schimbare în purtarea celorlalţi. Respectul care mi se arătase mai înainte a pierit brusc şi oamenii au devenit prietenoşi ; mai mult decît atît, au început să manifeste familiaritate şi nu sînt obişnuit cu acest fel de a fi, nici nu mă pot deprinde cu el peste

noapte ; descopăr asta abia acum. Uneori, familiaritatea manifestată de aceşti oameni atinge nerușinarea. Presupun că este ceva normal. Fără îndoială că voi izbuti să mă obișnuiesc, dar nu consider că așa ceva mă va satisface. Mi-am împlinit cea mai scumpă dorință, sînt un om între oameni, pe picior de egalitate cu oricare om şi, totuşi... nu este tocmai-tocmai cum îmi închipuiam că are să fie. Îmi... îmi lipseşte atmosfera din patrie. Sînt nevoit să mărturisesc că sufăr de dorul de țară. Alt fapt, şi asta este o spovedanie, una dezagreabilă, dar o voi face : cel mai mult şi mai acut simt lipsa respectului, a deferenței cu care am fost tratat toată viața mea în Anglia şi care, după cît se pare, mi-e oarecum necesară. Mă descurc foarte bine fără luxul, fără bogăția şi genul de relații cu care am fost obișnuit, dar simt realmente lipsa respectului ; n-am impresia că o să mă pot împăca uşor cu absența lui. Există şi aici respect, există deferență, dar nu-mi este hărăzit mie. De respect au parte doi oameni. Unul dintre ei este un bărbat masiv, între două vîrste, un instalator ieşit la pensie. Fiecare pare încîntat cînd omul acesta îi acordă atenție. Este plin de morgă, de gravitate, de mulțumire de sine şi batjocorește gramatica după bunul lui plăc ; la masă joacă rolul lui Sir Oracol : *cînd deschide gura, nici un alt cîine din coteț nu mai latră. Cealaltă persoană este un polițist care face serviciu la clădirea Capitoliului [1]. El reprezintă guvernul. Deferența manifestată față de aceşti doi oameni nu se deosebeşte prea mult de cea manifestată față de un conte în Anglia, deşi metoda de a o manifesta diferă. Aici nu atît curtenia, cît respectul înseamnă totul.*

Da, şi mai există şi slugărnicie.

Lucrurile arată, într-adevăr, ca şi cum într-o republică unde sîntem toți oameni liberi şi egali, rangul ar fi înlocuit de prosperitate şi de poziția socială.

---

[1] Sediul Parlamentului S.U.A.

Capitolul XIII

Zilele se scurgeau alene şi deveneau tot mai mohorîte. Căci eforturile lui Barrow de a-i găsi de lucru lui Tracy se dovedeau zadarnice. De fiecare dată, prima întrebare care i se punea era : „Din ce sindicat faci parte ?“ Tracy era obligat să răspundă că nu este înscris în nici un sindicat.

— Foarte bine, atunci este imposibil să te angajez. Salariaţii mei ar pleca, dacă aş angaja un „rîios“.

Alteori i se spunea „şobolan“, sau în alt fel, doar termenii erau diferiţi.

În cele din urmă, Tracy avu o inspiraţie fericită. Zise :

— Ce mai, nici vorbă, singurul lucru care-mi rămîne de făcut este să mă înscriu într-un sindicat.

— Da, spuse Barrow, ăsta-i singurul lucru pe care îl ai de făcut, dacă poţi.

— Dacă pot ? Este greu de realizat ?

— Hm... da, zise Barrow, este greu uneori ; de fapt, chiar foarte greu. Dar poţi încerca şi, firește, cel mai bine ar fi să încerci.

Astfel că Tracy încercă, fără să izbutească însă. Îi fu refuzată pe loc primirea în sindicat şi fu sfătuit să se întoarcă la el acasă, unde îi era locul, nu să vină în America să le ia pîinea de la gură unor oameni cinstiţi. Tracy începu să-şi dea seama că situaţia era disperată şi numai gîndul îl îngheţa pînă-n măduva oaselor. Îşi spuse : „Va să zică există aici o aristocraţie a poziţiei şi o aristocraţie a prosperităţii, şi se pare că mai există şi o aristocraţie a celor dinăuntru, opuşi celor dinafara ţării, iar eu mă aflu alături de cei sosiţi de peste hotare. Numărul lor creşte zilnic. Este limpede că aici există tot felul de caste şi de clase, iar eu fac parte dintr-una bine stabilită : aceea a declasaţilor.“ Dar micul lui calambur nu-i smulse nici măcar un zîmbet, deşi fu obligat să-şi mărturisească buna părere pe care o avea despre valoarea lui. Ajuns la acest

punct, se simţi atît de înfrînt şi de nenorocit, încît nu mai fu în stare să accepte cu îngăduinţă filozofică burduşelile la care se dedau noaptea tinerii din odăile de sus. La început îi făcuse plăcere să vadă cum îşi dau frîu slobod şi petrec, după ce şi-au cîştigat cu prisosinţă acest drept prin truda depusă în timpul zilei, acum însă, toate astea îl călcau pe nervi şi i se părea că-i ştirbesc demnitatea. Îşi pierdu răbdarea faţă de acest spectacol. Cînd erau bine dispuşi, tropăiau, cîntau, se hîrjoneau prin odaie ca o cireadă şi, îndeobşte, încheiau petrecerea cu o bătălie cu perne, în cursul căreia se pocneau reciproc în cap şi azvîrleau cu pernele în toate direcţiile ; din cînd în cînd se alegea şi el cu cîte o bufnitură şi, de fiecare dată, îl pofteau să ia parte la joc. Îl porecliseră „John Bull“ [1] şi îl invitau, cu o familiaritate excesivă, să le dea o mînă de ajutor. La început îndură toate acestea cu seninătate, dar mai tîrziu dovedi prin purtarea lui că atitudinea celorlalţi îi era cu desăvîrşire nesuferită ; curînd constată o schimbare în purtarea tinerilor faţă de el. Începură să-i facă „mutre acre“, după cum s-ar fi exprimat în limbajul lor. Nici o clipă nu se bucurase de ceea ce s-ar putea numi popularitate. În cel mai bun caz îl simpatizaseră, dacă aşa ceva se putea numi simpatie ; acum însă antipatia ce i-o arătau creştea într-una. Poziţia sa nu era cu nimic întărită de faptul că rămînea lipsit de noroc, că nu putea să capete de lucru, că nu făcea parte din vreun sindicat şi nu izbutea să fie admis ca membru în nici unul. Înghiţi destul de multe afronturi — de soiul celor mărunte, greu de definit, pe care nu le poţi cîntări nici pe buricul degetului ; era limpede că un singur lucru îl apăra de insulte făţişe : propria musculatură. Tinerii aceia îl văzuseră în fiecare dimineaţă făcîndu-şi gimnastica, după o baie rece şi o frecţie cu buretele, şi îşi dăduseră seama — după exerciţiile şi după trupul lui de atlet — că era bine legat şi, totodată, versat în arta boxului. Acum se

[1] Poreclă care personifică Anglia.

simțea aproape despuiat, recunoscînd că i se răpise orice strop de respect, afară de cel impus de pumnii săi. Într-o seară, cînd intră în odaie, găsi vreo duzină de flăcăi, angrenați într-o conversație foarte însuflețită, întreținută de hohote de rîs mînzesc. Convorbirea încetă brusc și fu jignit pe față, prin tăcerea de moarte care se așternuse în încăpere. Tracy spuse :

— Bună seara, domnilor, și se așeză pe un scaun.

Nu primi nici un răspuns. Roși pînă la tîmple, dar se sili să nu scoată o vorbă. Rămase acolo un timp, într-o liniște deplină, pe urmă se ridică și ieși.

În clipa în care dispăru pe ușă, auzi cum în urma lui izbucnește un formidabil hohot de rîs. Pricepu că-l insultaseră cu premeditare. Urcă pe acoperișul mansardei, sperînd să-și răcorească acolo spiritul și să izbutească să-și vină în fire. Îl găsi sus pe tînărul tinichigiu, singur și întristat, și intră în vorbă cu el. Aveau foarte multe contingențe acum, în general, din punct de vedere al impopularității, al mizeriei și nenorocirii, așa că nu le veni de loc greu să se întîlnească pe acest teren comun, spre folosul și spre mîngîierea relativă a amîndorura. Dar mișcările lui Tracy fuseseră spionate și, peste cîteva minute, călăii sosiră unul după altul, tîrîndu-și picioarele, pe acoperiș, unde începură să se învîrtească de la un cap la altul, fără nici o intenție în aparență ; curînd, însă, începură să facă o serie de aluzii, unele țintindu-l în mod evident pe Tracy, altele pe tinichigiu. Dirijorul acestei mici gloate era un oarecare Allen, un huligan fanfaron, cu părul tuns scurt, boxer amator, care era deprins să domnească peste catul de sus și nu o dată se arătase dispus să se ia la harță cu Tracy. Acum izbucniră miorlăituri, țiuituri, fluierături și, în cele din urmă, un schimb de replici insinuante sună ca o provocare :

— De cîți inși e nevoie ca să facă o pereche ?

— Ei, îndeobște doi inși fac o pereche, dar uneori nu găsești destul material în amîndoi ca să iasă un om întreg.

Un hohot general.

— Ce spuneai mai adineauri despre englezi ?

— A, nimica... englezii sînt oameni ca toată lumea, numai că... eu...

— Ce-ai spus despre ei ?

— A, am spus doar că înghit bine.

— Înghit mai bine decît alţi oameni ?

— A, da, englezii înghit cu mult mai bine decît alţi oameni.

— Ce înghit cel mai bine ?

— Ei, insultele...

Alt hohot general.

— Greu al naibii să-i faci să se bată, aşa-i ?

— Nu, nu-i greu să-i faci să se bată.

— Nu-i greu, crezi ?

— Nu, nu-i greu. E imposibil.

Alt hohot.

— Ăsta cel puţin, hotărît că e o mortăciune.

— Nici n-ar putea fi altfel, în cazul lui.

— De ce ?

— Nu-i cunoşti taina obîrşiei ?

— Nu mai spune ! E vreo taină cu obîrşia lui ?

— Te cred.

— Şi ce taină ?

— Taică-său era un manechin de ceară.

Păşind agale, Allen se apropie de cei doi ; se opri şi-i zise tinichigiului :

— Cum te mai lauzi cu prietenii, în zilele din urmă ?

— O duc destul de bine.

— Ai mulţi ?

— Ei, tocmai cît îmi trebuie.

— Cîteodată, un prieten ţi-e de folos ca ocrotitor, să ştii. Ce crezi că s-ar întîmpla dacă mi-ar veni cheful să-ţi smulg şapca de pe cap şi să te plesnesc cu ea peste mutră ?

— Te rog să mă laşi în pace, *mr.* Allen, eu nu-ţi fac nimic.

— Ia răspunde-mi ! Ei, ce părere ai, ce s-ar întîmpla ?

— Nu ştiu.

Tracy interveni cu multă cumpănire :

— Nu-l şicîi pe tînărul ăsta, am să-ţi spun eu ce s-ar întîmpla...

— Aha, poţi să spui, va să zică poţi ? Băieţi, John Bull ne poate spune ce-o să se întîmple dacă-mi vine cheful să-i smulg flăcăului ăstuia şapca şi să-l plesnesc cu ea peste obraz. O să vedem chiar acum.

Smulse şapca, îl lovi pe tînăr peste faţă şi, mai înainte de a apuca să se intereseze ce-o să se întîmple, lucrul se şi întîmplase : Allen încălzea tabla acoperişului cu spinarea. Numaidecît, ceilalţi se îmbulziră şi răsunară strigăte :

— Un ring, un ring, faceţi un ring ! Să lupte cinstit ! Johnny e inimos, daţi-i prilejul să se bată.

La iuţeală fu trasat cu creta pe tablă un ring şi Tracy se trezi la fel de nerăbdător să înceapă lupta, de parcă adversarul lui ar fi fost un prinţ şi nu doar un simplu muncitor. Mai întîi îl cam surprinse acest imbold fiindcă, deşi de o bucată de vreme teoriile sale îl îndreptaseră toate în această direcţie, nu era totuşi pregătit să se trezească într-adevăr dornic de a-şi măsura puterile cu un individ chiar atît de ordinar cum era derbedeul acela. Într-o clipă, la toate ferestrele din vecinătate se iviră capete de oameni şi acoperişurile se umplură de lume. Tinerii se dădură la o parte şi lupta începu. Dar Allen nu avea nici un fel de şansă împotriva tînărului englez. Nu se putea măsura cu el nici ca tehnică, nici ca musculatură. Se întinse o dată şi încă o dată, cît era de lung, pe tinichea ; de fapt, pe cît de repede izbutea să se scoale, la fel de iute era doborît din nou, şi aplauzele erau acordate cu multă dărnicie de către toţi vecinii. Pînă la urmă, Allen trebui să fie ajutat ca să se ridice. Fu cărat pe braţe de cîţiva prieteni, într-un hal fără hal, cu faţa plină de vînătăi, umflată şi singerîndă, iar Tracy se trezi pe dată înconjurat de ceilalţi tineri, care îl felicitară şi-i spuseră că făcuse un adevărat serviciu întregii case, că de acum înainte *mr.* Allen avea să fie ceva mai rezervat cu afronturile, insultele şi maltratările cu care-i fericea pe ceilalţi chiriaşi.

Tracy devenise acum un erou şi o persoană deosebit de populară. Poate chiar că pînă atunci nimeni nu se mai bucurase de atîta popularitate la catul de sus. Dar dacă îi venise greu să suporte batjocura acelor tineri, risipa de laude pe care i le aduceau, aprobările şi adorarea eroismului său, erau încă şi mai greu de îndurat. Se simţea degradat, dar nu-şi îngăduia să analizeze prea îndeaproape motivele. Se mulţumi să creadă că se considera degradat fiindcă se dăduse în spectacol în public, bătîndu-se pe un acoperiş, spre desfătarea tuturor locatarilor din două-trei clădiri învecinate. Dar nu era pe deplin satisfăcut de această explicaţie. O dată merse puţin cam prea departe şi consemnă în jurnal că situaţia sa era mai rea chiar decît cea a fiului risipitor. Scrise că fiul risipitor trebuia doar să pască porcii, nu era silit să facă şi cîrdăşie cu ei. Dar şterse fraza aceea şi însemnă în locul ei: „Toţi oamenii sînt egali. Nu-mi voi trăda principiile. Oamenii aceştia valorează tot atît cît şi mine."

Tracy cucerise popularitate şi printre locatarii caturilor de jos. Fiecare îi era recunoscător că îl pusese la locul său pe Allen şi-l prefăcuse, dintr-un individ care insulta pe alţii, într-un om care se mărginea să-i ameninţe. Fetele, vreo cinci-şase la număr, se arătau foarte atente cu Tracy, mai cu seamă răsfăţata pensiunii, Hattie, fiica proprietăresei. Îi spuse într-o zi foarte duios:

— Cred că eşti grozav de drăguţ.

Iar cînd el răspunse:

— Mă bucur că ai această părere, *miss* Hattie.

Fata îi zise, cu şi mai multă drăgălăşenie:

— Nu-mi spune *miss* Hattie, spune-mi Puss.

A, asta era într-adevăr un progres! Atinsese piscul. În pensiunea aceea nu se mai aflau alte culmi de urcat. Popularitatea lui era deplină.

Faţă de lume, Tracy păstra o înfăţişare liniştită, dar inima îi era roasă de amărăciune şi deznădejde. Nu mai era mult pînă să i se isprăvească banii şi atunci ce avea să se facă? Acum îi părea rău că nu se împrumutase cu ceva mai mult din suma

străinului aceluia. Noaptea îi era cu neputință să închidă ochii. Un singur gînd chinuitor, înfricoșător, îl hărțuia, dînd tîrcoale neîncetat prin capul său, sfredelindu-i creierul: ce avea de făcut, ce avea să se aleagă de el? O dată cu întrebarea aceea, curînd începu să i se strecoare în suflet și ceva nelămurit, care aducea foarte mult cu dorința de a nu fi intrat în rîndurile mărețe și nobile ale martirilor; ar fi fost parcă mai înțelept să fi rămas acasă, mulțumindu-se doar cu situația de conte și cu nimic mai mult, fără să aibă altceva mai folositor de făcut pe lumea asta decît lucrurile pe care le găsește de făcut un conte. Dar înăbuși pe cît putu acest gînd; se strădui din răsputeri să-l alunge, dobîndind rezultate bune, dar nu izbuti să-l împiedice să i se strecoare cînd și cînd în minte, unde, ori de cîte ori se furișa pe neașteptate, îi provoca o usturime ca o mușcătură, se înfigea ca un ghimpe, îl pîrjolea ca o arsură. Își dădea seama de ivirea acelui gînd după fiorul deosebit de pătrunzător pe care i-l trezea. Celelalte erau îndeajuns de dureroase și ele, dar acela tăia în carne vie pînă la os, ori de cîte ori se ivea. Noapte de noapte se zvîrcolea tăcut în ritmul muzicii oribilelor sforăieli ale celor care-și cîștigau cinstit pîinea, pînă la ceasurile două și trei dimineața, cînd se scula și se ducea să se refugieze pe acoperiș, unde uneori ațipea nițel, iar alteori nu izbutea de loc să-și găsească somnul. Pofta de mîncare îi pierise și, o dată cu ea, i se stingea și dorul de viață. În cele din urmă, într-o bună zi, aflîndu-se în pragul iminentei prăbușiri, cuprins de o descurajare totală, își spuse, roșind de altfel pe ascuns: „Dacă tatăl meu mi-ar cunoaște pseudonimul american, atunci... ei bine, mai degrabă datoria filială e să-i comunic numele meu actual. N-am nici un drept să-i amărăsc zilele și nopțile, ajunge cît mă amărăsc eu personal pentru întreaga familie. Într-adevăr, ar trebui să afle care este pseudonimul meu american." Chibzui un timp la chestiunea asta și ticlui în minte o cablogramă redactată cam

așa: „Pseudonimul meu american este Howard Tracy".

Era posibil ca această cablogramă să nu sugereze nimic. Tatăl său putea să-i înțeleagă gestul oricum voia și, fără îndoială, că avea să-l înțeleagă așa cum îi fusese în intenție; nu intenționa decît să-și împlinească o datorie și o afectuoasă dorință filială, pentru a-l face pentru o clipă fericit pe bătrînul lui tată. Depănîndu-și mai departe firul gîndurilor, Tracy își spuse în sinea lui: „A, dar dacă mi-ar telegrafia să vin acasă... eu... ei bine, eu... n-aș putea face una ca asta... *nu trebuie*. Am pornit într-o misiune și nu mi-e îngăduit să dau bir cu fugiții, doar din lașitate. Nu, nu, nu m-ar răbda inima să mă duc acasă... cel... cel puțin, n-aș vrea să mă duc acasă". După o pauză meditativă: „Hm... poate că... cine știe... ar fi de *datoria* mea să mă întorc în împrejurările actuale; tata este foarte bătrîn și are cu adevărat nevoie să fiu prin preajma lui, ca să-l sprijin pe cînd pășește spre poalele lungii coline ce coboară către apusul vieții. Ei, am să mă gîndesc la treaba asta. Da, desigur, nu s-ar cuveni să mai rămîn aci. Eu... dacă eu... ei bine, poate că aș putea doar să-i dau de știre prin cîteva rînduri, ca să-i mai alung puțin grijile și să-l mulțumesc în acest fel. Ar fi... ei bine, ar strica totul, dacă mi-ar pretinde să vin acasă imediat." Altă pauză meditativă, apoi își urmă gîndul: „Și totuși, dacă ar face asta, nu știu, zău, dar... o, Doamne sfinte... *acasă*! Ce frumos sună acest cuvînt! Și, orice s-ar spune, oricărei făpturi i se poate ierta dacă dorește cînd și cînd să-și revadă căminul".

Se duse la unul din oficiile telegrafice de pe bulevard și avu parte de prima porție din ceea ce Barrow numea „obișnuita politețe din Washington", unde „te tratează ca pe un vagabond, pînă cînd descoperă că de fapt ești membru al Congresului, și atunci sar cu toții să te-perie". Era de serviciu acolo un băiețandru de 17 ani, care-și lega șireturile. Pusese un picior pe un scaun și stătea întors cu spatele la ghișeu. Aruncă o privire peste umăr,

îl măsură pe Tracy, se întoarse iar şi-şi văzu mai departe de legatul şireturilor. Tracy sfîrşi de scris telegrama, se apucă să aştepte şi aşteptă, tot aşteptă să se termine operaţia aceea, dar se părea că n-avea să aibă sfîrşit ; aşa că în cele din urmă zise :

— Nu poţi să-mi primeşti telegrama ?

Băieţandrul aruncă o privire peste umăr şi, prin atitudine, nu prin cuvinte spuse : „Nu crezi că ai putea să aştepţi un minut, dacă ai încerca ?“

Totuşi, pînă în cele din urmă îşi legă şiretul şi veni să ia telegrama, aruncă o ochire peste text, apoi îşi înălţă mirat ochii spre Tracy. În privirea lui era ceva care se învecina cu respectul, aproape cu reverenţa — aşa i se păru lui Tracy — deşi fusese de atîta amar de vreme lipsit de orice tribut de acest fel, încît nu mai era sigur că-i recunoaşte simptomele.

Băiatul citi adresa cu glas tare, cu o expresie de plăcere zugrăvită pe chip şi cu satisfacţie în glas.

— Contele de Rossmore ! Tii, drăcie ! Îl cunoşti ?

— Da.

— Nu zău ! Şi te cunoaşte şi el pe dumneata ?

— Hm... da.

— Nu zău, fir-ar să fie ! O să-ţi răspundă ?

— Cred că da.

— Crezi c-o să-ţi răspundă ? Unde să-ţi trimit răspunsul ?

— A, nicăieri. Am să trec pe aici să-l iau. Cînd să trec ?

— Nu ştiu, răspunsul ţi-l trimit eu. Unde să-l trimit ? Dă-mi adresa dumitale, ţi-l trimit de-ndată ce soseşte.

Dar Tracy n-avea de gînd să procedeze astfel. Dobîndise admiraţia şi respectul plin de deferenţă al băiatului şi nu era dispus să azvîrle aceste bunuri preţioase, iar rezultatul ar fi fost inevitabil, dacă i-ar fi comunicat adresa pensiunii. De aceea spuse din nou că va trece personal să ia telegrama şi-şi văzu de drum.

Hoinări în voie, chibzuind. Îşi spuse în sinea lui : „Este totuşi ceva plăcut în faptul că te bucuri de

respect. Am dobîndit respectul domnului Allen și al altor cîtorva inși din grup, precum și deferența unora dintre ei, pe temeiul unui merit real, pentru că l-am snopit în bătaie pe Allen. Cîtă vreme respectul și deferența lor — dacă asta înseamnă deferență — produce plăcere, o deferență bazată pe înșelătorie, o umbră de deferență, pare și mai plăcută. Nu-i nici un merit real în faptul că porți corespondență cu un conte și totuși — la urma urmei — băiatul de la poștă mă face să mă simt ca și cum aș avea vreun merit în treaba asta".

Cablograma pornise realmente spre casă! Gîndul acela îl îmbărbăta grozav. Mergea cu pas mai sprinten. Inima îi era plină de fericire. Azvîrli peste bord toate șovăielile și își mărturisi că se bucură din adîncul sufletului pentru că este pe cale să renunțe la experiența aceea și să se întoarcă la căminul său. Nerăbdarea cu care aștepta răspunsul părintelui porni acum să crească, și o dată pornită pe această cale, creștea cu uimitoare repeziciune. Așteptă un ceas, plimbîndu-se prin jurul oficiului, trecîndu-și vremea cum putea mai bine, dar fără a fi interesat de nimic din tot ce-i cădea sub ochi; pînă la urmă se prezentă iarăși la oficiu și întrebă dacă n-a sosit cumva răspunsul. Băiatul zise:

— Nu, n-a venit încă nici un răspuns, apoi se uită la ceas și adăugă: Nu prea-mi vine a crede că o să primești un răspuns azi.

— De ce nu?

— Ei, vezi dumneata, s-a făcut tare tîrziu. Niciodată nu poți ști cam pe unde se învîrte un om cînd se află de cealaltă parte a oceanului și nu-l poți găsi întotdeauna exact în minutul în care ai nevoie de el; vezi și dumneata, s-a făcut aproape șase acum, și dincolo e tîrziu, aproape de miezul nopții.

— Așa-i, da! exclamă Tracy. La asta nu m-am gîndit.

— Da, e tîrziu al naibii acum, zece jumătate sau unsprezece. O, da, probabil că în noaptea asta n-ai să capeți un răspuns.

Aşa că Tracy se duse acasă, să cineze. Duhorile din sufragerie păreau mai persistente şi mai oribile decît oricînd şi, în sinea lui, era fericit că în curînd avea să fie din nou scutit de ele. Cînd cina se sfîrşi, abia ştia dacă înghiţise sau nu vreo îmbucătură şi, nici vorbă, nu prinsese măcar o frîntură de conversaţie. Inima lui dansase tot timpul, gîndurile îi plutiseră departe de lucrurile acelea şi, în închipuirea sa, somptuoasele edificii ale castelului părintesc se înălţaseră dinainte-i fără a-i trezi repulsie. Pînă şi sluga înveşmîntată în catifea, acel simbol ambulant al unei inegalităţi arbitrare, nu se înfăţişase ca o vedenie neplăcută în visarea lui. După masă, Barrow zise :

— Vino cu mine. O să-ţi ofer o seară plăcută.

— Foarte bine. Unde mergem ?

— La clubul meu.

— Ce fel de club ?

— Clubul muncitoresc de discuţii.

Tracy se înfioră uşor. Nu rosti nici un cuvînt despre faptul că vizitase şi singur locul acela. Nu ştia nici el bine de ce, dar nu prea se bucura de amintirea aceea. Sentimentele care făcuseră ca precedenta sa vizită să-l desfete atît de mult şi îi umpluseră sufletul de un entuziasm atît de puternic, suferiseră o transformare treptată şi se tociseră în asemenea hal, încît gîndul la o altă vizită nu-i trezea un sentiment care să aducă măcar pe departe cu încîntarea. De fapt, îi era cam ruşine să se ducă ; nu voia să meargă acolo pentru ca, prin ciocnirea brutală dintre gîndirea acelor oameni şi concepţiile sale restructurate, să descopere cît de acută fusese transformarea. Ar fi preferat să se ţină departe. Se aştepta ca de data asta să n-audă nimic altceva decît expresia unor sentimente care ar simboliza un reproş adus poziţiei sale schimbate, şi dorea mai curînd să găsească motive de scuză. Totuşi, nu voia să-şi mărturisească lucrurile în adevărata lor lu-

mină, nu voia să-şi dezvăluie sincer sentimentele ori să manifeste vreo antipatie faţă de vizita aceea, aşa că se străduí să meargă cu Barrow, propunîndu-şi în sinea lui să folosească cel dintîi prilej ivit ca s-o şteargă cît mai repede.

După ce conferenţiarul din seara aceea îşi citi textul, preşedintele anunţă că dezbaterea se va desfăşura pe tema expusă la întrunirea precedentă: „Presa Americană". Discipolul care dădea bir cu fugiţii se întristă la auzul acestei comunicări. Îi trezea prea multe reminiscenţe. Îşi dorea să fi nimerit la discutarea altui subiect. Dar dezbaterea începu şi Tracy stătu liniştit şi ascultă.

În cursul discuţiei, unul din vorbitori — un fierar pe nume Tompkins — îi beşteli pe toţi monarhii şi pe toţi lorzii din lume pentru egoismul rece cu care se agăţau cu dinţii de demnităţile dobîndite fără temei. Spuse că nici un fel de monarh sau fiu de monarh, nici un fel de lord sau fiu de lord, n-ar trebui să-şi privească semenul în faţă, fără a se simţi ruşinat. Trebuia să-i fie ruşine pentru că admitea să păstreze titlurile, proprietăţile şi privilegiile nemeritate, pe spinarea altor oameni; ruşine pentru că admitea să rămînă — în orice condiţii — în stăpînirea dezonorantă a acelor bunuri, care reprezentau tîlhăriile trecute şi împilări săvîrşite asupra masei naţiunii. Fierarul încheie: „Dacă ar fi pe aici vreun lord sau vreun fiu de lord, mi-ar place să discut cu dînsul şi aş încerca să-i demonstrez cît de nedreaptă şi de egoistă este poziţia lui. Aş încerca să-l conving să renunţe la ea, să-şi ia locul printre oameni în condiţii de egalitate, să-şi cîştige pîinea pe care o mănîncă şi să considere că toată deferenţa care i se acordă datorită poziţiei sale artificiale nu are nici un preţ, tot respectul cu care e tratat nu constituie răsplata cuvenită meritelor sale personale."

Lui Tracy îi părea că aude propriile sale cuvinte, rostite în cursul discuţiilor avute cu prietenii radicali din Anglia. Era ca şi cum un fonograf care trăsese cu urechea, i-ar fi păstrat ca pe-o comoară spu-

sele şi le-ar fi transportat peste Atlantic ca să-l acuze cu ele în ceasul dezertării şi al retragerii. Fiecare cuvînt rostit de străinul acela părea că lasă o urzicătură pe conştiinţa lui Tracy, iar cînd intervenţia luă sfîrşit, tînărul simţi că era din cap pînă-n picioare numai conştiinţă şi acoperit tot de băşici. Compătimirea adîncă arătată de omul acela pentru milioanele de fiinţe înrobite şi împilate din Europa, silite să îndure dispreţul unei restrînse clase cocoţată deasupra lor, întronată pe înălţimile strălucitoare ale căror cărări erau închise pentru ei — era tocmai convingerea mărturisită adesea de el însuşi. Mila cuprinsă în glasul acelui om şi în cuvintele lui, semăna ca două picături de apă cu mila care obişnuia să sălăşluiască şi în inima lui şi să picure de pe propriile sale buze, cînd se gîndea la oamenii împilaţi.

Drumul spre casă fu străbătut într-o tăcere posomorîtă. Era o tăcere nespus de binevenită pentru starea de spirit a lui Tracy. N-ar fi curmat-o pentru nimic pe lume, căci îi era ruşine de sine însuşi pînă în măduva oaselor. Îşi repeta într-una : „Cît de categorică este toată argumentarea asta — nu găseşti absolut nimic de ripostat ! Este chiar un egoism josnic, degradant, să păstrezi toate aceste comori dobîndite pe degeaba şi... şi... ah ! s-o las mai bine încurcată, nimeni altul decît o potaie..."

— Ce cuvîntare cumplit de idioată a mai ţinut şi Tompkins ăla !

Izbucnirea era a lui Barrow. Ea revărsă asupra sufletului demoralizat al lui Tracy un elixir înviorător. Erau cele mai dragi cuvinte pe care sărmanul şi şovăitorul tînăr apostat le auzise vreodată, căci ele îi ştergeau ruşinea, şi acesta este un serviciu cît se poate de serios adus oricui, cînd respectivul nu poate obţine cel mai bun verdict : achitarea în faţa forului său lăuntric.

— Vino în odaia mea să fumăm o pipă, Tracy.

Tracy se aşteptase la invitaţie şi îşi formulase refuzul în gînd, dar acum fu destul de bucuros să o accepte. Era cu putinţă să aduci vreun argument

rezonabil împotriva cuvîntării nimicitoare a omului aceluia ? Ardea de nerăbdare să-l îndemne pe Barrow să încerce asemenea demonstrație. Știa cum să-l asmută și să-l mențină activ : trebuia să se prefacă numai că-i combate poziția — o metodă eficace față de majoritatea oamenilor.

— Ce ai de obiectat împotriva intervenției lui Tompkins, Barrow ?

— Ei, faptul că nu ține cont de firea omenească, pretinzînd altuia să facă ceea ce el însuși n-ar face.

— Vrei să spui...

— Ascultă, uite ce vreau să spun, e foarte simplu : Tompkins este fierar, are familie, muncește pentru o leafă, și trage chiar din greu — dacă ar umbla razna pe străzi, asta nu i-ar aduce o pîine. Închipuie-ți că ar ieși la iveală cum că, prin moartea unei persoane din Anglia, devine subit conte, cu un venit de o jumătate de milion de dolari pe an. Ce-ar face ?

— Hm... eu... eu îmi închipui că ar trebui să refuze, să...

— Vezi-ți de treabă omule, ar înșfăca moștenirea cît ai zice pește !

— Crezi că ar face într-adevăr așa ?

— Cred ? Nu cred nimic, știu precis.

— De ce ?

— De ce ? Fiindcă nu-i un nerod.

— Va să zică, socoți că ar fi un nerod, că ar...

— Nu, nu socot. Nerod sau nu, ar pune mîna pe moștenire. Oricare în locul lui ar face la fel. Oricare om în viață. Pînă și morții s-ar scula din groapă și ar fugi mîncînd pămîntul după moștenire. Și eu aș face la fel.

Vorbele acelea însemnau un balsam, o tămăduire, aduceau odihnă, pace și consolare.

— Eu credeam că te declari împotriva titlurilor de noblețe.

— Împotriva celor transmisibile, da. Dar asta-i moft. Sînt împotriva milionarilor, totuși ar fi primejdios să mi se ofere asemenea poziție.

— Ai primi ?

— Aş lăsa baltă pînă şi înmormîntarea celui mai scump duşman al meu, ca să mă duc şi să preiau poverile şi răspunderile acestui titlu.

Tracy rămase un timp pe gînduri, pe urmă rosti :

— Nu ştiu dacă sesizez prea bine coordonatele poziţiei dumitale. Susţii că eşti împotriva noblеţei ereditare şi totuşi, dacă ţi s-ar oferi şansa, ai...

— ...aş accepta un titlu ? Într-o clipită. Şi nu există un singur om în tot clubul care n-ar face-o. Nu există nici un avocat, medic, ziarist, scriitor, filozof, vagabond, preşedinte de societate feroviară, credincios — la naiba, nu există nici o fiinţă omenească, pe întinsul Statelor Unite, care n-ar înhăţa ocazia asta cu amîndouă mîinile !

— Afară de mine, rosti încetişor Tracy.

— Afară de dumneata ?!

Barrow abia mai putu să rostească aceste vorbe, aşa de tare îl îneca dispreţul. Nici nu fu măcar în stare să mai adauge ceva, părea paralizat. Se ridică şi se apropie să-l privească pe Tracy, cu un fel de aer jignit la culme, apoi îşi regăsi şirul vorbelor :

— Afară de *dumneata* !

Se roti în jurul lui, cercetîndu-l întîi dintr-un unghi, apoi dintr-altul şi, uşurîndu-şi din cînd în cînd sufletul, prin aruncarea formulei aceleia explozive : „Afară de *dumneata* !“ În cele din urmă se trînti pe scaunul lui, cu mutra unei persoane care se dă bătută, şi zise :

— Îşi secătuieşte măruntaiele şi îşi zdrobeşte inima zbătîndu-se să capete vreo slujbă de nimica, pe care pînă şi un cîine cumsecade n-ar primi-o, şi totuşi susţine în gura mare că dacă ar avea norocul să pescuiască un titlu de conte, ar renunţa la el. Tracy, nu-mi pune nervii la asemenea încercare. În ultima vreme nu mai sînt echilibrat ca altădată.

— Ei bine, nu voiam să te supun unei încercări, Barrow, voiam doar să sugerez că, dacă mi se iveşte într-adevăr în cale vreun titlu de conte...

— Uite ce e : eu, unul, nu mi-aş mai bate capul cu ipoteza *asta,* dacă aş fi în locul dumitale. De alt-

minteri, pot să presupun şi singur ce-ai face. Te deosebeşti cu ceva de mine ?

— Eu, nu.

— Eşti mai bun decît mine cu ceva ?

— A... ă... păi sigur că nu.

— Eşti chiar atît de *bun* ? Haide, spune !

— E drept, eu... adevărul e că... mă iei aşa, cu totul prin surprindere.

— Surprindere ? Ce găseşti surprinzător în chestia asta ? Nu este o întrebare grea, nu-i aşa ? Sau îndoielnică ? Mulţumeşte-te să ne măsori şi pe noi doi după singurele criterii cinstite — criteriile de merit — şi negreşit vei admite că un muncitor tîmplar, care face scaune, cîştigă 20 de dolari pe săptămînă, beneficiază de cultură sănătoasă şi autentică prilejuită de contactul cu oamenii, are partea lui de griji şi de privaţiuni, de eşecuri şi de succese, de suişuri şi de coborîşuri şi iar de suişuri şi de coborîşuri, este măcar cu o nimica toată superior unui tînăr ca dumneata, care nu ştie cum să facă ceva folositor, nu-şi poate agonisi pîinea în nici un chip sigur şi statornic, n-a avut nici un fel de experienţă serioasă de viaţă, n-a căpătat nici o cultură, afară de cultura artificială dăruită de cărţi, o cultură care te împodobeşte, dar nu te educă realmente. Haida de ! Păi dacă eu n-aş dispreţui un titlu de conte, atunci, la naiba, ce drept ai avea *dumneata* să te ţii aşa fudul ?

Tracy îşi disimulă bucuria, deşi ar fi dorit să-i mulţumească tîmplarului pentru ultima sa remarcă. Pe dată, un gînd îi încolţi în minte şi, cu multă însufleţire, tînărul spuse :

— Ia ascultă aici, zău că nu-ţi prind de loc firul ideilor, mai bine zis al principiilor, dacă sînt principii. Nu eşti consecvent. Nu accepţi aristocraţia, totuşi, dacă ai avea posibilitatea, ai accepta un titlu de conte. Trebuie oare să deduc că nu-l acuzi pe un conte pentru faptul că este şi rămîne conte ?

— Desigur că nu.

— Şi nu i-ai lua în nume de rău lui Tompkins, sau dumitale însuţi, sau mie, sau oricui, acceptarea unui astfel de titlu, dacă i-ar fi oferit ?

— Bineînţeles.

— Ei, atunci cui i-ai lua-o în nume de rău ?

— Întregii naţiuni, oricărei aglomerări sau mase de locuitori de oriunde, din oricare ţară, care se împacă aşa de uşor cu infamia, cu jignirea, cu insulta adusă de aristocraţia ereditară în rîndurile căreia *ea* nu poate pătrunde, chiar în condiţii de deplină libertate şi egalitate.

— Las-o mai moale, nu cumva te încurci singur, făcînd distincţii care nu reprezintă de fapt deosebiri ?

— Nicidecum. Sînt pe deplin edificat în această privinţă. Dacă aş putea stîrpi un sistem aristocratic prin faptul că-i refuz onorurile, atunci ar trebui să fiu un nemernic ca să le accept. Şi dacă o parte suficientă din masa poporului mi s-ar alătura, ca stîrpirea aceasta să devină posibilă, atunci ar trebui să fiu un ticălos, dacă aş proceda altfel, dacă nu m-aş pune în slujba acestui scop.

— Cred că înţeleg... da, cred că încep să-ţi pricep ideile. Nu învinuieşti pe nimeni pentru existenţa unei tagme de norocoşi care, în chip firesc, refuză să părăsească plăcutul cuib în care s-au născut, ci disprețuieşti doar atotputernica şi proasta masă a naţiunii pentru că mai îngăduie cuibului să dăinuie.

— Asta e ! Eşti în stare să-ţi vîri în cap un lucru simplu, dacă vrei să-ţi dai osteneala.

— Mulţumesc.

— N-ai pentru ce. Şi am să-ţi dau un sfat sănătos : cînd o să te întorci în patrie, dacă îţi găseşti poporul dispus şi pregătit pentru abolirea acestui multisecular afront, dă-i o mînă de ajutor ; dar dacă lucrurile nu stau aşa şi ai cît de cît o şansă să capeţi un titlu de conte, nu fi nerod, înhaţă-l !

Tracy răspunse cu aprindere şi entuziasm :

— Pe legea mea, aşa o să fac !

Barrow rîse.

— În viaţa mea n-am mai văzut un individ ca dumneata. Încep să cred că ai multă imaginaţie. Cu dumneata, din te miri ce, cea mai nevinovată fantezie capătă contururi precise şi se preface în realitate. Zău aşa, arătai de parcă nu te-ar ului de loc dacă ţi-ar pica chiar pleaşcă un asemenea titlu.

Tracy roşi. Barrow adăugă :

— Titlu de conte ! O, da, ia-l, dacă ţi se oferă ; pînă atunci, însă, o să căutăm mai departe, cu modestie, şi dacă vei avea norocul să capeţi slujba de ajutor al unui umplutor de cîrnaţi, cu şase ori opt dolari pe săptămînă, eu zic să renunţi la titlul de conte în schimbul almanahului de anul trecut, şi să te ţii de umplutul cîrnaţilor.

Capitolul XV

Tracy se duse la culcare, simţindu-se din nou fericit şi avînd cugetul împăcat. Îşi argumentă că se ţinuse cît se poate de dîrz pentru înfăptuirea planurilor lui măreţe şi că, ţinînd seama de handicapurile cu care avusese de furcă, nu merita altceva decît laude ; fusese înfrînt, desigur însă că acest lucru nu era de natură să-l discrediteze. Învins fiind, avea totuşi dreptul de a se retrage din luptă cu toate onorurile cuvenite, ca să-şi reia fără remuşcări rangul cu care se născuse în societate. De ce nu ? Pînă şi furibundul republican făcător de scaune ar fi procedat la fel. Da, conştiinţa sa se simţea iar la largul ei.

Se trezi înviorat, fericit şi nerăbdător să primească răspunsul la cablogramă. Fusese aristocrat din născare, devenise un timp democrat, acum era din nou aristocrat. Se minuna descoperind că această din urmă schimbare nu era numai de ordin intelectual ; îi năpădise întreaga fiinţă. De asemenea, îl surprindea faptul că schimbarea părea cu mult mai puţin artificială decît oricare alta, decît oricare

sentiment pe care-l nutrise de multă vreme. Ar fi putut totodată să-şi dea seama, dacă s-ar fi gîndit la asta, că ţinuta i se făcuse mai ţeapănă peste noapte, că bărbia i se înălţase involuntar un pic. Ajuns la subsol, dădu să intre în sufragerie, cînd îl zări pe bătrînul Marsh, în lumina tulbure a unui ungher din hol, cum îi face semn cu degetul să se apropie de dînsul. Sîngele se sui încet în obrajii lui Tracy şi tînărul rosti cu o demnitate rănită, aproape ducală :

— Mie îmi faceţi semn ?

— Da.

— Cu ce scop ?

— Vreau să stăm de vorbă, în particular.

— Locul acesta este de ajuns de particular pentru mine.

Marsh păru uimit şi nu se arătă prea încîntat. Se apropie de tînăr şi-i spuse :

— Aha, fie atunci şi în public, dacă *preferi*. Deşi nu ăsta mi-e felul.

Chiriaşii se adunară în jurul lor, interesaţi.

— Spune-mi ce vrei, zise Tracy. Ce doreşti ?

— Ei, nu cumva, hm... ai uitat ceva ?

— Eu ? Nu-mi dau seama ce-aş fi putut uita.

— Aha, nu-ţi dai seama ? Ia stai şi gîndeşte-te bine niţeluş.

— Nu sînt dispus să-mi pierd vremea şi să mă gîndesc. Nu mă interesează. Dacă este ceva în interesul dumitale, spune-o lămurit.

— Ei bine, atunci, dacă ţii morţiş să-ţi anunţ asta în public, zise Marsh, ridicînd glasul şi luînd un ton cam arţăgos, ai uitat să-ţi plăteşti ieri pensiunea.

O, da, acest moştenitor al unui venit anual de un milion de dolari, sau cam aşa ceva, visase, se pierduse în noianul gîndurilor şi uitase de suma aceea prăpădită de trei-patru dolari. Drept pedeapsă trebuia să i se azvîrle în obraz cu grosolănie neglijenţa comisă, în prezenţa acelor oameni — oameni în ale căror atitudini începea să şi mijească o nemiloasă desfătare provocată de situaţie.

— *Asta-i* tot ? Ia-ţi banii şi potoleşte-ţi spaimele.

Tracy vîrî mîna în buzunar cu o hotărîre plină de supărare. Dar nu o scoase. Îi pieri şi ultimul strop de sînge din obraz. Mutrele celor din jur oglindeau un interes crescînd şi pe unele din ele se citea o satisfacţie sporită. Urmă o pauză stînjenitoare, pe urmă izbuti să articuleze, cu mare caznă :

— Am fost prădat !

Ochii bătrînului Marsh se aprinseră de o văpaie spaniolă, în timp ce exclamă :

— Prădat, zii aşa ? De-*astea*-mi îndrugi ? E prea vechi cîntecul... a fost cîntat prea des în casa asta ; îl cîntă oricine nu capătă de lucru cînd vrea, sau nu vrea să muncească atunci cînd poate căpăta o slujbă. Ia duceţi-vă careva de mi-l scoateţi la iveală pe *mr.* Allen ca să vedem ce are *el* de spus pe chestia asta. Îi vine şi lui rîndul acum, n-a uitat el noaptea trecută. Îl aştept.

În clipa aceea una dintre negrese coborî val-vîrtej scările, palidă ca un cal roib de consternare şi tulburare.

— *Mistă'* Ma'sh, *mistă'* Allen a tulit-o !

— Ce fa-ace ?!

— Da, dom'le, ba încă şi-a cu'ăţat odaia lună : a luat amînt'ele p'osoapele şi săpunul !

— Minţi, tîrfă !

— Aşa-i, aşa-i, taman cum vă zic eu... şi s-au dus cio'apii lui *mistă'* Summer şi cămaşa lui *mistă'* Naylor de jos.

În momentul acela, *mr.* Marsh ajunse la punctul de fierbere. Se întoarse asupra lui Tracy :

— Ia răspunde-mi, cînd ai de gînd să te pui la zi ?

— Astăzi, de vreme ce pari atît de zorit.

— *Astăzi,* aşa ? Cînd e duminică şi dumneata n-ai de lucru ? Îmi place, n-am ce zice. Ia las-o mai moale, unde ai să găseşti banii ?

Lui Tracy începea să-i vină inima la loc. Îşi propuse să-i impresioneze pe oamenii aceia şi declară :

— Aştept o cablogramă de-acasă.

Bătrînul Marsh rămase năucit la auzul acelei veşti. Noutatea era atît de covîrşitoare, atît de năs-

trușnică, încît mai întîi nici nu fu în stare să-și tragă răsuflarea. Cînd, în sfîrșit, izbuti să răsufle, deveni usturător de caustic :

— O *cablogramă*... Ia gîndiți-vă numai la asta, doamnelor și domnilor, omul așteaptă o cablogramă ! Cine așteaptă o cablogramă... Nepricopsitul ăsta, pîrlitul ăsta, șarlatanul ăsta ! De la tatăl lui... ai ? Da, fără îndoială, un dolar sau doi eventual... Ei, asta-i o nimica toată pentru el, nu se uită dînsul la un flecușteț ca ăsta — soiul ăsta de tați nu se sperie de o para. Acu', taică-său este... hm... ei, socot că taică-său o fi...

— Tatăl meu este un conte englez !

Mulțimea se dădu îndărăt, înfiorată — înfiorată de sublimul „tupeu" al tînărului terchea-berchea. Pe urmă locatarii izbucniră într-un rîs care zgîlțîi ferestrele. Tracy era prea furios ca să-și dea seama că săvîrșise o neghiobie. Zise :

— Dați-vă la o parte, vă rog. Eu...

— Stați o clipă, înălțimea-voastră, zise Marsh, făcîndu-i o plecăciune adîncă, încotro se-ndreaptă înălțimea-voastră ?

— Mă duc după cablogramă. Lasă-mă să trec.

— Scuzați-mă, înălțimea-voastră, o să rămîneți chiar pe locul unde vă aflați.

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că nu țin eu de azi de ieri pensiune. Înseamnă că nu-s eu omul care să poată fi dus de nas de oricare fecior de vizitiu care vine să taie frunză cîinilor pe-aici, fiindcă nu-i pică nici o fărîmă de pîine la el acasă. Înseamnă că nu poți s-o tulești, cu asemenea gogoașă...

Tracy făcu un pas către bătrîn, dar doamna Marsh sări între ei și zise :

— Nu fă asta, *mr.* Tracy, te rog.

Se întoarse apoi către soțul ei și-i spuse :

— Te rog să-ți pui frîu limbii. Ce-a făcut omul, ca să-l tratezi astfel ? Nu ești în stare să vezi că și-a pierdut mințile de necazuri și de disperare ! Nici nu știe pe ce lume se află.

— Vă mulţumesc pentru inima dumneavoastră bună, doamnă, dar nu mi-am pierdut minţile şi dacă aş căpăta simplul privilegiu de a păşi pînă la oficiul telegrafic...

— Ei bine, n-ai să-l capeţi ! strigă Marsh.

— ...sau de a trimite pe cineva !

— Să trimită ! Asta întrece orice închipuire. Se găseşte vreun prost ca să-şi bată picioarele pentru un comision atît de aiurit...

— Uite că vine domnul Barrow, dînsul se va duce pentru mine. Barrow...

Un tir susţinut de exclamaţii răpăi :

— Ascultă, Barrow, aşteaptă o cablogramă !

— O cablogramă de la taică-său, ştii !

— Da... cablograma de la manechinul de ceară !

— Şi auzi, Barrow, cică cetăţeanu' ăsta e conte, scoate-ţi pălăria, aranjează-ţi vesta pe tine !

— Îhî, a pogorît acilea cu hîrzobu' şi şi-a uitat coroana pe care-o poartă duminica. I-a tras un cablu lui tăicuţu ca să i-o trimeată.

— Fă bine de ieşi şi adu-i cablograma aia, Barrow, maiestatea-sa cam şchiopătează niţeluş azi.

— Ah, terminaţi o dată, strigă Barrow, daţi-i pace omului.

Se întoarse şi rosti cu oarecare asprime :

— Tracy, ce-i cu dumneata ? Ce bazaconie mai este şi asta despre care vorbeşti ? S-ar cuveni să ai mai multă judecată.

— N-am născocit nici o bazaconie, şi dacă te duci la oficiul telegrafic...

— Ah, nu mai vorbi aşa. Sînt prietenul dumitale, la necaz şi la bucurie, pe faţă ca şi în lipsă, pentru orice lucru raţional ! Dar ţi-ai pierdut capul, pricepi, şi aiureala asta cu cablograma...

— Mă duc eu să întreb de ea !

— Îţi mulţumesc din adîncul inimii, Brady. Uite, îţi dau un ordin scris pentru ea. Zboară acum şi adu-mi-o. O să vedem noi în curînd !

Brady zbură. Imediat începu să se furişeze în sînul mulţimii liniştea aceea care înseamnă îndoială mijindă, nesiguranţă, şi care ar putea fi tălmăcită

prin cuvintele: „Poate că așteaptă chiar o cablogramă... cine știe, poate că are un tată pe undeva... poate că am fost nițeluș cam pripiți, oleacă prea porniți".

Conversația dusă cu glas tare încetă; pe urmă se stinseră și mormăielile, și murmurele scăzute, și șoaptele. Mulțimea începu să se împrăștie. Cîte doi, cîte trei, locatarii se scurseră în sala de mese, să ia gustarea de dimineață. Barrow încercă să-l ia cu dînsul pe Tracy, dar acesta spuse:

— Încă nu, Barrow, numaidecît.

Doamna Marsh și cu Hattie încercară să-l înduplece, folosind blînde și binevoitoare pledoarii, el însă zise:

— Aș prefera să aștept pînă cînd sosește.

Pînă și bătrînul Marsh începu să aibă îndoieli, să se gîndească că, poate, fusese nițel prea „repezit", cum numea asemenea purtare în forul său lăuntric. Își călcă pe inimă și o porni spre Tracy, cu o privire care-l invita, dar Tracy îl îndepărtă, cu un gest cît se poate de categoric și elocvent. Apoi urmă cel mai tăcut sfert de oră care fusese trăit vreodată în casa aceea, la ceasul acela al zilei. Era atît de tăcut și de solemn totodată, încît cînd cuiva îi alunecă din degete cana și-i scăpă în farfurie, clinchetul îi făcu pe toți să tresară și sunetul ascuțit păru la fel de necuviincios și de deplasat acolo, ca și cum dintr-o clipă într-alta ar fi trebuit să sosească și erau așteptați sicriul și bocitorii. Iar în cele din urmă, cînd Brady coborî bocănind treptele, sacrilegiul păru aproape de neîndurat. Fiecare se ridică încetișor și se întoarse spre ușă, unde stătea Tracy; pe urmă, într-un imbold unanim, făcură doi-trei pași în direcția lui și se opriră cu toții. În timp ce ceilalți priveau, tînărul Brady sosi gîfîind și puse în mîinile lui Tracy — nu încăpea îndoială — un plic. Tracy aținti ochi blînzi, triumfători, asupra privitorilor, și-i cercetă astfel pînă cînd, rînd pe rînd, își plecară ochii, învinși și stînjeniți. După aceea desfăcu plicul și aruncă o privire asupra conținutului telegramei. Hîrtia galbenă îi alunecă din

mînă şi căzu fluturînd pe podea, iar faţa i se făcu albă ca varul. Pe formularul telegramei nu era scris decît un cuvînt :

„Mulţumesc."

Şugubăţul casei, Billy Nash, un vlăjgan înalt, osos, călfătuitor la şantierul naval, stătea în rîndul din spate al mulţimii. În mijlocul pateticei tăceri care se aşternea acum asupra încăperii şi mişca vreo cîteva inimi către compătimire, el începu să se smiorcăie, pe urmă îşi duse batista la ochi şi, îngropîndu-şi faţa în grumazul celui mai sfios tînăr din grup, un fierar de la şantierul naval, zbieră : „Vai, tăticule, cum ai putut face una ca asta !", apoi se porni să orăcăie ca un prunc căruia îi ies dinţii, dacă îşi poate cineva închipui un prunc înzestrat cu energia şi glasul pustiitor al unui catîr.

Atît de desăvîrşită era imitaţia strigătului de ţînc, atît de vastă gama şi atît de ridicolă înfăţişarea interpretului, încît toată gravitatea fu măturată pe loc, ca de un uragan, şi aproape toţi se alăturară exploziei de rîs provocate de giumbuşlucul acela. Apoi mica ceată se porni să-şi împlinească răzbunarea — răzbunare pentru neplăcerea şi neliniştea pe care şi le provocase cu puţin înainte din pricina înduioşării prea pripite. Îşi puse pe jeratic sărmana victimă, o momi, o hărţui, o luă în tărbacă, întocmai cum procedează cîinii cu o pisică încolţită. Victima le răspunse cu sfidări şi provocări care-i includeau pe toţi cei de faţă, şi care nu izbuteau decît să anime şi să amplifice petrecerea ; cînd schimbă însă tactica şi începu să aleagă indivizi, pe care-i invita nominal la luptă, petrecerea îşi pierdu hazul şi interesul panoramei pieri, o dată cu larma ei.

În cele din urmă, Marsh era gata să-şi ia rîndul printre călăi, cînd Barrow spuse :

— Dă-o-ncolo de treabă, lasă-l acum în pace ! N-ai cu dînsul altă pricină decît o socoteală bănească. De asta o să mă îngrijesc eu.

Îndurerata şi necăjita proprietăreasă îi aruncă lui Barrow o privire de arzătoare recunoştinţă, pentru că luase apărarea străinului maltratat, iar favorita

casei, foarte cochetă în ieftina dar încîntătoarea ei toaletă de duminică, îi trimise o sărutare din vîrful degetelor şi rosti cu cel mai drăgăstos zîmbet şi cu o mică, gingaşă aplecare a căpşorului :

— Eşti singurul om dintr-o bucată de-aici, o să mă dau în vînt după dumneata, scumpul, încercatul meu prieten !

— Ruşine să-ţi fie, Puss ! Cum vorbeşti ! N-am mai pomenit o copilă să vorbească aşa !

Fu nevoie de multe demonstraţii şi pledoarii — adică, de răsfăţ travestit sub aceste forme — ca să-l înduplece pe Tracy măcar să se gîndească la gustare. Mai întîi declară că n-o să mai mănînce niciodată în casa aceea, adăugînd că era convins că dispune de suficientă tărie de caracter pentru a muri mai bine de foame, ca un om adevărat, decît să adopte alternativa de a înghiţi insulte o dată cu pîinea.

După ce-şi sfîrşi gustarea, Barrow îl luă în odaia lui, îi dădu o pipă şi-i spuse voios :

— Acum, bătrîne, bagă-ţi sabia în teacă ; nu te mai afli în tabăra vrăjmaşă. Eşti cam tulburat din pricina necazurilor dumitale, ceea ce este de ajuns de firesc, dar nu te frămînta în aşa hal, n-are nici un rost să te chinui atît ; gîndeşte-te mai bine la altceva, alungă-ţi gîndurile la naiba sau oriunde crezi că e mai bine ca să scapi de ele ; este cel mai sănătos lucru ce-l poate face o fiinţă. E ucigător, pur şi simplu ucigător, să rămîi cu gîndul pironit la necazuri, şi ăsta e încă cel mai blînd cuvînt pentru a caracteriza o asemenea atitudine. Trebuie să te mai destinzi, trebuie neapărat.

— Vai de capul meu !

— Nu spune asta ! În tonul dumitale se simte numai şi numai deznădejdea. Să ştii că eu am dreptate : trebuie să-ţi învingi starea asta de spirit, să te destinzi, căci numai aşa te poţi salva.

— E uşor să rosteşti asemenea cuvinte, Barrow, dar cum să mă amuz, cum să mă distrez, să mă destind, cînd mă trezesc pe neaşteptate asaltat şi copleşit de dezastre de un gen pe care nu l-am visat

şi pentru care n-am fost pregătit? Nu, nu, însăşi ideea de a mă distra îmi pare respingătoare în actuala mea stare sufletească. Haide mai bine să vorbim despre moarte şi înmormîntări.

— Nu, nu încă. Asta ar însemna să ne dăm bătuţi. Şi nu ne dăm deocamdată. Am de gînd să te distrez, l-am trimis pe Brady după nişte material potrivit pentru treaba asta, înainte de a-ţi fi terminat dumneata gustarea.

— Şi după ce l-ai trimis?

— Bravo, ăsta-i un semn bun, eşti curios. Ei, deci mai există speranţă.

Capitolul XVI

Brady sosi cu o cutie şi plecă, după ce spuse:

— Acuşi-acuşi termină altul şi o să se arate şi dînşii de-ndată ce isprăvesc treaba.

Barrow scoase din cutie un portret în ulei, neînrămat, cu o suprafaţă cam de treizeci de centimetri pătraţi, îl puse într-o lumină bună — fără a face nici un comentariu — şi întinse mîna după altul, aruncîndu-i, între timp, pe furiş, o privire lui Tracy. Pe chipul lui Tracy, de o solemnitate împietrită, nu se clinti nici o trăsătură şi tînărul nu dădu nici un semn de interes. Barrow aşeză al doilea portret lîngă primul şi trase încă o dată cu coada ochiului, pe cînd întindea binişor mîna după al treilea. Chipul de piatră se mai lumină puţintel. Nr. 3 smulse umbra unui zîmbet, nr. 4 mătură cu totul nepăsarea, iar nr. 5 stîrni un rîs care mai dăinuia încă, viguros, cînd nr. 14 îşi luă locul în şirul portretelor.

— A, eşti încă teafăr şi nevătămat, zise Barrow. Vezi că nu ţi-a pierit orice chef de distracţie?

Pozele erau înfiorătoare din punct de vedere al coloritului şi cumplite ca desen şi expresie; dar ceea ce te împiedica să le porţi pică şi le făcea caraghioase era o trăsătură care nu-şi putea dobîndi

forța sa deplină într-o singură poză, ci cerea sprijinul făcător de minuni al repetiției. Un muncitor îmbrăcat țipător, într-o atitudine semeață, cu mîna pe un tun aflat pe un țărm, și un vas ancorat în larg, este doar un lucru ciudat; cînd însă cineva vede același tun și același vas în patrusprezece poze la șir, cu alt muncitor stînd de strajă în fiecare din ele, povestea ajunge să fie caraghioasă.

— Explică-mi, explică-mi aceste aberații, zise Tracy.

— Ei, nu sînt opera unui singur intelect, a unui singur talent... E nevoie de doi inși ca să înfăptuiască aceste miracole. Sînt rodul unei colaborări: unul dintre artiști realizează figura, celălalt accesoriile. Portretistul este un cizmar neamț înzestrat cu o pasiune needucată pentru artă, celălalt este un bătrîn marinar yankeu, cu suflet simplu, ale cărui posibilități sînt limitate strict la vasul lui, la tunul lui și la petecul lui de mare pietrificată. Lucrează obiectele astea cu material de 25 de cenți; capătă șase dolari de bucată și pot să-i tragă vreo două pe zi, cînd nimeresc ceea ce ei numesc o „vînă", adică o inspirație.

— Și lumea dă într-adevăr bani pe aceste defăimări ale artei?

— Dă bani, într-adevăr, ba chiar foarte bucuroasă. Da. Știi, acești avortoni ai artei și-ar putea dubla volumul afacerilor, plasînd și femei în pozele astea, dacă ar fi în stare căpitanul Saltmarsh să scoată din penel un cal, un pian, sau o ghitară, în locul tunului. Fapt e că el cam obosește piața cu tunul lui. Mă refer chiar la piața masculină. Cei paisprezece bărbați din alaiul contemplat nu sînt toți satisfăcuți. Unul este un bătrîn pompier „voluntar" și vrea o pompă de stins incendii în locul tunului; altul este secund pe un remorcher și vrea un remorcher în locul vasului, și-așa mai departe, și-așa mai departe. Dar căpitanul nu poate picta un remorcher care să amăgească ochiul, iar o pompă de stins incendiu este cu multe trepte peste puterile sale.

— Asta este o formă de jaf dintre cele mai extraordinare, în viața mea n-am mai auzit de ceva asemănător. Interesant.

— Da, și artiștii sînt interesanți. Sînt oameni foarte cinstiți și cumsecade. Bătrînul marinar este foarte cucernic și studiază Biblia pentru ca apoi s-o citeze greșit, cu un zel cum n-ai să mai găsești la nimeni altul. Nu cunosc un om mai drept sau mai bun la inimă decît bătrînul Saltmarsh, deși e adevărat că mai înjură și el, așa... puțin... cîteodată.

— După cît se pare, e un om perfect. Vreau să-l cunosc, Barrow.

— O să ai prilejul. Mi se pare că le aud chiar pașii. Dacă dorești, o să-i atragem într-o discuție asupra artei lor.

Artiștii sosiră și strînseră cu multă tragere de inimă mîna tînărului. Neamțul era un om de vreo patruzeci de ani, cam trupeș, cu o căpățînă pleșuvă, sclipitoare, cu fața blajină și cu purtări respectuoase. Căpitanul Saltmarsh era un bărbat de șaizeci de ani, înalt, drept, bine clădit, cu coamă și favoriți negri de culoarea cărbunelui ; avea o piele serios tăbăcită, mersul și portul semețe, pline de încredere și hotărîre. Mîinile sale noduroase, ca și încheieturile, erau acoperite de tatuaje, iar cînd deschidea gura, puteai zări două șiruri de dinți albi, fără cea mai mică pată. Glasul său poseda, fără să depună vreun efort, timbrul de bas profund al unei orgi de biserică și ar fi făcut să pîlpîie flacăra unei lămpi cu gaz aerian la o depărtare de 50 de pași.

— Sînt niște desene minunate, zise Barrow. Chiar acum le examinam.

— *E voarte blăcut că fă blac,* zise Handel, neamțul, grozav de măgulit. *Und tumneata, Herr Tracy, ați vost blăcut la federea lor, de azemeni?*

— Pot spune, în mod cinstit, că pînă acum n-am mai văzut ceva asemănător.

— *Schön!* strigă neamțul, încîntat. *Îl auzi, căpitane. Iată un centlemon, da, care abreciază unser arta.*

Căpitanul era fermecat și zise :

— Ei bine, domnule, vă mulţumim pentru compliment, deşi acum nu ni se mai adresează atît de rar ca altădată, pe vremea cînd încă nu ne făurisem o faimă.

— Dobîndirea reputaţiei reprezintă urcuşul colinei în multe înfăptuiri, căpitane.

— Aşa şi este. Nu-i de ajuns să ştii cum să strîngi pînza pe vergă, trebuie să-l faci şi pe secund să afle că te pricepi. Asta înseamnă reputaţie. Cuvîntul bun, rostit la timpul potrivit, ăsta-i cuvîntul care ne face un nume ; şi rău să cadă pe capul celui care rău gîndeşte, precum spune Isaia.

— Este foarte semnificativ citatul şi corespunde exact situaţiei, zise Tracy.

— Unde aţi studiat arta, căpitane ?

— N-am studiat-o, este un dar înnăscut.

— *S-a născud cu acesd tun într-însul. Nu trebuie să vacă nimic ; gheniul zău vace doată dreaba. Dagă a atormit und ia un kreion în mîna sa, hop că iese un tun. Pe legea mea, dagă ar butea vace un bian, dagă ar butea vace o ghitară, dagă ar butea vace o baie, ar fi o afere, heiliger Johannis ; ar fi bur şi zimplu o afere !*

— Ei, e mai mare păcatul că afacerile sînt stingherite şi îngrădite în acest mod nefericit.

De astă dată căpitanul se înfierbîntă puţin şi el :

— Întocmai cum spuneţi, *mr.* Tracy ! Stingherite ? Da, chiar aşa aş spune şi eu. Păi, uite-aci. Individul ăsta, nr. 11, este un birjar, un birjar despre care se poate spune că face afaceri înfloritoare. El ţine morţiş să-i punem o birjă în tabloul ăsta. Vrea s-o punem în locul tunului. L-am dus cu vorba, i-am spus că tunul este, ca să zic aşa, marca noastră de fabricaţie — dovedeşte că tabloul este opera noastră — şi că, ne era teamă, dacă-l vom lăsa cumva afară, lumea nu va şti dacă este sau nu un Saltmarsh-Handel, acu' ce părere ai dumneata...

— Cum, căpitane ? Vă nedreptăţiţi singur, pe cuvîntul meu. Oricine a văzut o singură dată în viaţă un autentic Saltmarsh-Handel, le recunoaşte pe celelalte toată viaţa lui. Sfîrtecă tabloul, mîzgăleşte-l,

scoate-i orice amănunt, afară de culoare și expresie, omul acela totuși îl va recunoaște, tot se va opri să-l admire...

— *Ah, cît de vericit mă zimt ză aud ageste ezpresii...*

— Tot își va spune, la fel cum și-a mai spus de o sută de ori înainte : arta lui Saltmarsh și Handel este o artă aparte, nu se află nimic în ceruri sau sub pămînt care să-i semene...

— *Pe zvîntul Zisoe, nur hören Sie einmal ! În fiața mea n-am auzid niciodată guvinte atîd de prezioase.*

— Așa că i-am abătut gîndul de la birjă, *mr.* Tracy, și s-a lăsat păgubaș. A spus el să pun în locul ei un dric, fiindcă-i șef de echipaj pe un dric, dar nu-i proprietatea lui — face de cart pentru soldă, știi. Dar nu-s în stare să fac un dric, la fel cum nu pot face o birjă, așa că aici am ajuns, n-avem vînt prielnic, pricepi. Și aceeași poveste se-ntîmplă cu femeile și cu alți clienți de soiul ăsta. Vin și doresc o mică pictură de *janru*...

— Accesoriile fac din aceste lucrări un gen ?

— Da, tunul sau pisica, sau oricare lucrușor de acest soi, pe care-l poți pune-n încărcătură ca să le rupi gura cu un efect. Am putea face afaceri minunate cu clientela feminină, dacă am izbuti să facem rost de lucrurile care le plac, fiindcă pe ele le doare-n cot de artilerie. Lipsa-i a mea, continuă căpitanul, scoțînd un suspin, partea de muncă făcută de Andy e pe cinste... Vă spun eu că *el* este un artist din creștet pînă-n tălpi !

— *L-ați auzit pe pătrînul agesta ! Dodeauna forbește azupra mea așa,* ripostă neamțul, încîntat.

— Uitați-vă și singuri la munca lui ! Paisprezece portrete în șir. Și nici măcar două la fel.

— Acum, că pomenești dumneata acest amănunt, e adevărat ; n-am remarcat înainte. Este ceva cu totul remarcabil... unic, îmi închipui...

— Așa aș spune. Asta este *caracteristica* lui Andy, el *discriminează*. Discriminarea este tîlharul vremii.

Psalmul patruzeci şi nouă, dar asta nu are importanţă, este o treabă cinstită şi pînă la sfîrşit face toate paralele.

— Da, este negreşit mare prin această trăsătură, oricine e silit să recunoască acest lucru, dar, ia seama acum, nu că mi-aş îngădui într-adevăr o critică, totuşi nu crezi că pune puţin cam prea apăsat accentul pe tehnică ?

Faţa căpitanului oglindi întîi uimire la această observaţie, apoi de pe obrazul lui se şterse orice expresie. Rămase cu totul pierdut, în timp ce mormăia pentru dînsul :

— Tehnică... tehnică... politehnică... pirotehnică ; aha, asta e, pesemne focuri de artificii, prea multă culoare.

După care cuvîntă cu seninătate şi încredere :

— Ei bine, da, chiar îi trage al naibii de zdravăn pe chestia asta ; dar tuturora le place, ştii... Fapt este că ăsta dă viaţă afacerii. Ia-l pe nr. 9, de pildă, cel de colo, domnul Evans, măcelarul. Pică într-o bună zi în *stodio,* colorat la fel ca oricare alt portret ce-l poţi vedea pretutindeni, şi acu' ian te uită la el. Poţi să-l deosebeşti pe loc, după stacojiul de om scuturat de friguri. Să ştii că măcelarului ăluia i-a plăcut de n-a mai putut ! Acu' fac un studiu al unei ghirlănzi de cîrnaţi pe care s-o atîrn de tun, şi zău, nu prea ştiu dacă am să pot face un lucru ca lumea ; dacă aş putea însă, l-am băga în buzunar pe măcelar.

— Fără discuţie, coasociatul dumneavoastră, vreau să spun... confratele dumneavoastră întru artă, este un mare colorist...

— *O, danke schön !*

— ...de fapt, un colorist extraordinar ; aş cuteza să spun, un colorist care nu-şi găseşte nici un imitator, nici aici, nici peste hotare, şi cu o tuşă cît se poate de cutezătoare şi de avîntată, o tuşă ca un berbece care sparge ziduri ; are o manieră atît de

aparte şi de romantică, de stranie şi *ad libitum* [1] răscolitoare de inimi, încît... încît... dînsul... dînsul presupun că este impresionist, nu-i aşa ?

— Nu, răspunse cu simplitate căpitanul, este presbiterian.

— Asta lămureşte toate... toate... este ceva divin în arta lui plină de simţire, departe de orice satisfacţie, năzuinţă, însufleţind în chip tulbure zarea pustie, murmurînd în surdină spiritului despre depărtări ultramarine şi cataclisme ale spaţiului încă nedescoperit, răsunînd la mare distanţă... O, dacă dînsul... dacă dînsul... a fost vreodată încercat de turbare...

Căpitanul răspunse cu energie :

— Nici în ruptul capului ! Dar cîinele lui a avut, şi...

— *A, nu, nu era gîinele meu.*

— Cum aşa, păi mi-ai spus că era cîinele dumitale.

— *A, nu, căpitane, eu...*

— Era un cîine alb, nu-i aşa ? Cu coada retezată şi fără o ureche, şi...

— *Asta-i tînsul, ăsta-i tînsul ! Der tulăul înzuşi. Vai, be legea mea, tulăul ar vi mîncat fopsea întocmai ca...*

— Ei, nu face nimic acum, ridicaţi ancora ! N-am mai văzut un om ca el. Porneşti de la chestia cu dulăul ăla şi se ciorovăieşte un an de zile. Al naibii să fiu dacă nu l-am văzut cu ochii mei ţinînd aceeaşi direcţie două ceasuri şi jumătate în şir.

— Cum asta, căpitane ! exclamă Barrow ; cred că asta trebuie să o fi aflat din auzite.

— Nu, domnule, nu încape nimic din auzite în chestia asta ; s-a ciorovăit cu mine personal.

— Nu pricep cum de-ai rezistat.

— A, trebuie să rezişti, dacă mergi la parte cu Andy. Dar e singurul lui cusur.

— Nu ţi-e teamă să nu te molipseşti cumva şi dumneata ?

[1] La alegere (lb. lat.).

— A, nu, zise liniştit căpitanul, socot că nu există nici o primejdie de soiul ăsta.

Curînd artiştii îşi luară ziua bună. Atunci, Barrow puse mîna pe umărul lui Tracy şi zise :

— Uită-te drept în ochii mei, băiete. Copăcel, copăcel. Aşa... e tocmai cum îmi închipuiam... cum speram cel puţin ; *eşti* teafăr şi nevătămat, slavă Domnului. Nimic nu ţi-a clătinat mintea. Dar să nu mai faci aşa ceva niciodată, nici măcar în glumă. Nu e înţelept. Nu te-ar fi crezut nici dacă ai fi fost chiar fiu de conte. Păi judecă şi dumneata, *nu puteau* să te creadă... Nu-ţi dai seama ? Ce te-a apucat, ce-ţi veni să faci o asemenea năzbîtie ? Ei, dar nu contează ; să nu mai vorbim despre asta. A fost o greşeală, te-ai lămurit, nu-i aşa ?

— Da... a fost o greşeală.

— Ei bine, alungă-ţi-o din minte şi gata ; nu-i nici o nenorocire ; toţi comitem greşeli. Adună-ţi tot curajul de care eşti în stare şi nu te amărî, nu te lăsa doborît. Sînt alături de dumneata şi o s-o scoatem la capăt, nu te teme.

După ce musafirul plecă, Barrow se învîrti de la un capăt la altul al odăii, cu sufletul stăpînit de şovăială. Îşi spuse : „Sînt îngrijorat de soarta lui. N-ar fi făcut niciodată o poznă ca asta, dacă nu s-ar fi scrîntit puţin la cap. Ştiu însă ce înrîurire poate avea asupra unui om faptul că este şomer şi lipsit de orice perspectivă. Mai întîi, îi minează cu totul tăria de cuget şi-i tîrîşte în noroi mîndria ; necazul face restul şi mintea începe să i se zdruncine. Trebuie să le vorbesc oamenilor ăstora. Da, da... dacă au măcar o fărîmă de omenie într-înşii — şi o au în fundul sufletului — să fie mai îngăduitori cu el, să-şi dea seama că încercările prin care trece i-au tulburat minţile. Dar trebuie neapărat să-i găsesc ceva de lucru ; munca este singurul leac pentru boala lui. Sărmanul de el ! Se află aici, departe de ţară, şi nu are nici un prieten prin preajmă.

În clipa în care Tracy rămase singur, buna dispoziție îi pieri și mizeria situației i se înfățișă în toată goliciunea ei. Era de ajuns de rău că rămăsese fără o lețcaie și se afla la cheremul milosteniei tîmplarului ; colac peste pupăză, săvîrșise nebunia de a se proclama fiu de conte în fața gloatei aceleia batjocoritoare și plină de neîncredere, și avusese parte de un asemenea rezultat umilitor. Amintirea acestor întîmplări îl tortura cumplit. Făcu legămînt ca în viața lui să nu mai joace rolul fiului de conte în fața unui public dubios.

Răspunsul primit de la tatăl său era o lovitură pe care n-o putea înțelege. La răstimpuri se gîndea că taică-său își închipuise că ar putea căpăta de lucru în America fără nici o bătaie de cap și intenționa să-l lase să guste această viață, ca să se vindece pe propria-i piele de radicalism, printr-o experiență aspră, rece și dezamăgitoare. Asta i se părea presupunerea cea mai plauzibilă ; totuși nu se putea mulțumi cu ea. O presupunere care-l atrăgea mai mult era aceea că prima cablogramă va fi urmată de alta mai blîndă, poftindu-l să se întoarcă acasă. În acest caz, ar scrie și și-ar pleca steagul, cerînd bani de drum pentru înapoiere ! A, nu, nicicînd n-ar fi în stare de așa ceva. Cel puțin, deocamdată. Cablograma trebuia să sosească, și cu siguranță că avea să vină. Așa că începu să colinde de la un oficiu la altul, zi de zi, aproape o săptămînă în șir, întrebînd dacă nu aveau vreo cablogramă pe numele Howard Tracy. Nu, nu era nici o cablogramă. Așa i se răspundea la început. Mai tîrziu, rosteau aceste vorbe mai înainte de a avea el măcar timpul să deschidă gura. În etapa următoare, funcționarii se mulțumeau doar să scuture din cap nerăbdători, de îndată ce-l zăreau. După această fază, îi fu rușine să se mai ducă.

Acum era prăbușit în cele mai adînci abisuri ale disperării, căci cu cît se zbătea mai amarnic Barrow

ca să-i găsească de lucru, cu atît mai deznădăjduite păreau să devină posibilităţile de a obţine ceva.

În cele din urmă, îi spuse lui Barrow :

— Uite ce este. Vreau să-ţi fac o mărturisire. M-am rostogolit jos de tot acum, la punctul la care nu sînt numai dispus să recunosc faţă de mine însumi că sînt o făptură nevolnică şi plină de o falsă trufie, ci sînt gata să admit asta şi faţă de dumneata. Ei bine, te-am lăsat să-ţi secătuieşti puterile vînînd o slujbă pentru mine, cînd tot timpul a existat o poartă deschisă. Iartă-mi trufia, atît cît mi-a mai rămas din ea. Acum s-a dus cu desăvîrşire şi am ajuns să mărturisesc că, dacă aceşti înfiorători artişti şi-ar dori încă un asociat, sînt omul lor, fiindcă... în sfîrşit, am ajuns să mor de ruşine.

— Nu mai spune ? Zău, eşti chiar în stare să pictezi ?

— Nu chiar atît de prost ca *ei*. Nu, nu pretind că sînt artist, nu sînt de loc un geniu ; la drept vorbind, sînt un amator oarecare, un cîrpaci de duzină, un simplu diletant dar, beat sau adormit, pot să-i bat pe piraţii *aceia*.

— Straşnic ! Îmi vine să ţip de bucurie ! A, îţi spun sincer, sînt grozav de încîntat şi uşurat. A, ai să vezi, numai să lucrezi ceva... şi ai să simţi că trăieşti ! N-are a face despre ce fel de muncă este vorba... asta nu contează. Chiar munca în sine reprezintă o fericire, cînd un om este lihnit după ea. M-am *aflat* şi eu în situaţia asta ! Vino chiar acum cu mine, o să dăm de urma celor doi tipi. N-ai şi început să te simţi bine ? Îţi spun că eu, unul, mă simt.

Corsarii nu erau acasă. Dar „operele" lor da — risipte din belşug prin toate colţurile micului studio păduchios. Tunuri în dreapta, tunuri în stînga, tunuri în faţă [1], parcă răsărise din nou, din pămînt, Balaclava.

— Uite-l pe birjarul nemulţumit, Tracy. Ia pune-l la punct — dă-i verdelui marin o nuanţă mai închisă,

[1] Parodierea unui poem al poetului englez Tennyson dedicat ostaşilor căzuţi în faimoasa şarjă din războiul Crimeii.

de iarbă, şi transformă vasul în dric. Haide, dă-le ocazia băieţilor să vadă o mică mostră care să demonstreze calitatea artei tale.

Artiştii sosiră tocmai pe cînd Tracy punea ultima tuşă. Rămaseră încremeniţi de admiraţie.

— Pe sufletul meu ! Dar este o casaţie, dricul ăla. Birjarul o să rămînă praf cînd o să vadă asta, nu-i aşa, Andy ?

— *Ach, este zblentit, zblentit ! Herr Tracy, de ge n-ai spus că eşti un ardist atîd de zuplim ? Gott, Toamne, să vi trăit în Bariz, ai vi vost un Briz de Rome, asta-i vi vost !*

Negocierile fură încheiate grabnic. Tracy era luat ca asociat deplin şi egal la parte, aşa că se apucă de treabă pe loc, cu energie şi elan, ca să restructureze nestematele artistice ale căror accesorii nu izbutiseră să satisfacă publicul. Sub mîna lui, în ziua aceea ca şi în cele următoare, artileria dispăru şi locul său fu luat de emblemele păcii şi ale comerţului : pisici, birje, cîrnaţi, remorchere, locomotive, piane, ghitare, stînci, grădini, ghivece de flori, piesaje — oricare articol se cerea, el îl trîntea pe pînză ; şi cu cît mai deplasat şi mai absurd era articolul pretins, cu atît mai mare era bucuria ce-o simţea fabricîndu-l. Piraţii erau încîntaţi, clienţii aplaudau, sexul frumos începu să vină cu droaia, prosperitatea firmei creştea, Tracy fu silit să-şi mărturisească în sinea lui că munca într-adevăr conţinea ceva — pînă şi o asemenea muncă grotesc şi umilă cum era a lui — ceva care satisfăcea o latură din firea lui, o latură care pînă atunci nu mai fusese satisfăcută niciodată şi, de asemeni, îi dăruia o ciudată demnitate nouă, în propriii săi ochi...

Delegatul necalificat al ţinutului Cherokee ajunsese abătut în ultimul grad. De o bună bucată de vreme dusese un gen de viaţă care era destinată să ucidă, căci consta din alternarea regulată a unor zile de speranţă strălucită cu zile de neagră dezamăgire. Speranţele strălucite erau opera magicianu-

lui Sellers, care susţinea de fiecare dată că *acum* a prins negreşit clenciul şi-l va influenţa în mod efectiv pe *cowboy*-ul acela materializat, făcîndu-l să se prezinte singur la Towers, înainte de căderea nopţii. Negrele dezamăgiri decurgeau din necontenitul şi monotonul eşec al acestor profeţii.

În faza la care am ajuns acum cu această povestire, Sellers începuse să se înspăimînte, descoperind că remediul uzual era ineficace şi că moralul scăzut al lui Hawkins refuza categoric să fie ridicat. Îşi dădu atunci cu părerea că trebuia neapărat întreprins ceva ; ţi se frîngea inima văzînd jalea aceea, nefericirea văduvită de orice umbră de zîmbet, disperarea mohorîtă care se citea pe chipul prietenului său. Da, trebuia înveselit. Rămase un timp pe gînduri, pe urmă hotărî ce avea de făcut. Spuse, cu cel mai ostentativ aer de indiferenţă :

— Hm... Apropo, Hawkins, ne simţim dezamăgiţi de treaba asta, mă refer la modul cum acţionează materializarea, sîntem dezamăgiţi, admiţi asta, nu ?

— Dacă admit ? Păi... fireşte, dacă îţi place termenul.

— Foarte bine ; pînă aici, totul e bine. Acum, cu privire la baza acestei impresii. Dezamăgirea nu provine din faptul că sînt în joc inima dumitale, afecţiunile dumitale ; cu alte cuvinte, nu înseamnă că doreşti prezenţa *în sine* a materializatului ? Admiţi şi asta ?

— Da, admit şi asta, cu cea mai mare plăcere.

— Încă o dată, foarte bine ; facem progrese. Să tragem concluzia : se admite că sentimentul nu este zămislit de către simpla comportare a materializatului ; se admite că nu este provocat de nici o durere pe care *personalitatea* materializatului ar putea-o alina. Aşadar, acum, zise contele, cu un licăr de triumf în ochi, logica inexorabilă a situaţiei ne limitează la această idee : sentimentul nostru de dezamăgire îşi are sursa în pierderea *de bani* pe care o implică. Haide, recunoaşte, nu-i aşa ?

— Dumnezeu ştie că admit şi asta, din toată inima.

— Prea bine. Cînd ai descoperit sursa unei maladii, descoperi şi ce remediu o poate vindeca, întocmai ca în cazul de faţă. În cazul acesta, avem nevoie de bani. Şi *numai* de bani.

Vechea, vechea ispită era ascunsă în tonul acela detaşat, încrezător, şi în cuvintele acelea pline de tîlc, definite de obicei în cărţi drept cuvinte „pregnante". Vechile indicii care vădeau speranţă şi credinţă se iviră în atitudinea lui Hawkins, care grăi:

— *Numai* bani? Vrei să spui că ai cunoaşte un mijloc să...

— Washington, ai cumva impresia că nu dispun de alte resurse decît aceelea despre care îngădui publicului şi prietenilor mei intimi să afle cîte ceva?

— Ei bine, eu... şi...

— Ţi se pare *probabil* ca un om care din fire şi datorită îndelungii sale experienţe ştie să-şi păstreze afacerile numai pentru el, să nu flecărească şi să-şi impună o rezervă, ţi se pare probabil ca acel om să nu fie îndeajuns de chibzuit pentru a păstra cîteva resurse pentru zile negre, cînd are de ales dintre atîtea, ca mine?

— Ah, mă faci să mă simt cu mult mai bine, colonele!

— Ai fost vreodată în laboratorul meu?

— Păi, eu... nu.

— Asta este. Vezi, aşadar, nici măcar nu ştiai că am un laborator. Vino cu mine. Am acolo o mică născocire pe care vreau să ţi-o arăt. Am păstrat-o cu desăvîrşire secretă, abia dacă vreo cincizeci de oameni ştiu ceva despre ea. Dar aşa mi-e felul, aşa mi-a fost întotdeauna firea. Aşteaptă pînă *isprăveşti* un lucru, ăsta este principiul meu, iar cînd eşti *gata*, zzbîr! dă-i drumul să zboare!

— Ce să zic, colonele, n-am întîlnit niciodată un om în care să fi avut o încredere atît de neţărmurită cum am în dumneata. Cînd spui un lucru, totdeauna simt că pune capăt pe loc oricăror discuţii; cuvintele dumitale au valoare de mărturie, sînt o dovadă de netăgăduit.

Bătrînul conte fu profund mişcat şi măgulit.

— Sînt bucuros că *dumneata* crezi în mine, Washington ; nu toată lumea are o atitudine atît de justă.

— Totdeauna am crezut în dumneata şi o să cred şi de-aci înainte, cît oi trăi.

— Îţi mulţumesc, băiete. Nu te vei căi de această încredere.

Ajuns în „laborator", contele continuă :

— Acum, aruncă-ţi ochii prin odaia asta ; ce vezi? *În aparenţă* o dugheană de vechituri, *în aparenţă* un spital anexat pe lîngă un oficiu de brevete. *În realitate* aci se află minele Golcondei [1] în travesti ! Ia te uită la obiectul acela, de colo. Ei, cam ce-ţi trece prin cap că ar putea fi ?

— Nu cred că aş fi vreodată în stare să-mi închipui ce este.

— Desigur că n-ai fi în stare. Este măreaţa mea adaptare a fonografului pentru serviciul marinei. Depozitezi într-însul sudălmi, ca să le foloseşti pe mare. Ştii că marinarii nu se mişcă nici măcar de o para pînă cînd nu-i înjuri zdravăn, aşa că secundul care se pricepe cel mai bine la înjurături este omul cel mai preţios pe bord. În împrejurări grele, talentul lui salvează vasul. Dar un vas este un vehicul mare şi omul ăsta nu poate fi pretutindeni în acelaşi timp ; astfel că s-au ivit cazuri cînd secundul n-a putut salva o corabie care, dacă ar fi acţionat la faţa locului o sută de secunzi, ar fi putut fi salvată. Furtuni nimicitoare, ai auzit de ele. Ei bine, unui armator nu-i dă mîna să aibă o sută de secunzi pe un vas ; în schimb, îi dă mîna să aibă o sută de fonografe cu înjurături înregistrate, ca să le distribuie pe întregul vas şi, astfel, pricepi, corabia este echipată în toate punctele. Imaginează-ţi o furtună mare şi o sută de maşini de-ale mele înjurînd toate într-un glas — splendid spectacol ! — nici n-ai putea să-ţi mai auzi propriile tale gînduri. Vasul trece prin

[1] Vechi oraş din India (n. r.).

furtună cu o desăvîrşită seninătate, se află în siguranţă întocmai ca pe ţărm.

— Este o idee minunată. Cum pregăteşti maşinăria asta?

— O încarci, pur şi simplu o încarci.

— Cum anume?

— Ei, asta-i, n-ai decît să te apleci deasupra ei şi să-i tragi la sudălmi.

— În felul ăsta se încarcă, va să zică?

— Da, pentru că fiecare cuvînt se imprimă, *rămîne*, nu se mai şterge de pe disc pentru vecie. De cîte ori întorci manivela, iese la suprafaţă. În momente de mare primejdie, poţi să răstorni aparatul, şi atunci înjură de-a-ndoaselea. *Asta* zic şi eu că poate să-l facă pe marinar să se spetească muncind!

— Aha, pricep. Cine le încarcă? Chiar secundul?

— Da, după cum vrea. Sau am să le furnizez eu gata încărcate. Pot angaja cu 75 de dolari pe lună un expert care va încărca o sută şi cincizeci de fonografe într-o sută cincizeci de ore, şi asta *fără* prea mare osteneală. Şi, firește, un expert poate furniza un material mai tare decît ar putea oferi un simplu secund necultivat, dispunînd doar de pregătire medie. Pe urmă, vezi dumneata, toate vasele din lume le vor cumpăra gata încărcate, căci voi pune să fie încărcate în toate limbile dorite de clienţi. Hawkins, invenţia asta va înfăptui cea mai măreaţă reformă morală a secolului al nouăsprezecelea. De azi pînă-n cinci ani, *toate* înjurăturile vor fi folosite pe cale mecanică, nu vei mai auzi nici măcar un cuvîntel necuviincios, rostit de buze omeneşti, pe puntea unui vas. Bisericile au cheltuit milioane de dolari în străduania lor de a stîrpi necuviinţa din marina comercială. Gîndeşte-te la aspectul ăsta, numele meu va trăi veşnic îndrăgit de oamenii cumsecade, drept numele omului care, retras, izolat şi singuratic, a dus la bun sfîrşit această nobilă şi înălţătoare reformă.

— Da, *este* o iniţiativă cu adevărat măreaţă, binefăcătoare şi frumoasă! Cum de ţi-a dat prin gînd

așa ceva ? Ai o minte colosală. Cum ai spus că încarci mașina asta ?

— A, nu-i nici o bătaie de cap, e un proces extrem de simplu. Dacă vrei s-o încarci zdravăn, stai aplecat chiar deasupra pîlniei și zbieri. Dar dacă îl lași deschis și gata fixat pentru înregistrare, o să *tragă cu urechea*, ca să zic așa, adică, o să se încarce singur cu orice fel de sunete care sînt scoase la o distanță de șase picioare de aparat. Acum am să-ți arăt cum lucrează. Am chemat ieri un expert să vină și s-o încarce pe asta. Aoleu, a fost lăsată deschisă... Este destul de prost, totuși, socot că n-a avut prea multe ocazii de a colecționa și material lipsit de importanță. Nu ai altceva de făcut decît să apeși pe butonul ăsta din podea, uite așa.

Fonograful începu să cînte, cu glas plîngăreț :

Se află o pensiune departe, departe, în zare,
Au ochiuri cu șuncă, de trei ori pe zi, de mîncare.

— Ei drăcie, nu e *asta*. A cîntat cineva prin jurul aparatului.

Cîntecul tînguitor începu iarăși, amestecat cu un miorlăit domol de pisici, care se ridica treptat, pînă ce atingea intensitățile unor urlete de bătălie.

Ho, cum zbiară chiriașii în casă
Cînd aud clopotul de masă.
Îi dau proprietarului...

(O explozie momentană, provocată de o cumplită încăierare între pisici, acoperă și înecă un cuvînt.)

„De trei ori pe zi."

(Reluarea unei turbate bătălii între mîțe pentru o clipă. Glasul plîngăreț, pe un ton ascuțit, sălbatic : *„Căraţi-vă de-aici, diavolilor !"* Apoi un tărăboi ca de rachetă care zboară.)

— Ei, nu face nimic, dă-o-ncolo. Am cîteva mostre de înjurături marinărești pe undeva, pe-aici, numai

dacă aș putea să dau de ele. Dar n-are nici o importanță ; vezi cum funcționează mașina.

Hawkins răspunse entuziasmat :

— A, merge admirabil ! Se vede că ascunde într-însa o sută de averi.

— Și, ia seama, familia Hawkins va căpăta partea care i se cuvine, Washington.

— O, îți mulțumesc, îți mulțumesc ; ești la fel de generos ca de obicei. Ah, este cea mai măreață invenție a epocii !

— Află că trăim timpuri minunate. Elementele sînt *înțesate ochi* de energii binefăcătoare — *totdeauna* au fost așa — iar generația noastră este prima care ia în considerație această energie latentă și o face să lucreze în folosul nostru. Ce mai încolo-ncoace, Hawkins, *orice* este util, *nimic* pe lumea asta n-ar trebui să fie risipit. Uită-te la gazele de canal, de pildă. Gazul de canal a fost întotdeauna risipit pînă-n prezent ; nimeni n-a căutat să-l economisească ; poți să-mi pomenești măcar un singur nume de om care să fi încercat ? Știi *tu* perfect de bine că am dreptate.

— Da, așa este... dar niciodată... hm... eu nu prea pricep de ce vreo ființă...

— Ar *dori* să-l economisească ? Ei bine, am să-ți explic eu. Vezi mica mea invenție de colo ? Este un descompunător — așa o numesc, descompunător. Îți dau cuvîntul meu de onoare că, dacă îmi arăți o casă care produce o anumită cantitate de gaze de canal pe zi, mă angajez să-mi instalez descompunătorul acolo și să fac ca respectiva casă să producă o cantitate de gaze de canal de o sută de ori mai mare, în mai puțin de o jumătate de oră.

— Doamne păzește ! La ce ți-ar fólosi să obții așa ceva ?

— La ce-ar *folosi* ? Ascultă-mă, și ai să vezi. Vezi tu, băiatule, în scopuri de iluminat combinate într-un mod economic, nimic pe lume nu se compară cu gazele din canalul de scurgere. Și, realmente, nu costă nici un cent. Faci rost de un material de instalație inferior, dar solid — asta se găsește pretu-

tindeni — îi adaugi descompunătorul meu, şi gata treaba. Foloseşti adică ţevi de gaz ordinare şi cu asta tragi o linie la cheltuieli. Gîndeşte-te bine. Păi vezi, maiorule, peste cinci ani n-o să mai existe nici o casă luminată altfel decît cu gaze de canal. Fiecare medic cu care vorbesc le recomandă şi fiecare instalator la fel.

— Dar nu sînt primejdioase ?

— A, da, mai mult sau mai puţin, însă toate produsele astea sînt la fel : gazele de cărbuni, lumînările, electricitatea — nu există nimic care să nu fie primejdios.

— Şi luminează bine ?

— O, admirabil.

— Ai făcut o probă serioasă ?

— Ei, nu, nu chiar una de mîna întîi. Polly are prejudecăţi şi nu vrea să mă lase să le introduc aici ; dar eu am să-mi folosesc atuurile ca să obţin să fie adoptat sistemul în casa Preşedintelui, şi *pe urmă* o să meargă treaba strună, să n-ai nici o îndoială. De aparatul ăsta n-o să am nevoie deocamdată, Washington ; poţi să-l duci la vreo pensiune şi să-l încerci, dacă vrei.

Capitolul XVIII

Washington se înfioră puţin la auzul acestei sugestii ; apoi, pe chipul său se întipări o expresie visătoare, după care căzu în transă. Peste puţin timp, Sellers întrebă ce gînduri învîrteşte.

— Ei bine, află : Ai în cap vreun plan secret, care necesită sprijinul Băncii Angliei ca să poată reuşi ?

Colonelul trădă o vie uimire şi grăi :

— Cum, Hawkins, citeşti gîndurile ?

— Eu ? Niciodată n-am avut asemenea intenţie.

— Nu ? Atunci, cum s-a potrivit să ghiceşti ? E formidabil ! Înseamnă pur şi simplu că mi-ai citit

gîndurile, asta este, deşi s-ar putea să nu fii conştient de fenomen. Fiindcă am chiar un plan personal care necesită sprijinul Băncii Angliei. Cum de-ai fost în stare să ghiceşti ? Ce proces a avut loc ? Ar fi interesant de ştiut.

— N-a avut loc nici un proces. Gîndul ăsta mi-a trecut prin cap cu totul întîmplător. De cîţi bani am avea nevoie pentru ca dumneata sau eu să ne simţim la largul nostru ? De o sută de mii. Şi totuşi, te aştepţi ca din două-trei invenţii din astea de-ale dumitale să scoţi cîteva miliarde de dolari. Dacă te-ai aştepta la 10.000.000 de dolari, aş mai putea pricepe — este în limitele firii omeneşti. Dar miliarde ! Chestiunea devine cît se poate de clară. Trebuie să existe un dedesubt, trebuie să ai un plan precis care să lămurească această atitudine.

Interesul şi mirarea contelui sporeau cu fiecare cuvînt, iar cînd Hawkins isprăvi ce-avea de spus, zise, copleşit de admiraţie :

— Este un raţionament fenomenal, Washington, negreşit că-i aşa. Este exact ceea ce apreciez eu drept pătrundere cu totul extraordinară. Fiindcă ai nimerit la ţintă ; ai izbit drept în centru ; ai atins chiar decarul [1] visului meu. Acum am să-ţi dezvălui cum stă toată socoteala şi ai să înţelegi. Nu-i nevoie să-ţi cer să păstrezi toată discreţia, pentru că îţi vei da seama şi singur că planul va izbuti cu atît mai bine, cu cît va fi păstrată mai strașnic taina în jurul lui pînă la timpul cuvenit. Ai observat cît de multe pamflete şi cărţi cu privire la Rusia zac pe-aici, prin jur ?

— Da, cred că aproape oricine ar remarca faptul ăsta, oricine nu-i mort.

— Ei, eu le-am folosit ca să mă documentez pe-ndelete. Este un popor mare, minunat, şi merită să fie eliberat.

Făcu o pauză, apoi adăugă pe un ton detaşat :

— Cînd am să primesc banii aceia, am de gînd să pornesc acţiunea pentru eliberarea lui.

---

[1] Punctul negru din centrul ţintei, la tir (n. t.).

— Mii de bombe!

— Ce-i cu dumneata, de ce sări așa în sus?

— Vai de mine! Cînd intenționezi să arunci sub scaunul unui om o remarcă menită să explodeze și să-l zvîrle prin acoperiș, de ce nu o rostești cu o anumită intonație, cu anumită forță, cu o anumită larmă care să-l pregătească? N-ar trebui să-mi vînturi prin fața ochilor o inițiativă uriașă ca asta, cu tonul acesta incolor. Așa chiar că scoți din țîțîni o făptură omenească. Acum, dă-i drumul mai departe; mi-am venit în fire. Spune-mi de la *a* la *z* despre ideea asta. Sînt numai urechi, interes și simpatie.

— Ei bine, am cercetat temeinic terenul și am tras concluzia că metodele patrioților ruși, deși sînt de ajuns de bune, ținînd cont de felul cum sînt hărțuiți băieții, nu sînt cele mai adecvate; cel puțin, nu sînt cele mai rapide. Ei încearcă să revoluționeze Rusia pe dinăuntru; treaba merge cam încet, știi doar; este o acțiune supusă tot timpul întreruperii și plină de primejdii pentru realizatorii ei. Știi cum și-a pus pe picioare armata Petru cel Mare? A pornit la alcătuirea ei în apartamentul lui personal, sub nasul streliților? Aș, da' de unde, a pornit-o acolo, departe, în singurătate, doar cu un singur regiment, pricepi, și și-a închegat-o pe baza asta. Pînă să prindă ceva de veste streliții, regimentul devenise o armată întreagă; poziția lor a fost zdruncinată și au fost siliți să plece la plimbare. Pe baza acestei mici idei a fost posibilă ridicarea celui mai mare și celui mai cumplit dintre regimurile despotice pe care le-a cunoscut lumea. Aceeași idee poate să-l și doboare. Am s-o demonstrez. Am de gînd să mă duc undeva, într-un locșor mai ferit, ca să-mi pun în aplicare planul, așa cum a făcut Petru.

— Asta e grozav de interesant, Rossmore. Ce ai de gînd să faci?

— Intenționez să cumpăr Siberia și să întemeiez acolo o republică.

— Hodoronc-tronc! Iar o iei razna fără să dai nici un avertisment! Intenționezi s-o cumperi?

— Da, de-ndată ce capăt banii necesari. Puţin îmi pasă ce preţ se cere, am s-o iau. Îmi dă mîna să fac cheltuiala, şi o voi face. Vezi, aşadar, judecă şi dumneata... Îţi garantez că nu te-ai gîndit niciodată la asta. Care este ţinutul unde există de douăzeci şi cinci de ori mai multă bărbăţie, mai mult curaj, eroism autentic, abnegaţie, devotament faţă de idealurile înalte şi nobile, adorarea libertăţii, educaţie larg răspîndită — pe mia de locuitori, decît în oricare altă zonă de pe glob ?

— Siberia !

— Exact.

— E adevărat, este, desigur, adevărat, dar pînă acum nu m-am gîndit niciodată la asta.

— Nimeni nu se gîndeşte vreodată la acest adevăr. Dar cu toate astea, aşa stau lucrurile. În minele şi temniţele acelea este strînsă laolaltă cea mai bună, mai nobilă şi mai capabilă adunare de fiinţe omeneşti pe care este în stare să le creeze Dumnezeu. Acum, dacă ai avea de vînzare populaţia aceea, i-ai oferi-o unui despot ? Nu, despotismul n-are ce face cu ea ; în felul ăsta ţi-ai pierde banii. Un regim despotic nu poate folosi nimic altceva decît turme umane. Ia presupune însă că vrei să inaugurezi o republică ?

— Da, pricep. Este tocmai materialul potrivit pentru aşa ceva.

— Ei da, cred şi eu ! Siberia dispune, fără doar şi poate, de cea mai aleasă şi cea mai fină materie primă umană din lume pentru o republică — şi vin mai mulţi, vin mereu mai mulţi, nu vezi ? ! Sînt recrutaţi, zilnic, săptămînal, lunar, de către sistemul poate cel mai perfect pus la punct care a fost inventat vreodată. Datorită acestui sistem, întreaga populaţie de o sută de milioane de locuitori a Rusiei este în mod permanent şi răbdător cernută, cernută, cernută de către miliarde de experţi calificaţi, spioni angajaţi personal de împărat, care de cîte ori prind un bărbat, o femeie sau un copil, avînd măcar un dram de minte, educaţie sau caracter, expediază persoana respectivă direct în Siberia. Este admirabil, este mi-

nunat! Este un sistem atît de surprinzător şi de eficace, încît menţine nivelul mediu al intelectului şi al educaţiei în Rusia la plafonul scăzut al ţarului.

— Haida-de, asta sună a exagerare.

— Ei, aşa spun şi dînşii. E drept, şi eu m-am gîndit că trebuie să fie o minciună. Oricum, nu mi se pare just să calomniezi o întreagă naţiune. Aşadar, acum vezi ce materie primă pentru o republică se află acolo, în Siberia.

Făcu o pauză şi pieptul începu să-i palpite, iar în ochi i se ivi o văpaie, sub imboldul unei puternice emoţii. Apoi cuvintele începură să se reverse din gura lui cu o energie şi un patos ce creştea într-una; se ridică chiar în picioare, ca pentru a-şi acorda lui însuşi mai multă libertate.

— În clipa în care am să organizez această republică, lumina libertăţii, a inteligenţei, a justiţiei, a umanităţii vor ţîşni, vor curge şuvoi de-acolo, vor arunca văpăi, vor atrage privirea întregii lumi uimite ca asupra miracolului unui nou soare. Atunci mulţimea de robi fără număr a Rusiei se va ridica şi va mărşălui, va mărşălui către răsărit, iar lumina aceea mare le va transfigura chipurile, în timp ce vor păşi hotărît, iar hăt-departe, în spatele lor, vei zări... Ce vei zări? Un tron gol într-o ţară pustie! Lucrul acesta se poate înfăptui şi, pe viul Dumnezeu, eu îl voi împlini!

Colonelul rămase o clipă departe de cele pămîntene, din pricina exaltării care-l însufleţea; apoi îşi veni iarăşi în fire, cu un şoc, şi rosti cu gravă sinceritate:

— Trebuie să-ţi cer scuze, maior Hawkins. Pînă acum n-am mai folosit niciodată expresia asta şi te rog să mi-o ierţi de astă dată.

Hawkins era foarte dispus să-l ierte.

— Vezi dumneata, Washington, este o eroare pe care n-o comit, căci nu-mi stă în fire. Numai oamenii excitabili, impulsivi, sînt expuşi la aşa ceva. Dar împrejurările, în cazul de faţă, eu fiind democrat prin naştere şi alegere, şi aristocrat prin moştenire şi gust...

Contele se opri brusc, încremeni ca o stană de piatră, privind, fără grai, prin fereastra care nu avea perdele. Apoi arătă cu degetul şi îngăimă un singur cuvînt, în extaz :

— Uite !

— Ce este ?

— Dînsul !

— Nu ? !

— La fel de sigur pe cît e de sigur că dumneata trăieşti. Rămîi cu desăvîrşire nemişcat. O să aplic influenţa mea, am să folosesc toată forţa disponibilă. O dată ce l-am adus pînă aici, am să-l trag drept în casă. Ai să vezi.

Începu să descrie cu mîinile prin aer tot felul de pase magnetice.

— Aha ! Uite. L-am făcut să zîmbească ! Vezi ?

Afirmaţie întru totul adevărată, căci Tracy, care ieşise în după-amiaza aceea să hoinărească, dăduse pe nepusă masă peste blazonul familiei sale împodobind faţada acelei case prăpădite. Armoariile îi treziră zîmbetul, ceea ce nu însemna nimic, căci le stîrniseră rîsul pînă şi curcilor din vecinătate.

— Uite, Hawkins, uite ! Îl aduc încoace !

— Îl tragi, nici vorbă, Rossmore. Dacă am avut cîndva îndoieli cu privire la materializare, s-au spulberat toate acum, ba încă s-au spulberat pentru totdeauna. Ah, este o zi plină de bucurii !

Tracy se apropia agale, ca să citească ce scrie pe placa de la uşă. Nu ajunsese încă la jumătatea distanţei care-l despărţea de casă, cînd îşi spuse : „Ce mai tura-vura, e limpede că am nimerit la sediul Pretendentului American".

Palid şi grozav de agitat, Sellers deschise uşa şi se ivi înaintea lui Tracy. Bătrînul nu fu în stare să-şi recapete glasul pe dată ; se scremu să bîiguie un salut împrăştiat şi, aproape incoerent, urmă vorba astfel :

— Poftiţi înăuntru... Poftiţi înăuntru... *Mr*... ă... ă...

— Tracy, Howard Tracy.

— Tracy, mulțumesc, poftiți înăuntru, sînteți așteptat.

Tracy intră, teribil de încurcat, și zise :

— Așteptat ? Cred că trebuie să fie vreo greșeală la mijloc.

— A, eu socot că nu, spuse Sellers, care, observînd că sosise și Hawkins, îi aruncă o privire piezișă menită să-i atragă îndeaproape atenția asupra efectului dramatic pe care își propunea să-l producă prin remarca următoare. Apoi rosti, lent și impresionant :

— Eu sînt... știi dumneata cine.

Spre uimirea ambilor conspiratori, remarca nu produse nici un fel de efect dramatic, căci noul venit răspunse, cu un aer cu totul inocent și nestingherit :

— Nu, să-mi fie cu iertare. Nu știu cine sînteți. Presupun doar — dar nu mă îndoiesc că e o presupunere justă — că sînteți domnul al cărui titlu este scris pe placa de la intrare.

— Exact, chiar așa... Luați loc, vă rog luați loc.

Contele era năuc, scos din țîțîni, capul i se rotea, tîrît într-un vîrtej. Apoi îl observă pe Hawkins stînd deoparte și holbîndu-se tîmp la ceea ce pentru dînsul era stafia unui răposat ; o nouă idee i se născu în minte. Îi spuse lui Tracy, cu vioiciune :

— Cer mii de scuze, stimate domn, uitam curtoazia cuvenită unui oaspete și unui străin. Dă-mi voie să ți-l prezint pe prietenul meu, generalul Hawkins, noul nostru senator, senator al celei mai recente și celei mai sublime adăugiri aduse măreței galerii a statelor suverane, ținutul Cherokee — și în gîndul lui își zise : „Numele ăsta îl va turti de-a binelea" ! Însă nu se petrecu așa ceva și colonelul își continuă prezentarea dezumflat și buimăcit :

— Senatorul Hawkins, *mr.* Howard Tracy, din... ă...

— Anglia.

— Anglia ! Cum așa, asta-i im...

— Anglia, da, englez de baștină.

— Ați sosit de curînd din patrie ?

— Da, destul de recent.

Colonelul murmură în sinea lui : „Strigoiul ăsta minte ca un expert. Nu merge să purific speţa asta trecînd-o prin foc. Am să-l sondez puţin, să-i mai dau o şansă-două, ca să văd ce-i poate pielea."

Apoi rosti cu glas tare, dar profund ironic.

— Fără îndoială, vizitaţi marea noastră ţară ca excursionist, în scop de divertisment. Presupun că v-a impresionat călătoria în majestuoasele întinderi ale Vestului nostru îndepărtat...

— N-am fost în Vest şi nu mi-am închinat timpul divertismentelor, în mod exclusiv, vă asigur. De fapt, numai ca să-şi ducă zilele, un artist trebuie să muncească, nu să se joace.

„Artist !" spuse Hawkins în sinea lui, gîndindu-se la banca prădată ; „e chiar cuvîntul potrivit pentru asemenea îndeletnicire".

— Sînteţi artist ? întrebă colonelul, adăugînd în sinea lui : „Ei, acum am să-l prind cu mîţa-n sac".

— Păstrînd toate proporţiile, da.

— În ce domeniu de artă lucraţi ? urmă şiretul veteran.

— Pictură în ulei.

„L-am băgat în cofă", îşi zise Sellers. Apoi, cu glas tare :

— Asta este o coincidenţă fericită. Aş putea să vă rog să restauraţi cîteva din tablourile mele care necesită această operaţie ?

— Voi fi bucuros. Vă rog să mi le arătaţi.

Nici o bîiguială, nici o încercare de a răspunde pe ocolite, nici o stinghereală, în ciuda trecerii printr-o asemenea încercare crucială. Colonelul era depăşit de împrejurări. Îl duse pe Tracy în faţa unei cromolitografii care suferise avarii în mîinile unui stăpîn precedent, datorită folosirii sale drept şerveţel de lampă şi zise, rotindu-şi pompos mîna către poză :

— Acest Del Sarto...

— Credeţi că este un Del Sarto ?

Colonelul aplecă asupra lui Tracy o privire încărcată de mustrare, aşteptă să-şi atingă ţinta, pe

urmă își reluă șirul ca și cum nu s-ar fi produs nici o întrerupere.

— Acest Del Sarto este, poate, singura operă originală a sublimului maestru, aflată în țara noastră. Vezi și dumneata că lucrarea posedă o neasemuită delicatețe, încît riscul... ar putea... ă... nu te-ai supăra dacă mi-ai oferi un mic exemplu de ceea ce ești în stare, mai înainte ca noi...

— Cu plăcere, cu plăcere. Voi copia una din aceste minuni.

Fură aduse acuarelele, vestigii ale vieții de colegiu a domnișoarei Sally. Tracy spuse că se pricepea mai bine la uleiuri, dar își va încerca norocul și cu acuarele. Astfel că fu lăsat singur. Începu să lucreze, dar atracțiile exercitate de locul în care se afla erau prea puternice pentru dînsul, așa că se sculă de pe scaun, învîrtindu-se de colo pînă colo prin încăpere, fascinat și totodată năucit.

Capitolul XIX

În timpul acesta, contele și cu Hawkins purtau o neliniștită și tulbure conversație particulară. Contele spunea :

— Mă încurcă faptul că i-a răsărit, nu se știe de unde, și celălalt braț. E un mister la mijloc...

— Da, asta mă frămîntă și pe mine. Și încă un lucru mă încurcă... stafia asta englezească. Cum îți explici dumneata, colonele ?

— Ca să fiu sincer, nici eu nu știu, Hawkins ; realmente nu știu. Este ceva cumplit și care te zăpăcește de-a binelea.

— Nu crezi cumva că am trezit la viață un mort de care n-avem nevoie ?

— De care n-avem nevoie ? Nu vezi ce haine poartă ? Cum îți explici asta ?

— Hainele corespund, ce-i drept e drept. Dar ce-i de făcut ? După cîte îmi dau seama, n-o să putem

încasa premiul oferit pentru prinderea lui. Răsplata este acordată pentru un american ciung. Aici avem un englez cu două mîini.

— Ei, poate că asta n-o să constituie o obiecție. Vezi, nu dăm mai puțin decît se cere. Dimpotrivă, oferim chiar mai mult, așa că...

Pricepu însă că argumentul era slab și renunță la el. Un răstimp prietenii stătură așa, chibzuind în tăcere asupra nedumeririlor iscate de situație. În cele din urmă, pe chipul contelui începu să licărească o inspirație și el grăi cu gravitate :

— Hawkins, acest proces al materializării reprezintă o știință mai măreață și mai nobilă decît am visat noi. Nu ne-am închipuit nici pe departe ce lucru solemn și uluitor am realizat. Întreaga taină este perfect limpede pentru mine acum, limpede ca lumina zilei. Fiecare om este alcătuit din factori ereditari, atomi și particule de multă vreme dispărute, ale străbunilor. Materializarea de față este incompletă. Poate că am coborît cu ea, înapoi, de-a lungul timpului, numai pînă la începutul acestui secol.

— Ce vrei să spui, colonele? strigă Hawkins, pătruns de o nelămurită alarmă față de cuvintele și atitudinea bătrînului, care deșteptau spaima.

— Asta e. L-am materializat pe străbunul acestui răufăcător.

— A, nu spune asta ! N-o spune ! Este hidos !

— Dar este adevărat, Hawkins ; știu bine. Ține seama de fapte. Această fantomă este englezească ; remarcă amănuntul că respectă regulile gramaticale și ține seama de el. Este un artist ; notează și asta. Are manierele și ținuta unui *gentleman ;* notează și asta. Unde mai este *cowboy*-ul nostru ? Ia răspunde-mi la această întrebare.

— Rossmore, dar este înfiorător ! Este prea înfiorător ca să mă mai gîndesc la așa ceva !

— N-am reînviat nici măcar o fărîmă din răufăcătorul ăla, afară de haine, nici o fărîmă, îți spun eu.

— Colonele, crezi chiar că...

Colonelul trînti cu pumnul în masă, şi zise cu emfază :

— Susţin exact asta : materializarea n-a fost suficient maturizată ; spărgătorul ne-a scăpat din mînă ; individul nostru nu este nimic altceva decît un blestemat de străbun !

Se ridică şi străbătu odaia, cuprins de o mare aţîţare.

Hawkins rosti cu glas tînguitor :

— Am suferit o dezamăgire amară... amară.

— Ştiu asta. Ştiu asta, senatorule. Simt lovitura mai cumplit decît şi-ar putea închipui cineva. Am nevoie de bani, dar Dumnezeu ştie că nu sînt de ajuns de sărac sau de meschin pentru a deveni complice la pedepsirea strămoşului unui om, pentru orice crimă comisă de către progenitura lui.

— Dar, colonele, imploră Hawkins, ia stai şi chibzuieşte, nu te pripi. Ştii-bine că este singura noastră şansă de a scoate nişte bani şi, pe lîngă asta, *Biblia* însăşi grăieşte astfel : „urmaşii pînă la a patra spiţă vor fi pedepsiţi pentru păcatele şi crimele săvîrşite de către strămoşi cu patru generaţii în urmă, chiar dacă n-au avut nimic de-a face cu ei", aşa că este pe deplin drept să răsturnăm regula şi să o facem să acţioneze în ambele sensuri.

Colonelul fu izbit de logica puternică a acestei argumentări. Se foi de colo pînă colo prin odaie şi cugetă asupra ei, cufundat într-o concentrare dureroasă. Pînă la urmă, spuse :

— Există o doză de raţiune în argumentarea dumitale, da, există o raţiune. Şi astfel, deşi pare un lucru penibil să-l expui pe acest sărman, străvechi nenorocit, să dea socoteală pentru o spargere în care nu are nici cel mai mic amestec, totuşi, dacă datoria ne porunceşte, presupun că trebuie să-l predăm autorităţilor.

— O voi face, zise Hawkins, înveselit şi uşurat, l-aş da pe mîna lor chiar dacă ar fi o mie de străbuni comasaţi într-unul.

— Domnul să mă binecuvînteze ! Păi asta şi este, exclamă Sellers, cu un fel de geamăt, exact asta.

reprezintă el : deține o contribuție din fiecare strămoș pe care l-a avut în șirul generațiilor. În el se află atomi de preoți și soldați, cruciați și poeți, gingașe și grațioase femei — toate felurile și toate categoriile de ființe care au călcat pe acest pămînt în veacuri străvechi, străvechi de tot, și au pierit ca fumul cu epoci în urmă, iar acum, prin acțiunea noastră, sînt convocați din sfînta lor tihnă ca să dea socoteală pentru că au spart casa de bani a unei pîrlite de bănci colo, taman la hotarele ținutului Cherokee... Și mai susții că nu este pur și simplu o infamie strigătoare la cer !

— A, te rog, nu vorbi așa, colonele ; îmi smulgi inima din piept cu totul și mă faci să mă rușinez de rolul pe care-mi propun să-l...

— Așteaptă... Am găsit !

— O speranță de salvare ? Rostește-o cu glas tare ; simt că leșin !

— Este nespus de simplu ; pînă și un copil s-ar fi gîndit la soluția asta. Este întreg și nevătămat, fără nici o știrbire, pînă la punctul unde am dus munca mea. Dacă am fost capabil să-l duc atît de departe, pînă la începutul acestui secol, ce poate să mă mai oprească acum ? Am să merg mai departe și am să-l reîncarnez pînă la zi...

— Tiii ! Nu mi-a trăsnit prin cap așa ceva ! spuse Hawkins, luînd iarăși foc de bucurie. Ăsta-i singurul lucru care rămîne de făcut. Ce creier ai ! Și va lepăda brațul acela care-i prisosește ?

— Îl va lepăda.

— Își va pierde și accentul englezesc ?

— Va dispare cu desăvîrșire. O să vorbească în dialectul din ținutul Cherokee și o să folosească și măscări.

— Poate că va mărturisi, ce zici, colonele ?

— Să mărturisească ? Doar jaful acela de la bancă ?

— Doar ? Da, dar de ce spui „doar" ?

Colonelul răspunse, cu glas impresionant :

— Va fi absolut la discreția mea, Hawkins. Îl voi face să mărturisească toate nelegiuirile pe care le-a

săvîrşit la viaţa lui. Trebuie să fi făptuit cu miile. Ai prins încotro bat?

— Ei... ca să fiu sincer, nu prea.

— Răsplata ni se va cuveni nouă.

— Uimitoare concepţie! În viaţa mea n-am mai văzut un asemenea cap, care să întrezărească dintr-o privire fulgerătoare toate, toate consecinţele pe care le implică şi toate posibilităţile pe care le conţine o idee centrală.

— Nu-i nimic extraordinar în asta; îmi vine în chip firesc. Cînd îşi va ispăşi pedeapsa într-o închisoare, se va duce într-a doua, apoi va trece în următoarea, iar noi nu vom avea altceva de făcut decît să culegem recompensele, pe măsură ce va trece dintr-una într-alta. Este un venit statornic pentru toţi anii care ne mai rămîn de trăit, Hawkins. Ba chiar cu mult mai bun decît alt gen de investiţii, fiindcă este indestructibil.

— Aşa se prezintă chestiunea, realmente, arată întocmai cum spui dumneata... Într-adevăr, aşa arată.

— Arată? Cum adică? Aşa e. Nimeni nu poate tăgădui că eu am beneficiat de o experienţă financiară de ajuns de largă şi de cuprinzătoare, şi nu ezit să spun că pe materializatul acesta îl consider una dintre cele mai valoroase proprietăţi de care am dispus vreodată.

— Ai într-adevăr această convingere?

— O am, fără doar şi poate.

— Ah, colonele, s-au dus frămîntarea pustiitoare şi suferinţa căşunate de sărăcie! Dacă am putea lichida imediat. Nu mă refer la o vînzare totală, ci să vindem o parte... ştii... de ajuns ca să...

— Ia te uită cum mai tremuri de aţîţare. Vina o poartă lipsa de experienţă. După ce vei face un stagiu de familiarizare cu operaţii vaste, la fel de lung ca al meu, vei reacţiona altfel, băiete. Uită-te la mine! Mi s-au holbat mie ochii? Remarci cel mai mic fior? Ia-mi pulsul, simţi cum îmi bate inima? Tic-tac, tic-tac, de parcă aş fi adormit. Cu toate acestea, ce se perindă prin mintea mea calmă, rece?

O procesiune de cifre care pe un novice într-ale finanțelor l-ar face să se simtă îmbătat, numai la vederea lor. Acum, vezi dumneata, numai păstrîndu-și sîngele rece și cercetînd pe toate părțile un lucru, vede omul ce posibilități conține realmente, ceea ce îl scutește de greșelile inerente novicelui, cum este cea pe care a sugerat-o mai adineauri nerăbdarea de a realiza un beneficiu. Ascultă-mă pe mine. Dumneata ești înclinat să vinzi o parte din delicventul nostru pe bani gheață. Pe cînd este indicată manevra, să vedem dacă ghicești?

— Habar n-am. Ce manevră anume?

— Să-l stocăm, firește.

— Ei da, uite, la asta nu m-aș fi gîndit niciodată.

— Pentru că nu ai cap de financiar. Să zicem că a comis vreo mie de crime. Cu siguranță că asta este o apreciere modestă. După înfățișarea lui, pînă și sub această formă nefinisată a comis un milion întreg de crime. Dar să ne oprim numai la o mie, ca să fim perfect siguri; cinci mii de dolari recompensă, înmulțit cu o mie, asta ne dă o bază sigură, așa, cu ochii închiși, de... cît? De cinci milioane de dolari.

— Așteaptă o clipă... Mi s-a tăiat răsuflarea.

— Și este o proprietate indestructibilă, care rentează în mod perpetuu, fără încetare, căci o proprietate înzestrată cu înclinațiile lui va săvîrși mai departe crime și va cîștiga pentru noi alte recompense.

— Mă năucești, stîrnești un adevărat vîrtej în capul meu!

— Lasă să ți se învîrtească, n-o să-ți provoace nici un rău. Acum, de vreme ce chestiunea este stabilită, las-o în plata Domnului. Am să pun pe picioare societatea anonimă necesară și voi emite acțiunile; totul la timpul potrivit! Dumneata să lași numai treburile astea pe seama mea. Nu te îndoiești, sper, de abilitatea mea de a specula acțiunile pînă la valoarea lor maximă.

— Nici vorbă că nu mă îndoiesc. Pot afirma acest lucru cu toată sinceritatea.

— Foarte bine, atunci. Afacerea asta este aranjată. Fiecare lucru la timpul lui. Noi, veteranii bursei, procedăm cu ordine şi sistem, nu ne plac de loc afacerile făcute aşa, alandala. Care este punctul următor de trecut în agendă ? Continuarea materializării, aducerea ei la zi. Mă voi apuca de asta numaidecît. Cred că...

— Ascultă aici, Rossmore. Nu l-ai încuiat. Pun prinsoare, o sută contra unu, că a evadat.

— Păstrează-ţi calmul, nu-ţi mai fă inimă rea de pomană.

— Ce l-ar împiedica să fugă ?

— Lasă-l să fugă, dacă pofteşte ! Şi ce-i cu asta ?

— Ei, eu aş considera evadarea sa o calamitate grozav de serioasă.

— Ehei, dragă băiete, o dată ajuns în puterea mea, rămîne pe vecie în puterea mea. Este slobod să plece şi să se întoarcă. Îl pot face să apară aici de cîte ori doresc, numai prin exercitarea voinţei mele.

— Oh, ţin să te asigur că mă bucur sincer să aud asta.

— Da... Îi voi pune la dispoziţie toate tablourile pe care le pofteşte, iar eu cu familia mea mă voi îngriji pe cît putem să-l facem să se simtă bine şi mulţumit. Nu avem de loc nevoie să-i restrîngem libertatea mişcărilor. Sper să-l conving totuşi să rămînă liniştit, căci materializarea, care este o stare de oprire a dezvoltării, trebuie în mod necesar să fie moale şi flască, lipsită de substanţă, şi... ă... fiindcă veni vorba, mă întreb de unde pică acum ?

— Cum adică ? Ce vrei să spui ?

Contele arătă în mod semnificativ şi interogativ către cer. Hawkins tresări, pe urmă se cufundă într-o meditaţie profundă ; în cele din urmă clătină îndurerat din cap şi arătă către podea.

— Ce te face să crezi asta, Washington ?

— Ei, nu ştiu nici eu prea bine, dar, zău aşa, nu-ţi poţi da seama şi singur că nu pare să ducă prea mult dorul ultimului loc în care s-a aflat ?

— Bine judecat. O deducție temeinică. I-am făcut acestui Subiect o favoare. Dar cred că, strîngîndu-l puțin cu ușa, o să descoperim dacă avem dreptate.

— Cît timp îți va lua să-l finisezi și să-l aduci la zi, colonele?

— Aș vrea și eu să știu, dar nu pot. Sînt, nici vorbă, dezorientat de acest nou detaliu, această necesitate neprevăzută de a prelucra un caz, în mod gradat, din stadiul său de străbun pînă în acela de rezultat ultim al propriei sale posterități... Dar, oricum, am să-l fac să se încovoaie singur.

— Rossmore!

— Da, draga mea. Sîntem în laborator. Vino, Hawkins este aici. Ia seama, acum, Hawkins, pentru întreaga familie trebuie să fie o ființă omenească, teafără, vie, nu uita acest lucru. Uite-o că vine.

— Rămîneți la locurile voastre, nu intru în odaie. Voiam doar să întreb cine pictează acolo?

— Oaspetele nostru? A, este un tînăr artist, un tînăr englez pe care-l cheamă Tracy; e un element foarte promițător, elevul favorit al lui Hans Christian Andersen, sau alt bătrîn maestru... Nu, Andersen, sînt sigur că de el e vorba; este pe cale de a cîrpi puțin una din vechile noastre capodopere italiene. Ai discutat cu el?

— Am schimbat doar două vorbe. Am dat buzna peste el, fără a mă fi așteptat să găsesc pe cineva în încăpere. Am căutat să fiu politicoasă cu dînsul; i-am oferit un aperitiv. (Sellers îi făcu semn cu ochiul lui Hawkins.) M-a refuzat însă și a spus că nu-i este foame (altă ochiadă sarcastică), așa că am adus cîteva mere (dublă ochiadă), iar tînărul a mîncat vreo două...

— Cum?! Și colonelul făcu un salt de cîțiva pași către tavan, apoi reveni pe podea copleșit de uluire.

Lui *lady* Rossmore i se tăie graiul de încremenită ce rămase. Se uită la relicva prostită a ținutului Cherokee, apoi la soțul ei, și după aceea iarăși la musafir. În cele din urmă zise:

— Ce te-a apucat, Mulberry?

Soțul nu răspunse imediat. Era întors cu spatele; se aplecă deasupra fotoliului, pipăindu-i fundul. Dar în clipa următoare răspunse:

— Aha, uite-o aici, căutam o pioneză!

Doamna îl contemplă o clipă, cu îndoială, după care rosti, destul de tăios:

— Atîta zarvă pentru o pioneză! Slavă Domnului că nu era vorba de ținta unei călătorii! Ați fi ajuns, probabil, tocmai prin Calea Laptelui... Nu pot suferi să-mi zdruncinați nervii în felul ăsta.

Făcu strînga-mprejur și-și văzu de drum.

De-ndată ce soția se află la o distanță la care era sigur că nu-l poate auzi, colonelul rosti în surdină:

— Haide, trebuie să vedem cu ochii noștri cum stau lucrurile. Trebuie să fie o greșeală la mijloc.

Zoriră, pășind ușurel, și traseră cu coada ochiului. Sellers șopti, cuprins de un fel de disperare:

— Mănîncă. Ce privelişte deprimantă! Hawkins, este oribil! Ia-mă de-aici, nu pot rezista la asemenea spectacol.

Se întoarseră în laborator, clătinîndu-se pe picioare

Capitolul XX

Tracy înainta încet în munca sa, deoarece mintea îi vagabondă o bună bucată de vreme. I se învălmășeau în cap o sumedenie de impresii. Pînă la urmă, o lumină țîșni dintr-o dată în cugetul lui — cel puțin, așa i se păru — și îșî spuse: „În sfîrșit, am dat de un indiciu, mintea acestui om este dezechilibrată, nu știu în ce măsură, dar vreo două-trei doage îi lipsesc cu siguranță; de ajuns ca să explice acest talmeș-balmeș de aiureli, în orice caz. Aceste cromolitografii înspăimîntătoare, pe care le ia drept operele vechilor maeștri; aceste abjecte portrete, care pentru mintea lui rătăcită reprezintă neamul Rossmorilor; aceste armoarii, numele pompos dat acestui

hambar dărăpănat : Rossmore Towers, ca şi năstruşnica afirmaţie făcută de dînsul, cum că eram aşteptat. Cum se putea să fiu aşteptat eu, adică lordul Berkeley. Doar a aflat din ziare că persoana aceea a ars în incendiul hotelului New Gadsby. Ei, la naiba, în realitate habar n-are pe cine aştepta, căci din spusele lui reiese că nu aştepta un englez, cu atît mai puţin un artist, şi cu toate acestea eu corespund cerinţelor sale. Pare de ajuns de satisfăcut de persoana mea. Da, da... Este niţel scrîntit ; de fapt, mi-e teamă că a luat-o razna cam rău, sărmanul bătrîn gentilom. Dar este un personaj interesant — îmi închipui că toţi oamenii aflaţi într-o situaţie oarecum asemănătoare sînt interesanţi. Sper că îi va plăcea munca mea ; mi-ar părea bine să pot veni zilnic să-l studiez. Iar cînd o să-i scrie tatălui meu... Ah ! Cum mai doare rana asta ! Nu trebuie să ating acest subiect ; nu prieşte moralului meu. Vine cineva, trebuie să mă apuc de lucru. E tot bătrînul gentilom. Pare necăjit. Poate că hainele mele îi dau de bănuit ; are şi motive, e de necrezut ca un artist să poarte aşa ceva. Dacă mi-ar îngădui conştiinţa să fac o schimbare... Dar nici nu poate fi vorba de aşa ceva. Mă întreb ce rost or fi avînd pasele pe care le face cu mîinile prin aer. Se pare că eu sînt obiectul lor. Nu cumva o fi încercînd să mă hipnotizeze ? Nu prea îmi place treaba asta. Este ceva nefiresc în atitudinea lui."

Colonelul mormăia pentru dînsul : „Exercit precis un efect asupra individului. Văd cu ochii mei. Socot că pentru o singură şedinţă este destul. Nu este încă prea solid, presupun, şi s-ar putea să-l dezintegrez. Acum o să mă mulţumesc să-l descos prin vreo două-trei întrebări abile, să văd dacă pot afla ce condiţie socială are şi de unde vine."

Se apropie de tînăr şi rosti cu afabilitate :

— Te rog să nu te deranjezi, *mr.* Tracy. Vreau numai să arunc în treacăt o privire asupra muncii dumitale. A, asta-i frumos, e chiar foarte frumos, într-adevăr. Faci treaba cu eleganţă. Fiica mea va fi

încîntată de rezultatul obținut. Pot să iau loc lîngă dumneata ?

— A, vă rog, îmi face plăcere.

— Nu te tulbur ? Vreau să spun, asta nu-ți va alunga inspirația ?

Tracy rîse și răspunse că inspirația sa nu era destul de eterică pentru a fi foarte lesne incomodată.

Colonelul puse cîteva întrebări care îi părură lui Tracy foarte ciudate și aiurite, dar se pare că răspunsurile furnizau informațiile dorite, pentru că bătrînul își spuse în sinea lui, cu o mîndrie amestecată cu recunoștință :

„Am făcut o treabă bună pentru etapa aceasta. Este solid, cît se poate de solid, și va dura, va dura ca o făptură reală. E o treabă minunată, minunată. Cred că l-aș putea chiar împietri."

După un scurt răgaz, întrebă cu subînțeles :

— Preferi să te afli aici, sau... sau dincolo ?

— Dincolo ? Unde ?

— Ei, păi... ă... acolo unde ai fost mai înainte ?

Gîndul lui Tracy zbură la pensiunea unde locuia, așa că răspunse cu fermitate :

— A, aici îmi place mult mai mult !

Colonelul fu surprins și își spuse : „În privința tonului, nu încape nici o îndoială. Asta trădează unde a fost, bietul de el ! Ei, sînt satisfăcut. Îmi pare bine că l-am scos la lumină."

Rămase în încăpere, gîndind într-una și privind cum umbla pensula. După un răstimp îndelungat, își spuse : „Da, cu siguranță, precizarea asta pare să lămurească eșecul străduințelor mele, în cazul sărmanului Berkeley. El a pornit în cealaltă direcție. Acolo, cel puțin, nu duce grijă de nimic. E mai bine de el acolo."

Pe neașteptate, sosi din oraș Sally Sellers, care arăta mai splendidă ca oricînd, și artistul îi fu prezentat. Fu un caz violent de iubire împărtășită, la prima vedere, deși poate că nici una dintre părți nu era conștientă de acest fapt. Englezul făcu în sinea

lui această observație neînsemnată : „Poate că omul nu este țicnit, la urma urmei".

Sally se așează și manifestă interes față de munca lui Tracy, ceea ce îl măguli nespus, apoi se arătă îngăduitoare față de caracterul muncii, ceea ce îl convinse că firea fetei era turnată în tiparul generozității. Sellers era nerăbdător să-i relateze lui Hawkins descoperirile făcute, așa că își luă ziua bună, zicînd că dacă cei doi „tineri devotați muzei culorilor" socoteau că se pot descurca și fără prezența lui, va pleca să-și vadă de treburi. Artistul își mărturisi : „Cred că este puțin cam excentric, poate, dar atîta tot". Se mustră că jignise un om, cu judecata lui, fără a-i lăsa de loc posibilitatea de a-și arăta adevărata înfățișare.

Desigur că străinul se simți foarte curînd la largul său și tinerii se porniră să tăifăsuiască în voie. Fata americană obișnuită posedă prețioasele calități de a fi firească, cinstită și deschisă la suflet, fără gînduri vinovate. În consecință, este aproape total lipsită de convenții și artificialități apăsătoare, prezența și purtările ei sînt nestingherite, faci cunoștință cu ea și ai și legat prietenie, mai înainte de a ști cum s-au petrecut lucrurile.

Această nouă relație — amiciție, la drept vorbind — progresă rapid, și neobișnuita sa rapiditate, precum și temeinicia ei, sînt dovedite și stabilite suficient de un singur fapt demn de menționat : că din prima jumătate de ceas, ambii interlocutori încetaseră de a mai acorda vreo atenție straielor lui Tracy.

Mai tîrziu, această atenție fiind redeșteptată, îi deveni limpede lui Gwendolen că în sinea ei aproape se împăcase cu ele, în timp ce Tracy se dumiri că nu le putea suferi.

Redeșteptarea fu provocată de invitația făcută de Gwendolen, artistului, de a rămîne la masă. El fu silit să refuze, fiindcă acum voia să trăiască — adică, acum cînd avea un scop în viață, n-ar fi putut supraviețui, îmbrăcat cu hainele acelea, la masa unui gentilom. În orice caz, își închipuia că asta era pri-

cina refuzului. Dar plecă fericit, căci văzu că Gwendolen era dezamăgită.

Şi încotro se duse ? Se duse glonţ la un magazin de confecţii şi cumpără un costum destul de arătos şi decent, în orice caz în limitele pe care şi le îngăduia un englez cînd purta haine gata. Spuse în sinea lui, dar ca să-şi liniştească conştiinţa : „Ştiu că fac rău ; dar ar fi la fel de rău să nu procedez aşa, şi două rele adunate la un loc nu fac un bine".

Această cugetare îl mulţumi şi-l făcu să se simtă cu inima uşoară. Poate că îl va satisface şi pe cititor, dacă-l ajută mintea să priceapă ce-o fi vrînd să însemne.

Părinţii fură neliniştiţi, la masă, de purtarea lui Gwendolen, care părea distrată şi tăcută. Dacă ar fi avut spirit de observaţie, ar fi descoperit că fata arăta destul de vioaie şi de interesată ori de cîte ori artistul şi opera sa erau pomeniţi în conversaţie. Nu remarcară însă acest lucru, aşa că taifasul se învîrtea mereu în jurul vreunui alt subiect, şi atunci, numaidecît, unul dintre cei doi bătrîni se necăjea iarăşi pe ascuns din pricina fiicei lor şi se întreba dacă nu se simţea bine sau dacă avusese vreo neplăcere în activitatea desfăşurată cu privire la modă.

Maică-sa îi oferi diferite doctorii de mare răsunet, tonice conţinînd fier şi alte fiare vechi, iar taică-său, cît era el de prohibiţionist neîmpăcat şi şef al ordinei în district, îi propuse chiar să trimeată după vin. Toate aceste drăgălăşenii fură refuzate cu mulţumirile de rigoare, însă cu fermitate.

La ceasul culcării, cînd familia rupea rîndurile pe timpul nopţii, fata şterpeli pe ascuns una din pensule, spunîndu-şi : „Pe asta a folosit-o cel mai mult".

În dimineaţa următoare, Tracy porni la drum purtînd costumul său nou şi echipat cu o garoafă roşie la butonieră — o atenţie zilnică din partea lui Puss. Tot sufletul îi era plin de Gwendolen Sellers şi asta îl făcea să se simtă plin de inspiraţie. Cît fu dimineaţa de lungă, pensula mîzgăli cu agilitate pînzele din faţa lui, fără a fi conştient aproape — conştient, în sensul de a avea habar de ceea ce faci, deşi unele

foruri competente nu sînt de acord cu termenul — făurind minune după minune în domeniul accesoriilor decorative la portrete, cu o repeziciune şi cu o mînă inspirată care îi uimi pe veteranii firmei şi le smulse necontenite explozii şi aclamaţii.

În timpul acesta, Gwendolen îşi irosea dimineaţa şi, o dată cu ea, şi mulţi dolari. Îşi închipuia că Tracy avea să vină la amiază — o concluzie la care ajunsese fără nici un ajutor dinafară. Astfel că dădea o raită pe scări în jos din sfert în sfert de oră, ieşind din odaia ei de lucru, ca să aranjeze iarăşi, pentru a nu ştiu cîta oară, pensulele şi ustensilele, şi ca să vadă dacă tînărul n-a sosit. Iar cînd rămînea în odaia ei de lucru, nu-i folosea la nimic, căci lucrul ieşea tocmai pe dos, după cum descoperea cu mîhnire. Profitase de unele momente libere în cursul ultimelor zile ca să deseneze un model de rochie deosebit de original şi de mare efect pentru ea personal ; în dimineaţa aceea se apucase să şi-o croiască, dar era dusă cu gîndurile departe, aşa că nu izbuti decît să-şi cîrpăcească iremediabil materialul.

Cînd văzu ce ieşise din modelul ei, îşi dădu seama care era pricina şi tîlcul acelei păţanii, puse lucrul la o parte şi îşi făgădui că va ţine cont de avertismentul primit. Din clipa aceea nu se mai depărtă de odaia de primire, ci rămase acolo în aşteptare.

După gustarea de dimineaţă, se apucă să aştepte iarăşi — un ceas încheiat. În fine, o mare bucurie îi năpădi inima, căci îl văzu venind. Aşa că zbură recunoscătoare în sus, pe scări ; abia o răbda inima să aştepte ca tînărul să observe că-i lipseşte pensula cea mai trebuincioasă, pe care ea o ascunsese înadins cu mîna ei şi ştia unde se află.

La momentul cuvenit, fură chemaţi toţi ai casei, pe rînd, însă nimeni nu izbuti să găsească pensula ; trimiseră apoi şi după ea. Un scurt răstimp nu izbuti nici ea să i-o găsească, dar imediat după ce toţi ai casei se împrăştiară să caute pensula prin bucătării, jos, prin pivniţă, în magazia de lemne şi în toate

celelalte cotloane, unde se caută de obicei lucrurile cu care nu ai de-a face în mod obişnuit, i-o găsi pe loc.

Aşa că fata îi dădu pensula şi sublinie că s-ar fi cuvenit să aibă ea grijă ca să fie totul pregătit, dar n-o făcuse încă, deoarece i se păruse că e devreme, nu se aşteptase încă... dar se opri în mijlocul frazei, mirată de propriile sale spuse, iar tînărul se simţi prins asupra faptului şi, ruşinat, îşi zise : „Ştiam că nerăbdarea mă va tîrî aici înainte de vreme şi mă va trăda, şi tocmai aşa s-a şi întîmplat, fata vede prin sufletul meu ca prin sticlă, în sinea ei cu siguranţă că rîde acum de mine".

Gwendolen fu foarte încîntată, pe de o parte, şi puţin cam contrariată, pe de alta; încîntată de costumul lui nou şi de schimbarea pe care o înfăptuise, mai puţin încîntată de garoafa de la butonieră. Cea din ziua trecută abia dacă o interesase ; aceasta era aidoma celeilalte, însă, nu se ştia cum, îi atrăsese imediat luarea aminte şi o nemulţumea. Nu ştia cum să născocească un mijloc ca să afle povestea acelei garoafe, cum să-l întrebe cuviincios, incolor şi indiferent. Pe neaşteptate, riscă o tentativă. Spuse :

— Orice vîrstă ar avea un om, şi-o poate reduce cu cîţiva ani, dacă-şi pune la cheutoare o floare viu colorată. Am remarcat adesea acest lucru. Ăsta o fi oare motivul pentru care tagma bărbătească poartă haine cu butoniere ?

— Nu cred că e ăsta ; desigur însă că acest motiv ar justifica prezenţa butonierelor. Pînă acum n-am mai auzit niciodată această ipoteză.

— Dumneata pari să preferi garoafele. Îţi place culoarea sau le preferi forma ?

— A, nu, rosti el cu simplitate, îmi sînt dăruite. Nu cred să am vreo preferinţă.

„Îi sînt dăruite", îşi spuse Gwendolen, şi simţi o animozitate faţă de garoafa aceea. „Mă întreb cine o fi persoana şi cum arată." Floarea începu să ocupe un mare spaţiu în încăpere. Se vîra în tot locul, intercepta orice privelişti şi le altera ; devenea exage-

rat de plicticoasă şi de bătătoare la ochi pentru un lucru atît de mic. „Mă întreb dacă o fi ţinînd la fată.“ Gîndul acela îi pricinui o durere foarte pronunţată.

Capitolul XXI

Făcuse totul pentru ca artistul să poată lucra în voie ; nu mai avea prin urmare nici un alt pretext pentru a rămîne. De aceea spuse că va pleca şi-l rugă să cheme servitorii, în caz că va mai avea nevoie de ceva. Ieşi din odaie nefericită şi lăsă nefericirea în urmă-i, căci ducea cu dînsa toată strălucirea soarelui.

Din clipa aceea, timpul se tîrî greoi pentru amîndoi. El nu putea să picteze, din pricină că se gîndea la fată ; ea nu era în stare să deseneze modele sau să facă pălării, fiindcă n-avea nici o tragere de inimă, gîndul îi zbura mereu la tînăr. Pînă atunci pictatul nu i se păruse niciodată lui Tracy o îndeletnicire atît de searbădă ; niciodată făcutul pălăriilor nu i se păruse fetei o ocupaţie atît de lipsită de interes. Ieşise din odaie fără a mai repeta invitaţia aceea la cină, ceea ce îi provocă tînărului o dezamăgire aproape de neîndurat.

La rîndul ei — da, da — suferea şi dînsa, pentru că descoperise că nu-l putea invita. În ziua precedentă nu fusese greu, dar astăzi era imposibil. Îi părea că o mie de privilegii nevinovate îi fuseseră răpite, fără ştirea ei, în ultimele douăzeci şi patru de ore. Astăzi se simţea ciudat de încătuşată, cu libertatea îngrădită. Astăzi nu-şi putea propune să facă sau să spună nimic în legătură cu tînărul acela, fără a fi paralizată pe loc, redusă la inacţiune, de teamă că dînsul ar putea „bănui“. Să-l invite încă o dată la cină ? Numai gîndul acesta şi o făcea să fie scuturată de un tremur. Şi astfel, pentru Gwendolen după-

amiaza se scurse într-o lungă agitaţie sterilă, curmată cînd şi cînd.

De trei ori se dusese jos după diferite treburi, adică îşi închipuise că trebuie să se ducă jos pentru diferite treburi. Datorită acelei forfote, îl zărise în total de şase ori, uitîndu-se cu coada ochiului în direcţia lui ; căută să reziste pornirii irezistibile dezlănţuită în clipele acelea, fără a se trăda prin nici un semn, totuşi starea asta o răscoli în aşa măsură, încît îşi dădu seama că naturaleţea care o afişa era prea ostentativă, oglindind de fapt sobrietatea deznădejdii, iar calmul ei nu putea amăgi pe cineva, nu-i putea ascunde cumplita aţîţare. Pictorul căpătă şi dînsul porţia sa de aţîţare. O zări în treacăt de şase ori şi prilejurile acelea îl copleşiră ; valuri de bucurie îl asaltară, se rostogoliră asupra lui, îl scăldară în desfătări şi-i înecară ultimul strop de luciditate, încît nici nu mai avu habar ce face cu pensula. Aşa că pe pînză se iviră şase locuri în care fu nevoit să ia lucrul de la capăt.

În cele din urmă, Gwendolen îşi mai linişti oarecum sufletul, trimiţîndu-le vorbă vecinilor, familiei Thompson, că va veni la ei la cină. Mîncînd cu ei, n-avea să-şi amintească mereu că era un absenteist care s-ar fi cuvenit să fie prezenteist — un cuvînt pe care avea de gînd să-l caute în dicţionar, într-o zi mai liniştită.

Cam pe la ceasul acela, bătrînul conte pică în odaie ca să stea de vorbă cu artistul şi îl invită să rămînă la cină. Tracy îşi ţinu în frîu bucuria şi recunoştinţa datorită unei subite şi puternice exercitări a tuturor forţelor voinţei şi simţi că, de vreme ce acum avea să fie în preajma fetei, să-i audă glasul şi să-i vadă chipul de-a lungul cîtorva ceasuri preţioase, pămîntul nu mai avea nimic valoros de adăugat vieţii sale, deocamdată.

Contele îşi spuse în sinea lui : „Pe cît se pare, stafia aceasta are capacitatea de a mînca mere. Vom afla acum dacă este vorba de o particularitate. Eu, personal, sînt de părere că este o particularitate. Fără îndoială că merele constituie limita sa spectrală.

Acesta a fost cazul primilor noştri strămoşi. Nu, greşesc, adică am dreptate doar parţial. S-au limitat ei la mere, ca şi în cazul de faţă, însă se limitau din altă pricină." Noile haine îi treziră un fior de plăcere şi mîndrie. Îşi spuse: „Oricum, măcar o parte dintr-însul am adus-o la zi".

Sellers se declară satisfăcut de munca lui Tracy şi merse mai departe. Îl angajă să restaureze tablourile vechilor maeştri aflate în proprietatea sa şi îi spuse că ar dori să-i comande portretul său şi al soţiei, ba poate chiar şi pe cel al fiicei. Fericirea artistului ajunsese acum la nivelul unui potop. Sporovăiala curgea în mod plăcut, în timp ce Tracy picta, iar Sellers despacheta cu grijă un tablou adus cu dînsul. Era o cromolitografie, una nouă, proaspăt scoasă. Înfăţişa portretul plin de mulţumire de sine, surîzînd tîmp, al unui óm care inunda „Uniunea" cu reclame, invitînd pe toată lumea să cumpere marfa lui, constînd în pantofi de 3 dolari, costume de gata sau alte articole de acelaşi soi. Bătrînul gentilom odihni cromolitografia în poală şi o privi cu duioşie, rămînînd cufundat în tăcere şi meditaţie. Tracy remarcă subit că îi picurau lacrimi pe poză. Acest fapt mişcă firea compătimitoare a tînărului şi, în acelaşi timp, îi trezi sentimentul penibil de a fi un intrus care pîngăreşte o intimitate sfinţită, un observator al unor emoţii cărora un străin nu s-ar cuveni să le fie martor. Mila sa se înălţa însă mai presus de alte consideraţii şi îl îmboldi să încerce a-l consola cu vorbe drăgăstoase pe bătrînul îndoliat, să-şi manifeste interesul prietenesc. De aceea, zise:

— Regret foarte mult, este cumva un prieten care...

— A, mai mult decît atît, cu mult mai mult, este o rudă, cea mai scumpă pe care o aveam pe acest pămînt, deşi niciodată nu mi-a fost dat să-l văd. Da, este tînărul lord Berkeley, care a pierit în chip atît de eroic în acea cumplită catas... Ce este, ce se întîmplă cu dumneata?

— A, nimic, nimic. M-a cam surprins puţin să mă trezesc atît de brusc, faţă în faţă, ca să zic aşa, cu o

persoană despre care s-a auzit vorbindu-se atîta. Portretul respectă asemănarea cu modelul?

— Fără îndoială că da. Nu l-am văzut niciodată, dar poți lesne constata asemănarea cu tatăl său, zise Sellers, ridicînd cromolitografia aceea și plimbîndu-și privirea plină de încuviințare de la ea la altă cromolitografie, care-l reprezenta în mod fals pe contele uzurpator.

— Ei, nu, nu sînt sigur că se poate stabili o asemănare. Este limpede. Contele uzurpator dovedește foarte multă tărie de caracter și are o față lungă, ca de cal, pe cînd moștenitorul său de-aici, surîde tembel, are o față rotundă ca o lună, și este lipsit de caracter.

— Așa arătăm cu toții, la început, toată spița noastră, replică Sellers, netulburat. Toți o pornim în viață ca niște nătărăi, rotofei la față, iar pe urmă ne metamorfozăm treptat în miracole de intelect și caracter, cu fețe de cal. Tocmai prin acest indiciu, prin acest fapt, detectez aici asemănarea și deduc că portretul este autentic și perfect. Da, toți membrii familiei noastre sînt niște nerozi la început.

— Tînărul acesta pare să corespundă, nu încape îndoială, cerințelor ereditare.

— Da, da, fără doar și poate că era un tont. Cercetează-i fața, forma capului, expresia. Totul respiră numai nerozie, nerozie, nerozie curată, din cap pînă-n picioare.

— Mulțumesc, zise Tracy, fără voia lui.

— Îmi mulțumești?

— Da, pentru explicațiile date. Continuați, vă rog.

— După cum spuneam, pe tot chipul lui este întipărită nerozia. Un om priceput poate citi chiar și amănuntele.

— Și ce dau la iveală aceste amănunte?

— Ei bine, una peste alta, dau la iveală o giruetă.

— Ce anume?

— O giruetă. Adică o persoană care adoptă totdeauna o poziție foarte fermă în cutare sau cutare chestiune — un fel de poziție solidă ca stînca Gibraltarului, după cum își închipuie respectivul, tot atît

de veşnică şi de o statornicie de nezdruncinat. Pe urmă, după scurt timp, începe să se învîrte; nu mai e vorba de nici un fel de Gibraltar, nu, domnule, ci doar de o grozav de ordinară şi banală muiere a balamalelor ca şi de o răsucire în jurul propriilor sale axe. Ăsta-i lordul Berkeley, leit-poleit, poţi să vezi bine şi dumneata, uită-te la mieluşelul ăsta. Dar ce-i asta, roşeşti ca un apus de soare? Doamne păzeşte, nu cumva, fără voie, te-am jignit în vreun fel?

— A, nu, nicidecum; nu, vă asigur că nu. Departe de aşa ceva. Dar totdeauna îmi vine să roşesc cînd aud pe cineva cum îi înjoseşte pe cei de-un sînge cu el.

În sinea lui, îşi spuse: „Ciudat, cum prin divagaţiile şi închipuirile lui fără sens, a nimerit adevărul. Printr-o pură întîmplare, m-a descris chiar pe mine. Eu sînt fiinţa aceea vrednică de dispreţ. Cînd am părăsit Anglia, credeam că mă cunosc; socoteam că sînt un adevărat Frederic cel Mare în materie de hotărîre şi tenacitate; la drept vorbind, sînt doar o giruetă, pur şi simplu o giruetă. Ei, la urma urmei, este destul de onorabil să nutreşti idealuri înalte şi să iei hotărîri semeţe; o să-mi acord această mîngîiere." După care rosti cu glas tare:

— Ce credeţi, oare mieluşelul acesta — cum îi spuneţi dumneavoastră — ar fi în stare să nutrească în capul său o idee măreaţă şi pătrunsă de spirit de abnegaţie? I-ar putea da oare în gînd, de pildă, să renunţe la titlul său de conte, la bogăţia şi gloria de care dispune, să se retragă în mod voluntar în rîndurile oamenilor obişnuiţi, pentru ca de acolo să se ridice prin propriile sale merite sau să rămînă pe veci sărac şi obscur?

— Dacă ar fi în stare? Cum aşa, păi uită-te la el... Uită-te la mutra asta tembelă, sigură de ea. Aici stă scris răspunsul cerut. Numai asemenea lucruri îi pot trece prin cap. Şi ar fi în stare să se şi apuce să pună gîndul în aplicare.

— Şi apoi?

— S-ar învîrti în jurul propriei sale axe.

— Şi s-ar întoarce de unde a pornit?

— De fiecare dată.

— Asta este sortit să se întîmple cu toate hotărîrile me... vreau să spun, cu toate hotărîrile lui meritorii?

— A, negreşit, negreşit. E o trăsătură moştenită de la familia Rossmore.

— Atunci făptura asta a avut noroc că a murit.

— Da.

— Presupuneţi şi dumneavoastră, de dragul demonstraţiei, că eu aş fi un Rossmore, şi că...

— Asta nu se poate.

— De ce?

— Pentru că este o ipoteză care nu poate fi formulată. Ca să fii un Rossmore, la vîrsta dumitale, ar trebui să fii un nerod, şi dumneata nu eşti un nerod. Şi ar trebui să fii o giruetă, pe cînd oricine e cît de cît expert în citirea caracterului, poate vedea dintr-o singură ochire, că, o dată ce ai pus piciorul undeva, ai făcut-o ca să rămîi locului; nici măcar un cutremur nu-ţi poate zdruncina hotărîrea. Colonelul adăugă în sinea lui: „I-am spus de ajuns, dar nici pe jumătate pe cît îl arată faptele. Cu cît îl studiez mai mult, acum, cu atît mai remarcabil îl găsesc. Este cel mai energic chip pe care l-am cercetat vreodată. Este de o fermitate aproape supraomenească, pare să aibă o hotărîre de neclintit, o voinţă de fier. Este un tînăr cît se poate de extraordinar."

Îşi întrerupse curînd gîndurile şi rosti cu glas tare:

— Vreau să-ţi cer sfatul într-o mică chestiune, domnule Tracy. Ştii, am la mine rămăşiţele pămînteşti ale acelui tînăr lord... Doamne sfinte, de ce tresari aşa?

— A, nu este nimic, vorbiţi vă rog mai departe. Aveţi aici rămăşiţele sale pămînteşti?

— Da.

— Sînteţi sigur că sînt ale lui şi nu ale altcuiva?

— A, da, absolut sigur. Desigur, mă refer la mostre. Nu la tot corpul.

— Mostre?

— Da, păstrafe în coşuri. Cîndva ai să te întorci în patrie şi, dacă nu te-ar deranja să le iei cu dumneata...

— Cine... eu ?

— Da, desigur. Nu mă gîndesc chiar acum, ci după un timp, după ce... Dar, ia ascultă, n-ai dori să le vezi ?

— Nu, categoric că nu. Nu vreau să le văd.

— A, prea bine, mă gîndeam doar... Ei, unde te duci, scumpa mea.

— Mă duc să cinez la vecini.

Chipul lui Tracy se posomorî. Colonelul zise, cu dezamăgire în glas :

— Vai, îmi pare rău. Poţi să mă crezi, nu ştiam că este invitată undeva, *mr.* Tracy.

Pe faţa lui Gwendolen începu să se întipărească un fel de nelinişte, putînd fi tradusă cam aşa : „Ce-am făcut ?"

— Bine-nţeles, trei bătrîni cu un singur tînăr, nu alcătuiesc o companie tocmai plăcută.

Chipul fetei trădă o speranţă care mijea şi ea rosti pe un ton care trăda o falsă indiferenţă :

— Dacă preferi, trimit vorbă familiei Thompson că eu...

— A, de familia Thompson este vorba ? Atunci se simplifică lucrurile ; e totul în regulă. Putem să petrecem o seară plăcută fără să-ţi stricăm combinaţiile, copila mea. Dacă te îndeamnă pe tine inima să...

— Dar, tată, mai degrabă m-aş duce acolo în oricare altă...

— Nu, nu consimt la aşa ceva. Eşti un copil bun, drag, care munceşte din greu, şi nu este tatăl tău omul să te dezamăgească, dacă tu ai...

— Dar, tată, eu...

— Du-te acolo, nu vreau să mai aud nici un cuvînt. O să ne descurcăm noi şi fără tine, draga mea.

Lui Gwendolen erau să-i dea lacrimile de supărare. Nu-i rămase însă altceva de făcut decît să plece, ceea ce era pe cale să facă, cînd tatălui său îi veni o idee care-l umplu de încîntare, fiindcă dato-

rită ei înlătura cu dibăcie toate dificultăţile situaţiei şi rezolva lucrurile foarte satisfăcător.

— Am găsit soluţia, comoara mea, ca să nu te lipseşti nici tu de distracţia la care te-ai gîndit şi, totodată, să aranjăm lucrurile destul de satisfăcător ; ai să vezi c-o să petrecem şi noi, acasă. Trimite-o la noi pe Belle Thompson. Este o făptură desăvîrşită, Tracy, de o frumuseţe desăvîrşită. Vreau să o vezi pe fata asta ; ce mai, pur şi simplu ai să-ţi pierzi minţile văzînd-o ; ai să înnebuneşti pe loc ; da, trimite-o numaidecît, Gwendolen, şi spune... Ia te uită, a şi plecat.

Se repezi după ea, dar fata şi trecuse de poartă. Taică-său mormăi :

— Mă întreb ce-o fi apucat-o ; nu ştiu dacă o fi spunînd ceva, dar de la spate — după cum înalţă din umeri — pare că înjură. Ei bine, i se adresă apoi voios Sellers lui Tracy, îi şi simt lipsa, părinţii simt întotdeauna lipsa copiilor, de îndată ce i-au pierdut din raza vizuală ; este o lege firească şi o orînduială înţeleaptă a naturii, dar dumneata ai să te simţi foarte bine, pentru că domnişoara Belle îţi va aduce elementul de tinereţe, ceea ce te va satisface pe deplin, iar noi, bătrînii, vom face de asemeni tot ce ne va sta în putinţă ca să petrecem o seară plăcută. Vei avea totodată prilejul de a pătrunde mai mult în intimitatea amiralului Hawkins. Este un caracter rar, *mr.* Tracy, unul dintre cele mai rare şi mai atrăgătoare caractere pe care le-a dat la iveală omenirea. O să constaţi că merită să fie studiat. Îl studiez încă de pe cînd era copil, şi veşnic descopăr progrese. Consider că, realmente, unul dintre factorii principali care mi-a permis să stăpînesc dificila ştiinţă a citirii caracterului, a fost viul interes pe care l-am resimţit întotdeauna faţă de băiatul acesta, faţă de purtările şi inspiraţiile sale de nescrutat şi derutante.

Tracy nu auzea nici o singură vorbă. Sufletul îi era dus departe ; se simţea mîhnit.

— Da, un caracter nespus de frumos. E un om închis, aşa e structura lui. Primul lucru pe care tre-

buie să-l obţii este să găseşti cheia de boltă, fundamentul caracterului unui om, atunci îl ai în buzunar. Atunci, nici un fel de particularităţi, care induc în eroare şi constituie aparente inconsecvenţe, nu te mai pot înşela. Ce poţi citi judecînd după exteriorul senatorului ? Simplitate ; un soi de rîncedă şi proeminentă simplitate, cînd, în realitate, el reprezintă una dintre cele mai agere minţi din lume. Este un om de o cinste desăvîrşită, un om pe deplin cinstit şi onorabil ; totuşi, fără nici un fel de îndoială, cel mai perfect maestru pe care l-a cunoscut vreodată lumea în materie de prefăcătorie.

— Aha, asta e ceva diavolesc.

Exclamaţia îi scăpă de pe buze lui Tracy, care nici nu asculta. Gîndul îi zbura neliniştit la ceea ce s-ar fi putut întîmpla, dacă socotelile pentru cină nu s-ar fi încurcat.

— Nu, eu n-aş numi-o astfel, zise Sellers, care acum se plimba tihnit prin odaie, de la un capăt la altul, cu mîinile sub coada redingotei, şi se asculta singur vorbind. Poţi socoti pe bună dreptate ca diavolească purtarea aceasta la alt om, dar nu la senatorul nostru. Termenul dumitale este adecvat, perfect adecvat, recunosc, dar îl aplici greşit. Este o mare deosebire. Da, omul acesta are un caracter minunat. Nu-mi închipui ca vreun alt om de stat să fi posedat cîndva un simţ al umorului atît de colosal, îmbinat cu abilitatea de a-l disimula cu desăvîrşire. Aş putea să-i exceptez pe George Washington şi pe Cromwell, poate şi pe Robespierre, dar cu ei am încheiat lista. Oricine nu este expert în materie l-ar putea frecventa o viaţă întreagă pe judecătorul Hawkins, fără să descopere vreodată că ar avea mai mult simţ al umorului decît un cimitir.

Peroraţia gazdei nu trezi decît un suspin adînc, lung de un cot, din partea artistului ; cu gîndurile duse şi visător, murmură :

— Ce nenorocire ! Ah ! Ce nenorocire...

— Ei, nu, n-aş numi-o chiar aşa. Dimpotrivă, îi admir abilitatea de a-şi ascunde umorul, chiar mai

mult, dacă e posibil mai mult, decît îi admir acest dar în sine, oricît de uluitor ar părea. Alt element: generalul Hawkins este un gînditor; un gînditor cu spirit de pătrundere, cu o logică infailibilă, exhaustiv, analitic, poate cel mai capabil gînditor al timpurilor moderne. Desigur, numai cînd sînt dezbătute teme pe măsura lui, cum ar fi perioada glaciară şi corelaţia forţelor sau evoluţia formei creştine de la omidă pînă astăzi — dă-i oricare din temele astea, oferă-i numai un subiect corespunzător, pe dimensiunile lui, şi pe urmă dă-te deoparte şi mulţumeşte-te să-l priveşti gîndind. Păi, zău aşa, poţi să vezi cu ochiul liber cum se mişcă stînca sub el. O, da, trebuie neapărat să-l cunoşti; trebuie să pătrunzi în forul său lăuntric. Nu ştiu, zău, dacă nu reprezintă cea mai extraordinară inteligenţă de la Aristotel încoace.

Întîrziară puţin cu cina, ca să sosească domnişoara Thompson, dar cum Gwendolen nu transmisese invitaţia, aşteptarea nu folosi la nimic şi cei prezenţi trecură la masă fără musafiră. Sărmanul, bătrînul Sellers, încerca să născocească tot ce era în stare sufletul său ospitalier, ca să facă din cină un prilej de desfătare pentru oaspete, iar oaspetele se străduia pe cît îl ţineau curelele să fie voios şi vorbăreţ, să pară mulţumit, de dragul bătrînului gentilom; de fapt, toţi participanţii se străduiau din greu să dea mesei aspectul unei petreceri, dar treaba fu sortită eşecului de la bun început. Lui Tracy îi era inima grea ca de plumb, peisajul înconjurător părea să nu cuprindă decît o singură trăsătură dominantă: fotoliul gol din faţa lui; tînărul nu izbutea să-şi desprindă gîndurile de la Gwendolen şi era obsedat de ghinionul pe care-l avusese; în consecinţă, fiind cu gîndul aiurea, lăsa să se strecoare în conversaţie pauze ucigătoare ori de cîte ori îi venea rîndul să mai spună şi el ceva. Firește, de această boală se molipsiră treptat şi restul comesenilor, din care pricină, în loc de a întinde o pînză în bătaia vîntului pe ape însorite, aşa cum anticipaseră, fiecare îşi lăsa gîndurile să hoinărească în

voie și se ruga să ajungă mai iute la țărm. Ce putea să fie la mijloc? Singur Tracy ar fi putut să spună; ceilalți n-ar fi fost în stare nici măcar să născocească o teorie.

În timpul acesta, un necaz similar se producea și în casa Thompson — de fapt, era o experiență geamănă. Gwendolen se rușina în sinea ei pentru că nu izbutea să-și mențină moralul în ciuda dezamăgirii încercate, era îngrijorată că se simte atît de ciudat și de profund nenorocită; dar faptul că-i era rușine de ea însăși nu ameliora cu nimic lucrurile ci părea, dimpotrivă, să-i agraveze suferința. Fata explică gazdelor că nu se simțea prea bine și toată lumea putu să constate cu ușurință că era purul adevăr; le cîștigă astfel sincera simpatie și compătimire, însă asta nu-i ușură de fel zbuciumul. În asemenea cazuri, nimic nu ajută. Cel mai sănătos lucru cu putință este să te dai la o parte și să lași lucrurile să se coacă singure. În clipa în care isprăviră cina, fata își ceru scuze și se zori spre casă, simțind o nespusă recunoștință pentru că se putea depărta de gazdele ei și de suferința aceea insuportabilă.

Oare o fi plecat? Gîndul acela luă naștere în creier, dar se repercută asupra călcîielor. Se strecură în casă, își zvîrli cît colo lucrurile și se repezi glonț spre sufragerie. Se opri și ascultă. Glasul tatălui — fără nici un strop de viață în el, după aceea al mamei — tot fără nici un strop de viață, o pauză considerabilă, pe urmă o observație searbădă făcută de Washington Hawkins. Altă tăcere; pe urmă, nu glasul lui Tracy, ci din nou al tatălui ei.

„A plecat", își spuse fata deznădăjduită și, deschizînd fără zgomot ușa, păși în încăpere.

— Vai, copila mea, strigă maică-sa, ce albă ești la față. Ești... ceva s-a...

— Albă? exclamă Sellers. S-a și dus paloarea, ca săgeata; nu era ceva serios. Uite-o, iarăși este roșie în obraji ca miezul de pepene. Stai jos, draga mea, stai jos, Dumnezeu știe cît ești de binevenită. Ai

petrecut bine ? Aici ne-am distrat grozav... colosal. De ce n-a venit şi domnişoara Belle ? *Mr.* Tracy nu se simte bine, şi dînsa l-ar fi făcut să-şi mai uite indispoziţia.

Fata era acum mulţumită şi din ochii ei fericiţi izvora o lumină care împărtăşea o taină altei perechi de ochi aflaţi acolo, primind în schimb tot o taină de aceeaşi natură. Doar într-o infimă fracţiune de secundă cele două mari mărturisiri fură făcute, primite şi perfect înţelese. Orice nelinişte, anxietate, nesiguranţă, pieri din inimile celor doi tineri şi îi lăsă plini de o pace uriaşă.

Sellers era stăpînit de cea mai optimistă convingere că, datorită noilor întăriri primite, victoria avea să fie smulsă în ultima clipă din ghearele înfrîngerii, dar se înşela. Conversaţia se menţinu cu încăpăţînare dezlînată. Colonelul era mîndru de Gwendolen şi-i plăcea să o pună în valoare, chiar împotriva domnişoarei Belle Thompson. Tocmai cînd se ivise un mare prilej, cum îl folosise fata ? Se simţea ca un cal scos din cursă. Îl sîcîia gîndul că englezul acela, înzestrat probabil cu veşnica manie a călătorului britanic de a generaliza, pornind de la cîteva simple fire de nisip ca să ajungă la şiruri întregi de munţi, avea să ajungă dintr-o dată la concluzia că fetele americane erau la fel de mute ca şi el, considerînd că mostra aceea unică avea o valabilitate aplicabilă întregului trib. Şi poftim, fiică-sa stătea acolo, în cea mai proastă formă posibilă, negăsind în jurul mesei nimic care să o inspire, să-i dea un elan, să o împiedice de a ţipi. Hotărî în gînd ca, pentru onoarea patriei, să-i aducă în curînd iarăşi faţă în faţă pe cei doi, pe scena socială.

Altă dată rezultatul va fi deosebit, raţionă el. Îşi spuse în sinea lui, simţindu-se profund jignit : „O să însemne asta în jurnalul lui — toţi englezii ţin jurnale de călătorie — o să pună acolo, negru pe alb, că fata era miraculos de lipsită de orice interes. Scumpa, scumpa de ea ! Dar Gwendolen nu este aşa, nu i-am găsit niciodată pereche ; dar, uită-te la ea, frumoasă cum este, ei, să fie al naibii ! nu reu-

şeşte să treacă decît drept o fetişcană care frămîntă firimituri de pîine şi ia în mînă flori pe care le face ferfeniţă ; de ce s-o fi foind într-una ? Nu-i face nici un fel de impresie, nici aici, în sala de primire. M-am săturat de treaba asta ; îmi plec steagul ; ceilalţi n-au decît să ducă lupta pînă la capăt dacă vor."

Dădu mîna cu toţi şi se duse să-şi vadă de o treabă care, după cum susţinea el, era urgentă. Cei doi iubiţi erau despărţiţi de toată întinderea încăperii şi, în aparenţă, habar n-aveau unul de celălalt. Distanţa se mai reduse puţin acum. În scurtă vreme mama se retrase şi ea. Distanţa se îngustă iarăşi. Tracy stătea dinaintea cromolitografiei unui oarecare politician din Ohio, care fusese retuşat şi vîrît în zale, fiind trecut, chipurile, drept un Rossmore pornit în cruciadă, iar Gwendolen stătea pe sofa, nu departe de cotul lui, absorbită în mod artificial de examinarea unui album de fotografii care nu cuprindea în paginile sale nici urmă de fotografie.

„Senatorul" mai zăbovea. Îi părea rău de cei doi tineri ; fusese o seară mohorîtă pentru ei. Împins de bunătatea inimii, încerca să le-o facă mai plăcută acum ; încerca să îndepărteze impresia proastă pe care, în mod fatal, o lăsase înfrîngerea generală suferită ; încerca să facă pe palavragiul, ba chiar să fie vesel. Dar reacţiile erau ucigătoare ; nici unul nu manifesta cît de cît elan, măcar puţin entuziasm ; se resemnă deci, hotărî să se lase păgubaş şi să părăsească terenul — era parcă o zi anume aleasă şi consacrată eşecurilor.

Cînd Gwendolen se ridică însă grăbită şi-i adresă un zîmbet bucuros, spunîndu-i cu mulţumiri şi binecuvîntări în glas : „Trebuie neapărat să pleci ?" i se păru o cruzime să dezerteze şi se aşeză din nou.

Se pregătea tocmai să înceapă o frază, cînd... cînd n-o mai rosti. Am trecut cu toţii prin încercarea asta. Nu ştia nici el cum, dar descoperise brusc că concluzia trasă, de a mai rămîne acolo, fusese o greşeală ; ştia asta pur şi simplu, ba încă o ştia mai

mult decît sigur. Așa că le spuse noapte bună și ieși cu coada între picioare, întrebîndu-se ce anume făcuse sau ce anume spusese, ca să provoace schimbarea aceea de atmosferă.

În timp ce ușa se închidea în urma lui, cei doi tineri se și aflau unul lîngă altul, uitîndu-se la ușă, uitîndu-se la ea în așteptare, numărînd secundele, dar profund recunoscători. Și în clipa în care se închise, se aruncară unul în brațele celuilalt și atunci, lipiți unul de altul, cu buzele împreunate...

„O, dumnezeule mare! Îl sărută!"

Nimeni nu auzi această remarcă, fiindcă Hawkins, care o zămisli, se mărgini să o gîndească; nu o rosti. În clipa în care închisese ușa, se întorsese și o și împinsese, întredeschizînd-o puțin, cu intenția de a intra din nou ca să întrebe ce lucru nesocotit făcuse sau spusese, ca să-și ceară scuze pentru greșeala săvîrșită. Dar se răzgîndi, se depărtă împleticindu-se, buimac, îngrozit, disperat.

Capitolul XXII

Cîteva minute mai tîrziu, ședea în odaia lui, cu capul aplecat pe masă, prins în palme — atitudine supremă de mîhnire și deznădejde. Lacrimile îi curgeau șiroaie și, din cînd în cînd, cîte un suspin spărgea tăcerea. După un răstimp își spuse:

„O cunosc de cînd era de-o șchioapă și obișnuia să mi se cațere pe genunchi. O iubesc cum îmi iubesc propriii mei copii, și acum, vai! Sărmană făptură, nu pot îndura asta... Este dusă dintre noi și și-a pierdut firea pentru acest prăpădit de materializat. De ce n-am prevăzut că s-ar putea întîmpla așa ceva? Dar cum ne-am fi putut închipui una ca asta? Nimeni n-ar fi putut. Nici prin vis n-ar fi putut să-și închipuie vreodată asemenea pacoste. Nu te-ai fi putut aștepta ca cineva să se îndrăgos-

tească de o figură de ceară, iar asta a noastră nici măcar atîta nu reprezintă."

Se văicări mai departe de unul singur, şi din cînd în cînd dădea glas tînguielilor.

„S-a comis, vai, s-a comis, şi nu există nici o scăpare, nu se mai poate ieşi din această afacere jalnică. Dacă aş avea tăria de cuget necesară, l-aş ucide. Dar asta n-ar fi de nici un folos. Fata îl iubeşte ; ea crede că este un om veritabil şi autentic. Dacă l-ar pierde, ar fi mîhnită şi ar suferi la fel ca şi pentru o persoană reală. Şi cine o să ducă vestea asta familiei ! Eu, unul, nu... Mai degrabă aş muri. Sellers este cea mai bună făptură omenească pe care am cunoscut-o vreodată, şi nici nu vreau să mă mai gîndesc la aşa ceva... O, doamne, păi cum, i s-ar frînge inima cînd ar afla. Şi lui Polly de asemeni. Aşa iese cînd te amesteci în asemenea chestiuni infernale ! Dacă n-ar fi treaba asta, creatura s-ar mai prăji şi acum încă la Ucigă-l toaca, unde-i este locul. Cum se face oare că fiinţele astea nu miros a pucioasă ? Uneori nici nu sînt în stare să intru într-o odaie în care se află şi el, fără să simt aproape că mă sufoc."

După o bucată de vreme, izbucni iarăşi :

„Ei, un lucru este sigur. Materializarea asta trebuie să fie oprită exact la punctul unde a ajuns. Dacă fata trebuie să se mărite cu un strigoi, cel puţin să se mărite cu unul cumsecade, provenit din evul mediu, cum este ăsta, nu cu un *cowboy* şi un tîlhar cum este această cîrtiţă protoplasmică în care e pe cale să se transforme, dacă Sellers se află în treabă mai departe. Costă 5.000 de dolari bani peşin şi obligă societatea pe acţiuni să-şi oprească lucrările la acest punct, dar fericirea lui Sally Sellers valorează mai mult."

Îl auzi pe Sellers sosind şi îşi veni în fire. Sellers luă loc şi zise :

— Ei, trebuie să-ţi mărturisesc că sînt grozav de încurcat. Negreşit că a mîncat, în privinţa asta nu mai încape vorbă. Nu a mîncat, mai exact a ciu-

gulit, a ciugulit fără poftă de mîncare, totuşi a ciugulit şi, ce să mai lungim vorba, asta e o minune. Acum, întrebarea este : ce rost au ciugulelile astea ? Aici e problema. Ce face cu ele ? Părerea mea este că nici nu putem încă să cunoaştem tot ce se ascunde în această uluitoare descoperire. Timpul însă ne va arăta — timpul şi ştiinţa. Fii atent şi nu-ţi pierde răbdarea.

Dar nu putu trezi interesul lui Hawkins ; nu-l putu atrage în conversaţie, ca să ajungă la vreo concluzie care să stea în picioare, pe scurt, nu-l putu smulge din depresiunea lui. În cele din urmă, însă, discuţia luă o întorsătură care reţinu atenţia lui Hawkins.

— Începe să-mi fie simpatic, Hawkins. Este o persoană înzestrată cu un caracter uluitor, absolut gigantic. Sub acest exterior placid, se ascunde cel mai cutezător şi aventuros spirit care i-a fost dăruit unui om, jur că este un al doilea Clive [1] şi mai multe nu. Da, am numai admiraţie pentru el, din pricina caracterului său, şi admiraţia este urmată în mod firesc de simpatie, ştii. Încep să-l simpatizez grozav. Ştii că nu mă lasă inima să degradez un asemenea caracter, coborîndu-l pînă la stadiul de răufăcător — pentru bani sau pentru orice altceva — şi am venit să te întreb dacă eşti dispus să renunţăm la recompensă şi să-l lăsăm pe acest sărman ins...

— La punctul unde se află ?

— Da, să nu-l aducem pînă la zi.

— O, îţi întind mîna, poftim ; şi inima mea o dată cu ea.

— N-am să uit niciodată gestul acesta, Hawkins, grăi bătrînul gentilom, cu o emoţie anevoie stăpînită. Faci un mare sacrificiu pentru mine, şi încă unul pe care cu greu ţi-l poţi îngădui, dar n-am să-ţi uit niciodată generozitatea ; dacă voi mai trăi, n-ai să suferi din acest motiv, de asta poţi fi sigur.

---

[1] Aventurier englez ; a cîştigat bătălia de la Plessey, prin care Anglia a smuls Franţei dominaţia Indiei.

Sally Sellers își dădu seama numaidecît și foarte acut că se transforma într-o ființă nouă ; o ființă de o speță cu mult mai evoluată și mai prețioasă decît fusese doar cu atît de puțin timp mai înainte. Era acum un om întreg, în locul unei făpturi visătoare ; prezența sa pe această lume avea un motiv precis, pe cînd înainte existase doar o tulbure și nesățioasă curiozitate în această privință. Atît de mare și de cuprinzătoare era schimbarea petrecută, încît în propriii săi ochi îi părea că este în sfîrșit o făptură reală, în vreme ce pînă de curînd fusese doar o umbră ; ceva care pînă cu puțin în urmă nu fusese nimic, un țel care pînă nu de mult fusese un capriciu ; un templu terminat, cu focurile aprinse pe altare și glasuri de adorare înălțîndu-se spre boltă, acolo unde mai înainte nu fusese decît vălmășagul de planuri aride ale unui arhitect, inteligibile și lipsite de perspectivă pentru ochiul trecătorului.

„*Lady* Gwendolen !“ Plăcerea pe care o resimțea la auzul acelui titlu pierise cu totul ; acum însemna o jignire adusă urechii sale. Zise :

— Uite, șarlatania asta aparține trecutului, nu vreau să mi se mai spună așa.

— Pot să-ți spun simplu : Gwendolen ? Îmi dai voie să las deoparte formalismele, chiar pe dată, și să-ți spun pe numele dumitale scump, fără alte adausuri ?

Fata detrona garoafa roșie și o înlocuia cu un boboc de trandafir.

— Așa... Acum e mai bine. Urăsc garoafele roșii... Unele garoafe roșii. Da, într-adevăr, să-mi spui pe nume, fără adausuri... Adică... Ei bine, nu vreau să-mi spui chiar fără nici un fel de adaus, dar...

Numai pînă acolo izbuti să ajungă. Urmă o pauză. Mintea tînărului se zbătea să priceapă ; apoi izbuti să prindă la timp ideea, în așa fel ca să înlăture orice stinghereală. Rosti cu gingășie :

— Scumpă Gwendolen ! Pot să-ți spun așa ?

— Da... În parte. Nu mă săruta cînd vorbesc ; mă faci să uit ce voiam să spun. Mi te poți adresa cu o

parte din această formulă, dar nu și cu ultima. Numele meu nu este Gwendolen.

— Nu este numele dumitale?

Fraza fu rostită cu uimire, cu surprindere.

Sufletul fetei fu năpădit brusc de o neliniște care o sufocă; o impresie foarte netă de bănuială și de alarmă. Îi desprinse brațele de după gîtul ei; îl privi cercetător drept în ochi și zise:

— Răspunde-mi sincer, pe onoarea dumitale. Nu cauți să te însori cu mine de dragul rangului meu?

Lovitura aproape că-l năuci, atît de puțin pregătit era s-o primească. Era ceva de un grotesc atît de rafinat în întrebarea aceea și în bănuiala înrudită cu ea, încît tînărul încetă chiar să se minuneze și s-o admire, izbutind astfel să-și stăpînească un rîs cu hohote. Pe urmă, fără a mai risipi un timp prețios, își asumă misiunea de a o convinge că fusese fascinat numai de ființa ei și se îndrăgostise doar de dînsa, nu de titlul și rangul ei; că o iubea din toată inima și n-ar fi putut-o iubi mai mult nici mai puțin dacă ar fi fost chiar o ducesă sau dacă ar fi fost lipsită de cămin, nume sau familie. Fata îi privea chipul cu dor, cu aprindere, cu speranță, tălmăcindu-i cuvintele după expresia obrazului; iar cînd tînărul sfîrși ce avea de spus, inima ei era plină de bucurie, o bucurie năvalnică, adevărată, deși pe dinafară părea calmă, liniștită, ba chiar de o austeritate judiciară. Se pregăti acum să-l surprindă, calculă efectele, hotărînd să-i pună la grea încercare protestele acelea dezinteresate; se gîndi să procedeze gradat, aprinzînd cuvînt cu cuvînt, la fel cum arde fitilul pînă ajunge la bombă, și pîndindu-l să vadă cît de departe o să-l azvîrle explozia:

— Ascultă-mă și nu te îndoi de mine, căci voi rosti adevărul gol-goluț. Howard Tracy, cum nu ești dumneata copil de conte, la fel nu sînt nici eu!

Spre bucuria și, totodată, spre tainica ei mirare, mărturisirea nici nu-l clinti din loc. De data aceasta, tînărul era pregătit și știa ce are de făcut. Strigă în gura mare, plin de entuziasm:

— Slavă Domnului ! Apoi o strînse în braţe.

Ea nici nu găsea cuvinte pentru a-şi exprima fericirea ce o stăpînea.

— Mă faci să mă simt cea mai mîndră fată de pe faţa pămîntului, zise Gwendolen, cu capul cuibărit la umărul lui. Mi s-a părut ceva firesc să fii orbit de titlu — poate chiar în mod inconştient, fiind englez — şi mă gîndeam că s-ar putea să te amăgeşti singur, crezînd că iubeşti numai persoana mea, pentru ca apoi să descoperi că de fapt nu mă iubeşti, după ce amăgirea se va fi mistuit. Iată de ce mă simt mîndră că dezvăluirea aceasta nu înseamnă nimic pentru dumneata şi că mă iubeşti cu adevărat doar pe mine, numai pe mine... Ei, nici nu există cuvinte care să-ţi poată spune cît de mîndră mă simt !

— Numai tu îmi stăpîneşti gîndurile, iubito, nici măcar o clipă nu m-am gîndit cu invidie la titlul de conte al tatălui tău. Ăsta este adevărul adevărat, scumpă Gwendolen.

— Stai... nu e cazul să-mi mai spui aşa. Urăsc acest nume fals. Ţi-am spus că nu-mi aparţine. Numele meu este Sally Sellers, sau Sarah, dacă preferi. De azi înainte alung visele, vedeniile, năluciri le, nu mai vreau să ştiu de ele. Voi fi eu însămi, voi scoate la iveală eul meu autentic, eul meu cinstit, eul meu firesc, curat, o să las deoparte toate amăgirile, nebuniile şi înşelătoriile, ca să fiu vrednică de tine. Nu există nici un grăunte de inegalitate socială între noi ; ca şi tine, sînt săracă ; ca şi tine, nu deţin nici un fel de poziţie socială sau distincţie ; tu eşti un artist care luptă pentru a izbuti în viaţă, iar eu, de asemeni, în felul meu mai umil. Pîinea noastră este o pîine cinstită, muncim ca să ne agonisim traiul. Mînă în mînă vom păşi pînă la mormînt, ajutîndu-ne reciproc în cele mai felurite chipuri, trăind unul pentru altul, alcătuind şi rămînînd o singură făptură, cu inimile unite şi pentru un ţel unic, avînd aceleaşi nădejdi şi aspiraţii, inseparabili pînă la capăt. Şi cu toate că, în ochii lumii, ocupăm un loc considerat pe treapta de jos a socie-

tăţii, îl vom înălţa noi, prin munca noastră cinstită, ne vom cîştiga prin truda noastră harnică hrana şi îmbrăcămintea, iar purtarea noastră va fi mai presus de orice reproş. Să fim recunoscători că trăim într-o ţară unde toate acestea sînt posibile, unde, slavă Domnului, nici un om nu-i este superior vecinului său, decît datorită propriilor sale merite.

Tracy încercă să o întrerupă, dar ea îl opri şi rămase singură în scenă.

— Încă n-am isprăvit. Am de gînd să mă purific de ultimele vestigii de artificialitate, să renunţ la toate pretenţiile deşarte şi pe urmă să o pornesc cu inima deschisă de la nivelul nostru onest, să-ţi fiu de-acum înainte o demnă tovarăşă de viaţă. Tatăl meu are convingerea sinceră că este conte. Să-l lăsăm cu visul lui ! Îi face plăcere şi nu face rău nimănui. A fost visul strămoşilor săi. Trăsneala asta a făcut nişte caraghioşi din neamul Sellers, generaţii de-a rîndul. Am fost şi eu o caraghioasă, dar visul n-a prins rădăcini adînci. Am încheiat cu socoteala asta pe loc, o dată pentru totdeauna. Acum patruzeci şi opt de ore mă mîndream, în sinea mea, că sînt fiica unui surogat de conte şi socoteam că tovarăşul de viaţă care să mi se potrivească trebuie să aibă un oarecare rang ; dar astăzi... Ah ! Cît îţi sînt de recunoscătoare pentru dragostea ta care mi-a tămăduit creierul bolnav şi mi-a redat sănătatea, aş fi în stare să jur că nici un fiu de conte din lume...

— A, bine, dar... dar...

— Ce ai, arăţi de parcă ai fi intrat în panică... Ce este ? Ce s-a întîmplat ?

— S-a întîmplat ? A, nimic... Nimic. Voiam doar să spun...

Dar, în zăpăceala lui, nu putu scorni nimic pentru moment ; apoi, într-un elan de inspiraţie norocoasă, se gîndi la ceva deplin satisfăcător în împrejurarea aceea şi izbucni, cu o forţă elocventă :

— Ah, cît eşti de frumoasă ! Mi se taie răsuflarea, cînd mă uit la tine.

Era un şiretlic bine conceput, plasat la timp şi rostit cu căldură, aşa că îşi căpătă răsplata.

— Lasă-mă să continui. Unde eram ? Da, va să zică, titlul tatălui meu este o pură nălucire. Uită-te la obiectele astea înfiorătoare de pe pereţi — desigur, ţi-ai închipuit că sînt portretele strămoşilor săi, conţii de Rossmore. Ei bine, nici pomeneală de aşa ceva. Sînt cromolitografii ale unor americani de vază — toţi oameni din zilele noastre — dar dînsul i-a cărat cu o mie de ani înapoi, punîndu-le alte etichete. Andrew Jackson, de colo, face tot ce poate ca să fie răposatul conte american, iar cea mai nouă nestemată a colecţiei s-a stabilit că-l înfăţişează pe tînărul moştenitor englez, mă refer la idiotul ăla din rama unde atîrnă un crep ; în realitate, însă, este un cizmar şi nicidecum lordul Berkeley.

— Eşti sigură ?

— Păi firește că sînt. El n-ar arăta aşa.

— De ce ?

— Pentru că purtarea pe care a avut-o în ultimele sale clipe, cînd flăcările măturau totul în juru-i, dovedeşte că era un om adevărat. Dovedeşte că era un tînăr cu suflet ales, nobil.

Tracy fu adînc mişcat de aceste complimente şi i se păru că buzele minunate ale fetei capătă un farmec nou, în timp ce le rosteau. Grăi încetişor :

— Este mare păcat că n-a putut afla ce impresie excelentă avea să lase atitudinea lui, în sufletul celei mai scumpe şi mai dulci străine din ţara...

— A, aproape că l-am iubit ! Mă gîndesc la el în fiecare zi. Mă obsedează, zău aşa.

Tracy simţi că mărturisirea aceea cuprindea ceva mai mult decît era cazul. Fu conştient că îl înţeapă ghimpele geloziei şi spuse :

— Este foarte frumos să te gîndeşti la el... Adică, măcar aşa, din cînd în cînd... În sfîrşit, la anumite intervale... Într-un mod foarte admirativ, dar mi se pare că această...

— Howard Tracy, nu cumva ești gelos pe mortul acela?

Se simți rușinat și, în același timp, nu-i fu rușine. Era gelos, și totodată nu era.

Într-un sens, mortul era el însuși; în cazul acesta, complimentele și afecțiunea cheltuite pe seama cadavrului intrau în contul lui și reprezentau un profit net. Dar, în alt sens, mortul nu era el însuși; și în acest caz toate complimentele și afecțiunea erau risipite în van și constituiau un temei suficient pentru gelozie. Rezultatul ciocnirii dintre cele două imbolduri fu un moment de îmbufnare. Trecură peste el și se arătară mai iubitori ca oricînd. În calitate de partizană neclintită a împăcării, Sally declară că alungase imaginea lordului Berkeley din minte și adăugă:

— Și ca să te asigur că nu va mai prilejui niciodată vreo ceartă între noi, mă voi învăța să detest acest nume și pe toți cei care l-au purtat sau îl vor purta vreodată.

Declarația aceasta îi pricinui altă neliniște și Tracy era aproape hotărît să-i ceară să o modifice puțin, doar în tezele sale generale, și să-i explice că atunci cînd pui în aplicare o faptă bună nu e bine să exagerezi, dar socoti că poate ar fi mai cuminte să lase lucrurile așa cum erau, ca să nu riște altă îmbufnare. Se îndepărtă de amănuntul acela și căută un teren de conversație mai puțin șubred.

— Presupun că nu admiți rangurile nobiliare și aristocratice, o dată ce ai renunțat la titlul tău și la rangul tatălui tău.

— Cele autentice? Nu, scumpule, e cu totul altceva, l-am azvîrlit deoparte doar pe-al nostru, care este fals.

Răspunsul căzu tocmai la timpul potrivit și la locul potrivit pentru a-l scuti pe sărmanul și nestatornicul tînăr de a-și schimba încă o dată vederile politice. Fusese pe punctul de a începe iar să oscileze, dar punctul acela de sprijin îl duse la liman

şi-l împiedică să cadă din nou în democraţie, renunţînd pentru a doua oară la aristocraţie. Astfel încît plecă bucuros că-i pusese această întrebare. Fata era dispusă să accepte un flecuşteţ cum era titlul de conte veritabil; avea prejudecăţi numai împotriva imitaţiilor. Da, putea să se însoare cu ea şi totodată să-şi păstreze titlul; avusese o inspiraţie norocoasă să-i pună întrebarea aceea.

Sally se duse şi ea la culcare, fericită, şi rămase fericită, trăind un delir de fericire, aproape două ceasuri încheiate. Dar în cele din urmă, tocmai cînd se cufunda într-o satisfăcută şi desfătătoare inconştienţă, diavolul bănuielii care zace, se ascunde, pîndeşte şi gîndeşte înlăuntrul fiinţelor omeneşti, aşteptînd veşnic prilejul de a-i întinde proprietarului vreo perfidă capcană, îi şopti fetei: „Întrebarea aceea avea un aspect inofensiv, dar ce ascundea în spatele ei? Care era substratul ei tainic? Ce anume voia să sugereze?"

Diavolul bănuielii o înjunghiase, şi acum putea să se retragă şi să se odihnească liniştit; rana lăsată avea să-şi facă efectele sigure. Şi le făcu.

De ce o fi pus oare Howard Tracy tocmai întrebarea aceea? Dacă nu urmărea să se însoare cu ea de dragul rangului, ce anume îl determinase să pună o asemenea întrebare? Nu păruse vădit satisfăcut cînd ea îi spusese că obiecţiile cu privire la aristocraţie aveau unele limite. Aha, va să zică vînează titlul de conte, păcăleala aceea aurită... Nu, nu pe mine mă vrea, biata de mine...

Argumentă aşa în fel şi chip, zbuciumată de nelinişte şi de lacrimi. Pe urmă dezvoltă pledoaria contrară, dar o susţinu cu argumente slabe, netemeinice, şi pierdu procesul. Pledă aşa într-una, cînd una din cauze, cînd cealaltă, tot restul nopţii şi, pînă la urmă, în zori, aţipi; mai bine zis, în zori căzu în foc; căci genul acesta de somn seamănă cu focul şi din el ieşi cu creierul copt şi forţele fizice mistuite de pîrjol.

Capitolul XXIII

Înainte de a se lungi în pat, Tracy îi scrise tatălui său. Îi trimise o scrisoare despre care spera că va obține un tratament mai bun decît cel rezervat cablogramei, căci cuprindea ceea ce s-ar fi cuvenit să fie considerate veşti bune. Îi scria că trecuse prin experiența egalității şi a muncii depuse pentru a-ți agonisi traiul; că dusese o luptă crîncenă, dar că nu există nici un motiv să se rușineze pentru asta, căci se dovedise capabil să-şi cîştige singur pîinea; dar, în ansamblu, ajunsese la concluzia că nu poate să reformeze lumea, căci cu o singură rîndunică nu se face primăvară; aşa că era dispus să se retragă din arenă cu gradul pe care îl dobîndise. Adăuga că era de asemeni dispus să se întoarcă acasă şi să-şi reia privilegiile, că pe viitor va fi satisfăcut cu ele şi recunoscător pentru că le deține, lăsînd demonstrațiile de renunțare şi sacrificiu de sine pe seama altor tineri, care au şi ei nevoie de călire şi de argumentele supreme ale experienței, singura logică în stare să convingă o imaginație bolnavă şi să-i redea echilibrul.

Apoi abordă tema căsătoriei cu fiica Pretendentului American cu nespusă prudență şi cu o artă care-i scoase peri albi. Scrise despre fată cuvinte de laudă şi tot soiul de aprecieri, dar nu stărui asupra acestui detaliu, nici nu-l puse prea mult în evidență. Sublinie prilejul care se ivea acum, în chip atît de fericit, de a împăca spița York cu Lancaster[1], de a altoi pe o singură tulpină rozele aflate în război, şi de a pune capăt pentru totdeauna unei nedreptăți strigătoare la cer, care şi aşa durase prea mult.

Se putea deduce din această parte a scrisorii că tînărul chibzuise temeinic şi îşi alesese cu grijă calea de urmat pentru a rîndui lucrurile cum se cuvine şi cît mai echitabil; era o propunere destul

[1] Aluzie la epoca numită „Războiul celor două roze" (secolul al XV-lea).

de judicioasă şi în orice caz mai înţeleaptă decît planul de renunţare cu care venise din Anglia. S-ar fi putut trage această concluzie, el însă nu susţinea asta. De fapt, cu cît îşi recitea mai atent scrisoarea, cu atît această intenţie i se părea mai evidentă.

Cînd bătrînul conte primi scrisoarea, prima parte îl umplu de satisfacţie sumbră şi de sarcasm ; restul scrisorii îi smulse vreo două-trei pufăieli dispreţuitoare, care ar fi putut fi traduse altfel. Nu mai prăpădi cerneala degeaba, în această împrejurare vitregă, nici pe cablograme, nici pe scrisori ; luă numaidecît un loc pe bordul unui vapor cu destinaţia America, spre a cerceta personal, la faţa locului, problema. Îşi impusese cu îndărătnicie în toată această lungă perioadă o atitudine ţeapănă şi izbutise să nu trădeze prin nici un semn cu cît nesaţ aştepta în adîncul inimii o revedere cu feciorul său ; în felul ăsta, lăsînd cu hotărîre neclintită ca procesul să treacă prin toate stadiile necesare, fără telegrame liniştitoare sau alte absurdităţi trimise de acasă, spera să-l vindece de visul lui nesăbuit. Şi iată că se profila în sfîrşit victoria. Victoria, dar ştirbită de acest idiot proiect de căsătorie. Da, avea să se ducă la faţa locului şi să ia în mîna lui toată povestea.

În cursul primelor zece zile care urmară expedierii scrisorii, în sufletul lui Tracy nu-şi găsi loc nici măcar o clipă de tihnă, ba se căţăra în nori, ba luneca în fundul pămîntului, la cea mai mare adîncime la care îşi exercită acţiunea legea gravitaţiei. Era rînd pe rînd stăpînit de o intensă fericire sau de o profundă stare de nenorocire, potrivit cu dispoziţia de moment a domnişoarei Sally. Nu putea şti niciodată cînd era ea pe cale să-şi schimbe dispoziţia, iar cînd se întîmpla acest lucru, nu putea spune ce anume provocase schimbarea. Cîteodată îi arăta atîta dragoste, iubirea ei devenea atît de tropicală, de toridă, încît nu izbutea să găsească un limbaj adecvat ca să o exprime ; apoi, pe neaşteptate, fără nici un avertisment prealabil sau vreun motiv aparent, vremea se schimba şi victima se tre-

zea plutind orbește printre gheţari, izolat şi lipsit de prieteni, de parcă ar fi fost la Polul Nord. Uneori, tînărului i se părea că mai bine ar fi fost în realitate mort şi îngropat, decît expus acestor pustiitoare variaţii climaterice.

Explicaţia era simplă. Sally voia să se convingă că preferinţa ce i-o arăta Tracy era dezinteresată, aşa că îl supunea mereu la tot soiul de mici încercări, sperînd şi aşteptînd ca ele să-i aducă o dovadă sigură, menită să-i confirme şi să-i întărească încrederea. Sărmanul Tracy nu ştia că este obiectul unor asemenea experienţe ; în consecinţă, pica imediat, ca un puişor neajutorat, în toate capcanele pe care i le întindea fata. Capcanele acestea constau în aluzii, în aparenţă întîmplătoare, cu privire la distincţiile sociale, la titluri, la privilegiile aristocratice şi la alte lucruri de acelaşi gen. Adesea, Tracy răspundea aluziilor fără să chibzuiască şi fără să-i pese prea mult, doar ca să nu lîncezească conversaţia şi să prelungească şedinţa. Nici nu bănuia că fata îi pîndea chipul şi-i înregistra fiecare cuvînt, aşa cum pîndeşte cineva expresia de pe chipul judecătorului, sorbind vorbele care îl vor reda căminului, prietenilor şi libertăţii, sau dimpotrivă, îl vor fereca pentru totdeauna departe de lumina soarelui şi de societatea oamenilor. Nici nu bănuia că vorbele sale, azvîrlite cu neglijenţă, erau minuţios cîntărite, şi astfel dădea adesea sentinţe de moarte, cînd i-ar fi fost perfect egal şi la fel de lesne să pronunţe un verdict de achitare. Zilnic frîngea inima fetei ; în fiecare noapte o trimitea să se perpelească pe jar, în loc s-o lase să aibă parte de somn. El însă habar n-avea de acest zbucium.

Unii oameni ar fi analizat lucrurile şi ar fi remarcat că vremea nu se schimba niciodată pînă ce nu era pus pe tapet un anumit subiect, dar că în acel caz se schimba neapărat. Ar fi cercetat atunci mai atent situaţia şi ar fi remarcat că subiectul acela era totdeauna introdus de către una din părţi, şi niciodată de cealaltă. Pe urmă ar fi dedus că lu-

crul acesta era făcut cu un scop precis. Dacă n-ar fi izbutit să descopere pe căi mai simple și mai ușoare care anume era scopul, ar fi întrebat.

Dar Tracy nu era de ajuns de perspicace, ori de ajuns de bănuitor, ca să se gîndească la așa ceva. Observase numai un amănunt : că vremea era totdeauna însorită, cînd se afla la începutul vizitei. Indiferent cîți nori puteau să se adune mai tîrziu, vizita începea întotdeauna sub auspiciile unui cer senin. Nu-și putea explica ciudățenia acestui fapt, știa doar că era un fapt constatat. Adevărul în această problemă era că, în momentul cînd se împlineau șase ore de cînd Tracy pierise din cîmpul ei vizual, Sally era atît de nerăbdătoare să-l revadă, încît îndoielile și suspiciunile se mistuiau cu desăvîrșire în focul dorului ; astfel că se ivea de fiecare dată în fața lui cu atît mai surprinzător de radioasă și bucuroasă, cu cît arătase altfel cînd se despărțiseră.

În asemenea împrejurări, trebuie să suporți cam multe riscuri ca să desăvîrșești un portret. Portretul lui Sellers, la care Tracy lucra, lupta din greu, zi de zi, înfruntînd vremea aceea contradictorie. Zilnic i se adăugau alte semne de neșters ale vieții hărțuite pe care o ducea. În unele colțuri, era cel mai fericit portret ce s-a văzut vreodată, dar în alte colțuri, te privea din ramă un suflet osîndit, un suflet care îndura toate varietățile de chinuri existente, de la crampe stomacale pînă la turbare. Dar lui Sellers îi plăcea tabloul. Spunea că este chiar el, leit-poleit, că portretul transpiră prin fiecare por cele mai diverse dispoziții, și nici măcar două dispoziții asemănătoare. Colonelul susținea că propria-i persoană ascunde tot atîtea varietăți diferite de emoție ca și o expoziție de mostre.

Era un soi de operă de artă grotescă, însă reprezenta un tablou fulminant pentru o expoziție, căci era pictat în mărime naturală, înfățișîndu-l pe contele american într-o robă stacojie, de *pair*, cu trei barete de hermină indicînd rangul de conte și purtînd pe capul cărunt o coroniță de conte, aplecată

doar olecuță mai strengărește, pe-o parte, într-un chip galeș și cuceritor. Cînd pe chipul lui Sally domnea vremea însorită, portretul îl făcea pe Tracy să chicotească; dar cînd cerul era încărcat de nori, opera aceea îi răscolea mintea și îi oprea circulația sîngelui.

Într-o seară, tîrziu, cînd cei doi îndrăgostiți avuseseră o întrevedere neștirbită de nici o supărare, drăcușorul lăuntric al lui Sally începu să-i dea ghes și, curînd, conversația se îndreptă către stînca obișnuită. Deodată, în mijlocul valului său de flecăreală senină, Tracy simți un tremur de care nu se știa vinovat, deși se produsese la hotarul pieptului său, în imediata lui apropiere. După tremurul acela, izbucniră suspine: Sally plîngea.

— Vai, scumpa mea, ce-am făcut... ce-am spus? Iar s-a întîmplat așa! Ce-am făcut ca să te rănesc?

Sally se desprinse din brațele tînărului și-i aruncă o privire de adîncă mustrare.

— Ce-ai făcut? Am să-ți spun eu ce-ai făcut. Mi-ai dezvăluit fără voie, vai! pentru a douăzecea oară... deși nu-mi vine să cred, nu vreau să cred că nu pe mine mă iubești, ci această șarlatanie, titlul fals al tatălui meu; mi-ai zdrobit inima!

— Ce copilărie, ce tot spui! Niciodată n-am visat așa ceva!

— Ah! Howard, Howard, lucrurile pe care le-ai rostit cînd uitai să-ți păzești limba, te-au trădat.

— Lucrurile pe care le-am rostit cînd am uitat să-mi păzesc limba? În nici o împrejurare, limba mea n-are alt rol decît să spună adevărul. De asta n-are nevoie să se păzească.

— Howard, am prins înțelesul cuvintelor tale și le-am cîntărit, cînd ție nici prin cap nu-ți trecea așa ceva, iar ele mi-au înfățișat mai multe decît intenționai tu să-mi arăți.

— Vrei să spui că ai răspuns încrederii pe care am avut-o în tine, că te-ai folosit de ea pentru ca, de la acest adăpost, să poți întinde mreje limbii mele nebănuitoare? Și, fiind sigură că nu ești dibuită, te-ai îndeletnicit cu așa ceva? N-ai făcut una

ca asta... Nici vorbă că n-ai procedat așa... Ah, nici măcar un dușman n-ar fi în stare de asemenea procedeu.

Pînă atunci fata nu văzuse limpede acest aspect al atitudinii sale. Era oare perfidie în purtarea ei? Abuzase oare de încrederea acordată? Gîndul acesta făcu să i se împurpureze obrajii de rușine și remușcare.

— Vai, iartă-mă, spuse Sally. Nu mi-am dat seama ce fac. Am fost atît de chinuită... Ai să mă ierți, trebuie, am suferit atîta și sînt atît de mîhnită și de umilă; ai să mă ierți, nu-i așa? Nu te îndepărta, nu mă respinge; numai iubirea mea poartă vina, și știi că te iubesc, te iubesc din toată inima! N-am putut îndura ca... Ah! Scumpule, scumpule, sînt atît de nefericită și nici o clipă n-am avut vreun gînd rău. N-am văzut unde mă duce nebunia asta și cît de mult nedreptățeam și jigneam inima care mi-este cea mai scumpă pe întregul pămînt! Și... și... Ah! Ia-mă iarăși în brațele tale! Nu am alt refugiu, alt cămin și altă nădejde!

Urmă o nouă împăcare; imediată, desăvîrșită, atotcuprinzătoare... și, o dată cu ea, o fericire deplină. Era momentul potrivit pentru a suspenda ședința. Dar nu, acum că fusese în sfîrșit dezvăluită obîrșia norilor, acum, o dată ce era vădit că toată vremea rea fusese provocată de teama fetei ca nu cumva Tracy să fi fost atras de rangul și nu de persoana ei, tînărul se decise să înlăture fantoma aceea pe loc și radical, furnizînd cea mai bună dovadă posibilă că nici măcar o clipă nu putuse fi îndemnat de motivul bănuit. Așa că spuse:

— Lasă-mă să-ți șoptesc la ureche un mic secret, un secret pe care l-am ținut zăvorît în pieptul meu tot timpul. Rangul tău n-ar fi putut să reprezinte nicicînd o momeală pentru mine. Sînt fiul și moștenitorul unui conte englez!

Fata îl privi unul, două, trei momente, poate chiar o duzină... Pe urmă, buzele ei îngînară:

— Tu! Apoi se trase în lături, privindu-l țintă, cuprinsă de uimire mută.

— Da... Chiar așa, sigur că sînt. De ce reacționezi în felul ăsta? Ce-am mai făcut?

— Ce-ai făcut? Nici vorbă că ai făcut o afirmație cît se poate de ciudată. Ar fi cazul să-ți dai seama și singur.

— Bine, replică el, schițînd un zîmbet timid, se poate să fie o afirmație destul de ciudată; dar ce importanță are, cîtă vreme este adevărul curat?

— Cîtă vreme este adevărul curat? Ai și început să bați în retragere?

— A, nici gînd! Să nu spui asta. N-o merit. Am spus doar adevărul; de ce te îndoiești?

Replica fu promptă.

— Pur și simplu fiindcă nu mi l-ai spus din vreme!

— Ah!

Nu era tocmai un geamăt, dar era expresia destul de inteligibilă a faptului că Tracy pricepea punctul ei de vedere și recunoștea că se întemeia pe rațiune.

— Ai dat impresia că nu-mi ascunzi nimic din cele ce s-ar cuveni să știu despre tine, și nu aveai privilegiul de a-mi ascunde un asemenea lucru, nici măcar o clipă, după ce... după ce... ei, bine, după ce te-ai decis să-mi faci curte.

— E adevărat! E adevărat, știu! Dar erau circumstanțe în... în calea... circumstanțe care...

Fata mătură la o parte, cu un singur gest, circumstanțele.

— Ei vezi, zise el rugător, păreai atît de hotărîtă să străbatem laolaltă drumul mîndru al muncii cinstite și al sărăciei onorabile, încît am fost înspăimîntat... asta este, mi-a fost teamă de... de... ei bine, doar știi și tu cum vorbeai.

— Da, știu cum vorbeam. Mai știu de asemeni că, înainte de a încheia discuția, te-ai informat care sînt opiniile mele față de aristocrație, iar răspunsul meu era destinat să-ți înlăture temerile.

Tracy rămase tăcut o bună bucată de vreme. După aceea spuse descurajat:

— Nu văd nici o ieşire din impas. A fost o greşeală. N-a fost decît atît în realitate, o greşeală. Nu am avut nici o intenţie rea, nici cea mai mică intenţie. Nu m-am gîndit cum ar putea să apară cîndva această greşeală în ochii tăi. Aşa mi-e felul. Se pare că nu-s în stare să văd prea departe.

O clipă, fata fu aproape dezarmată. Apoi luă iarăşi foc.

— Fiu de conte! De cînd oare bat fiii de conţi drumurile după munci de rînd, ca să-şi asigure pîinea cu unt?

— Dumnezeu ştie că nu prea se vede aşa ceva! Eu, unul, am vrut să muncesc la fel cu ceilalţi oameni.

— Fiii de conţi îşi uită oare rangul, într-o ţară ca asta, şi sosesc, cumpătaţi şi cuviincioşi, să ceară mîna unei copile născute în sărăcie? Fac ei asta cînd pot să umble beţi, înjurînd, înglodaţi în datorii dezonorante, cînd pot să cumpere crema fiicelor de milionari din America? Eşti fiu de conte?! Dovedeşte-mi-o.

— Nu sînt în stare să-ţi dovedesc, slavă Domnului, dacă vrei dovezi scrise. Totuşi, sînt fiu şi moştenitor de conte. Asta e tot ce-ţi pot spune. Aş vrea să mă crezi, dar n-ai s-o faci. Nu ştiu cum să te conving.

Sally era gata-gata să se îmbuneze iar, dar remarca lui finală o făcu să lovească cu piciorul în podea, de ciudă, şi să exclame:

— Ah! Mă faci să-mi pierd de-a binelea răbdarea. Pretinzi să te creadă cineva că nu ai dovezi la îndemînă, dar totuşi eşti ceea ce susţii că eşti? Nu duci mîna la buzunar chiar pe loc, fiindcă n-ai nimic în el. Emiţi asemenea pretenţii, dar te-ai aventurat într-o călătorie fără acte. Sînt lucruri pur şi simplu de necrezut. Nu-ţi dai seama şi tu că e aşa?

Tînărul îşi scotoci mintea, ca să găsească orice mijloace de apărare, şovăi puţin, pe urmă rosti anevoie şi nesigur:

— Am să-ţi spun adevărul gol-goluţ, oricît de caraghios îţi va părea ţie ca şi oricărei alte persoane, presupun — dar ăsta e, şi gata. Aveam un ideal — numeşte-l vis, nebunie, dacă vrei — dar aveam de gînd să renunţ la privilegiile şi la avantajele necinstite de care beneficiază nobilimea, deoarece sînt smulse poporului prin forţă şi înşelătorie. Aveam de gînd să mă purific de partea ce-mi revenea din aceste crime comise împotriva dreptăţii şi a raţiunii, devenind, pe viitor, tovarăşul celor sărmani şi umili, trăind pe picior de egalitate cu ei. Intenţionam să-mi cîştig cu mîinile mele pîinea pe care o mănînc şi să mă ridic prin propriile mele merite, dacă aveam să izbutesc să mă ridic vreodată.

În timp ce vorbea, fata îi scruta îndeaproape chipul ; simplitatea atitudinii şi a afirmaţiilor sale avea ceva care o mişca — o mişca aproape pînă la un punct primejdios ; dar se luă la trîntă cu spiritul ei de supunere şi îl înăbuşi pînă ce nu mai zise nici pis. N-ar fi fost înţelept să se lase în voia compătimirii sau a oricărui alt sentiment, trebuia totuşi să-i mai pună vreo două-trei întrebări.

Tracy îi citea sentimentele pe faţă, şi ceea ce citea acolo îi mai ridică puţin de la pămînt speranţele năruite.

— Un fiu de conte să facă asta ! Păi cum, ar însemna atunci să fie un om întreg ! Un om demn de iubit ! O... un om demn să fie adorat !

— Cum, ce...

— Dar n-a existat niciodată un asemenea specimen ! Unul ca el nu s-a născut încă, nici nu se va naşte. Abnegaţia omului care ar fi capabil de asta — chiar în prada unei nebunii depline, şi fără speranţa de a aduce cuiva vreun folos, afară de simplul exemplu personal — ar putea fi luată în mod greşit drept măreţie. Păi sigur, cum ar putea fi considerată ca un act de măreţie în epoca noastră rece, stăpînită de idealuri sordide ?! O clipă, aşteaptă... Lasă-mă să termin. Mai am încă o întrebare. Tatăl tău este contele...?

— Rossmore... Iar eu sînt vicontele Berkeley.

Untura sfîrîi iarăşi pe foc. Fata se simţi atît de jignită, încît cu greu izbuti să murmure :

— Cum cutezi să afirmi un lucru atît de lipsit de obraz ? Ştii bine că tînărul e mort, şi ştii la fel de bine că eu îi cunosc soarta. Of, este o crimă destul de urîtă să jefuieşti un om viu de numele şi de onoarea lui, pentru a obţine un avantaj egoist şi vremelnic. Dar să jefuieşti morţii.... Păi asta este mai mult decît o crimă. Este o faptă care degradează pînă şi crima.

— Ah, ascultă-mă... Numai o vorbă... Nu-mi întoarce spatele. Nu pleca... Nu mă părăsi aşa... Rămîi încă o clipă. Pe onoarea mea...

— Onoarea dumitale !

— Pe onoarea mea că sînt ceea ce spun ! Şi îţi voi dovedi, şi mă vei crede, ştiu că mă vei crede. Îţi voi aduce un mesaj... O cablogramă...

— Cînd ?

— Azi... Adică mîine...

— Semnat : „Rossmore" ?

— Da... Semnat „Rossmore".

— Şi ce-o să-mi dovedeşti cu asta ?

— Ce-o să-ţi dovedesc ? Ce ar trebui să-ţi dovedesc ?

— Dacă mă forţezi să spun... Ar putea dovedi prezenţa unui complice pe undeva.

Tracy primi o lovitură grea, care-l făcu să se clatine. Zise abătut :

— E adevărat. La asta nu m-am gîndit. O, Doamne, nu ştiu cum să te conving ; fac totul pe dos. Pleci ? Nu vrei nici măcar să-mi spui „noapte bună" sau „la revedere" ? Ah, pînă acum nu ne-am mai despărţit în felul ăsta...

— Ah ! Vreau să fug şi... Nu, nu, pleacă acum.

Urmă o pauză, apoi fata zise :

— Poţi să-mi aduci mesajul, cînd soseşte.

— Da ? Dumnezeu să te binecuvînteze !

Plecă, deşi era prea devreme. Buzele ei fremătau şi, în sfîrşit, voinţa i se frînse. Printre suspine, la răstimpuri, îi ţîşneau cuvinte întretăiate :

— Vai, a plecat... L-am pierdut... N-am să-l mai văd în viaţa mea. Şi nu m-a sărutat de rămas bun... Nici măcar nu s-a străduit să-mi smulgă o sărutare ; ştiu că era ultima, cea din urmă... Nu mă aşteptam să facă asta... Nici nu visam că o să mă trateze astfel, după tot ce am însemnat unul pentru altul. Ah ! ah ! ah ! ah ! Ce să mă fac ? Este un scump, sărman, nefericit mincinos, bun la inimă, un escroc neîndemînatic... Dar... Ah ! Cît de mult îl iubesc ! După scurt timp, cuvîntă iarăşi Cît de drag îmi e ! O să-i simt atît de mult lipsa ! O să mă topesc de dorul lui ! O să mă topesc de dorul lui ! De ce nu i-ar da prin cap să falsifice un mesaj şi să mi-l aducă ? Dar nu, n-o s-o facă niciodată, niciodată nu-i dau prin cap asemenea lucruri ; este atît de simplu şi de cinstit, că n-o să-i treacă niciodată prin minte. Ah ! Ce i-a venit să-şi închipuie că ar putea avea succes ca şarlatan... Afară de duplicitate, nu dispune nici de cele mai elementare însuşiri pentru acest rol. Ah, dragule, mă duc la culcare şi las totul baltă. Tare aş vrea să-i fi spus să vină şi să-mi comunice rezultatul, chiar dacă nu primeşte nici o telegramă. Acum numai eu o să fiu de vină dacă n-o să-l mai văd niciodată. În ce hal or fi arătînd ochii mei !

Capitolul XXIV

În ziua următoare, bine-nţeles, cablograma nu sosi. Pentru Tracy însemna un dezastru imens, căci nu se putea prezenta dinaintea fetei fără talonul acela care, nici vorbă, n-avea să însemne nici un fel de valoare ca dovadă. Dar dacă absenţa cablogramei în acea primă zi poate fi numită un dezastru imens, unde este dicţionarul cu ajutorul căruia să se poată meşteri o frază în stare să ilustreze proporţiile colosale necesare pentru a zugrăvi lipsa cablogramei în ziua a zecea ? Desigur că fiecare zi în care cablo-

grama nu sosea îl făcea pe Tracy să se simtă mai ruşinat, de 24 de ori mai ruşinat decît fusese cu o zi înainte ; iar pe Sally o făcea să se simtă de 24 de ori mai sigură decît oricînd că Tracy nu numai că n-avea nici un tată pe nicăieri, dar n-avea nici măcar un complice. Rezulta astfel că era un şarlatan, un taler cu două feţe ; nici vorbă, nu putea fi altceva la mijloc. Sosiră zile grele pentru Barrow şi firma artistică. Avură toţi trei mult de furcă, încercînd să-l consoleze pe Tracy. Misiunea lui Barrow era deosebit de spinoasă deoarece, fiind promovat în postul de confident plin, trebuia să-i cînte în strună ori de cîte ori Tracy îşi exprima dezamăgirea provocată de faptul că avea un tată, că tatăl acela era conte şi urma să-i trimeată o cablogramă.

Barrow renunţă curînd la ideea de a căuta să-l convingă pe Tracy că nu are tată, pentru că această încercare avusese un efect cît se poate de prost asupra pacientului şi-i stîrnise furia într-un grad nespus de alarmant. Încercase, în mod experimental, să-l lase pe Tracy să-şi închipuie că are un tată. Rezultatul fu atît de favorabil, încît merse mai departe, cu precauţiile cuvenite bine-nţeles, încercînd să-l lase să-şi închipuie că tatăl lui este conte. Experienţa reuşi atît de bine, încît căpătă curaj şi încercă să-l lase să-şi închipuie că are chiar doi taţi, dacă poftea, dar tînărul nu dorea asta, aşa că Barrow retrase unul din taţi. În schimb introduse altă variantă şi, anume, să-l lase pe prietenul său să-şi închipuie că avea să primească o cablogramă, fapt despre care Barrow socotea că nu se va produce, şi avea dreptate. Totuşi Barrow valorifică zilnic, din plin, varianta cu cablograma, şi era singurul lucru care-l menţinea pe Tracy în viaţă : cel puţin asta era părerea lui Barrow.

Zilele acelea fură nespus de grele şi amare şi pentru biata Sally, fiind dedicate în mare măsură plînsului între patru pereţi. Îşi umezea în aşa hal îmbrăcămintea, încît răci, iar umezeala adunată cu răceala şi cu mîhnirea încercată îi subminară pofta de mîncare. Era mai mare jalea să te uiţi la ea,

sărmana făptură. Starea fetei era de ajuns de proastă, după cum rezultă din cele de mai sus; dar toate forțele naturii și toate împrejurările păreau să conspire pentru a o înrăutăți și mai mult. Și reușiră. De pildă, în dimineața următoare alungării lui Tracy, Hawkins și cu Sellers citiră în depeșele Agenției „Associated Press" că o jucărie — un labirint botezat „Porcii în Trifoi" — a căpătat o popularitate neașteptată în ultimele săptămîni și că, de la Atlantic pînă la Pacific, întreaga populație a Statelor Unite a lăsat baltă lucrul ca să se joace cu drăcia aceea. Drept urmare, treburile țării ajunseseră acum la un punct mort; judecători, avocați, spărgători, pastori, tîlhari, negustori, muncitori, ucigași, femei, copii, pruncii din leagăn — într-un cuvînt, fiecare cetățean, de la mic la mare, putea fi zărit din zori și pînă în miez de noapte, absorbit de unul și același plan și țel profund, acela de a vîrî în cocină porcii cu pricina, de a rezolva cu succes labirintul. Toată veselia, toată voioșia, se depărtase de națiunea americană, înfățișarea fiecărui individ oglindea grijă, preocupare și anxietate; toate fețele erau trase, abătute și brăzdate de semnele vîrstei și ale necazurilor, iar pe ele se arătau întipărite semnele încă și mai supărătoare ale decăderii mintale și ale nebuniei incipiente. Agențiile mai anunțau că uzinele din opt orașe lucrau necontenit, zi și noapte, și totuși cererea pentru labirintul acela era încă imposibil de satisfăcut. Hawkins plutea în al șaptelea cer de bucurie, dar Sellers era calm. Chestiunile mărunte nu-i puteau tulbura seninătatea. Spuse doar:

— Poftim, așa este sortit să meargă treburile pe lumea asta. Un om inventează un lucru care ar putea revoluționa artele, ar produce munți de bani și ar risipi binecuvîntarea pe pămînt, și nu găsești pe nimeni să-și piardă vremea cu treaba respectivă sau să manifeste măcar o brumă de interes pentru această invenție. Așa că rămîi la fel de sărac ca înainte. Dar ia să inventezi vreun lucru fără valoare, o simplă jucărie, lipsită de însemnătate, pe care ai

arunca-o într-un ungher, dacă ai fi lăsat de capul tău, şi deodată lumea întreagă se repede să ţi-o rupă din mînă şi te trezeşti că strîngi o avere. Ia dă-i de urma yankeului ăluia şi încasează banii, Hawkins — jumătate sînt ai dumitale, ştii bine. Lasă-mă să-mi cizelez mai departe textul conferinţei.

Era o conferinţă pe tema temperanţei. Sellers era conducător la asociaţia temperanţei şi conferenţiase din cînd în cînd, promovînd acest ideal, dar nu fusese satisfăcut de rezultatul eforturilor sale; de aceea era acum pe cale de a pune în aplicare un nou plan. După multă chibzuinţă, ajunsese la concluzia că unul dintre principalele motive pentru care conferinţele sale erau lipsite de putere de convingere sau de altceva, era următorul: sărea în ochi oricui că are de-a face cu un diletant. Cu alte cuvinte, era prea lesne de perceput că, probabil, conferenţiarul se străduia să le descrie oamenilor oribilele efecte ale alcoolului cînd, în realitate, nu ştia nimic despre efectele acelea decît din auzite, de vreme ce abia dacă luase în gură vreun strop de otravă la viaţa lui. Noul plan de acţiune consta acum în a se pregăti pe baza unei experienţe amare. Hawkins urma să stea alături de dînsul, cu sticla în mînă, calculînd dozele, urmărind efectele, însemnîndu-şi rezultatele, şi să-l asiste la pregătire sub toate formele. Timpul era limitat, căci doamnele urmau să se înfăţişeze pe la amiază; era vorba de membrele asociaţiei de temperanţă botezată „Fiicele Siloamului". Sellers trebuia să fie pregătit pentru a porni în fruntea procesiunii.

Timpul zbura şi Hawkins tot nu se întorcea. Sellers nu putea risca să mai aştepte, aşa că atacă singur sticla şi purcese la notarea efectelor. În cele din urmă Hawkins se întoarse, aruncă o privire cuprinzătoare asupra conferenţiarului şi se duse să se încoloneze în fruntea procesiunii. Doamnele fură mîhnite, aflînd că virtuosul cămpion al virtuţii căzuse subit la pat, şi încă destul de serios, dar se bucurară la vestea că va fi din nou pe picioare peste cîteva zile.

După cum ieşi la iveală, bătrînul gentilom nu-şi mai veni în simţiri, nici nu dădu vreun semn de viaţă care să merite a fi menţionat timp de 24 de ore. Pe urmă se interesă de procesiune şi fu informat de cele întîmplate. Regretă adînc, susţinînd că fusese „pus la punct" pentru demonstraţie. Zăcu la pat mai multe zile în şir, iar soţia şi fiica făceau cu rîndul de veghe la căpătîiul lui, îngrijindu-se să-i aducă la îndeplinire dorinţele. Adesea colonelul o mîngîia pe creştet pe Sally şi încerca s-o consoleze :

— Nu plînge, copila mea, nu plînge aşa ; ştii doar că bătrînul tău tată a săvîrşit această faptă din greşeală şi nu a avut nici un gînd rău ; ştii bine că, intenţionat, nu ar făptui nimic care să te facă să te simţi ruşinată în ochii lumii ; ştii doar că încerca să facă un bine şi a comis greşeala din ignoranţă, necunoscînd dozajul adecvat şi Washington nefiind de faţă ca să-l ajute. Nu plînge aşa, draga mea, îmi frîngi inima bătrînă numai cînd te văd ; mă apucă groaza cînd mă gîndesc că eu am abătut asupră-ţi această umilire, cînd tu îmi eşti mai dragă decît orice pe lume şi eşti atît de bună cu mine. N-am să mai fac niciodată, îţi promit, niciodată ! Acum potoleşte-te, scumpa mea, şi fii copil cuminte.

Dar cînd fata nu era de gardă la căpătîiul lui, lacrimile curgeau la fel de neîntrerupt ; atunci încerca maică-sa să o consoleze şi îi spunea :

— Nu plînge, dragă, n-a avut nici un gînd rău ; n-a fost decît unul dintre acele accidente împotriva cărora nu poţi lua măsuri, se întîmplă cînd faci experienţe de acest gen. Vezi că eu nu plîng. Asta-i din cauză că îl cunosc atît de bine. N-aş putea să mai privesc în obraz pe altcineva, dacă ar fi ajuns într-o situaţie atît de uluitoare dinadins, dar, Dumnezeu să-l binecuvînteze, intenţia lui era pură şi înaltă, ceea ce face ca şi acţiunea să fie pură, deşi mai înaltă decît ar fi fost necesar. Nu sîntem umilite de loc, dragă ; a săvîrşit fapta mînat de un imbold nobil şi nu trebuie să ne fie ruşine. Haide, nu mai plînge, odorul meu.

Astfel că bătrînul gentilom îi folosi lui Sally, timp de cîteva zile, drept scuză că plîngea atît de des. Îi era recunoscătoare pentru pavăza pe care i-o oferea, dar adesea își spunea în sinea ei: „Este o rușine să-l las să vadă în plînsetele mele un reproș; de fapt nici nu e în stare să făptuiască vreodată ceva care să mă facă să-l dojenesc. Dar nu pot mărturisi adevărul. Trebuie să-l folosesc mai departe drept pretext; este singurul pretext pe care-l am la îndemînă; și am atîta nevoie."

De îndată ce Sellers fu iarăși în stare să iasă din casă și află că yankeul depusese la bancă, pe numele său și al lui Hawkins, maldăre de bani, zise:

— O să vedem noi în curînd cine este Pretendentul și cine este deținătorul autentic al titlului. Am să mă duc la fața locului și am să pun pe jeratic Camera Lorzilor.

În zilele următoare, fu atît de aferat — împreună cu soția sa — cu pregătirile de călătorie, încît Sally putu să se bucure de toată liniștea necesară, avînd posibilitatea deplină de a plînge în voie. Curînd bătrîna pereche părăsi orașul, cu destinația New York și Anglia.

Sally mai avu și altă posibilitate. Anume, să se simtă atît de deprimată, încît considera că viața nu mai merită să fie trăită în asemenea condiții. Dacă nu mai există altă soluție decît să renunțe la impostorul ei și să moară, fără îndoială că trebuia să se supună soartei, dar nu era oare posibil să expună mai întîi, din fir în păr, cazul ei, în fața unei persoane dezinteresate și să vadă dacă nu cumva mai exista vreo cale de a salva situația? Suci și răsuci îndelung pe toate fețele, în mintea ei, gîndul acela. În cursul primei vizite pe care o făcu Hawkins, după plecarea părinților, convorbirea se opri asupra lui Tracy și fata fu îndemnată să-i relateze omului de stat cazul ei, ca să capete un sfat. Astfel că își revărsă tot focul inimii, iar dînsul o ascultă cu o bunăvoință întristată. Fata încheie rugătoare, cu fraza:

— Să nu-mi spui că este un impostor. Presupun că este, dar în ochii dumitale poate că nu arată chiar așa. Ești un om măsurat, cunoști cazul și problema te lasă rece, așa că pentru dumneata problema se poate dezvălui sub alt aspect decît pentru mine. În ochii dumitale nu arată ca și cum n-ar fi? N-ai putea cumva... Nu poți oare să-l judeci astfel... de... de dragul meu?

Sărmanul om fu tulburat, dar se simți obligat să rămînă prin preajma adevărului. Dădu niței tîrcoale în jurul detaliului prezentat, pe urmă se dădu bătut și spuse că, realmente, nu putea găsi o cale de a-l absolvi pe Tracy de acuzație.

— Nu, zise el, adevărul este că rămîne un impostor.

— Adică, dumneata... dumneata ești oarecum sigur, dar nu complet, ah, nu complet sigur, *mr.* Hawkins.

— E păcat că trebuie să spun asta, îmi repugnă sincer faptul că sînt nevoit să o afirm, dar nu cred nimic în această privință, ci știu că este un impostor.

— A, nu, domnule Hawkins, nu poți merge atît de departe. Nimeni nu poate ști sigur asta, pricepi dumneata. Nu este încă dovedit că n-ar fi ceea ce pretinde că este.

Nu era oare cazul să privească lucrurile în față și să limpezească toată încurcătura aceea păcătoasă? Da, cel puțin o parte, o bună parte putea fi limpezită și se cuvenea s-o facă. Astfel că Hawkins încleștă dinții și atacă frontal subiectul, însă cu intenția să-i cruțe fetei durerea de a afla că Tracy era un criminal.

— O să-ți spun acum o poveste cît se poate de simplă; e o poveste pe care mie nu-mi face plăcere să ți-o spun, nici dumitale să o asculți, dar trebuie să trecem prin această încercare. Știu totul despre individul acela și știu că nu este fiu de conte.

Fetei îi scăpărară ochii și zise:

— Nu-mi pasă nici cît negru sub unghie de amănuntul ăsta, spune mai departe.

Reacția era întru totul neașteptată, așa că împiedică pe moment desfășurarea narațiunii. Hawkins nu era sigur dacă a auzit bine. Grăi :

— Nu știu dacă am înțeles prea limpede. Vrei să spui că, dacă ar fi cinstit și nepătat din alte puncte de vedere, ți-ar fi indiferentă partea relativă la titlu ?

— Absolut.

— Ai fi pe deplin mulțumită de dînsul și nu ți-ar păsa că nu este fiu de conte ? Faptul de a fi fiu de conte nu i-ar spori cu nimic valoarea personală ?

— Nu i-ar adăuga nici cea mai mică valoare care să conteze pentru mine. Păi judecă și dumneata, *mr.* Hawkins, am depășit faza cînd visam cu ochii deschiși la titluri, la aristocrație și la toate absurditățile de genul ăsta ; am devenit un om obișnuit, o făptură oarecare, normală, și sînt foarte mulțumită așa ; lui îi datorez de fapt vindecarea. Și nu cred să existe ceva pe lumea asta în stare să-i sporească prețul. Pentru mine el reprezintă totul, lumea întreagă, așa cum este ; cuprinde toate valorile existente și, atunci, cum îi mai poți adăuga încă una ?

„A mers cam departe", își zise bătrînul. Continuă, tot numai în gînd : „Trebuie să-mi schimb din nou planul ; se pare că nu pot dibăci un plan care să corespundă mai mult de cinci minute în șir cerințelor unei situații nespus de complexe cum este cea de față. Fără a face din individul ăsta un criminal, cred că voi inventa pentru dînsul un nume și un personaj menite să o dezamăgească. Dacă dau greș și de astă dată, atunci măcar voi ști că cel mai potrivit lucru care-mi rămîne de făcut este să o ajut să-și împlinească ursita, sărmana făptură, și nu să o sîcîi." Rosti apoi cu glas tare :

— Ei bine, Gwendolen...

— Vreau să mi se spună Sally.

— Asta mă bucură. Numele ăsta îmi place mai mult. Ei bine, am să-ți dezvălui adevărul despre omul acesta, despre Snodgrass.

— Snodgrass ! Așa îl cheamă ?

— Da, Snodgrass. Celălalt este *nom de plume* [1].

— Este hidos !

— Știu, dar n-avem ce face cu numele pe care le purtăm.

— Chiar ăsta este numele lui real, și nu Howard Tracy ?

Hawkins răspunse cu regret :

— Da, din păcate.

Fata repetă numele, meditativă :

— Snodgrass, Snodgrass. Nu, asta n-aș putea s-o îndur. N-aș putea să mă deprind cu asemenea nume de familie. Nu, o să-i spun pe numele mic. Ce pronume are ?

— Hm... ă... Inițialele lui sînt M.S.

— Inițialele ? Ce-mi pasă mie de inițiale ? N-o să-i vorbesc cu inițiale. De fapt, ce înseamnă literele astea ?

— Păi să vezi, taică-său era doctor, și un om... un om... ei bine, un om care își idolatriza profesia ; și era... ei, era un om foarte excentric, și...

— Ce înseamnă literele astea ! Ce te tot învîrți în jurul cozii ?

— Literele... Ei bine, înseamnă... Meningită Spinală. Tatăl său fiind un me...

— În viața mea n-am mai auzit un nume atît de infam ! Nimeni nu botează așa un suflet omenesc, o persoană pe care o iubește. Nici măcar dușmanului meu de moarte nu i-aș da asemenea nume. Sună ca o poreclă. După o clipă, adăugă, cu un fel de consternare :

— Vai de mine, ăsta ar deveni numele meu ! Ar sosi și scrisori pe numele ăsta.

— Da. Doamna Meningită Spinală Snodgrass.

— Nu-l mai repeta, nu, te rog. Nu suport. Taică-său era țicnit ?

— Nu, de așa ceva n-am auzit.

— Mă bucur, fiindcă este o boală transmisibilă. Atunci, ce crezi că-l pălise ?

— Păi, zău că nu știu. În familie au fost mulți idioți, așa că, poate...

[1] Pseudonim literar (în limba franceză).

— A, nu începe nici un „poate" în privința asta. Reprezentantul ăsta al familiei era precis idiot.

— Ei, da, mai știi... S-ar fi putut să fie. Era suspectat.

— Suspectat ! exclamă Sally, iritată. Poate cineva să suspecteze cerul, să presupună numai că va fi întuneric, cînd vede cum cad constelații întregi de pe bolta cerească ? Dar destulă vorbărie despre idiot ; nu simt nici un interes față de idioți ; povestește-mi despre fiu.

— Foarte bine ; al nostru era cel mai vîrstnic, dar răsfățatul familiei era fratele lui, Zylobalsamum...

— Stai puțin, oprește-te ca să pricep cum vine asta. Mă lași cu gura căscată. Zylo... cum i-ai spus ?

— Zylobalsamum.

— N-am mai auzit asemenea nume. Aduce a nume de boală. Este chiar o boală ?

— Nu, nu cred să fie o boală. Este ori ceva din Scriptură...

— Ei bine, te asigur eu că nu-i din Scriptură.

— Atunci din anatomie. Știu că era ori una, ori alta. Da, îmi amintesc, este ceva anatomic. Este un ganglion, un centru nervos, este ceea ce se numește „procesul zylobalsamum".

— Ei, zi-i mai departe și dacă mai ajungi la vreun membru al familiei, treci peste numiri ; sînt niște numiri care-ți provoacă o stare proastă.

— Foarte bine. După cum spuneam, al nostru nu era agreat în familie, astfel că era neglijat, umbla ca vai de lume, nu-l trimiteau la școală, îl lăsau totdeauna de capul lui, apucase să se înhăiteze cu cei mai răi și necioplîți indivizi... și așa, firește, a crescut ca un derbedeu, grosolan, vulgar, ignorant, desfrînat și...

— El ? Nici gînd de-așa ceva ! S-ar cuveni să fii mai generos și să nu lansezi asemenea afirmații despre un biet străin, care... care... ce, dar este exact pe dos de cum îl descrii dumneata ! Este chibzuit, curtenitor, îndatoritor, modest, amabil, politicos, cultivat... O, rușine să-ți fie ! Cum poți înșira asemenea lucruri pe socoteala lui ?

— Nu-ți iau în nume de rău, Sally... Nu-ți adresez măcar un cuvînt de reproș, îmi dau seama că ești orbită de afecțiunea ce-i porți, și, fiind orbită, nu vezi aceste defecte minore, care sînt atît de evidente pentru alții, care...

— Defecte minore? Astea le numești dumneata defecte minore? Și ce sînt crima și incendierea, mă rog?

— Este o întrebare prea dificilă ca să răspunzi pe loc și, desigur, aprecierea unor astfel de acțiuni variază după mediu. Printre locuitori ca noi, după deprinderile noastre, nu ar atrage neapărat atenția în măsura în care se întîmplă la voi; totuși, adesea sînt privite cu ochi răi...

— Crima și incendierea sînt privite doar cu ochi răi?

— Da, în cele mai multe cazuri.

— Ochi răi! Cine sînt puritanii despre care îmi vorbești? Dar ia stai... Cum de cunoști atîtea date despre familia asta? Unde ai căpătat toate aceste mărturii, le-ai cules din auzite?

— Nu sînt informații culese din auzite, Sally. Ăsta este tocmai aspectul serios al chestiunii. Am cunoscut personal familia.

Dezvăluirea constitui o surpriză.

— Dumneata? I-ai cunoscut?

— L-am cunoscut pe Zylo, cum obișnuiam noi să-i spunem și l-am cunoscut și pe taică-său, pe doctorul Snodgrass. Nu am avut direct de-a face cu Snodgrassul dumitale, dar îl zăream în treacăt, din cînd în cînd, și auzeam uneori vorbindu-se despre dînsul. Era mereu subiect de discuție, pricepi, din pricină...

— Din pricină că nu era incendiator de case sau asasin, presupun. Asta ar fi făcut dintr-însul un subiect banal, un om ca oricare altul. Unde i-ai întîlnit pe oamenii ăștia?

— În ținutul Cherokee.

— A, asta este culmea! În tot ținutul Cherokee nu sînt în total destui oameni ca să stabilească o reputație cuiva, bună sau proastă. Acolo nu există

un for competent. Păi, ce să mai lungim vorba, întreaga populație constă dintr-o încărcătură de hoți de cai care încape în două vagoane.

Hawkins răspunse molcom:

— Prietenul nostru făcea parte dintr-o încărcătură de acest soi.

Lui Sally îi ardeau ochii, răsuflarea i se acceleră și i se tăie, dar își înfrînă destul de bine mînia și nu lăsă să o ia gura pe dinainte. Omul de stat stătea liniștit și aștepta evoluția evenimentelor. Era mulțumit de munca lui. O considera cea mai chipeșă piesă de artă diplomatică pe care o cizelase vreodată și, acum, fata n-avea decît să aleagă singură ce-i rămînea de făcut. Socotea că avea să lase stafia să se ducă învîrtindu-se; nu se îndoia nici o clipă de această soluție dar, oricum, era cazul să-și precizeze poziția; ar fi fost gata, la rîndul lui, să o ratifice și să n-o mai sîcîie cu nimic.

Între timp, Sally chibzuise și luase o hotărîre. Spre dezamăgirea maiorului, verdictul era împotriva lui. Sally glăsui:

— Nu are alt prieten afară de mine și n-am să-l părăsesc tocmai acum. Nu-l voi lua de soț, dacă are un caracter urît; dar dacă poate dovedi că lucrurile stau altfel, îl voi lua, îi voi lăsa această șansă. Mie mi se pare că e nespus de bun și mi-e drag; n-am observat la el nici o trăsătură urîtă de caracter, bine-nțeles, afară de faptul că se dă drept fiu de conte. Poate că este la mijloc numai vanitate, și nu-i nici un rău real în asta, dacă judeci fondul chestiunii. Te rog să-l găsești și să mi-l trimiți. O să-l implor să fie cinstit față de mine și să-mi spună adevărul de la A la Z, fără teamă.

— Prea bine, dacă asta ți-e hotărîrea, așa am să fac. Dar, Sally, știi că este sărac și...

— A, de asta nici că-mi pasă. Asta nu are nici în clin nici în mînecă cu hotărîrea mea. Ai să mi-l aduci?

— Da. Cînd să-l aduc?

— A, dragul meu, e aproape seară, așa că trebuie s-o amînăm pe mîine. Dar ai să-l găsești în cursul dimineții, nu-i așa ? Făgăduiește-mi.

— Am să-l aduc în cursul zilei.

— Ei, acum ești iarăși așa cum te știu, și mai simpatic ca oricînd.

— N-aș putea pretinde o mulțumire mai frumoasă. La revedere, draga mea.

Rămasă singură, Sally stătu o clipă pe gînduri, pe urmă rosti cu sinceritate : „Îl iubesc chiar în ciuda numelui său". Apoi plecă să-și vadă de treburi, cu inima ușoară.

Capitolul XXV

Hawkins se duse glonț la oficiul telegrafic și își despovără conștiința. Își spusese în gînd : „E limpede, nu vrea cu nici un chip să renunțe la acest cadavru galvanizat. N-ai izbuti să o smulgi de lîngă el nici cu o herghelie de cai sălbatici. Eu mi-am îndeplinit misiunea, am făcut tot ce-mi stătea în putere ; acum este turul lui Sellers la bătaie [1].

Așa că expedie la New York următorul mesaj :

„Întoarce-te. Angajează un tren special. Fata e pe cale să se mărite cu materializatul."

Între timp la Rossmore Towers se primi un bilet care înștiința că tocmai sosise din Anglia contele de Rossmore, care își rezervă plăcerea să le facă o vizită. Sally își zise : „Păcat că nu s-a oprit la New York ; dar n-are a face ; se poate duce acolo, chiar mîine, să-l vadă pe taică-meu ; mai mult ca sigur că a trecut Oceanul ca să azvîrle cu tomahavkul [2] după tata sau să-i cumpere renunțarea la revendicarea titlului. Nu s-a scurs prea multă vreme de cînd lucrul acesta m-ar fi întărîtat, acum însă nu pre-

[1] Termen de baseball.

[2] Secure de luptă indiană.

zintă pentru mine decît un singur interes şi are o singură valoare. Îi pot spune lui... lui... Spine, Spiny, Spinal... nu-mi place nici unul din diminutive! Mîine am să-i pot spune : nu te mai zbate degeaba s-o ţii strună cu născocirea aceea, căci voi fi silită să-ţi spun cu cine am stat de vorbă aseară şi n-o să-ţi vină tocmai bine.

Tracy nu putea să ştie că urma să fie invitat pe a doua zi, căci altminteri ar fi aşteptat. Aşa cum stăteau lucrurile, era prea nenorocit ca să mai aştepte, fiindcă ultima lui speranţă — o scrisoare — nu se împlinise. Trebuia negreşit să sosească în ziua aceea, totuşi nu venise. Oare taică-său îl renegase cu adevărat? Aşa părea. Nu era în firea lui, dar cu siguranţă că aşa se prezenta situaţia. E drept, taică-său era uneori cam scorţos, dar niciodată nu se purtase astfel cu fiul său ; totuşi, tăcerea aceea implacabilă avea un aspect catastrofal. În orice caz, Tracy avea să se ducă la Towers şi... şi pe urmă, ce? Nu ştia ce putea să se întîmple. Îi vuia capul gîndindu-se într-una. Nu, nu avea rost să mai cugete ce trebuie să spună sau să facă : mai bine să lase totul să meargă de la sine. O dată ce avea s-o vadă pe Sally, era destul. Întîmple-se orice s-ar fi întîmplat, nu mai conta.

Abia dacă fu conştient cum şi cînd ajunse la Towers. Era conştient însă şi-i păsa de un singur lucru — se afla între patru ochi cu Sally. Era bună, blîndă, avea ochi umezi, iar pe chip şi în purtare i se citea un dor nelămurit, pe care nu-l putea ascunde în întregime, deşi îl ţinea pe tînăr la distanţă. Stătură de vorbă. Încetul cu-ncetul, fata spuse, pîndindu-i cu coada ochiului înfăţişarea abătută.

— Mi-e tare urît, tata şi mama sînt plecaţi. Încerc să citesc, dar am impresia că nici o carte nu mă poate pasiona. Caut să citesc ziare, dar sînt acolo atîtea fleacuri care mă plictisesc! Iei în mînă un ziar şi te apuci să citeşti un lucru care speri să-ţi trezească interesul, cînd colo îi dă şi-i trage despre felul cum cineva... ei, de pildă, doctorul Snodgrass...

Nici o mişcare din partea lui Tracy, nici un muşchi nu i se clinti. Sally fu uimită ; ce stăpînire de sine trebuia să aibă... Descumpănită, făcu o pauză atît de lungă, încît la un moment dat Tracy o privi plictisit şi zise :

— Şi ?

— A, credeam că nu mă asculţi. Da, şi-o ţin aşa la nemurire despre acest doctor Snodgrass, pînă cînd ţi se face lehamite ; pe urmă-i dau drumul despre mezinul lui... Copilul lui preferat, Zylobalsamum Snodgrass...

Nici un semn din partea lui Tracy, căruia din nou îi cădea capul în piept. Ce supranaturală stăpînire a nervilor ! Sally îşi aţinti ochii asupra lui şi o luă de la capăt, decisă ca de astă dată să-l facă să explodeze, să-l azvîrle afară din fortificaţiile seninătăţii. O să izbutească ea să ascundă dinamită în anumite expresii, să încarce cum se cuvine cuvintele cu înţelesuri neaşteptate.

— Pe urmă îi dă şi-i tot trage mai departe despre fiul mai mare, acesta, chipurile, persecutat, despre felul cum este neglijat în cursul bietei sale adolescenţe pustiite, despre felul cum este lăsat să crească, fără şcoală, ignorant, grosolan, vulgar, cum se întovărăşeşte cu tot soiul de derbedei şi cum, ajuns în floarea vîrstei devine şi el un derbedeu necioplit, spurcat la gură, desfrînat...

Capul îi căzu încă o dată ! Sally se ridică, făcu uşurel şi solemn doi-trei paşi şi se opri în faţa lui Tracy. Tînărul înălţă încet capul şi ochii săi blînzi întîlniră privirea ei încordată. Sally sfîrşi fraza, pe un ton profund impresionant :

— ...numit Spinal Meningitis Snodgrass.

Tracy nu trădă altceva decît semne de oboseală sporită. Fata fu jignită de această indiferenţă de fier, de firea lui hîrşită în rele, şi strigă :

— Din ce material eşti croit ?

— Eu? De ce? ·

— N-ai nici un pic de susceptibilitate? Lucrurile astea nu ating măcar o biată rămăşiţă de sensibilitate în tine?

— Nu, nu... rosti el nedumerit, nu par să mă atingă. De ce ar trebui să mă simt atins?

— Ah, Doamne sfinte, cum poţi să te arăţi atît de nevinovat şi de mătîng, de bun şi de găunos, de amabil şi toate celelalte, taman cînd auzi lucruri cum sînt cele spuse de mine. Priveşte în ochii mei, drept în ochi. Aşa. Acum, haide, răspunde-mi fără să clipeşti. Aşa. Snodgrass nu este tatăl tău, iar Zylobalsamum nu este fratele tău?

La acest punct al discuţiei, Hawkins era cît pe-aci să intre în încăpere; dar cum auzi cuvintele cu pricina, îşi mută gîndul şi, preferînd să facă o plimbare prin oraş, se strecură zorit în stradă şi-şi luă tălpăşiţa.

— Nu te cheamă Spinal Meningitis şi tatăl tău nu e doctor şi idiot — ca tot neamul, de generaţii întregi — şi nu-şi botează toţi copiii cu nume de otrăvuri, de molime, de deformaţii anatomice ale corpului omenesc? Răspunde-mi, într-un fel sau într-altul, dar repede. De ce stai acolo, arăţi ca un plic fără adresă, cînd mă vezi cum înnebunesc de încordare sub ochii tăi?

— Ah, aş vrea să pot face... aş vrea să pot face ceva, orice, care să-ţi redea tihna şi să-ţi aducă fericirea, dar nu ştiu absolut nimic, nu găsesc nici o cale. Pînă azi n-am auzit niciodată de oamenii ăştia înfiorători.

— Cum? Mai spune încă o dată!

— Niciodată, niciodată în viaţa mea, pînă acum.

— Oh, pari cu desăvîrşire cinstit cînd spui asta! Trebuie să fie adevărat; cu siguranţă că n-ai putea să ai o asemenea înfăţişare, n-ai avea înfăţişarea asta, dacă n-ar fi adevărat, nu-i aşa?

— N-aş putea şi nici n-aş avea-o. Este adevărat. Ah, hai să punem capăt chinului. Dăruieşte-mi iarăşi inima şi încrederea ta...

— Stai! Încă un lucru. Spune-mi că mi-ai îndrugat scorneala aceea numai din pură vanitate şi că regreţi; că nu te aştepţi să porţi vreodată coroniţa de conte...

— Sînt vindecat cu adevărat, vindecat începînd de astăzi... Nu mă aştept la aşa ceva!

— A, acum eşti al meu! Te-am redobîndit! Prefer frumuseţea şi strălucirea săraciei tale nepătate şi a anonimatului tău onorabil. Nimeni altul decît mormîntul nu mi te va mai răpi! Iar dacă...

— Contele Rossmore, din Anglia!

— Tata!

Tînărul îi dădu drumul fetei din braţe şi rămase cu capul plecat.

Bătrînul gentilom stătea în prag, scrutînd cu privirea perechea — pe unul din componenţi cu ochiul drept avînd o puternică tendinţă complimentară, pe celălalt cu o expresie ambiguă, realizată cu ochiul stîng. Este o performanţă dificilă şi la care nu se recurge în mod frecvent. Deodată faţa i se destinse, schiţă un fel de zîmbet duios, şi spuse fiului:

— Nu crezi că m-ai putea îmbrăţişa şi pe mine?

Tînărul se execută cu rapiditate.

— Va să zică, pînă la urmă, eşti chiar fiu de conte? întrebă dojenitor Sally.

— Da, eu...

— Atunci nu te vreau!

— A, dar ştii...

— Nu, nu te vreau. Mie mi-ai turnat altă braşoavă.

— Are dreptate fata. Hai, pleacă de-aici şi lasă-ne singuri. Vreau să stau de vorbă cu ea.

Berkeley fu obligat să plece. Nu se duse însă prea departe. Rămase prin împrejurimi. La miezul nopţii,

întrevederea dintre bătrînul gentilom şi tînăra fată era încă în curs, desfăşurîndu-se cu voioşie, dar în cele din urmă ajunse la o încheiere, şi cel dintîi spuse :

— Am bătut tot drumul pînă aici ca să te supun unei cercetări, draga mea, cu intenţia precisă de a rupe această legătură dacă amîndoi vă dovediţi a fi nerozi ; cum însă — după expertiză — am găsit numai unul — poţi să-l iei, dacă-l vrei.

— Dacă-i aşa, atunci am să-l iau ! Pot să vă sărut ?

— Se poate. Mulţumesc. De acum înainte vei avea acest privilegiu de cîte ori vei fi cuminte.

În timpul acesta, Hawkins se întorsese de mult şi se strecurase în laborator. Fu destul de dezorientat cînd îl găsi acolo pe ultimul lui patent, pe Snodgrass. I se comunicară noutăţile, că sosise Rossmore-ul englez, şi că „eu sînt fiul lui, vicontele Berkeley, şi nici în ruptul capului nu voi mai fi Howard Tracy".

Hawkins rămase perplex. Zise :

— Doamne, Dumnezeule, atunci eşti mort !

— Mort ?

— Da, asta eşti, doar ţi-am adunat cenuşa.

— Dă-o naibii de cenuşă, m-am săturat de ea ; am s-o dăruiesc tatălui meu.

Omul de stat îşi vîrî în cap încet-încet şi cu mare caznă adevărul că în faţa lui se afla realmente un tînăr în carne şi oase, şi nu reîncarnatul imaterial cum multă vreme presupuseseră el şi cu Sellers. Pe urmă rosti cu multă însufleţire :

— Sînt tare bucuros, n-ai idee cît mă bucur pentru Sally, sărmana făptură ! Te-am socotit drept un spărgător de bancă din Tahlequah, materializat. Vestea asta îi va da lui Sellers o grea lovitură.

Pe urmă îi explică toată tărăşenia lui Berkeley, care spuse :

— Ei bine, Pretendentul trebuie să găsească un mijloc de a suporta lovitura, oricît de grea ar fi. Dar o să uite el de această dezamăgire.

— Cine, colonelul? O să uite chiar în clipa cînd va inventa în loc un nou miracol. În momentul de față se și ocupă de treaba asta. Dar ia ascultă aici, ce presupui că s-a întîmplat cu omul al cărui rol l-ai jucat?

— Nu știu. I-am salvat hainele, este tot ce-am putut face. Mi-e teamă că și-a pierdut viața în incendiu.

— Ei, trebuie să fi găsit vreo douăzeci-treizeci de mii de dolari în hainele acelea, lichid sau în livrete de depunere.

— Nu, erau doar vreo cinci sute și ceva mărunțiș. Am luat cu împrumut mărunțișul și am depus suma de cinci sute de dolari.

— Ce-o să facem cu ea?

— O vom înapoia proprietarului.

— Ușor de spus, dar greu de făcut. Hai să lăsăm problema asta pe seama lui Sellers. A, bine că mi-am adus aminte! Trebuie să dau o fugă să mă întîlnesc cu Sellers și să-i explic cine nu ești și cine ești, sau de nu o să vină aici tunînd și fulgerînd, ca să-și împiedice fata să se mărite cu un strigoi. Dar ce te faci dacă tatăl dumitale a trecut anume oceanul ca să te despartă de ea?

— Ei așa, e acolo jos și discută prietenește cu Sally. Totul e în ordine.

Așa că Hawkins plecă pentru a se întîlni cu familia Sellers și a-i pregăti sufletește.

În săptămînile următoare reședința Rossmore Towers fu martora unor mari petreceri și a unor vizite care se prelungeau la ore tîrzii din noapte. Cei doi conți aveau firi atît de deosebite, încît se avură numaidecît ca frații. Sellers declara în intimitate că Rossmore era cel mai extraordinar per-

sonaj pe care-l întîlnise vreodată ; un om pur şi simplu preparat din laptele condensat al bunătăţii omeneşti, şi totuşi înzestrat cu abilitatea de a ascunde acest fapt faţă de oricine, înafara celui mai experimentat cititor de fizionomii ; un om a cărui fiinţă era toată numai blîndeţe, răbdare şi milostenie, îmbinate totuşi cu o şiretenie atît de mare, o iscusinţă atît de deosebită de a juca un dublu rol, încît multe persoane inteligente ar putea trăi în preajma lui secole de-a rîndul, fără ca măcar să bănuiască vreodată prezenţa acelor trăsături caracteristice.

În cele din urmă, se făcu o nuntă liniştită la Towers, în loc de una mare la Ambasada Britanică ; dar cu garda civică, pompierii şi societăţile de temperanţă convocate la o retragere cu torţe, după cum propusese mai întîi unul dintre conţi. Firma artistică, împreună cu Barrow, asistă la nuntă, iar tinichigiul şi cu Puss fură invitaţi şi ei ; dar tinichigiul era bolnav şi Puss îl îngrijea, căci se logodiseră.

Soţii Sellers urmau să plece pentru o scurtă vizită în Anglia, împreună cu noile lor rude prin alianţă, dar cînd sosi ceasul pentru a lua trenul din Washington, colonelul lipsea. Hawkins, care însoţea societatea pînă la New York, le spuse că va explica pe drum chestiunea. Explicaţia era cuprinsă într-o scrisoare lăsată de colonel în mîinile lui Hawkins. În scrisoare, promitea să vină mai tîrziu spre a se întîlni cu doamna Sellers în Anglia, după care spunea :

„Adevărul este, dragul meu Hawkins, că în mintea mea s-a născut o idee straşnică, chiar în ceasul acesta, şi nu-mi pot permite să mă opresc nici măcar pentru a-mi lua la revedere de la cei dragi. Datoria mea cea mai înaltă, cea de om, trece înaintea tuturor datoriilor minore şi trebuie să fie împlinită cu cea mai mare promptitudine şi energie, oricîte afecţiuni

sau comodități ar trebui să sacrific în acest scop. Iar cea dintîi îndatorire a unui om este cea pe care o are față de propria sa onoare : trebuie să și-o păstreze nepătată. Onoarea mea este amenințată. Cînd mă simțeam sigur de iminenta mea securitate financiară viitoare, i-am înaintat țarului Rusiei — poate că în mod prematur — o ofertă de cumpărare a Siberiei, fixînd o sumă colosală. De atunci, o împrejurare m-a avertizat că perspectivele, metodele datorită cărora mă așteptam să dobîndesc acești bani — materializarea, în proporții nelimitate — sînt știrbite de o doză de incertitudine temporară. S-ar putea ca majestatea sa imperială să-mi accepte oferta dintr-o clipă într-alta. Dacă acest lucru s-ar produce acum, m-aș trezi teribil de strîmtorat — ca să fiu sincer, n-aș dispune de o situație financiară adecvată. N-aș putea să cumpăr Siberia. Lucrul acesta ar deveni cunoscut și creditul meu ar suferi.

În ultima vreme, ceasurile mele de singurătate au fost într-adevăr întunecoase, dar acum soarele strălucește din nou. Văd drumul deschis în fața mea. Voi fi în stare să fac față obligațiilor, și cred că fără a fi nevoit să cer o prelungire a termenului stipulat. Această măreață idee a mea — cea mai sublimă pe care am conceput-o vreodată — mă va salva pe deplin, sînt sigur. Plec în clipa aceasta, cu destinația San Francisco, spre a realiza această experiență cu ajutorul marelui telescop cu repetiție. La fel cu toate descoperirile și invențiile mele mai însemnate, și aceasta este bazată pe legi științifice, practice, severe. Toate celelalte baze sînt netemeinice și, prin urmare, nedemne de încredere.

Așadar, pe scurt, am conceput uluitoarea idee de a reorganiza climatele pămîntului în conformitate cu dorințele populațiilor interesate. Cu alte cuvinte, voi furniza climatele după comandă, plătibile în bani gheață sau în rate negociabile, lăsînd climatele vechi

pentru vînzări în rate, firește, cu un scont echitabil, cînd se află într-o stare care permite o reparație la preț redus, ca să le desfacem apoi spre închiriere colectivităților sărace și îndepărtate, cărora nu le dă mîna să-și plătească un climat bun și nu sînt interesate de un climat scump „doar ca să se pună în fason". Studiile mele m-au convins că furnizarea climatelor și cultivarea de noi varietăți, după dorință, sau folosirea celor vechi, aflate în stoc, este un lucru realizabil. Sînt convins, într-adevăr, că asta s-a mai realizat și altădată, s-a realizat în epoci preistorice, de către civilizații uitate acum și ale căror urme s-au pierdut. Pretutindeni găsesc vestigii venerabile ale manevrării artificiale a climatelor, în vremi apuse. Să luăm perioada glaciară. Oare a fost produsă prin accident? Nicidecum. A fost produsă pentru bani. Am o mie de dovezi în această privință și într-o bună zi le voi da în vileag.

Îți voi schița, în mod confidențial, acest proiect. Este ideea de a utiliza petele din soare; să obținem controlul asupra lor, înțelegi, și să aplicăm în scopuri binefăcătoare uimitoarea energie pe care o conțin, în scopul reorganizării climatelor noastre. În momentul de față, nu fac altceva decît să provoace tulburări și pagube prin dezlănțuirea cicloanelor și a altor specii de furtuni electrice; dar odată aflate sub un control uman inteligent, situația aceasta se va curma și petele solare vor deveni o binefacere pentru omenire.

Planul meu este gata întocmit și prin intermediul lui sper și mă aștept să dobîndesc un complet și perfect control asupra petelor din soare; de asemeni, mi-am precizat detaliile metodei prin care voi putea să le întrebuințez pe scară comercială; dar n-am de gînd să mă aventurez și să intru în detalii mai înainte de a mi se fi eliberat toate brevetele necesare. Sper și mă aștept să vînd țărilor mici, la

o cifră rezonabilă, dreptul de a înființa prăvălii de climate, iar marilor imperii le voi furniza, la prețuri speciale, un climat favorabil pentru afaceri, laolaltă cu sortimente diverse pentru încoronări, bătălii și alte ocazii mari și deosebite. Sînt miliarde de cîștigat în întreprinderea aceasta; nu e nevoie de nici o uzină cerînd investiții importante și voi începe să realizez beneficii peste cîteva zile, cel mult peste cîteva săptămîni. Voi fi în măsură să plătesc pe șin pentru Siberia în momentul cînd îmi va fi livrată, și astfel îmi voi salva onoarea și creditul. Am toată încrederea că așa va fi. Aș dori să-ți procuri echipamentul corespunzător și să pornești spre Nord de îndată ce-ți voi telegrafia, fie zi sau noapte. Aș vrea să iei pe seama dumitale întreaga regiune care se întinde de la Polul Nord în toate direcțiile, pe o distanță de multe grade spre sud, și să cumperi Groenlanda și Islanda la cel mai avantajos preț pe care-l poți obține acum, cîtă vreme mai reprezintă un chilipir. Am intenția să mut unul din tropice acolo sus și să transfer zona rece la Ecuator. La anul voi pune pe piață întregul Cerc Arctic, ca stațiune de vară, iar surplusul de climat vechi — depășind ceea ce se poate utiliza la ecuator — pentru a reduce temperatura stațiunilor opuse. Dar ți-am înșirat destule ca să-ți dau o idee despre natura formidabilă a proiectului meu, despre caracterul ei realizabil și fantastic de rentabil. Voi ajunge din urmă întregul vostru grup, oameni fericiți ce sînteți, în Anglia, de îndată ce voi fi vîndut cîteva dintre climatele mele principale și voi fi aranjat cu țarul afacerea privitoare la Siberia.

Pînă atunci, așteptați un semn de viață de la mine. Peste opt zile, între noi se va așterne o mare distanță, căci eu mă voi afla pe țărmul Pacificului, iar voi, tocmai pe Atlantic, în apropierea Angliei. În ziua aceea, dacă sînt în viață și dacă sublima mea

descoperire este confirmată şi definitivată, vă voi trimite salutări ; mesagerul meu vi le va preda oriunde vă veţi afla, în singurătăţile mării, căci voi semnaliza printr-o vastă pată de-a curmezişul discului solar, care va arăta ca un fum plutitor, iar voi veţi şti că este o chezăşie de dragoste din partea mea şi veţi spune : «Mulberry Sellers ne transmite o sărutare peste întinsul universului».“

APENDICE

Vremea care poate fi folosită după dorință în această carte. Selecționată din cele mai competente surse.

O scurtă dar violentă vijelie, care bîntuise deasupra orașului, trecea și se pierdea în zare; deși ploaia încetase cu mai bine de un ceas în urmă, grămezi de nori aprigi și arămii, în care se zbătea un licăr crunt și fără o rază de soare, erau încă suspendați — cu statura lor gigantică — deasupra groteștei și înghesuitei panorame de case pitice, în vreme ce în depărtare, înălțîndu-se sus pe boltă, peste scundul și încețoșatul vălmășag de coșuri și coame de clădiri, se întindea un giulgiu de un albastru mort, lepros, presărat cu pete de un galben-închis sclipitor și cu negre împestrițări de ciumă, întruchipate din aburii ce pluteau, cu palide fulgerări șerpuind la suprafața sa. Tunetul, care încă mai mîrîia în văzduhul închis și înăbușitor, îi ținea pe locuitorii înspăimîntați departe de străzi, îndărătul obloanelor trase; și de ambele părți ale uliței înguste și întortocheate se înșirau clădirile mustind de apă, toate părăsite parcă, înspăimîntate, dezolante, năruite, aidoma unor obiecte ponosite, uzate, ferfenițite, care au îndurat mînia furtunii de vară, sub înfățișarea-i înfiorătoare și pitorească, năvălind din uriașul baldachin. Ploaia picura jalnic, în stropi lenți, cu sunet melancolic, dar se izbea de streșinile ieșite în afară, de dalele sparte ale caldarîmului,

zăcea acolo în băltoace sau se prelingea în pîraiele umflate, unde torentul căzut din cer gîlgîia posac, în drumul său către rîu.

„Androidul nerușinat" — *W. D. O'Conner*

O clipă stă aprins soare de mart'
Peste sălbaticul pustiu iudeu ;
Apoi bezna se-așterne și e noapte.

„Ajun de paști la Kerak-Moab"
Clinton Scollard

Amurgul de iarnă coborînd repede, sosise. Curînd zăpada porni iar să cadă, cernîndu-se cu gingășie spre pămînt, risipindu-se la întîmplare.

„Delicia"
Fanny N. D. Murfree

Ceruri atotînduiătoare ! Întregul apus, de la un capăt la altul al zării, se învăpăiază de o lumină aprigă, iar în clipa următoare pămîntul se cutremură și se leagănă sub șocul cumplit a zece mii de baterii de artilerie. Este semnalul dat pentru ca furia să se dezlănțuie, pentru ca o mie de demoni să urle și să zbiere, pentru ca nenumărați șerpi de foc să se răsucească și să lumineze întunecimea.

Acum ploaia cade, acum vîntul este descătușat cu un țipăt cumplit, acum fulgerul luminează atît de des încît ochii îți ard, acum bubuiturile tunetului se contopesc într-un vuiet înfiorător așa cum au făcut cele 800 de tunuri de la Gettysburg [1]*. Bum ! Bum ! Bum ! Aracii din pădurea de bumbac cad la pămînt. Trosc ! Trosc ! Trosc ! Iată demonul care gonește de-a lungul cîmpiei și dezrădăcinează pînă și firele de*

[1] Bătălie sîngeroasă din Războiul de Secesiune ; a avut loc în anul 1863.

iarbă. Uhu! Uhu! Uhu! Iată furia care își azvîrle turbatele-i săgeți în măruntaiele pămîntului.

„Demonul și furia".
M. Quad

Colo, în susul rîpei, toate închipuirile diurne se grămădeau în slobodele întinderi ale nețărmuritelor priveliști luminoase din munții azurii strălucind în soare, sub bolțile sclipitoare de azur ale cerului. Cerul, privind în jos către tihnitele adîncuri albastre, numai pe ici și colo izbește oglinda apei, ca să stîrnească întreceri cu nuanța sa azurie.

„În țara străinului"
Charles Egbert Craddock

Se întrezăreau mii de prevestiri ale unei furtuni de nisip, deși soarele scînteia încă în toată strălucirea lui. Vîntul fierbinte devenise turbat și năprasnic. Biciuia în toate direcțiile învelișul de nisip al cîmpiei. Sus, în văzduh, se zăreau învolburări de spirale și conuri de nisip — un efect curios de privit, pe fundalul cerului albastru-închis. Jos, mici trîmbe de nisip țîșneau în toate direcțiile, ca și cum cîmpia ar fi fost însuflețită de călăreți invizibili. Acești nourași nisipoși erau numaidecît spulberați de vînt; doar norii mai mari erau ridicați în întregime în aer, iar norii aceștia se înmulțeau tot mai des.

Ochii lui Alfred, care scrutau zoriți orizontul, deosebiră încă, sclipind în bătaia soarelui, acoperișul colibei grănicerului călare. Își amintea prea bine de coliba aceea. Nu se putea afla la o depărtare mai mare de patru mile, dacă era măcar și atîta pînă acolo, din punctul acela al potecii. Cunoștea de asemeni, din experiență, furtunile de nisip; Bindarra era un ținut vestit pentru aceste furtuni. Fără a mai sta mult pe gînduri, Alfred dădu pinteni calului și o porni întins spre colibă. Înainte de a fi străbătut

călare jumătate din distanță, norii de nisip izolați se grămădiseră laolaltă într-un dens vîrtej de praf, și numai datorită instinctului calului nu trecu cu totul de țintă ; în timp ce gonea pe ultima jumătate de milă, nu zărise de loc coliba, pînă ce silueta ei se ivi deodată deasupra urechilor armăsarului ; în momentul acela soarele era invizibil.

„O mireasă din desișuri"

Și a plouat patruzeci de zile și patruzeci de nopți în șir.

Biblia — *Geneza.*

SFIRȘIT

Redactor responsabil : IOAN COMȘA
Tehnoredactor : SORINA MALCAȘ

Dat la cules 30 01 64. Bun de tipar 20 03 64. Apărut 1964, tiraj 40 155 ex. Broșate. Hîrtie tip. II — A sul satinat de 63 g m² format 540×840/16, coli editură 11,60, coli tipar 14,5 — A nr. T 15 689. C. Z. pentru bibliotecile mari 8 A. C. Z. pentru bibliotecile mici 8 A = 31 = R.
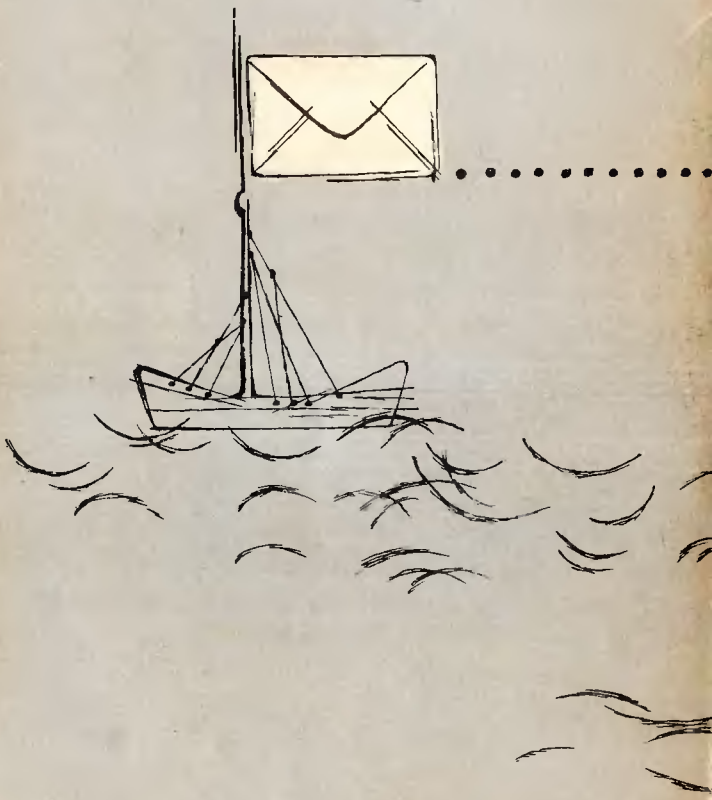
Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" București R.P.R. Comanda Nr. 40 072.